BETÆNKNING VEDRØRENDE FORSORGEN FOR BLINDE OG STÆRKT SVAGSYNEDE

AFGIVET AF
EN AF SOCIALMINISTERIET UNDER
7. APRIL 1949 NEDSAT KOMMISSION ANGÅENDE
OMORGANISATION AF FORSORGEN FOR
BLINDE OG STÆRKT SVAGSYNEDE

BETÆNKNING NR. 129

1955

Socialministeriets
bibliotek
38.7/56 nr 3

J. H. SCHULTZ A/S - UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI - KØBENHAVX

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

Indledning 5

Kapitel I.

Beskrivelse af grundlaget for forsorgen for blinde.

1. Blindhedsbegrebet 8
2. Øjenlidelser og blindhedsårsager 9
3. Kort oversigt over forsorgens organisation.
   Betænkningen af 1937 fra udvalget angående vanføreforsorg m. v. 11

Kapitel II.

Statistiske oplysninger.

1. Antallet af blinde 17
2. Oplysninger vedrørende blinde under forsorg 18

Kapitel III.

Kommissionens forslag.

Indledning 19
1. Indberetninger 22
2. Børn under skolealderen 23
3. Skoleundervisning 25
   a. Undervisningspligt 25
   b. Barneskolen på blindeinstituttet på Refsnæs 20
   c. Forholdet til normalskolens svagsynsundervisning 28
   d. Undervisning uden for blindeforsorgens institutioner 29
4. Erhvervsspørgsmålet 30
   Indledning 30
   a. Efterskolen ved blindeinstituttet i København 33
   b. Erhvervsprøvelse, erhvervsvejledning 33
   c. Erhvervsuddannelse 35
   d. Placering i erhverv 45
   e. Starthjælp og andet udstyr 47
   f. Beskæftigelse under beskyttede forhold 48
      1. Beskyttede værksteder 48
      2. Hjemmearbejde 51
   g. Centraldepot for indkøb af råmaterialer og salg af færdigvarer for selvstændigt erhvervsdrivende håndværkere 52
5. Foranstaltninger vedrørende blinde med andre lidelser 53
6. Blindekonsulenter 55
7. Øjenklinikken 58
8. Trykkeriet og biblioteket 60

Side
9. Byggeforanstaltninger 65
10. Fritidsbeskæftigelse 68
11. Invaliderente 70
12. Læreruddannelsen 71
13. Forskellige administrative spørgsmål 73

Bilag.

1. Udkast til lov om foranstaltninger vedrorende blinde og stærkt svagsynede 77
2. Redogørelse for undervisningen på statens institutter for blinde og svagsynede 86
3. Plan for træning i færdsel og orientering m. v. af blinde elever ved statens institut for blinde og svagsynede i København 90
4. Forslag til uddannelse og etablering af blinde kurvemagere og børstenbindere 99
5. Forslag til uddannelse og etablering af blinde vævere 105
6. Oversigt over størrelsen af den starthjælp m. v., der for tiden ydes de enkelte faggrupper, samt over antallet af blinde og svagsynede, der har modtaget starthjælp m. v. i tiden 1. april 1944—31. marts 1954 107
7. Oversigt over storreisen af den starthjælp m. v., der bør ydes de enkelte faggrupper 109
8. Foreløbig rapport vedrørende forsøg med blindekonsulent 111
9. Oversigt over personale, maskiner samt udgifter ved statens trykkeri og bibliotek for blinde og foreningen „Danmarks Blinde"s trykkeri og bibliotek 117
10. Forslag til fortegnelse over litteratur til brug ved blindelæreruddannelsen 119
11. Redegørelse vedrørende forholdene i en række fremmede lande 122
12. Forslag til regler for blindenævnets virksomhed 139
13. Forslag til bekendtgørelse om indberetningspligt vedrørende blinde og stærkt svagsynede 140
14. Forslag til regler for valg af medlemmer til forældrerådene ved statens institutter og skoler for blinde og svagsynede 142
15. Forslag til regler for lærerrådene ved statens institutter og skoler for blinde og svagsynede 144

Indledning.

Den 7. april 1949 nedsatte socialministeriet kommissionen vedrørende omorganisation af forsorgen for blinde. Som begrundelse for kommissionens nedsættelse anførte ministeriet følgende:

„Efter at den af socialministeriet nedsatte døvekommission den 8. februar 1949 har afsluttet sit arbejde ved afgivelse af en betænkning, der bl. a. indeholder forslag til lov om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, hvilket forslag er tiltrådt af socialministeriet og under 17. marts 1949 fremsat i folketinget, har socialministeriet fra fællesrådet for lærerforeninger ved statens institutter for blinde, døve og talelidende modtaget henstilling om, at der nedsættes en kommission, som på tilsvarende måde som døvekommissionen skal foretage en gennemgang af de bestående forhold inden for blindeforsorgen, herunder spørgsmålet om en forbedret uddannelse af lærere ved de kgl. blindeinstitutter.

Socialministeriet er med fællesrådet enigt i, at det må anses for hensigtsmæssigt, at hele blindeforsorgen, herunder den gældende lovgivning vedrørende undervisning af blinde børn, jfr. lov nr. 57 af 31. marts 1926, gøres til genstand for en indgående undersøgelse i lighed med den, der for døveforsorgens vedkommende er sket ved døvekommissionens betænkning. Man har derfor besluttet at nedsætte en kommission til nærmere overvejelse af spørgsmålet om undervisning af blinde børn, uddannelsen af lærere ved de kgl. blindeinstitutter, erhvervsuddannelse af blinde, jfr. herved den under 16. december 1947 afgivne 4. betænkning fra det af socialministeriet nedsatte udvalg angående vanføreforsorg m. v., samt i det hele de spørgsmål, der kan opstå vedrørende forsorgen for blinde."

Socialministeriet udtalte endvidere, at for så vidt der efter resultatet af kommissionens arbejde måtte findes anledning til ændringer i den bestående lovgivning, er kommissionen bemyndiget til at fremkomme med forslag herom, samt at kommissionen er bemyndiget til i fornødent omfang at forhandle med og tilforordne til deltagelse i kommissionens møder særligt sagkyndige, herunder navnlig den tekniske konsulent ved Det kgl. Blindeinstitut i København samt eventuelt repræsentanter for Dansk Blindesamfund udover formanden.

Kommissionen fik følgende sammensætning:

Direktør *E. Leuning*, socialministeriet, formand, udpeget af socialministeriet,

kontorchef i socialministeriet, nu retsformand, *F. M. Hartmann*, udpeget af socialministeriet,

administrationschef ved de kgl. blindeinstitutter *W. Bøgh Christensen*, udpeget af socialministeriet,

forstander for Det kgl. Blindeinstitut i København, nu forstander for statens trykkeri og bibliotek for blinde, *J. Plenge*, udpeget af socialministeriet,

klinikchef ved de kgl. blindeinstitutter, øjenlæge, dr. med. *H. Skydsgaard*, udpeget af socialministeriet,

formanden for Dansk Blindesamfund, forretningsfører *Ernst Jørgensen*, udpeget af socialministeriet,

retsformand *P. Ryyd*, invalideforsikringsretten, med kontorchef *Andreas Larsen*, invalideforsikringsretten, som suppleant, udpeget af socialministeriet,

formanden for fællesrådet for lærerforeninger ved statens institutter for blinde, døve og talelidende, overlærer *Peter Knudsen*, udpeget af socialministeriet.

kontorchef i undervisningsministeriet *G. Hendriksen,* udpeget af undervisningsministeriet,

overlærer ved Det kgl. Blindeinstitut på Refsnæs *Anders Øer* og håndværksmester ved Det kgl. Blindeinstitut i København *Ingvard Nielsen,* udpeget af fællesrådet for lærerforeninger ved statens institutter for blinde, døve og talelidende.

Under kommissionens arbejde er der sket folgende amdringer i dens sammensætning:

1 december 1949 indtrådte kst. forstander, nu forstander, for Det kgl. Blindeinstitut på Refsnæs *Poul Pedersen,* som medlem af kommissionen.

Efter at forældreforeningen ved de kgl. blindeinstitutter var oprettet i foråret 1950, indtrådte fagforeningsformand *Janus Jensen* som medlem af kommissionen som repræsenterende foreningen.

I efteråret 1951, da blindesamfundets hidtidige formand, forretningsfører *Ernst Jørgensen,* overtog en stilling under De forenede Nationer, indtrådte blindesamfundets nye formand, organist *H. C. Seierup),* som medlem af kommissionen.

I begyndelsen af 1953 indtrådte kst. forstander, nu forstander, for Det kgl. Blindeinstitut i København' *A. Søgaard-Andersen* i kommissionen.

I oktober 1954 afgik retsformand *P. Ryyd* ved døden. Pr. 15. november 1954 er kontorchef i socialministeriet *F. M. Hartmann,* som i forvejen var medlem af kommissionen, udnævnt til retsformand.

Kommissionens sekretariat:

Kontorchef i socialministeriet, nu retsformand, *F. M. Hartmann,* leder af sekretariatet,

ekspeditionssekretær i socialministeriet, nu økonomi- og arbejdsministeriet, *J. Casse.*

Kommissionen har nedsat forskellige underudvalg til behandling af:

Pædagogiske spørgsmål,

statistiske oplysninger,

sammenslutning mellem statens trykkeri og bibliotek for blinde og „Danmarks Blinde"s trykkeri,

efterundersøgelse af tidligere elever fra blindeinstitutterne m. v., og

erhvervsmæssige spørgsmål.

I underudvalget vedrørende sammenslutning af blindetrykkerier har udover medlemmer af kommissionen deltaget organist *W. Bolø,* Svendborg, som repræsentant for „Kristeligt arbejde blandt blinde" og overretssagfører *F. Dragsted,* København, som repræsentant for bestyrelsen for „Danmarks Blinde".

Kommissionen har forhandlet med repræsentanter for lærerpersonalet ved de kgl. blindeinstitutter i København og på Refsnæs, repræsentanter for Den almindelige danske Lægeforening, Københavnske Øjenlægers Repræsentation og Foreningen af yngre Læger og med repræsentanter for Det kgl. danske Musikkonservatorium, Musikrådet og Musikpædagogisk Forening og medlemmer af bestyrelsen for „Danmarks Blinde" samt med nedennævnte personer som sagkyndige:

Direktør *Carl Jørgensen,* „Blifa",

kontorchef *Andreas Larsen,* invalideforsikringsretten,

organist *N. B. Møller Nielsen,* Dansk Blindesamfund,

den tekniske konsulent ved blindeinstituttet i København, overingeniør *Felix Petersen,*

direktør, civilingeniør //. *T. Rimestad,* „Blindes Arbejde" A/S, børstenbinder *Ernst Wulff,* Dansk Blindesamfund, samt direktør *Kai Wüstenberg,* „Blindes Arbejde" A/S.

Kommissionen har aflagt besøg på de kgl. blindeinstitutter i København og på Refsnæs, „Blindes Arbejde" A/S, fabrikken „Blifa", Hjem for arbejdsføre blinde kvinder, Mariendalsvej, København, selskabet „Kjæden"s arbejds- og forsørgelsesanstalt for blinde kvinder, Klerkegade, København, Elisabeth Staus hvilehjem, Lyngby, samt Hjem for blinde mænd „Bredegård", Fredensborg.

Kommissionen har med bistand af socialministeriets statsvidenskabelige konsulent ladet foretage en undersøgelse af, hvordan de fra blindeinstitutteme og hjemmet for arbejdsføre blinde kvinder, Mariendalsvej, København, udskrevne elever klarer sig. Denne efterundersøgelse vedrører samtlige elever — ialt 145, hvoraf 102 mandlige og 43 kvindelige elever — der er udskrevet i årene 1939—40, 41—42, 43—44, 45—46 og 47—48. Jævnsides hermed er tillige foretaget undersøgelse af, hvordan forskellige

blinde, der arbejder på lige fod med seende i det normale erhvervsliv, ialt 51, klarer sig. Det er kommissionen bekendt, at der i Socialt Tidsskrift vil blive optaget en redegørelse for efterundersøgelsen.

Efter kommissionens indstilling er der af tipsmidlerne ydet tilskud til Dansk Blindesamfund **til** gennemførelse af forsøg med en blindekonsulent i blindesamfundets Århuskreds, jfr. nedenfor kap. **III,** afsnit 6, samt forsøg med en særlig arbejdsanvisning for blinde, jfr. nedenfor kap. **III,** afsnit 4, d. Endvidere har socialministeriet efter kommissionens indstilling i samarbejde med undervisningsministeriet påbegyndt en undersøgelse af, hvorledes stærkt svagsynede børn klarer sig i folkeskolen, jfr. nedenfor kap. **III,** afsnit 3, c.

Hovedkommissionen har afholdt ialt 39 møder. Ved kommissionens afsluttende møder er der opnået enighed om betænkningen, herunder et udkast til lov om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede.

Medlem af kommissionen, kontorchef, nu retsformand, *F. M. Hartmann,* foretog i efteråret 1950 med støtte af den amerikanske stat i henhold til „Smith-Mundt Act" en studierejse til USA for at studere blindeforsorgen der. Oplysninger om resultaterne af denne rejse er resumeret i bilag 11 til betænkningen.

Kapitel **I.**

BeskrIvelse af grundlaget for forsorgen for blinde.

1. Blindhedsbegrebet.

Det har vist sig overordentlig vanskeligt at opstille en definition af blindhedsbegrebet med almengvldighed. Dette fremgår klart af de meget varierende synspunkter, der kommer frem i de forskellige blindestatistikker verden over, således også af den sidste i 1953 af „International Association for Prevention of **Blindness"** iværksatte enquete, foranlediget af FN.

Konstateringen af blindhed eller en så stor synssvaghed, at den får blindhedens konsekvenser, hviler på en bedømmelse af den *centrale synsstyrke* (skarpsynet), *synsfeltet* (det område, en person kan overse, uden at øjet bevæges), *mørkesynsfunktionerne* (evnen til at se ved nedsat belysning) og samspillet mellem disse.

Vurderingen af tilstanden kan ske ud fra rent medicinske, juridiske eller praktisk-sociale synspunkter. Blindhed i egentlig medicinsk forstand med totalt bortfald af enhver synsfunktion er som regel ikke vanskelig at konstatere, men er i vore dage si ælden og kan ikke lægges til grund ved bedømmelsen af de undervisningsmæssige og erhvervsmæssige problemer i forbindelse med offentlig bistand til synshæmmede personer.

Man har provet at anvende det kriterium, at den, der ikke kan vejlede sig på fremmede steder eller ikke kan udføre arbejde, der direkte kræver synets medvirken, er blind. At lægge vejledningssynet, som er af uvurderlig værdi for den synshæmmede i det daglige liv, til grund for bedømmelsen af, om **blindhed** i praktisk-social betydning foreligger, er imidlertid ikke omfattende nok. Mange personer med en synsfunktion, der ligger betydeligt over, hvad der er nødvendigt for orienteringsevnen, må anses for blinde i erhvervsmæssig og økonomisk henseende.

I Danmark regner man med, at blindhed i praktisk-social forstand foreligger hos *børn*, der enten er totalt blinde, eller hvis syn er så svækket, at barnet ikke, selv med særlig hensyntagen og ved anvendelse af særlige hjælpemidler, kan følge folkeskolens undervisning, eventuelt i specielle svagsynsklasser (kommunale eller på blindeinstitutterne) eller ved anden særlig tilrettelagt, individuel undervisning.

Voksne betragtes i praktisk-social henseende som blinde, hvis de enten er totalt blinde, eller hvis synsfunktionerne er nedsat i en sådan grad, at en fortsættelse i et j seende erhverv eller oplæring i et sådant under normale vilkår ikke er mulig.

Vurderet på denne baggrund vil personer sædvanligvis regnes for blinde i Danmark, når de har en ukompliceret central synsnedsættelse til 3/60—6/60 og derunder. Herved forstås, at den pågældende først i en afstand af 3 m, resp. 6 m, eller derunder kan læse bogstaver, som det normale øje kan læse på 60 meters afstand. Når synsfeltdefekter (og mørkesynsforstyrrelser) tillige er til stede, vil personer med en endog væsentlig højere central synsstyrke kunne henregnes under blindekategorien. Synsfeltdefekter (specielt kikkertsynsfelt) og mørkesynsforstyrrelser kan alene medføre blindhed i praktisk-social henseende, når pågældendes orienteringsevne er stærkt svækket. Det kan i denne forbindelse oplyses, at invaliderente sædvanligvis tildeles personer

med ukompliceret synsnedsættelse til 6/60 på bedste øje, og at det særlige bistandstillæg, der efter folkeforsikringslovens § 40, stk. 3, tilstås på grund af blindhed eller stærk svagsynethed, gives personer med synsstyrke 1/60 eller derunder.

De nævnte grænser stemmer ganske godt med de i internationale statistikker fremførte grænser, som varierer fra 0 til ca. 6/60. For børnenes vedkommende vil disse grænser dog i en række tilfælde ligge noget højere her i landet, jfr. at undervisningsministeriets cirkulære nr. 223 af 26. juni 1943 vedrørende gennemførelse af de i folkeskoleloven af 18. maj 1937 § 2, stk. 5, givne bestemmelser om indretning af særundervisning sætter grænsen mellem de børn, der uden større vanskelighed kan følge skolens undervisning, og dem, der ikke kan det, groft ved synsstyrke 6/18.

Det er således ikke muligt ud fra konventionelt fastlagte (talmæssige) synsangivelser at opstille et almengyldigt blindhedsbegreb i undervisnings- eller forsorgsmæssig betydning. Dertil er de faktorer, der influerer på bedømmelsen af tilstanden blind eller ikke-blind, for mange og uensartede.

Invaliditet ved synsnedsættelse kan i mange tilfælde ikke bedømmes på basis af øjets svigtende funktion alene, men er også i høj grad afhængig af ikke-synsmæssige momenter, f. eks. intelligens, karakter og vilje, tilstedeværelse af andre lidelser etc. Dertil kommer, at en person undertiden kun midlertidigt bør henregnes til kategorien erhvervsmæssigt blind, for så vidt som han rent synsmæssigt nok er i stand til at bestride en række erhverv, men ikke det, han er oplært i og for øjeblikket er vant **til.**

Det er således nødvendigt ved vurdering af tilstanden blind eller ikke-blind i hvert enkelt tilfælde at anvende en udstrakt individualisering.

2. Øjenlidelser og blindhedsårsager.

De øjensygdomme, der medfører en sådan synsinvalidering, at de særlige foranstaltninger for blinde kommer på tale, har gennem de sidste 60—70 år her i landet været genstand for periodiske opgørelser, der set i sammenhæng viser karakteristiske forhold, som ikke alene har rent medicinsk interesse, for så vidt som de viser, hvad bekæmpelsen af visse sygdomsgrupper og forebyggende foranstaltninger har formået, men også har vist sig at have betydning for den forsorgsmæssige side. Spørgsmålet om blindhed, dens årsager og bekæmpelse er iøvrigt internationalt af høj aktualitet i dag, og rapporter fra en lang række stater viser territorialt bestemte forskelle med hensyn til de synsinvaliderende sygdomme og deres bekæmpelse, dels bestemt af visse sygdommes særlige udbredelse i specielle geografiske områder, dels betinget af de hygiejniske forhold og lægekunstens stade der. Problemet har således en noget anden karakter f. eks. i den nære og fjerne orient end på det europæiske kontinent.

Det kan i almindelighed siges, at infektiøse øjenlidelser endnu i store områder jorden over spiller en fremtrædende rolle som blindhedsårsag, ikke mindst i den nære og fjerne orient, men det er dog et slående træk, at i en lang række stater er betydningen af disse sygdomme som blindhedsårsag i stedse aftagen, medens der samtidig er sket en procentvis stigning i den gruppe af øjenlidelser, der er betinget af medfødte og arvelige sygdomsanlæg. Dette omslag har gjort sig grelt gældende i mange lande og ikke mindst i Danmark, navnlig markeret i den udvikling, der har fundet sted i løbet af de sidste ca. 50 år. Også her spillede infektionerne oprindelig en fremtrædende rolle.

I blindeforsorgens første barndom i begyndelsen af det 19. århundrede var koppesygdom en dominerende blindhedsårsag, som imidlertid svandt med indførelsen af den tvungne koppevaccination i 1810. Senere var den såkaldte ægyptiske øjensygdom, trachom, det store problem, hvilket ligeledes svandt under iværksættelse af hygiejniske, forebyggende foranstaltninger. Omkring århundredskiftet indtog kønssygdommene, syfilis og gonorrhoe, sammen med de skrofuløse øjenlidelser (kirtelsyge) en fremskudt plads. Med kønssygdommenes stadig mere effektive bekæmpelsesmuligheder gennem behandling og forebyggelse

er hermed også de dermed følgende øjenkomplikationer reduceret i en sådan grad, at der i de sidste 20 år ikke i blindeinstitutternes journaler er registreret noget tilfælde af gonorrhoiske øjenkomplikationer og kun 10 med formentlig syfilitisk oprindelse, d. v. s. gennemsnitlig kun et hvert andet år.

Til de skrofuløse, „tuberkuløse", øjenlidelser knytter sig i denne forbindelse den specielle interesse, at det var omfanget af denne øjenkomplikation, der gav stødet til, at man ved oprettelsen af blindeforskolen placerede denne på Refsnæs i nærheden af det allerede eksisterende kysthospital for kirurgisk børnetuberkulose. Man tilstræbte ved en sådan beliggenhed at kombinere kur og skole. Skrofuløse øjenlidelser er nu, med den stigende almenhygiejne og tuberkulosebekæmpelsens effektivitet herhjemme, praktisk talt forsvundet.

Endelig skal omtales øjentørsoten, der optræder som en ondartet øjenkomplikation hos spædbørn på A-vitaminfattig kost. Denne ojenlidelse nåede sit højdepunkt under første verdenskrig og forårsagede, at et par blindeklasser på blindeinstituttet på Refsnæs nogle år efter fyldtes af børn med følgerne af denne øjenkomplikation. Med den stigende folkeoplysning om betydningen af kostens kvalitativt tilstrækkelige sammensætning, specielt hos småbørn, i forbindelse med kendskabet til A-vitaminet, hvis fundamentale betydning for længst er videnskabeligt fastslået, menes denne frygtede øjenkomplikation i fremtiden at være uden praktisk betydning. I det sidste 10-år er kun registreret 3 tilfælde i blindeinstitutternes øjenklinik.

Fælles for de hidtil omtalte blindhedsforårsagende øjensygdomme er, at de angriber hornhinden, der ligefrem destrueres eller aragtigt omdannes (leukom), og hvorved den ellers klare hornhinde mister sin gennemsigtighed. Der er altså her tale om en gruppe inden for de erhvervede blindhedsårsager, hvor i forvejen normale øjne berøves synet; dette i modsætning til de medfødte blindhedsårsager, hvor øjet i sig selv og dermed dets funktioner er svagt udviklet fra begyndelsen.

De nævnte blindhedsårsager på grund af hornhindesygdomme kan således siges at være under kontrol, takket være de iværksatte forebyggende foranstaltninger, og et blik på blindhedsstatistikkens kurver gennem de sidste 50—60 år viser da også, at de blindhedstilfælde, der er forårsaget af hornhindedestruktion, nu kun er repræsenteret med nogle få procent; omkring 1890 var denne over 50.

Ganske anderledes forholder det sig med den medfødte blindhed, der hidrører fra rene misdannelser og medfødte sygdomsanlæg, der senere viser sig skæbnesvangre for synets bevarelse. Denne gruppe har aldrig været af uvæsentlig betydning, men er i nævnte tidsrum steget påfaldende, således at blindhedsårsagerne i børnematerialet nu i ca. 80 pct. må tilskrives sådanne sygdomsanlæg.

I en fuldstændig oversigt over blindliedsårsagerne indgår foruden de foran anførte hovedblindhedsårsager andre noget sjældnere, men for så vidt ikke mindre betydningsfulde sygdomsgrupper: synsnerveatrofi (synsnervesvind) af forskellig oprindelse, betændelser i øjets indre, komplicerende øjenlidelser i tilslutning til almensygdomme, følger af læsioner o. a.

Det nævnte omslag i blindhedsårsagerne ses klart af nedenstående oversigt over øjenlidelserne hos børneklientellet på Refsnæs april 1953, omfattende blindeklasser, svagsynsklasser og børnehjem.

Tabel 1.

	Blindeklasser og børnehjem	Svagsynsklasser	Ialt
Medfødte øjenlidelser:			
Cataracta congenita	26	11	37
Tapeto-retinal degeneration.	14	2	16
Buftalmia	12	1	13
Misdannelser	10	5	15
Ectopia lentis	1	3	4
Atrofia nn. optic	1		I
Diverse	11	4	15
Myopia excessiva		10	10
	75	36	111
Erhvervede øjenlidelser:			
Leucoma	2		2
Betændelse i øjets indre	4	5	9
Fibroplasia retrolentalis	5		5
Atrofia nn. optic	9	1	10
Amblyopia ex enceph.		1	1
	20	**7**	**27**

Som det ses, var 80 pct. blinde og svagsynede på grund af medfødte sygdomsanlæg,

medens kun 2 af 138 havde leukomer (hornhindebeskadigelser).

Det er klart, at det nævnte omslag fremtræder tydeligst i en oversigt over et rent børnemateriale, fordi de senere tilkommende erhvervede blindhedsårsager ikke her gør sig gældende. I en opgørelse over samtlige elever indregistreres derimod også blindhedsårsagerne hos de senere blindblevne. Dette fremgår af den nedenfor side 12 optagne 20 års-statistik over øjensygdommene hos de elever, der i denne periode er optaget på blindeinstitutterne.

Som det ses, danner de medfødte, resp. familiære øjenlidelser (5, 6, 7, 9, 10, 11, delvis 14 og 18) stadig et hovedkontingent, omend procentvis noget mindre end i et rent børnemateriale. Visse enkeltgrupper blandt disse vil i de voksne aldersklasser være talmæssigt forøgede, fordi de medfødte sygdomsanlæg først på et senere tidspunkt slår de pågældende erhvervsmæssigt ud (f. eks. 10, 11); ligeledes øges naturligvis også de grupper af øjenlidelser, som indtræffer såvel hos voksne som hos børn (14, 15, 16). De tidligt i barndommen erhvervede øjenlidelser (1, 2, 3, 4) vil i alt væsentligt være uændrede i den totale statistik, men dertil kommer visse grupper, som specielt er knyttet til den voksne alder (8, 12, 13). Blandt disse skal navnlig nævnes den nethindelidelse (13), der ses i forbindelse med sukkersyge, og som i de senere år har skabt et helt nyt og påtrængende problem inden for blindeforsorgen, idet sådanne patienter på grund af deres dårlige almentilstand ikke kan optages på lige fod med andre, iøvrigt raske, blinde; de indtager såvel medicinsk som forsorgsmæssigt en særstilling.

De blindhedsforårsagende læsioner (15) har gennem årene holdt sig på et lavt tal (de danske krigslæsioner var minimale i forhold til andre krigsramte landes), ligesom tallene gennem de sidste 20 år ses at ligge relativt konstante. Endelig bemærkes, at gruppe 17, en nethindelidelse hos for tidligt fødte børn, danner et eksempel på en nyopdukkende synsinvaliderende sygdom, hvis optræden på grund af udredningen af årsagsforholdene formentlig kan betragtes som forbigående.

Karakteristisk for den ovenfor skitserede udvikling af blindhedsårsagerne er, at antallet af skolepligtige blinde elever har været dalende, medens elevantallet i blindeinstitutternes svagsynsklasser samtidig har været stigende, bl. a. som følge af, at medfødte øjenlidelser for nogle gruppers vedkommende ofte giver anledning til mere eller mindre udtalt svagsynethed, ikke egentlig blindhed. Dertil kommer, at flere svagsynede nu end tidligere søges optaget på blinde institutterne med svagsynsundervisning for øje.

De medfødte, resp. arvelige øjenlidelser er ikke helt sjældent forbundet med andre legemlige og med psykiske mangler, hvorfor der her opstår særlige problemer for forsorgen.

De hidtil omtalte grupper af synsinvaliderede omfatter kun de aldersklasser, hvor synsdefekten får undervisningsmæssige eller erhvervsmæssige konsekvenser. Fører man statistikken videre til de gamles aldersklasser, vil antallet navnlig af svagsynede stige stejlt på grund af de indtrædende, almindelige aldersforandringer, men disse grupper er ifølge sagens natur kun yderst sparsomt repræsenterede i øjenklinikkens klientel.

3. Kort oversigt over forsorgens organisation. Betænkningen af 1937 fra udvalget angående vanføreforsorg m. v.

A. Institutionerne.

Forsorgen for blinde og svagsynede udøves først og fremmest gennem statens blindeinstitutter i København og på Refsnæs.

Det Tegl. Blindeinstitut på Refsnæs, pr. Kalundborg, omfatter en småbørnsafdeling med dertil hørende børnehave med plads til 20 børn under den undervisnings pligtige alder, en barneskole med plads til ca. 100 elever og med særlige klasser for blinde og svagsynede samt med en særlig afdeling for (15) børn, der foruden af blindheden lider af alvorlige, psykiske eller legemlige sygdomme.

I 15-16 års alderen overføres eleverne sædvanligvis til blindeinstituttet i Køben-

Tabel 2.

Blindhedsårsager:	1933	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	Ialt
1. Oftalmia neonat.	1																					1
2. Xeroftalmia	2	2	3	3	1		1	2				1	1				1					17
3. Leucoma et stafyloma					1	3					2	1				2	1		2			12
4. Keratitis parenchymatosa				1	1	1		1	1	1			1	1	1			1				10
5. Misdannelser	3	3	3	2	7	9	6	9	6	6	5	2		3	2	6	4	5		6	3	90
6. Mikroftalmia	4	1	4	1	1	2		3	2			1	2	1	2	2	1				2	29
7. Buftalmia	1	1	1	5	1	6	3	1	3	2	3	2	4	1	3	3	3	4	3	1	2	53
8. Andre glaucomer																			3	1	1	5
9. Cataracta congenita	5	6	3	9	2	4	3	1		3	5	4	4	6	8	9	16	8	4	7	5	112
10. Degeneratio pigmentosa retinae	4	3	3	4	3	4	4	1	3	3	1	1	5	8	8	2	7	9	5	9	7	94
11. Myopia excessiva	1	3	2	2		2	4	2	1	1	1	1	3	3	5	3	2	8	2	7	1	54
12. Amotio retinae	2		1	3	1	1	3		2	3	1						1		1	1		20
13. Retinopatia diabetica												1		3	2		3	1	5	5	5	25
14. Synsnerveatrofier efter:																						
meningitis	1	1					1		1			1	1	2	1	2		1	1			13
hjernesvulst		1			1	1		1	2	1	1	1			3		4		1	2	1	20
synsnervebetændelse																				4		4
kraniedeformitet	1		2	2	1		1	1	4	3	2		1		2			1				21
syfilis	1	1	1	1	1	2	2	3	1		1			1			1	2				18
familiær	1			1	1	1	2	3		1	2	1	2	1		2			2	1	1	21
uopl. årsag	3	7	2	5	3	1	1	4	2	5	3	1	2	3	2	3	3	1	1	2		54
ulykker	1		1	1				3				2	1						1	2		12
15. Læsioner iøvrigt			3	1	2	3	3		1	4	1		1	1	5		1			2	2	30
16. Betændelse i øjets indre											4		1	3	3	5	4	5	2	9	4	40
17. Fibroplasia retrolentalis																		2	1	2		5
18. Andre årsager	5	3	5	3	8	3	5	4	6	8			2	2	3	4	2	2	2	6	11	84
Ialt	36	32	34	44	35	43	39	39	35	41	32	20	30	39	50	43	54	50	36	67	45	844

havn til afsluttende skolegang og begyndende erhvervsuddannelse. Elever, der på dette tidspunkt ikke er egnede hertil, overføres dog til de to til instituttet på Refsnæs knyttede institutioner, Hestehavehus, Kalundborg, for 14 unge kvinder, og Raklevgården, pr. Kalundborg (2 km fra blindeinstituttet), for 25 unge mænd. Der er endvidere til blindeinstituttet på Refsnæs knyttet et værnehjem for 20 voksne, blinde kvinder med andre lidelser.

Det kgl. Blindeinstitut i København har plads til ca. 50 elever, der bor på instituttet (interne elever), hvortil kommer et antal elever (ca. 80), der bor uden for instituttet (eksterne elever). På instituttet foregår en videreførelse af den almindelige skoleuddannelse, der varer til det 18. år. I 16-17 års alderen påbegyndes endvidere den egentlige erhvervsuddannelse, der fordeler sig i 8 hovedgrupper, *håndværksuddannelsen* (børstenbinderi, kurvemageri, skomageri, håndvævning og pianostemning og -reparation), *musikuddannelsen* og *uddannelsen i forskellige specielle fag* som stenografi og maskinskrivning, telefonpasning, fysioterapi (massage) etc. Indtil 18-19 års alderen bor eleverne normalt som interne elever på instituttet og fraflytter derefter dette, men modtager fortsat undervisning og almindeligvis også kosten på instituttet. De mandlige håndværkselever sendes undertiden til fortsat uddannelse hos selvstændige håndværkere (de såkaldte „kontoelever[1]"). Uddannelsen af mænd, hvis blindhed eller svagsynethed er indtrådt efter det 18. år, foregår ligeledes på blindeinstituttet i København og efter samme retningslinier, dog at de i reglen færdiguddannes på selve instituttet. Oplæringen af kvinder, der har mistet synet i en alder af over 18 år, er almindeligvis henlagt til det nedenfor omtalte hjem for arbejdsføre blinde kvinder på Mariendalsvej i København.

Til hvert af institutterne er knyttet en huslæge, der undersøger og behandler institutternes elever for andre sygdomme end øjenlidelser. Huslægen ved blindeinstituttet på Refsnæs foretager tillige tilsvarende undersøgelser som skolelægerne inden for det almindelige skolevæsen.

På blindeinstituttet i København er indrettet en øjenklinik under ledelse af en klinikchef. Til klinikken hører en afdeling med senge i forbindelse med instituttets sygeafdeling.

På de kgl. blindeinstitutter med tilhørende underafdelinger findes en fælles administration under ledelse af en administrationschef. Blindeinstitutternes ledelse er repræsenteret i bestyrelserne for de fleste private institutioner for blinde.

Under instituttet hører statens trykkeri og bibliotek for blinde, der fremstiller litteratur og noder på blindeskrift (punktskrift) og driver udlånsvirksomhed.

Udover statens to blindeinstitutter og de dertil knyttede institutioner findes der følgende af socialministeriet i henhold til forsorgslovens § 67 anerkendte institutioner for blinde, der modtager statstilskud efter nærmere fastsatte regler:

Hjem for arbejdsføre blinde kvinder, Mariendalsvej 30, København. På hjemmet oplæres og beskæftiges — i maskinstrikning og vævning — dels kvinder, der er blevet blinde i en senere alder, dels kvindelige elever over 18 år, der bliver overført fra blindeinstituttet i København. Endvidere bor nogle elever fra blindeinstituttet i København i hjemmet under uddannelsen. Herudover bor der i hjemmet nogle få blinde kvinder, der arbejder uden for hjemmet. Hjemmet har plads til ca. 40 interne og 15-20 eksterne elever og arbejdersker.

Hjem for blinde mænd „Bredegård", Fredensborg, der anvendes som asyl for blinde mænd med andre lidelser. Hjemmet har plads til 17 mænd, der beskæftiges med børstenbinderi og forskelligt udendørs arbejde.

Selskabet „Kjæden"s arbejds- og forsorgelsesanstalt for blinde kvinder, Klerkegade 10, København, der virker som asyl og beskæftigelseshjem for 25 enlige, blinde kvinder.

Elisabeth Staus hvilehjem for blinde kvinder, Lyngby, der er et alderdomshjem for 12 gamle og svagelige, blinde kvinder.

Dansk Blindesamfunds Solgavehjem i Nærum for 12 blinde mænd, der tillige har andre legemlige lidelser, navnlig døvhed.

Udover de nævnte institutioner findes et ikke-statsanerkendt hjem, *N. Boy sens hvilehjem for enlige, blinde kvinder, der ikke længere kan ernære sig ved deres hænders gerning,* Rathsacksvej, København.

Som led i uddannelsen og beskæftigelsen af blinde virker to private institutioner:

Fabrikken „ERFA“ og „Blindes Arbejde" A/S.

Fabrikken „*ERFA*“, Gl. Køgevej, København, der er oprettet i 1953 med støtte af Dansk Blindesamfund og staten til afløsning af det tidligere af Dansk Blindesamfund drevne „Blifa" A/S, uddanner blinde og andre invaliderede til arbejde inden for industrien. Uddannelsestiden er 6-9 måneder.

„*Blindes Arbejde*“ *A/S*, Jagtvejen, København, der er oprettet i 1929 med socialministeriets medvirken, er et såkaldt „beskyttet værksted" med det dobbelte formål dels og navnlig at beskæftige blinde på selskabets værksteder, dels at aftage produktionen fra blinde, der arbejder i deres hjem. 3 af bestyrelsens 9 medlemmer vælges af socialministeriet, der yder fabrikken et statstilskud på 31 500 kr. årligt. „Blindes Arbejde" beskæftiger på sine værksteder 87 blinde og svagsynede, navnlig ved børstenbinderi, kurvemageri, vævning, sadelmageri samt fremstilling af sæbe. Hertil kommer ca. 190 personer, som i større eller mindre omfang beskæftiges ved hjemmearbejde.

I samarbejde mellem „Blindes Arbejde" A/S, legatadministrationen under blindeinstituttet i København, Dansk Blindesamfund, Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed og foreningen „Danmarks Blinde" er oprettet „*Blindeinstitutionernes Hjælpe værksted"*, der er et arbejdssted for blinde mænd, som vel har nogen arbejdsevne, men alligevel ikke er i stand til at udfylde en arbejdsplads, således at arbejdet bliver rentabelt. Værkstedet ledes i det daglige af „Blindes Arbejde".

B. Organisationer og foreninger.

De blindes egen organisation er *Dansk Blindesamfund*, som er stiftet i 1911. Kun blinde og svagsynede med syn ikke over 6/60 kan blive aktive medlemmer, og foreningens ledelse — formanden, der samtidig er forretningsfører, og et repræsentantskab — vælges af og blandt medlemmerne. Foreningen omfatter en række kredse landet over og har sin egen bygning i København. Foreningen modtager et årligt statstilskud på 8 100 kr. til løsning af sociale opgaver. Foreningen arbejder med praktisk talt alle spørgsmål af interesse for blinde, herunder erhvervsmæssig uddannelse og anbringelse i erhverv af blinde og understøttelse til blinde, og har et nært samarbejde med blindeinstitutterne og de private institutioner for blinde. Foreningen råder over en betydelig legatformue og afholder en årlig indsamling, Solgaveindsamlingen. Medlemstallet er for tiden ca. 1750.

Der findes endvidere forskellige andre foreninger, der virker til fordel for blinde, men som ikke udelukkende har blinde medlemmer. Det første skridt til systematisk hjælp til blinde blev således taget af den velgørende orden „*Kjæden"*, der i 1811 grundlagde en blindeskole og i 1825 oprettede en arbejds- og forsørgelsesanstalt, som i 1865 blev omdannet til udelukkende at være en stiftelse for kvinder, jfr. herom ovenfor. Ordenen råder over en betydelig legatformue.

Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed, som udelukkende ledes af seende, blev stiftet i 1862 og har til formål at støtte afgåede elever fra Det kgl. Blindeinstitut i København i deres bestræbelser for at skaffe sig selverhverv. Endvidere yder foreningen hjælp til mænd og kvinder, der har mistet synet i en senere alder, med det formål at skaffe dem et erhverv samt hjælp i sygdomstilfælde og til ældre og svagelige blinde. Foreningen har en betydelig legatformue.

I 1883 stiftedes de blindes læse- og understøttelsesforening, som i 1892 antog navnet „*Danmarks Blinde"*. Foreningens bestyrelse består såvel af blinde som af seende. Foreningen uddeler understøttelser til blinde og har et betydeligt udlånsbibliotek af bøger i blindeskrift, ligesom den har et selvstændigt trykkeri, der også trykker bøger for foreningen „Kristeligt arbejde blandt blinde" samt denne forenings månedsskrift, „Kristeligt tidsskrift for blinde." Foreningen trykker og udgiver for egen regning ugebladet „Budstikke".

C. Lovgivningen om blinde og svagsynede.

For sorgsloven og folkefor sikring sloven.

I henhold til *loven om offentlig forsorg* § 66 drager staten omsorg for opdragelse, underhold, forsørgelse, kur og pleje for blinde, jfr. § 258, for så vidt de skal undergives behandling i en statsinstitution eller

statsanerkendt institution eller anbringes i kontrolleret familiepleje under vedvarende tilsyn af en sådan institution. Efter § 69 i samme lov afholder *staten* de fulde udgifter ved forsorgen, såfremt den pågældende eller (for personer under 18 år) forsørgeren er i økonomisk trang. Er den pågældende, henholdsvis forsørgeren, ikke i økonomisk trang, erlægges en årlig fastsat, såkaldt selvbetalertakst. Hvis pågældende ikke skønnes at kunne betale den fulde selvbetalertakst, men dog at kunne bidrage noget til udgifterne, sættes han af vedkommende sociale udvalg under kontrol af socialministeriet i bidrag til delvis dækning af udgifterne ved forsorgen. Selvbetalertaksten, der i henhold til lov nr. 77 af 14. marts 1934 § 1 fastsættes for hvert år, andrager for finansåret 1955—56 for personer under 18 år 756 kr. årlig og for personer over 18 år 1 512 kr. årlig, jfr. bekendtgørelse af 28. februar 1955.

Om *kommunernes* pligter bestemmer forsorgsloven (§§ 258 og 259), at det påhviler kommunernes sociale udvalg i trangstilfælde efter henvendelse udefra eller på eget initiativ at drage omsorg for, at der sker henvendelse til vedkommende blindeinstitut angående blinde og personer, hvis synsevne er så nedsat, at den særlige undervisning eller oplæring for blinde eller svagsynede skønnes nødvendig, med henblik på eventuel anbringelse på blindeinstitut eller iværksættelse af andre foranstaltninger. Udvalget skal bistå blindeinstitutterne og tage sig af den pågældende, indtil inddragelse under blindeforsorg måtte finde sted. Ligeledes skal det sociale udvalg i trangstilfælde som særhjælp (d. v. s. uden retsvirkninger for modtageren) yde *dels* hjælp til en familie, hvis forsørger er inddraget under blindeforsorg, indtil den pågældende kan få invaliderente el. lign., *dels* hjælp til underhold og opdragelse af blinde børn, der forsørges i deres hjem.

Endvidere er der ved forsorgslovens § 258, stk. 3, pålagt de sociale udvalg en særlig pligt til for alle børn, der er blinde eller så svagsynede, at en særlig undervisning skønnes nødvendig, at give indberetning til et på statens blindeinstitutter oprettet hovedregister over blinde og at bistå institutterne ved børnenes indkaldelse til blindeundervisning. Hvis en forsørger modsætter sig en påkrævet inddragelse af et barn under blindeforsorg, kan barnet af kommunens børneværnsudvalg fjernes fra hjemmet (forsorgslovens § 130, stk. 1, nr. 4). En tilsvarende indberetningspligt som den nævnte påhviler det sociale udvalg med hensyn til personer, hos hvem blindhed eller en betydelig svagsynethed først indtræder eller konstateres efter det 16. år.

Det er ved § 258, stk. 4, pålagt enhver *læge*, der under udøvelsen af sit kald hos børn under 16 år iagttager tilstedeværelsen af blindhed eller betydelig svagsynethed, at give indberetning til vedkommende sociale udvalg, og en tilsvarende pligt påhviler ledere af stats- og kommunale *skoler* og af privat undervisning. Hertil kommer indberetningspligten til invalideforsikringsretten efter folkeforsikringslovens § 63, hvorefter læger og skoler skal give indberetning til invalideforsikringsretten om lidelser, der skønnes at have medført eller i overskuelig tid at ville medføre en væsentlig nedsættelse af erhvervsevnen.

I henhold til *folkeforsikringsloven* kan blinde og svagsynede, der er invalideforsikrede, og hvis erhvervsevne er nedsat til omkring ⅓, få invaliderente, evt. med bistandstillæg eller plejetillæg. Er den pågældende inddraget under blindeforsorg for statens regning, afregnes renten med staten, medmindre den pågældende har forsørgerpligter, idet renten da helt eller delvis anvendes til fyldestgørelse af disse. Endvidere kan der (lovens §§ 59—62) dels af invalideforsikringsfondens midler i ganske særlige tilfælde ydes invaliderentemodtagere, herunder blinde og svagsynede, rentefri lån, svarende til højst 2 års invaliderente, dels til sikring eller bedring af erhvervsevnen iværksættes særlige foranstaltninger, omfattende oplæring, kur og pleje og erhvervsmæssige foranstaltninger såsom hjælp til anskaffelse af arbejdsredskaber og værktøj og i særlige tilfælde hjælp til iværksættelse af selvstændig virksomhed eller anden hjælp til opnåelse af beskæftigelse.

Undervisningspligt i henhold til lov af 31. marts 1926 om blinde børns undervisning.

Ved denne lov er det bestemt, at blinde og stærkt svagsynede børn er pligtige at modtage undervisning på statens blindeinstitut, medmindre der på anden tilfreds-

stillende måde sørges **for** deres undervisning. Undervisningspligten varer normalt 10 år fra det 8. år at regne.

Folkeskoleloven.

I § 2, stk. 5, i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen er det bestemt, at der for børn, der ikke kan følge den almindelige folkeskoleundervisning, hvis forholdene tillader det, skal oprettes en særskilt undervisning. Der er herefter i undervisningsministeriets cirkulære nr. 223 af 26. juni 1913 fastsat nærmere regler for kommunernes undervisning af svagsynede, jfr. nedenfor kap. **III,** afsnit 3, c.

D. Forslag fra udvalget angående **vanfore-** forsorg ru. v.

I den af udvalget angående vanføreforsorg m. v. den 16. december 1937 afgivne 4. betænkning om en forbedret håndværksmæssig uddannelse af blinde m. m., som der henvises til i indledningen, stillede udvalget i forbindelse med sine forslag vedrørende uddannelsesmæssige spørgsmål også forskellige forslag til ændring af skoleundervisningen m. m. på de kgl. blindeinstitutter.

Udvalget foreslog således navnlig, at de blinde og svagsynede børn, der er sinker eller i lettere grad åndssvage, skulle udskilles fra blindeinstituttet på Refsnæs og anbringes i kontrolleret familiepleje under instituttet i særlige, statsanerkendte, private plejehjem, beliggende i nærheden af instituttet, et for drenge og et for piger. I disse hjem skulle bornene modtage underhold og den undervisning i læsning og skrivning (blindeskrift), elementær regning m. v., som de kan modtage, og navnlig skulle de beskæftiges ved praktisk arbejde. En sådan egentlig udskillelse af svagt begavede børn fra blindeinstituttet har vel ikke fundet sted, men der er inden for selve instituttets rammer sket en adskillelse, jfr. det foran under A. oplyste.

Udvalgets hovedforslag gik ud på. at der for at sikre, at blinde håndværkeres erhvervsmæssige uddannelse både praktisk og teoretisk kunne komme til at svare til de seende håndværkeres, skulle oprettes en særlig håndværksskole i en egen bygning ved blindeinstituttet i København med erhvervsmæsigt drevne værksteder. På denne håndværksskole skulle foruden praktisk håndværksmæssig undervisning gives en teoretisk undervisning i handels- og varekundskab, regnskabsføring, maskinskrivning m. v. Den fuldstamdige uddannelse på håndværksskolen skulle også erstatte den tidligere videreuddannelse efter et par års uddannelse på blindeinstituttet hos private håndværksmestre. Yderligere skulle der oprettes et forsøgsværksted, hvor man kunne prøve de blindes evner for de forskellige fag og eksperimentere dels med nye fabrikationsmetoder, dels med nye fag, som skønnedes egnede for blinde. Endelig skulle derefter forslaget oprettes et rådgivende udvalg for håndværksskolen, omfattende bl. a. repræsentanter for Dansk Arbejdsgiverforening, De samvirkende Fagforbund og Dansk Blindesamfund, og til instituttet skulle der knyttes en teknisk konsulent. Bortset fra ansættelsen af denne konsulent er udvalgets forslag ikke gennemført, da pladsforholdene hidtil ikke har tilladt opførelse af en håndværksskole m. v.

Kapitel **II.**

Statistiske oplysninger.

1. Antallet af blinde.

Der foretages ikke i Danmark nogen almindelig registrering af blinde og svagsynede personer. De indberetningsregler, der gælder vedrørende blinde, jfr. nedenfor under kap. III, afsnit 1, omfatter alene visse grupper af blinde, herunder børn, og kan iøvrigt ikke siges at være fuldt effektive.

Blindekommissionen har undersøgt mulighederne for at tilvejebringe tilnærmelsesvis rigtige oplysninger om antallet af blinde her i landet ved henvendelse til de myndigheder, der må antages at komme i forbindelse med blinde. Kommissionen har imidlertid måttet opgive denne fremgangsmåde. F. eks. har det, for så vidt angår dem, der bliver blinde i en fremrykket alder (aldersblinde), hvor det er vanskeligst at nå frem til pålidelige tal, ikke vist sig muligt at tilvejebringe oplysning fra kommunerne om, hvor mange aldersrentemodtagere der er blinde, uden at sætte en omfattende undersøgelse i gang.

Kommissionen har endvidere ikke anset det for nødvendigt af hensyn til sit arbejde at foranstalte en *egentlig optælling* af samtlige blinde her i landet. Dette kunne for det første ikke gennemføres uden betydelige omkostninger, men selv om man ad denne vej nåede frem til et nogenlunde nøjagtigt tal, ville det, medmindre en sådan tælling blev efterfulgt af besøg hos de pågældende, ikke være muligt at konstatere, hvor mange af de pågældende der ville have brug for de forskellige hjælpeforanstaltninger. En sådan øjeblikkelig registrering af de blindes vanskeligheder ville på den anden side ikke være nødvendig at foretage, idet man regner med at nå dette i løbet af nogle år igennem den nedenfor under kap. III, afsnit 6, foreslåede konsulentordning.

Kommissionen har herefter anset det for tilstrækkeligt at søge opstillet nogle skønsmæssige beregninger over antallet af blinde ud fra det materiale, som forholdsvis nemt har kunnet fremskaffes, f. eks. antallet af blinde børn og blinde invaliderentemodtagere. Socialministeriets statsvidenskabelige konsulent har opstillet følgende beregning vedrørende antallet af blinde mænd og kvinder i 1954:

	Mænd	Kvinder	Ialt
0— 6 år ...	60	40	100
7—14 - ...	75	50	125
15—65 - ...	1 400	1 300	2 700
65 år og derover	1 300	1 700	3 000
Ialt...	2 835	3 090	5 925

2. Oplysninger vedrørende blinde under forsorg.

Pr. **1.** september 1954 var der følgende antal blinde under forsorg:

	Mandlige	Kvindelige	Personer under 18 år	Personer over 18 år	Ialt
Blindeinstituttet, Refsnæs	58	64	104	18	122
Hestehavehus		12	2	10	12
Raklevgården	19	—	3	16	19
Blindeinstituttet, København	84	35	40	79	119
Mariendals vej hjemmet		36		36	36
Staus hvilehjem		12		12	12
Blindehjemmet Bredegård	17			17	17
Solgavehjemmet, Nærum	11			11	11
N. Boysens hvilehjem		6		6	6
Selskabet „Kjæden“s hjem		20		20	20
Ialt	189	185	149	225	374

Kapitel **III.**

Kommissionens forslag.

Indledning.

Overalt, hvor der findes et organiseret arbejde for blinde, er det mål, man stræber henimod, at hjælpe dem til så vidt muligt at kunne leve en normal tilværelse. Dette forudsætter først og fremmest, at der kan skaffes en egnet beskæftigelse til dem, der er i stand til at arbejde, så de kan forsørge sig selv og deres familie, og at der gives dem, der ikke kan påtage sig erhvervsmæssigt arbejde i normalt omfang, en rimelig økonomisk sikring gennem en understøttelse.

Af de skønsmæssigt 2 700 blinde, der findes i aldersgruppen 15—65 år, oppebærer langt de fleste invaliderente eller kronisk sygehjælp. Pr. 31. december 1950 var der ialt 2 097 invaliderentemodtagere med hoveddiagnose blindhed eller synssvækkelse. Hertil kommer ca. 150, der modtager kronisk sygehjælp. Dette hænger naturligvis først og fremmest sammen med, at blindheden i sig selv i høj grad sætter grænser for erhvervsmulighederne; *men* dertil kommer, at et betydeligt antal blinde på grund af andre kroniske lidelser er ude af stand til at arbejde erhvervsmæssigt. Af de personer, der var omfattet af en undersøgelse, foretaget af Dansk Blindesamfund i 1954 med henblik på at undersøge behovet for blindekonsuleuter, jfr. bilag 8 •— en undersøgelse, der foreløbig har omfattet 124 blinde, heraf 122 over 20 år — havde kun ganske enkelte ikke invaliderente eller aldersrente. Af de undersøgte havde mange kroniske lidelser, som umuliggjorde erhvervsarbejde.

Som disse oplysninger viser, har de fleste blinde invaliderente og kan i dag ikke eksistere uden renten. Uanset denne kendsgerning mener kommissionen, at flere blinde, end de foreliggende oplysninger tyder på, skulle kunne bringes i stand til at udføre erhvervsarbejde, når uddannelsen tilrettelægges rigtigt og kombineres med en effektiv arbejdsformidling, der udnytter samtlige de beskæftigelsesmuligheder, som erhvervslivet i dag byder på, og når disse foranstaltninger sættes ind så tidligt som muligt.

Kommissionen ønsker i denne forbindelse at pege på, at der her i landet ved løsningen af de blindes problemer — som ved invalidernes problemer i det hele taget — synes at have været en tendens til at koncentrere sig om at tilvejebringe økonomisk sikring gennem udbygning af invaliderenteordningen og lægge for lidt vægt på gennem en aktiv revalidering at gøre de pågældende i stand til at arbejde. Det må også her fremhæves, at den, der ikke kan se, har et ganske særligt behov for at udfylde sin tilværelse gennem beskæftigelse, hvad enten der er tale om egentligt erhvervsmæssigt arbejde eller ej, og at arbejde for dem så at sige er en livsnødvendighed. Flere og mere differentierede beskæftigelsesmuligheder betyder ikke blot, at flere blinde kan beskæftiges, men tillige at det i højere grad er muligt at finde en beskæftigelse, der kan tilfredsstille de enkelte og derved skabe forudsætningerne for en større udfoldelse og menneskelig udvikling.

Kommissionen ønsker endvidere her at udtale, at en medvirkende årsag til, at så få blinde har normalt arbejde, er, at det gældende invaliderentesystem ikke i tilstrækkelig grad animerer blinde til at give slip på renten og gå over til fuld selvforsørgelse, selvom det må erkendes, at de seneste ændringer i folkeforsikringsloven betyder et fremskridt. Til denne vanskelighed kommer

den tilbøjelighed til at isolere sig i forhold til omgivelserne, der ofte præger blindes tilværelse, og som skyldes den psykiske belastning, det er at være blind.

Under sine overvejelser af problemerne i forbindelse med blindes indpasning i samfundslivet har kommissionen været klar over, at dette spørgsmål rækker ud over de områder, der direkte berøres af kommissionens forslag til reformer af uddannelsen m. v. Selvom adskillige blinde i praksis har bevist, at de lige så godt som seende kan klare arbejdet f. eks. på en fabrik, er det en kendsgerning, at der oftest kun er ringe kontakt med de seende arbejdskammerater; et sam vær med dem uden for arbejdstiden forekommer sjældent, og der kan således ikke siges at eksistere noget fuldt normalt forhold til arbejdskammeraterne. Det rører ved et centralt problem i forholdet mellem blinde og seende, nemlig dette: Er der noget i den blindes væremåde, der kan gøre, at seende viser sig tilbageholdende over for blinde, og hvilke fejl begår en seende i omgangen med blinde, som kan forårsage en skyhed og måske en utryghedsfornemmelse hos en blind? Der tiltrænges et yderligere oplysningsarbejde, både mellem blinde og seende, men for at kunne tilrettelægge dette rigtigt er det nødvendigt, at disse komplicerede psykologiske problemer gøres til genstand for en nærmere undersøgelse. Blindekommissionen kan derfor anbefale, at der tilvejebringes de fornødne midler hertil og til at udbygge oplysningsarbejdet.

Blindekommissionens nedenstående forslag bygger på det nuværende lovgrundlag i forsorgsloven, hvorefter staten har ansvaret for blindeforsorgen her i landet og bærer udgifterne herved. Kommissionens forslag, der imidlertid medfører betydelige ændringer i den nuværende lovgivning, går i hovedsagen ud på at hidføre en *effektivisering* af foranstaltningerne, således f. eks. med hensyn til uddannelse, arbejdsformidling, starthjælp og støtte til at aftage blindes produktion.

Kommissionen har iøvrigt anset det for hensigtsmæssigt, at reglerne om blinde børns undervisning, som nu mides i loven af 31. marts 1926, og reglerne i forsorgsloven samles og udbygges i en saglig lov om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede i lighed med den kodifikation, der ved lov af 27. januar 1950 fandt sted med hensyn til foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre.

Det af kommissionen udarbejdede lovudkast følger som bilag 1 til nærværende betænkning.

Forinden man går over til den nærmere gennemgang af kommissionens forslag, skal der gives følgende kortfattede oversigt over forslagene:

Afsnit 1. Indberetning. Der stilles forslag om en smidigere indberetningsordning, derved at det overlades til socialministeren efter samråd med de respektive fagministre at fastsætte, hvilke myndigheder og enkeltpersoner der har indberetningspligt, i stedet for den nuværende ordning efter forsorgsloven, hvorefter det i selve loven er fastsat, hvem der har pligten.

Afsnit 2. Børn under skolealderen. Kommissionen foreslår, at der på grundlag af den nuværende forsøgsmæssige ordning sker en udbygning af forældrerådgivningen ved hjemmebesøg, skriftlig vejledning og forældrekursus.

Afsnit 3. Skoleundervisning. Den nuværende ordning af barneskolen opretholdes i det væsentlige. Der stilles forslag om, at undervisningspligten fremtidig indtræder ved det 7. år i stedet for som nu det 8. år. Det foreslås, at blindeinstitutterne får mulighed for i fornødent omfang at søge bistand hos en eller flere personer med specialuddannelse i psykologi. Eventuelle reformer med hensyn til omorganisation af svagsynsundervisningen mener kommissionen bør afvente resultaterne af den undersøgelse af normalskolens undervisning af svagsynede, som kommissionen har taget initiativet til.

Afsnit 4. Erhvervsspørgsmålet. Med henblik på blindes muligheder for at indpasse sig på en normal arbejdsplads foreslås det, at der gives blinde en systematisk undervisning i at orientere sig og i det hele at klare sig som blinde. Der foreslås oprettet et specielt værksted (forsøgsværksted) i forbindelse med statens institut for blinde og svagsynede i København, hvor elevernes færdighed og håndelag kan prøves, og hvor der kan gives en fortræning til erhvervsmæssigt arbejde. Selve erhvervsuddannel-

sen foreslås i videst muligt omfang lagt uden for blindeinstitutterne.

Der foretages en gennemgang af uddannelsen og mulighederne i de forskellige fag. Kommissionen tiltræder nogle foreslåede ændringer af uddannelsen af blinde børstenbindere og kurvemagere samt af vævere.

Med hensyn til placeringen af blinde i erhverv og deres fortsatte vejledning i erhvervsspørgsmål lægges der i betænkningen megen vægt på yderligere udbygning af samarbejdet mellem blindeinstitutterne, vedkommende offentlige arbejdsanvisningskontorer, blindekonsulenterne (nedenfor under 6) samt Dansk Blindesamfund. Der stilles forslag om den principielle karakter af den hjælp til etablering, der bør ydes inden for de forskellige erhverv, samt til udstyr iøvrigt. Hjælpen bør i videst muligt omfang ydes gennem invalideforsikringsretten.

Med henblik på beskæftigelse af blinde og svagsynede, der ikke er i stand til at arbejde under normale arbejdsforhold, foreslås det, at statstilskuddet til værkstedet „Blindes Arbejde" A/S forhøjes væsentligt.

Kommissionen er bekendt med, at et særligt udvalg, bestående af repræsentanter for Dansk Blindesamfund, „Blindes Arbejde" A/S og socialministeriet, arbejder med en plan, gående ud på oprettelse med statsstøtte af et centraldepot for blinde håndværkere (navnlig børstenbindere og kurve magere), hvilket depot skal aftage og afsætte de pågældende håndværkeres produktion, levere dem råvarer samt medvirke ved løsningen af hjemmearbejdsspørgsmålet. Kommissionen er i princippet enig i den nævnte tanke, men da udvalget endnu ikke har afsluttet sit arbejde, herunder med nogle igangværende forsøg på dette område, må kommissionen henvise den endelige afgørelse af spørgsmålet til det blindenævn, som kommissionen foreslår nedsat.

Afsnit 5. Foranstaltninger for blinde med andre lidelser. Der stilles bl. a. forslag om et nært samarbejde mellem blindeforsorgen og åndssvageforsorgen, navnlig således, at den del af plejepersonalet ved åndssvageanstalterne, som særlig har med blinde at gøre, får et indblik i den særlige behandling af blinde, herunder især sysselsættelsen. Der peges på nødvendigheden af, at der udarbejdes særlige standardiserede intelligensprøver for blinde.

Afsnit 6. Blindekonsulenter. Der foreslås ansat konsulenter til at bistå blinde og stærkt svagsynede såvel i deres daglige tilværelse som i erhvervsspørgsmål.

Afsnit 7. Øjenklinikken. Det foreslås bl. a., at stillingen som chef for øjenklinikken omdannes til en overlægestilling.

Afsnit 8. Trykkenet og biblioteket. Det foreslås, at statens trykkeri og bibliotek for blinde sammensluttes med foreningen „Danmarks Blinde"s trykkeri og bibliotek, samt at man, så snart de tekniske forudsætninger er til stede, påbegynder fremstillingen af „talende bøger" og etablerer en udlånsordning for disse. Der foreslås nedsat et særligt bogudvalg, der skal bistå med udvælgelsen af de bøger m. v., som skal overføres til blindeskrift. Det foreslås overdraget statens trykkeri og bibliotek at virke for fremskaffelse af praktiske hjælpemidler for blinde.

Afsnit 9. Byggeforanstaltninger. Det foreslås navnlig, at statens institut for blinde og svagsynede i København, der i en årrække har haft meget dårlige pladsforhold, så snart som muligt får rådighed over naboejendommen, der benyttes af statens kostskole for døve, som agtes flyttet til andet, centralt beliggende sted i København.

Afsnit 10. Fritidsbeskæftigelse. Der foreslås stillet de fornødne midler til rådighed til yderligere foranstaltninger med henblik på beskæftigelse af blinde i deres fritid.

Afsnit 11. Invaliderenten. Der påpeges forskellige sider ved det gældende invaliderentesystem, som virker uheldigt for blinde, og det tilrådes, at det i forbindelse med en reform af invaliderentelovgivningen overvejes at rette de anførte mangler.

Afsnit 12. Læreruddannelse. Der stilles et nærmere udformet forslag til organisation af uddannelsen af lærere m. v. for blinde og stærkt svagsynede.

Afsnit 13. Forskellige administrative spørgsmål. Der foreslås oprettet et blindenævn med den opgave at virke som rådgivende organ for socialministeren ved administrationen af bestemmelserne i den af kommissionen foreslåede nye lov om blinde og stærkt svagsynede samt til at følge udviklingen og tage initiativet til forbedringer. Endvidere foreslås oprettet lærerråd og forældreråd ved statens skoler.

1. Indberetninger.

Efter forsorgslovens § 258, stk. 3, har de sociale udvalg en pligt til for alle børn, der er blinde eller så svagsynede, at den særlige undervisning eller oplæring for blinde eller svagsynede skønnes nødvendig, at give indberetning til et på statens blindeinstitut oprettet hovedregister over blinde. En tilsvarende indberetningspligt påhviler det sociale udvalg med hensyn til personer, hos hvem blindhed eller en betydelig svagsynethed først indtræder eller konstateres efter det 16. år, jfr. paragraffens stk. 5. Lovens § 258, stk. 4, pålægger enhver læge, der under udøvelsen af sit kald hos børn under 16 år iagttager tilstedeværelsen af blindhed eller svagsynethed i det ovenfor nævnte omfang, at give indberetning til vedkommende sociale udvalg, og en tilsvarende pligt påhviler ledere af stats- og kommunale skoler og af privat undervisning. Endelig er det ved folkeforsikringslovens § 63 pålagt læger og skoler at give indberetning til invalideforsikringsretten om lidelser, der skønnes at have medført eller i overskuelig tid at ville medføre en væsentlig nedsættelse af erhvervsevnen.

For børn i skolealderen, der er egentligt blinde, d. v. s. at der overhovedet ikke er nogen tvivl om, at de ikke kan følge med i normalskolens undervisning, kan indberetningspligten siges at være effektiv. Derimod indberettes ikke alle børn under skolealderen, selv om indberetning dog finder sted i øget omfang. Pr. 30. marts 1949 var der således til blindeforsorgen indberettet ialt 44 børn under skolealderen. Det tilsvarende tal var pr. 1. februar 1954 84.

Hovedvanskeligheden med hensyn til indberetningen har vist sig, hvor der er tale om stærk svagsynethed. For et ikke ringe antal sker der først henvendelse til blindeforsorgen, når børnene har gået flere år i normalskolen uden udbytte. Blindeinstitutterne modtager også elever, der har gået hele normalskolen igennem uden tilstrækkeligt udbytte, og som nu ønskes uddannet inden for blindeforsorgen. På dette område har den nu gennemførte ordning med obligatorisk skolelægeundersøgelse dog bevirket et øget antal indberetninger.

Indberetningerne er en væsentlig forudsætning for, at blindeforsorgen kan udøve sin virksomhed.

Med hensyn til børn under skolealderen er det af vigtighed, at blindeforsorgen så tidligt som muligt kommer i forbindelse med hjemmene af hensyn til den vejledning, som allerede nu er i gang, og som af blindekommissionen foreslås som en fast institution, jfr. afsnit 2. Kommissionen mener iøvrigt, at efterhånden som et sådant vejledningsarbejde bliver effektivt og virkelig kommer til at betyde en støtte for hjemmene, vil dette have til følge, at indberetningspligten opfyldes i videre omfang, en erfaring, som man har gjort flere steder i udlandet, hvor et tilsvarende vejledningsarbejde drives.

For de stærkt svagsynede børn er der som nævnt vanskeligheder med hensyn til indberetningen. Disse hænger til dels sammen med, at den lokale lærer og skolemyndighed i det hele taget på grund af tillidsforholdet til barnet og dettes forældre erfaringsmæssigt er utilbøjelig til at foretage den foreskrevne indberetning til et centralorgan uden for skolevæsenet. Problemet om svagsynsundervisningen og forholdet til skolevæsenet er iøvrigt, som det fremgår af bemærkningerne nedenfor i afsnit 3, c, endnu ikke fuldt afklaret. Den undersøgelse af stærkt svagsynede elever i folkeskolen, som er iværksat sammen med undervisningsministeriet, vil sandsynligvis blive retningsgivende for svagsynsundervisningen her i landet og for, hvorledes denne undervisning skal fordeles imellem normalskolen og blindeforsorgen. Herigennem vil undersøgelsen formodentlig også bidrage til en løsning af indberetningsspørgsmålet.

Med hensyn til den nærmere formulering af indberetningsreglen mener kommissionen, at der på samme måde, som det er sket, for så vidt angår talelidende, ved § 1, stk. 1, i lov nr. 197 af 11. juni 1954 vedrørende ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende, må ske en simplificering af de gældende bestemmelser samtidig med, at det tydeliggøres, at indberetningspligten også gælder børn under skolealderen. Samtidig må indberetningsordningen tilrettelægges tilstrækkelig smidigt, således at man til enhver tid efter det skiftende behov kan

drage nytte af de myndiglieder og enkeltpersoner, der under deres arbejde kommer i forbindelse med blinde og dem, der er så stærkt svagsynede, at de pågældendes undervisning og uddannelse falder ind under blindevæsenets opgaver. Man bør dog efter kommissionens opfattelse søge at undgå at lægge indberetningspligten direkte på lærere og i stedet i videst muligt omfang placere ansvaret for indberetningen på konsulenterne for særundervisning, som nu findes ansat i hvert amt, jfr. herved § 3 i socialministeriets bekendtgørelse af 30. september 1954 om indberetningspligt vedrørende talelidelser samt sværere tilfælde af ordblindhed og læsesvaghed.

Kommissionen foreslår derfor, at de nuværende bestemmelser i forsorgslovens § 258, stk. 3—5, erstattes af en bemyndigelse for socialministeren til at fastsætte de nærmere regler for indberetning af blinde og stærkt svagsynede efter forudgående forhandling med undervisningsministeren, for så vidt angår indberetninger på skolevæsenets område, og med indenrigsministeren, for så vidt angår indberetninger på sundhedsvæsenets område. Samtidig bør der ske en samordning af indberetningerne til blindeforsorgen og til invalideforsikringsretten, således at dobbeltindberetninger undgås.

2. Børn under skolealderen.

Der var pr. 1. februar 1954*) til blindeforsorgen indberettet 84 børn (heraf 2 fra Færøerne), der på dette tidspunkt var under skolealderen; heraf var 18 anbragt i det børnehjem for småbørn, der er knyttet til Det kgl. Blindeinstitut på Refsnæs.

Blindevæsenet her i landet er i stand til at overtage forsorgen for og opdragelsen af blinde børn allerede fra den spæde alder, idet der på blindeinstituttet på Refsnæs som nævnt findes et særligt børnehjem for blinde småbørn med tilhørende børnehave. Børnehjemmet er indrettet til at modtage 20 børn i alderen fra 0 til 7—8 år. Det modtager børn i sådanne tilfælde, hvor forholdene i hjemmet eller barnets tilstand gør det påkrævet at få barnet bort fra sit hj em og under kyndig pædagogisk og lægelig behandling. Når børnene når 7—8 års alderen, overflyttes de til instituttets skoleafdeling.

Anbringelsen i dette børnehjem kan dog kun betragtes som en nødhjælp. Det Jer hverken muligt eller ønskeligt at fjerne alle blinde småbørn fra deres naturlige hjem og anbringe dem i børnehjem. Blandt blindepædagoger er det en almindelig opfattelse, at det blinde barn før skolealderen, hvis der overhovedet er muligheder derfor, bør forblive i sit eget hjem og vokse op i et naturligt milieu. Derved får barnet det samme naturlige familieforhold — udvikler de samme følelser over for de mennesker, der kommer det ved, som andre børn, og herved bliver barnet på naturlig måde bekendt med den verden, det skal vokse op i. Det vænnes til alle de pligter, børn i almindelighed stilles overfor, og lærer at tage hensyn til andre, således som det er nødvendigt, for at barnet med tiden kan blive accepteret som borger i samfundet.

Blindeinstituttet lægger den største vægt på, at de blinde børn, inden de skal være kostskoleelever, har fået et sådant naturligt tilhørsforhold til deres familie og er blevet fortrolige med tilværelsen, således som den normalt former sig for mennesker i almindelighed.

Det at opdrage et blindt barn stiller imidlertid så store krav til forældrene, at de kun sjældent er i stand til at løse opgaven fuldt ud alene uden sagkyndig, pædagogisk bistand, da opgaven kræver en fremgangsmåde, som er væsensforskellig fra det at opdrage et seende barn, for hvem en meget stor del af opdragelsen er baseret på efterligning i kraft af synet. Det blinde barn skal uden synets hjælp lære at sanse og opleve omverdenen og tilværelsen så nær virkeligheden som muligt. Man må derfor finde veje frem til udvikling af barnets andre sanser, så disse ved at supplere hinanden delvis er i stand til at erstatte det manglende syn. En anden side af opdragelsesproblemet viser sig ved, at barnet ofte viser en inaktivitet, ofte en direkte afsky for brugen af hænder og for bevægelse, forhold, som naturligt hæmmer barnets legemlige og sjælelige udvikling, og

*) Når denne dato er valgt, skyldes det, at man på dette tidspunkt gennemførte en nyordning vedrørende forældrevejledningen, jfr. nedenfor side 24—25.

barnets verden bliver dets allernærmeste omgivelser. Af andre problemer, der viser sig i barnets første leveår, er dets spisevægring over for fast føde, dets bytten om på døgnets timer, så nat bliver til dag, og tilbøjelighed til unaturlige manerer.

Disse opdragelsesproblemer må tages op til behandling på så tidligt et tidspunkt af barnets liv som muligt. Forældre, der som oftest første gang står over for et blindt barn, står famlende, tvivlrådige og usikre over for de pædagogiske problemer. De fyldes af medlidenhed med barnet og beherskes af angst for barnets fremtid, når de ikke er mere. Barnet bliver det centrale i familien, hvorom alt skal dreje sig. Familien opfylder barnets mindste ønsker, og barnet selv udvikler sig derfor ofte til at tyrannisere hjemmet. Resultatet bliver en spænding og usikkerhed i hjemmet, som ofte igen resulterer i konflikter. Her er vejledning af forældrene en nødvendighed.

En forudsætning for at kunne hjælpe forældrene med disse meget alvorlige problemer er det, at den, der skal rådgive, er i stand til at vinde forældrenes tillid, få dem til at tale ud om deres vanskeligheder og formå dem til at acceptere den kendsgerning, at deres barn er blindt. Det må siges til dem, at der er andre forældre med samme vanskeligheder, og at der også for deres barn er muligheder for en fremtid. Det næste punkt bliver herefter at påbegynde arbejdet med at vejlede forældrene om, hvordan de skal opdrage deres barn.

Det pædagogiske vejledningsarbejde for forældre, der har blinde små børn, har i en årrække været taget op af blindeforsorgen, uden at problemerne (log har kunnet løses tilfredsstillende. Vejledningsarbejdet har i disse år været foretaget dels af forstanderen for blindeinstituttet på Refsnæs med bistand af lærerpersonalet, dels af administrationschefen. Af børnene under skolealderen, der pr. 1. februar 1954 var indberettet til blindeforsorgen, og som opholdt sig i deres hjem eller uden for blindeforsorgens institutioner, har 44 modtaget besøg af repræsentanter for blindeforsorgen. Hvor besøg er aflagt, er det kun foretaget 1, evt. 2, gange om året. Vejlederne er blevet modtaget med glæde af forældrene, som har følt en befrielse ved tanken om, at de ikke længere stod alene med et for dem fremmed problem, men at de nu kunne få sagkyndig hjælp, ligesom adskillige hjem psykisk er rettet op ved den vejledning og hjælp, de har fået. Opdragelsen af barnet er kommet ind i en fornuftig bane ved forældrenes forståelse af, at barnet på mange områder kan behandles som et normalt barn, blot med skyldigt hensyn til det manglende syn. Instituttet har iøvrigt opfordret hjemmene til at sætte sig i forbindelse med instituttet, hvis de stod over for problemer, de ikke kunne klare, og forældre er indbudt til at aflægge besøg på børnehjemmet for ved selvsyn at følge opdragelsen af blinde småbørn dagen igennem.

Under behandlingen af spørgsmålet om vejledningsarbejdet for forældrene har blindekommissionen været klar over, at man her stod over for en opgave, som hidtil har været en del forsømt her i landet. Kommissionen er opmærksom på, at man forskellige steder i udlandet er længere fremme. Der henvises således til det arbejde, der f. eks. gøres i en række amerikanske stater i form af hjemmebesøg, vejledende pjecer og forældrekursus, jfr. oplysningerne i bilag 11. Kommissionen ønsker endvidere at henvise til den rådgivningsvirksomhed, der er iværksat for forældre med døve og svært tunghøre små børn til opfyldelse af bestemmelsen herom i § 5, stk. 2, i lov af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Der er således oprettet en særlig undersøgelses- og vejledningsklinik i København, og pædagoger fra statens kostskoler for døve aflægger hjemmebesøg. Endvidere er der udarbejdet en skriftlig vejledning til forældrene, og man har i 1953 og 1954 afholdt sommerkursus for forældre med døve børn.

Blindekommissionen har anset vejledningsarbejdet for hjem med blinde børn for så vigtigt, at det snarest burde udbygges, og også for at man så snart som muligt kunne gøre videre erfaringer på dette felt, har kommissionen givet sin støtte til ansættelsen af yderligere personale ved blindeinstituttet på Refsnæs. Forsøget har iøvrigt vist nødvendigheden af, at den psykolog, der bør ansættes ved blindevæsenet, jfr. nedenfor i afsnit 3, b., også deltager i dette arbejde.

Fra den 1. februar 1954 er der herefter gennemført den — foreløbig forsøgsmæssige — ordning, at 3 af de pædagogiske medarbejdere ved blindeinstituttet på Refs-

næs i et vist omfang frigøres til vejledningsarbejdet, hvori også instituttets forstander vil deltage.

Kommissionens forslag går ud på:

1. *Den* foran omtalte rådgivningsvirksomhed videreudbygges på grundlag af de erfaringer, der indhøstes ved forsøgsordningen, således at rådgivningsvirksomheden organiseres fra instituttet på Refsnæs.
2 Der udarbejdes en skriftlig vejledning til hjemmene. En sådan vejledning er under udarbejdelse på blindeinstituttet på Refsnæs.
3. Der afholdes periodiske forældrekursus på blindeinstituttet på Refsnæs, hvor forældre med blinde børn kan få lejlighed til at se, hvordan arbejdet med blinde småbørn gribes an på instituttet, og til at diskutere deres fælles problemer. Det foreslås, at deltagelsen i sådanne kursus bliver gratis, således at der også ydes fri rejse til forældre og børn.

Når forsøgsordningen er afsluttet, vil spørgsmålet om eventuel normering af særligt personale blive taget op.

3. Skoleundervisning;.

a. Undervisningspligt.

Nugældende ordning.

Den gældende lov om undervisning af blinde børn er lov nr. 57 af 31. marts 1926 om blinde børns undervisning. Loven indeholder følgende bestemmelser om undervisningspligten:

§ 1, stk. 1: „Ethvert barn, der er blindt, eller hvis syn er så nedsat, at det af den grund ikke kan følge undervisningen i den almindelige barneskole eller i særlige skoler, der er eller måtte blive oprettet for svagsynede, er fra og med det skoleår, hvis begyndelse falder i det kalenderår, i hvilket barnet fylder 8 år, pligtigt at modtage undervisning på statens blindeinstitut eller blindeforskole*), medmindre der efter de stedlige skolemyndigheders skøn på anden tilfredsstillende måde sørges for barnets undervisning. Skolemyndighedernes skøn herom kan dog indankes for socialministeren. Kår et barns blindhed først indtræder eller konstateres i en senere alder, men dog inden dets fyldte 16. år, skal det straks indkaldes til undervisning på en af de ovennævnte anstalter."

§ 2: „Et barn, der efter bestemmelsen 1 § 1 skal indkaldes til blindeundervisning i det kalenderår, i hvilket det fylder 8 år, kan dog af dets forældre eller værge forlanges optaget på blindeinstituttet eller blindeforskolen ved skoleårets begyndelse 2 år eller 1 år tidligere."

§ 3, stk. 1: „Undervisningspligten varer normalt 10 år fra det 8. år at regne."

Den gældende lovs regel er herefter den, at undervisningspligten normalt varer i 10 år fra det 8. til det 18. år. Ordningen står herved i modsætning til folkeskolens ordning, hvorefter undervisningspligten varer i 7 år, nemlig fra det 7. til det 14. år.

Kommissionens forslag.

Begrundelsen for, at undervisningspligten nu indtræder 1 år senere end for seende born, er ifølge motiverne til forslaget til loven af 1926 den, at de blinde børns udvikling i det hele er noget senere end de seendes, og at den første barnelærdom, sproget, meget vel kan bibringes de blinde børn i hjemmet.

Kommissionen mener ikke at kunne godtage denne begrundelse. Som det er anført foran i afsnit 2, må det blinde barn lære en række ting, som andre børn enten ikke behøver at lære eller lærer langt lettere, fordi de kan se, f. eks. at færdes omkring, klæde sig på, spise o. s. v. Selv om vejledningsarbejdet for hjem med små, blinde børn udbygges, således som det er foreslået, må der dog stadig regnes med, at en del af børnene må have en mere systematisk undervisning i disse elementære færdigheder, når de kommer på blindeinstituttet. På grund af den foran omtalte ændring i blindhedsårsagerne er der nu langt flere blindfødte børn, end tilfældet var, dengang loven af 1926 blev til, og der

*) „Statens blindeinstitut" og „Statens blindeforskole" svarer til de nuværende blindeinstitutter henholdsvis i København og på Refsnæs.

er derfor også nu langt; færre blinde børn, som har fået den elementære opdragelse på normal måde, før de blev blinde.

Hertil kommer, at det er blindekommissionens mening, at den nuværende bestemmelse om normalt 10 års skolegang, altså 3 år længere end for andre børn, bør opretholdes af hensyn til de særlige vanskeligheder, hvormed undervisningen af blinde børn er forbundet. Dette betyder imidlertid, at tidspunktet for påbegyndelsen af erhvervsuddannelsen allerede af denne grund udskydes med det resultat, at eleverne, når de når 15—16 års alderen •— efter at de har fortsat undervisningen på blindeinstituttet i København — erfaringsmæssigt ofte vil være trætte af normal skolegang og ønsker så snart som muligt at begynde en egentlig erhvervsuddannelse.

Kommissionen finder derfor, at det ikke er tilstrækkeligt som efter den gældende lov, at børnene efter forældrenes ønske kan optages i skolen 1 eller 2 år før deres fyldte 8. år, men mener, at det vil være rigtigt, at tidspunktet for selve den skolepligtige alders begyndelse for blinde børn ligesom for andre børn fremtidig som hovedregel sættes ved det 7. år. Hertil kan dog føjes en tilsvarende bestemmelse som i § 7, stk. 1, 2. pkt., i loven af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, hvorefter skoleundervisningen, såfremt indehaveren af forældremyndigheden ønsker det, og barnet skønnes egnet dertil, kan påbegyndes på et tidligere tidspunkt. Om mulighederne for at bl:ive fritaget for pligten til undervisningen på statens blindeinstitut, henvises til afsnittet nedenfor under d.

T de tilfælde, hvor tidligere inddragelse under blindeforsorg end med det 7. år skønnes absolut nødvendig, og forældrene modsætter sig dette, vil der være mulighed for etablering af blindeforsorg ved en af vedkommende kommunes børneværnsudvalg iværksat fjernelse af barnet fra hjemmet efter forsorgslovens § 130, stk. 1, nr. 4, der giver en almindelig adgang til at fjerne børn fra hjemmet for at gennemføre påkrævet særforsorg. Denne bestemmelse behøver man dog kun ganske undtagelsesvis at bringe i anvendelse. Erfaringen viser, at det næsten altid er muligt at få forældrenes tilslutning til at lade barnet komme til blindeinstituttet på Refsnæs på det tidspunkt, som man fra blindeforsorgens side finder bedst stemmende med barnets tarv.

Såfremt man som foreslået sætter det normale tidspunkt for undervisningspligtens begyndelse til det 7. år i stedet for det 8. år og samtidig opretholder de 10 års undervisningspligt, vil man opnå at få et yderligere skoleår på blindeinstituttet på Refsnæs, hvilket skønnes i høj grad påkrævet, da undervisningsplanen på instituttets skole nu ligger meget stramt. Man vil herefter på instituttet på Refsnæs kunne nå videre i nogle af fagene, således at efterskoleundervisningen på blindeinstituttet i København skulle kunne begrænses noget. I de 10 års undervisning vil iøvrigt ligesom hidtil indgå begyndende uddannelse med henblik på erhverv.

Såfremt man i overensstemmelse med kommissionens forslag som hovedregel sætter den skolepligtige alders påbegyndelse ved det 7. år og samtidig opretholder normalt 10 års skoleundervisning, kan en særlig vanskelighed opstå. Det drejer sig om tilfælde, hvor forældrene, efter at en elev har gået 10 år i skole og er fyldt 17 år •— på hvilket tidspunkt forældrene endnu har forældremyndigheden over eleven (nemlig indtil det 18. år) — ønsker, at han skal gå ud af instituttet, medens dette ønsker, at han skal forblive der, f. eks. af hensyn til sin erhvervsmæssige oplæring. Der bør derfor til bestemmelsen om normalt 10 års undervisningspligt føjes en regel om, at socialministeren efter indstilling fra blindenævnet i særlige tilfælde kan bestemme, at undervisningspligten udstrækkes indtil en elevs fyldte 18. år.

Reglerne i § 1, stk. 1, sidste pkt., i loven af 1926, hvorefter et barn, hvis blindhed først indtræder eller konstateres i en senere alder, men dog inden dets fyldte 16. år, straks skal indkaldes til undervisning på en af statens skoler for blinde, kan efter kommissionens opfattelse opretholdes.

b. Barneskolen på blindeinstituttet på Refsnæs.

Nugældende ordning.

Blindeinstituttet på Refsnæs omfatter en skole for ca. 100 elever i alderen fra 7—8 år (den skolepligtige alders begyndelse)

indtil 15—16 år. Skolen omfatter dels blindeskole dels svagsynsskole.

Blindeskolen består af 7 klasser, i hvilke der undervises i folkeskolens almindelige fag på grundlag af folkeskolens pensum, Ligesom man anvender særlige hjælpemidler, først og fremmest blindeskriften, har man navnlig i de lavere klasser særlige fag som anskuelsesundervisning, sanseundervisning og modellering, jfr. den i bilag 2 givne nærmere beskrivelse af undervisningsplanen. På grund af disse specielle fag, og da undervisningen i en del almindelige fag må tage længere tid end i normalskolen., kan børnene ikke nå igennem hele folkeskolens pensum i de 7 klasser i skolen på Refsnæs, og de har derfor hidtil efter overflytningen til blindeinstituttet i København i 2 fortsættelsesklasser i dette instituts ungdomsskole fået en supplerende og afrundende undervisning i folkeskolens almindelige fag samtidig med, at de begynder erhvervsuddannelsen.

Blindeinstituttet på Refsnæs har for nylig overtaget en ejendom i instituttets umiddelbare nærhed, beregnet for elever, for hvis vedkommende blindheden er forbundet med andre svagheder, og som derfor kræver en særlig tilrettelagt undervisning og behandling. Denne afdeling, der er beregnet for 15 elever, modtager også nye elever, der ønskes til observation.

Blindeinstituttets *svagsynsskole* modtager svagsynede børn fra hele landet bortset fra Københavns kommune, der har en særlig svagsynsskole, jfr. nedenfor under c. Skolen omfatter en 3-årig og to 2-årige fremadskridende klasser med for tiden ialt ca. 50 elever. Undervisningen omfatter samme fag som folkeskoleundervisningen og tilsigter samme mål som denne samtidig med, at der tages størst muligt hensyn til elevernes 'svage øjne. I gymnastik, sløjd o. lign. undervises svagsynede sammen med blinde.

Kommissionens forslag.

Kommissionen er bekendt med, at blindeinstituttet på Refsnæs arbejder på en *omlægning af undervisningen af blinde børn.* Overvejelserne er endnu ikke afsluttet.

Med hensyn til *undervisningen af svagsynede* elever anser kommissionen det for uheldigt, at disse elever, der fordeler sig på 7 alderstrin, kun har 3 klasser, og det foreslås derfor at oprette 1 klasse for hvert alderstrin i lighed med, hvad der* er tilfældet for blinde. Problemerne i forbindelse med instituttets svagsynsundervisning er imidlertid endnu ikke så afklarede, at kommissionen er i stand til at stille et endeligt forslag om de fremtidige retningslinier, der bør følges. Forholdet er det, at tilgangen af svagsynede elever stadig er i stigning, jfr. foran under kap. I, afsnit 2. Gennem den undersøgelse, som kommissionen har iværksat med hensyn til undervisning af svagsynede elever i normalskolen, jfr. nedenfor under c, håber man på at nå til en større afklaring af, i hvilket omfang normalskolen kan skabe sådanne muligheder for undervisning af svagsynede, at anbringelse på instituttet på Refsnæs i videst muligt omfang undgås. Såfremt udviklingen viser, at Refsnæs-instituttet må tage et stadig større antal svagsynede børn, må det overvejes at udskille svagsynede børn eller eventuelt en del deraf fra blindeinstituttet på Refsnæs. Det må da også overvejes, om man ikke bør placere svagsynsskolen et sted, der trafikalt ligger mere centralt for børnenes hjem.

Kommissionen ønsker endvidere at pege på ønskeligheden af, at blindeinstitutterne får mulighed for i fornødent omfang at søge bistand hos en eller flere personer med specialuddannelse i psykologi. Dette kan enten ske derved, at der til institutterne knyttes en eller flere psykologer, der får supplerende uddannelse i blindepædagogik, eller eventuelt derved, at en eller flere af pædagogerne ved blindeinstitutterne skaffer sig supplerende uddannelse i psykologi. Barneskolen på Refsnæs støder på adskillige tilfælde af adfærdsvanskeligheder hos børnene, såvel blinde som svagsynede, og vil kunne have god nytte af i sådanne tilfælde at kunne søge råd hos en person, der er kyndig både i psykologi og i blindepædagogik.

Blindepsykologien er i det hele taget et ikke tilstrækkeligt opdyrket område i Danmark; f. eks. har det ikke været muligt at opstille en testrække til undersøgelse af blindes og svagsynedes intelligens. Man har hidtil måttet hjælpe sig med amerikanske tests, således som de anvendes i Sverige.

c. Forholdet til normalskolens svagsyns-undervisning.

Nugældende ordn ing.

I undervisningsministeriets cirkulære nr. 223 af 26. juni 1943 vedrørende gennemførelse af de i folkeskoleloven af 18. maj 1937 § 2, stk. 5, givne bestemmelser om indretning af særundervisning for børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning, er der i afsnit III givet nærmere regler om særundervisning af svagsynede børn, herunder også om de lægeundersøgelser, som skal foretages af børnene. Grænsen mellem de børn, der uden større vanskelighed kan følge skolens undervisning, og dem, der ikke kan det, er i cirkulæret groft anført til synsstyrke 6/18, hvorved forstås, at den pågældende med brug af briller først på 6 meters afstand med bedste øje kan se, hvad en normaltseende ser på 18 meters afstand.

Hvis der i en kommune er mindst 20 børn, hvis synsstyrke er nedsat til 6/18 eller derunder, og som efter lægeundersøgelse findes egnede til særundervisning for svagsynede, *skal* der oprettes særklasser for svagsynede børn ved kommunens skolevæsen. Antallet af børn i sådanne klasser må ikke overstige 10. Er der ikke tilstrækkelig mange born med en synsstyrke på 6/18 eller derunder, skal sådanne børn undervises i den almindelige folkeskole, hvor lærerne skal sørge for, at eventuelle lægelige forskrifter overholdes, f. eks. anbringelse under særlig gunstige lysforhold, anvendelse af læseglas, afvekslende beskæftigelse etc.

Det bestemmes endvidere, at et barn, hvis syn er så svagt, at det ikke med rimeligt udbytte kan undervises på denne måde, må anmeldes til særforsorg.

Hvor forholdene tillader det, bør der ifølge cirkulæret til drift af særklasser oprettes skoleforbund, hvori såvel købstæder som landkommuner kan deltage. Til sådanne skoleforbund vil skolerådet kunne give tilskud med den virkning, at beløbet henregnes til den del af skolefondens udgifter, af hvilken staten betaler halvdelen.

Reglerne i undervisningsministeriets cirkulære af 26. juni 1943 om særundervisning er først obligatoriske fra 1. april 1958.

Særklasser for svagsynede i henhold til fornævnte cirkulære er ikke oprettet bortset fra København og Århus. København har en særlig svagsynsskole, beliggende Strandboulevarden 46—48. Skolen har for tiden 83 elever, der fordeles i 8 klasser med en gennemsnitlig klassekvotient på 10. Eleverne er hjemmehørende i Københavns kommune, men i det omfang, der er plads, modtages mod betaling også elever fra andre kommuner i hovedstadsområdet, således for tiden fra Frederiksberg, Gentofte, Gladsakse, Glostrup, Lyngby-Taarbæk og Rødovre kommuner.

I Århus er der fra begyndelsen af skoleåret 1954—55 oprettet en særklasse for svagsynede i en af kommunens skoler.

Når blindevæsenet modtager indberetning om svagsynede eller børn, hvis syn er nedsat i en sådan grad, at der opstår spørgsmål om flytning af eleven til blindeinstituttet på Refsnæs, lader man, når forholdene iøvrigt taler derfor, aflægge besøg i barnets hjem og i skolen, idet det har vist sig, at nogle af disse børn på trods af det ret nedsatte syn alligevel har været i stand til at følge undervisningen i normalskolen, når der tages visse hensyn, og visse gunstige forhold er til stede. De faktorer, der tages i betragtning ved afgørelsen om barnets eventuelle forbliven i normalskolen, er: 1. synslidelsens karakter, 2. graden af synsnedsættelsen, 3. barnets evne til at bruge det resterende syn, 4. barnets intelligens, 5. lærerens forhold til barnet, 6. barnets forhold til kammeraterne og 7. forholdene i hjemmet.

Synslidelsen kan være af en sådan karakter, at synet vil gå ret hurtigt tilbage og eventuelt ende med blindhed; sådanne børn søger man optaget på instituttet, så de, når det bliver nødvendigt, kan ledes ind i blindeundervisningen. Taler forholdene iøvrigt til gunst for undervisning i normalskolen, har man fra instituttets side ofte anset det for forsvarligt at lade det svagsynede barn fortsætte i normalskolen, især i det 1. og 2. skoleår, hvor undervisningen i nogen grad er individuel, og hvor skrift og tal såvel i bøgerne som på tavlen er ret stor. Forudsætningen har dog været, at blindeinstituttet er i stand til at kontrollere forholdene og følge barnets udvikling ved besøg. Der har i tiden fra 1. oktober

1951 til 1. oktober 1954 fra blindevæsenets side været aflagt besøg hos 67 af de anmeldte svagsynede børn i undervisningspligtig alder. Af disse er ialt 12 indkaldt til undervisning, medens 55 er forblevet i normalskolen. I det ommeldte tidsrum har der normalt været aflagt 2 besøg pr. barn.

Kommissionens forslag.

Blindekommissionen er principielt af den opfattelse, at svagsynede børn — som også cirkulæret af 1943 tilstræber — i så vidt omfang som overhovedet muligt bør undervises i normalskolen, således at de nødvendige særlige foranstaltninger for at støtte barnet og beskytte det svage syn træffes.

Blindeinstitutterne modtager, som nævnt ovenfor side 22, til stadighed svagsynede elever, som ikke har kunnet klare sig i normalskolen, eller som har gennemgået normalskolen, men med ringe resultat, og som nu søger blindevæsenet med henblik på en uddannelse. Det er derfor af stor betydning af hensyn til blinde væsenets arbejde for svagsynede børn og unge at have klarhed over, i hvilket omfang og på hvilken måde svagsynsundervisningen i folkeskolen er realiseret. Da oplysninger herom ikke foreligger, har socialministeriet efter indstilling fra blindekommissionen og i samarbejde med undervisningsministeriet iværksat en nærmere undersøgelse af spørgsmålet.

Da denne undersøgelse endnu ikke er afsluttet, kan blindekommissionen ikke tage endeligt standpunkt til problemerne i forbindelse med svagsynsundervisningen. Kommissionen mener imidlertid at kunne udtale, at der bør etableres et større samarbejde mellem skolevæsen og blinde væsen for at søge en rationel løsning af de svagsynede børns undervisningsproblemer, således som det i det små allerede er påbegyndt for enkelte børn, der efter forudgående forhandling med blindevæsenet forbliver i den lokale skole under et vist tilsyn fra blindeinstituttet på Refsnæs.

d. Undervisning uden for blindeforsorgens institutioner.

Ifølge § 1, stk. 1, i loven af 31. marts 1926 om blinde børns undervisning er der adgang til at fritage blinde eller stærkt svagsynede børn for pligten til undervisning på statens blindeinstitutter, såfremt der efter de stedlige skolemyndigheders skøn på anden tilfredsstillende måde sørges for barnets undervisning. Denne bestemmelse er kun anvendt lidt i praksis, idet hidtil kun få blinde børn har kunnet undervises sammen med seende inden for normalskolens rammer eller har kunnet undervises hjemme.

Særlige skoler for blinde, oprettet ved kommunalt eller privat initiativ, findes ikke.

Efter kommissionens opfattelse kan man ikke anse det for udelukket, at der i fremtiden vil opstå trang til at oprette lokale skoler for blinde børn, hvor der kan samles det tilstrækkelige antal børn på stedet, f. eks. i København. Der bor ligeledes fortsat være adgang til hjemmeundervisning og adgang til at lade barnet undervise i normalskolen, hvis dette kan gennemføres på betryggende måde. Der bør derfor gives socialministeren adgang til efter indstilling fra blindenævnet, jfr. herom nærmere nedenfor i afsnit 13, at godkende, at sådanne skoler oprettes ved privat eller kommunalt initiativ, samt til at lade pligten til undervisning på statens blindeskoler bortfalde, hvis socialministeren efter indstilling fra blindenævnet skønner, at der på anden tilfredsstillende måde sørges for barnets undervisning, jfr. herved de tilsvarende bestemmelser herom i § G, stk. 2, og § 7, stk. 2, i loven af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre.

Der er i det foregående alene tale om folkeskoleundervisningen. Er der tale om en videregående undervisning som den, der gives i normalskolens mellemskole, kan denne ikke gives på blindeinstituttet, og man har hidtil ladet det pågældende barn undervise inden for normalskolens rammer i de enkelte tilfælde, hvor spørgsmålet overhovedet er opstået. Blindeinstituttet på Refsnæs har iøvrigt forhandlet med skolevæsenet i Kalundborg og fået løfte om, at normalskolen fra blindeinstituttet modtager sådanne børn til mellemskoleundervisning, som måtte være egnede for denne undervisning.

4. Erhvervsspørgsmålet.

Indledning.

Flere beskæftigelsesmuligheder, arbejde i det åbne marked.

I sin betænkning af 16. december 1937 angående en forbedret håndværksmæssig uddannelse af blinde henviste vanføreudvalget **til,** at en meget væsentlig del af de blinde, som udgik fra blindeinstituttet, og som uddannedes i håndværksfagene (børstenbinderi, kurvemageri og vævning, for kvindernes vedkommende strikning og vævning), efter uddannelsens afslutning kun var i stand til at indtjene et beskedent beløb til supplering af invaliderenten; vanføreudvalget pegede derfor på det ønskelige i at udvide de blindes erhvervsområder, navnlig på mulighederne inden for industrien.

Den af blindekommissionen iværksatte efterundersøgelse vedrørende elever, der i 10-året 1939—49 er udgået fra blindeinstitutterne og hjemmet på Mariendalsvej, viser, at de gamle blindehåndværk fortsat dominerer og i de fleste tilfælde kun byder på beskedne indtægtsmuligheder. Ikke mindst som følge af de dårlige uddannelsesmuligheder på blindeinstituttet er situationen den samme i dag. De, der ikke beskæftiges af „Blindes Arbejde" A/S eller på anden måde som lønarbejdere, henvises til selvstændig virksomhed; men for at kunne få noget ud heraf må udøveren foruden det rent håndværksmæssige være i besiddelse af forretningsmæssig sans m. v.

De begrænsede arbejdsfelter for blinde hænger også sammen med, at det navnlig tidligere var den almindelige opfattelse, at blindhed er et så væsentligt handicap, at det henviser blinde til nogle få arter af manuelle arbejder som de før omtalte. Selvom man her i landet stadig i offentligheden møder med forkerte indstillinger om, hvad den, der er blind, faktisk kan udføre, bør det dog glædeligvis siges, at den opfattelse vinder frem, at der er en lang række områder, hvor blinde arbejdsmæssigt kan gøre sig gældende i konkurrence med seende. Det er rigtigt, at blindhed udelukker fra arbejdsprocesser, hvor synet er af betydning; men hvor synet ikke spiller nogen rolle, som f. eks. ved en lang række arbejdsprocesser inden **for** industrien, kan den blinde, der overhovedet er i stand til at udføre arbejde i konkurrence med seende, arbejdsmæssigt klare sig lige så godt som den seende kollega.

Den udvikling, der har fundet sted med hensyn til at beskæftige blinde, navnlig i udlandet, men også her i landet, bekræfter dette. I tiden, der er gået, siden vanføreudvalget afgav sin betænkning, har Dansk Blindesamfund gjort et pionerarbejde inden for erhvervssagen dels igennem et oplysende arbejde ved at udbrede kendskab til de fremskridt, man havde nået andetsteds, dels og navnlig ved i 1938 at oprette låsefabrikken „Blifa" A/S. Formålet med dette var at uddanne og beskæftige blinde industriarbejdere, indtil de kunne placeres i normalindustrien. Man ville herigennem føre beviset for, at blinde også her kunne udføre industrielt arbejde. De blinde, der har været uddannet på „Blifa" og navnlig i de senere år, har opnået varig beskæftigelse i industrien. Desuden tog Dansk Blindesamfund flere andre nye erhverv op, f. eks. telefonpasning, som man allerede var kommet ind på i udlandet. Oprettelsen af **„Blifa"** og den i forbindelse hermed førte propaganda fra Dansk Blindesamfunds side har givet til resultat, at såvel Dansk Arbejdsgiverforening, De samvirkende Fagforbund og Værkstedsfunktionærernes Forening som en række store virksomheder, der allerede har beskæftiget blinde, i dag anbefaler industrielle virksomheder at beskæftige blinde.

Det kgl. Blindeinstitut i København har i de senere år søgt blinde uddannet i andre erhverv, som i særlig grad — også efter de i udlandet gjorte erfaringer - - ligger for blinde. Det gælder telefonpasning, fysioterapifaget (massage) samt stenografi og maskinskrivning. Der er også fra instituttets side ved dets tekniske konsulent, der blev knyttet til instituttet i overensstemmelse med vanføreudvalgets forslag herom, gjort forsøg på at skaffe blinde elever uddannelsespladser inden for industrien. Dette arbejde er dog stødt på store vanskeligheder, fordi man ikke på instituttet råder over de tilstrækkelige muligheder for at prøve de pågældendes egnethed for industrien og give den for-

nødne fortræning, idet pladsforholdene på instituttet stadig har umuliggjort oprettelsen af det nedenfor omtalte *forsøgsværksted.*

Betragter man forholdene i udlandet, vil det ses, at man i de store, tidligere krigsførende lande er nået længere i arbejdet med at finde normal beskæftigelse til blinde. Det skyldes ikke blot, at man der stod over for at skulle beskæftige et stort antal krigsblinde, men i endnu højere grad, at mangel på arbejdskraft under krigen medførte, at blinde kunne få arbejde på de områder, der før var lukket for dem. Som det fremgår af vanføreudvalgets betænkning, var man i *Tyskland* efter første verdenskrig inde på at beskæftige blinde ved en række forskellige arbejdsprocesser inden for industrien, navnlig metalindustrien og den elektriske industri. Den sidste verdenskrig med dens store behov for arbejdskraft til erstatning af det indkaldte mandskab gav i *England* og *USA* stødet til en stærkt øget anvendelse af blinde i industrien; f. eks. steg i USA tallet af beskæftigede blinde i industrien fra 200 til 5 000 i krigsårene. De erfaringer, der er indhøstet, er senere udnyttet af blindeadministrationen i de to lande, hvor der er gjort et betydeligt arbejde ikke blot for at fastholde den skete landvinding, men også for at finde frem til nye beskæftigelsesmuligheder både i industrien og andre erhverv. I *USA* har man i de seneste år ladet blinde foretage en analyse af en række forskellige arbejdsprocesser inden for industri og landbrug for at finde frem til de egnede arbejder og blive klar over de saglige vanskeligheder, der møder blinde under arbejdet. I *England* startede institutionen for krigsblinde „St. Dunstans" i 1940 en undersøgelse i fabrikker for at finde egnede arbejder for blinde.

For Skandinaviens vedkommende vil det ses af oplysningerne i bilag 11, at *Norge* har et betydeligt antal blinde beskæftiget i det almindelige arbejdsmarked.

Hvor mange blinde kan udføre normalt arbejde?

Når man vurderer mulighederne for, at blinde kan klare sig i det normale erhvervsliv, og eventuelle reformer af uddannelsen, må man i store træk danne sig et skøn over, hvor mange blinde der overhovedet kan blive tale om — forudsat at den nødvendige udbygning af erhvervsuddannelsen m. v. sker.

Antallet af blinde, der i dag helt eller delvis udfører erhvervsarbejde, kan skønsmæssigt opgøres sådan:

børstenbindere	300
kurvemagere	75
vævere	50
organister	50
pianostemmere	25
maskinstrikkere	20
industriarbejdere	25
telefonpassere	25
fysioterapeuter (massøser)	8
kontorister	8
andre	20

Et skøn over, hvor mange blinde der endnu vil kunne bringes i stand til at udføre erhvervsmæssigt arbejde — endsige hvor mange der kan klare sig i normalt arbejde — er meget usikkert. Efter det beregnede tal for blinde, jfr. kap. Il, afsnit 1 (side 17), skulle der i alderen 15—65 år være omkring 2 700 blinde. Heraf må der regnes med at være en del gifte kvinder uden erhvervsarbejde, og hertil kommer som nævnt en række blinde, der lider af egentlige organiske sygdomme, eller for hvem blindheden betyder en sådan psykisk belastning, at normalt erhvervsarbejde er udelukket. Selvom det således ikke er muligt at komme med mere nøjagtige tal, mener kommissionen at kunne fastslå, at antallet af blinde personer, der vil være i stand til at tage normalt arbejde, i alle tilfælde vil være beskedent.

Der kan iøvrigt henvises til den i England foretagne nærmere undersøgelse af problemet, der vil fremgå af bilag 11.

Blindes tilbageholdenhed tilpasningsproblemerne.

I de indledende bemærkninger ovenfor side 20 er der peget på den reaktion, man møder hos blinde mod arbejde i det åbne marked — dette uanset at der fra arbejdsgiveres og arbejderes side er vist en stigende forståelse for, at blinde faktisk kan udføre arbejde i konkurrence med seende, og til trods for Dansk Blindesamfunds bestræbelser. Der kan spores en almindelig frygt hos blinde for ikke at kunne slå til til

de hårdere arbejdsvilkår og klare sig helt på egen hånd uden støtte gennem invalide-renten. Idet man angående manglerne ved vor renteordning henviser til det nedenfor i afsnit 11 anførte, skal det angående van-skelighederne ved at indpasse sig under ar-bejdsforholdene på en normal arbejdsplads fremhæves, at der stilles meget store krav til den blinde arbejder udover den rent fag-lige kunnen. Hvis en blind skal kunne klare sig på en normal arbejdsplads, må han eller hun for det første psykisk have overvundet sin blindhed.

Det er indlysende, at det ikke er tilstræk-keligt at have evner og faglig uddannelse på et eller andet område, hvis den blinde arbej-der ikke uden store vanskeligheder kan finde frem til arbejdsstedet og på dette famler rundt usikkert og ubehjælpsomt og ved sin fremtoning og optræden vækker opsigt mel-lem arbejdskammeraterne og de mennesker, han eller hun skal arbejde imellem.

Mange blinde har hidtil ikke formået at indpasse sig på en normal arbejdsplads, selv blinde, der er i stand til rent fagligt at klare arbejdet. Kommissionen vil derfor under-strege betydningen af, at det gennem den undervisning, som blindeforsorgen giver, tilstræbes, at eleverne lærer at orientere sig og færdes på egen hånd, gøres frie og selv-stændige i deres optræden og omgang med andre både på arbejdsstedet og udenfor; de må opøves i at holde deres person og på-k hedning på en sådan måde, at de ikke støder an. Disse ting, som for seende kan synes selvfølgelige, er for blinde problemer, der kræver lang træning og systematisk ind-ovelse af en egen „teknik" for at blive løst på tilfredsstillende måde.

Navnlig i USA er disse problemer taget op, også her ud fra arbejdet med krigsblinde. Der er efter krigen oprettet en række så-kaldte „Adjustment Training Centers", hvor voksne blinde, væsentlig de, der er blevet blinde i en senere alder, modtager indgående undervisning i at klare sig i det seende sam-fund, jfr. nærmere oplysningerne om disse institutioner i bilag 11.

Et arbejde på disse områder må efter kom-missionens opfattelse indgå som et led i blindeinstitutternes undervisning i større ud-strækning end hidtil. De, der har været blinde fra fødslen eller fra et meget tidligt tidspunkt i deres liv, lærer almindeligvis under deres skoletid på blindeinstituttet på Refsnæs at orientere sig, men det vil også for dem være et problem at klare sig under de helt nye forhold i en storby. De skal også lære at klare sig på et arbejdssted og vænne sig til regelmæssigt, erhvervsmæssigt ar-bejde. For dem, der er blevet blinde i en voksen alder, og som pludselig står for at skulle fortsætte livet som blind, er syste-matisk undervisning i at orientere sig og i det hele klare sig som blind en nødvendig-hed. Som det vil fremgå af det følgende, har blindeinstituttet i København forsøgsmæs-sigt påbegyndt en undervisning i orienter-ing m. v., jfr. nedenfor side 33 og bilag 3. Forsøgene vil være værdifulde for det fort-satte arbejde for at imødegå de praktiske vanskeligheder, som blinde møder i og uden for arbejdet.

Som det vil fremgå af det anførte, er van-skelighederne for blinde ved at arbejde som lønarbejdere på en normal arbejdsplads store, og resultaterne fremover målt i antal-let af blinde, der vil kunne påtage sig så-dant arbejde, må ikke overvurderes. Men samtidig med, at dette erkendes, må be-stræbelserne gå ud på i videre omfang, end det nu er sket, at søge blinde uddannet til og placeret i det normale erhvervsliv, der byder på mere differentierede arbejdsmulig-heder og bedre aflønning.

Erhvervsvejledning — erhvervsuddannelse.

Blindekommissionen er klar over, at det for den rigtige erhvervsplacering er af af-gørende betydning, at man er i stand til at foretage *den rette sortering af eleverne,* og kommissionen er derfor med vanføreudval-get enig i, at et vigtigt punkt er erhvervs-vejledningen og erhvervsprøvningen og her-under oprettelsen af et *specielt værksted (forsøgsværksted) i forbindelse med blinde-instituttet i Kobenhavn,* hvor elevernes fær-digheder og håndelag kan prøves med hen-blik på den fremtidige beskæftigelse.

Med hensyn til *selve erhvervsuddannelsen* foreslog vanføreudvalget opførelsen af en håndværksskole i tilknytning til blinde-instituttet i København. I denne hånd-værksskole ville man samle al uddannelse i de gamle blindehåndværk (børstenbinderi, kur-vemageri, vævning) samt skomageri, sadel-mageri og eventuelle nye håndværk. Videre-

uddannelsen af blinde hos private mestre skulle herefter ophøre, hvilket dog delvis hang sammen med, at det havde vist sig meget vanskeligt at skaffe egnede læresteder.

Under drøftelserne i blindekommissionen, hvortil der også har været indkaldt udenforstående sagkyndige, der beskæftiger sig med blindes uddannelses- og beskæftigelsesforhold, er det fra alle sider blevet betonet, at der er afgørende svagheder ved at lægge den egentlige erhvervsuddannelse på selve blindeinstituttet.

På en kostskole som blindeinstituttet vil der uvilkårligt blive taget større hensyn til eleverne end i en almindelig læreplads. Der arbejdes på instituttet ikke som i private virksomheder sædvanligvis 8 timer daglig med ½ times pause, men eleverne får erhvervsuddannelsen hånd i hånd med den fortsatte skoleundervisning med frikvarterer, ligesom den erhvervsmæssige undervisning afbrydes af undervisning i andre fag som gymnastik, sang o. s. v. Ferierne er også betydeligt længere end de, der gives i det private erhvervsliv. Der kan i det hele taget vanskeligt på instituttet skabes den atmosfære, som findes på praktisk arbejdende virksomheder. Når uddannelsen udelukkende foregår på blindeinstituttet, bliver der derfor en fare for, at eleverne ikke kan klare den bratte overgang til det praktiske livs forhold, og det er da nødvendigt at søge at lempe overgangen. Blindekommissionen mener derfor, at man i videst muligt omfang bør lægge *erhvervsuddannelsen uden for instituttet*. På flere felter følger man også denne linie i dag. Uddannelsen til arbejde inden for metalindustrien, i fysioterapifaget, kontorfaget og til dels telefonpasning foregår i det væsentlige uden for instituttet; det samme gælder også i stigende grad de gamle blindeerhverv, hvor en del af uddannelsen sker hos private mestre.

Der er i det foregående alene trukket visse hovedretningslinier op for fremtiden. Nedenfor skal der nærmere redegøres for blindekommissionens enkelte forslag. Man har anset det for praktisk herunder også at medtage visse reformforslag inden for selve skoleundervisningen på instituttet i København, fordi denne undervisning på forskellige punkter stærkt berører det erhvervsmæssige:

a. Efterskolen ved blindeinstituttet i København.

Forskellige mindre ændringer i undervisning s flanen.

Idet der henvises til den i bilag 2 givne redegørelse for den nuværende undervisningsplan, bemærkes, at den omstændighed, at skolealderen— såfremt kommissionens forslag gennemføres — fremtidig begynder med det 7. år, jfr. afsnit 3, a., efter kommissionens opfattelse må medføre visse ændringer i fordelingen af skolearbejdet mellem blindeinstituttet på Refsnæs og blindeinstituttet i København.

løvrigt bør undervisningen i *maskinskrivning* udvides. De elever, der overføres fra blindeinstituttet på Refsnæs, har lært at skrive på de særlige blindeskriftsmaskiner; herved opnår de alene at kunne korrespondere med andre blinde og den nærmeste familie, der ofte vil kunne læse blindeskrift. Man skal derfor foreslå, at der allerede på blindeinstituttet på Refsnæs påbegyndes undervisning i maskinskrivning.

Orienteringsøvelse m. v.

Om baggrunden for og nødvendigheden af denne undervisning henvises til det foran i de almindelige bemærkninger anførte. Det er også her oplyst, at blindeinstituttet i København har iværksat en forsøgsmæssig ordning. Planen for denne ordning, der er trådt i kraft fra august 1953, er gengivet i bilag 3.

På grundlag af det antal elever, der indtil nu har modtaget denne instruktion, kan man udtale, at den har givet gode resultater.

b. **Erhvervsprøvelse,** erhvervsvejledning.

Nugældende ordning.

For de elever, der fra blindeinstituttet på Refsnæs overføres til instituttet i København, gives der en almindelig orientering om de foreliggende erhvervsmuligheder. Denne *erhvervsoplysning* foregår både i skolen, på værkstederne og i fritiden. Af hjælpemidler benytter man sig blandt andet af håndbøger, centralarbejdsanvisningens erhvervskartotek og radioens udsendelser angående erhvervsproblemer; som orientering aflægges besøg i forskellige erhvervsvirksomheder, herunder også sådanne, der beskæftiger blinde.

Den individuelle erhvervsvejledning fore-

tages på grundlag af de oplysninger, som instituttet indhenter fra skolen, huslægen og øjenlægen, sammenholdt med resultatet af en psykoteknisk prøve. Man forsøger gennem samtaler med eleverne at finde frem til det erhverv, der passer bedst for den enkeltes naturlige anlæg, og som hverken stiller for store eller for små krav til elevens evner. Man anser det for at være af største betydning, at den enkelte selv fremkommer med forslag og selv træffer sit valg på baggrund af en individuel vejledning.

Blindeinstituttet i København har i de senere år haft et nært samarbejde med Psykoteknisk Institut i København, der siden 1947 har prøvet og afgivet erklæring for 19 totalt blinde og 52 svagsynede elever. Resultatet af disse prøver har i det store og hele været i overensstemmelse med blindeinstituttets bedømmelse af eleverne. I 1947—48 foretog Psykoteknisk Institut en del undersøgelser af både blinde og svagsynede elever med standardisering af visse prøver for øje, og de herigennem indhøstede erfaringer har været al vejledende betydning ved bedømmelsen af de senere henviste elever.

Fra Psykoteknisk Institut udtales, at det foreliggende prøvemateriale i det store og hele er anvendeligt over for blinde og svagsynede, dog kun under forudsætning af, at man tager tilbørligt hensyn til de enkelte elevers synsdefekt. Elevernes præstationer bedømmes dels i forhold til fuldt seendes præstationer, dels i forhold til, hvad andre blinde og svagsynede under tidligere prøver har kunnet præstere. Da de foreliggende tekstopgaver ikke kan benyttes ved testning af blinde elever samt elever med stærkt nedsat syn, vil Psykoteknisk Institut i forbindelse med blindeinstituttet udarbejde særlige prøver på punktskrift.

Kommissionen s forslag.

Kommissionen er af den opfattelse, at det samarbejde, der allerede eksisterer inden for blindeforsorgens forskellige myndigheder og organisationer, bør søges udbygget i arbejdet for at finde frem til den bedst mulige beskæftigelse af blinde. Dette samarbejde, der står som udtryk for, at alle gode kræfter må forenes, forventer kommissionen yderligere styrket ved gennemførelsen af konsulentordningen, jfr. afsnit 6 nedenfor.

Såvel blindeforsorgens myndigheder som de blindes egen organisation har meget at lære af hinanden, og kommissionen mener derfor, at det mest intime samarbejde — formidlet gennem det foreslåede blindenævn - vil være af stor betydning.

Forsøgsværksted.

Som det er anført under de principielle bemærkninger foran, anser blindekommissionen det for at være nødvendigt at oprette et forsøgsværksted som et led i forberedelsen til den erhvervsmæssige uddannelse af blinde og svagsynede. Erfaringerne fra udlandet støtter, som det fremgår af redegørelsen i bilag 11, også oprettelsen af et sådant værksted. Som det ses, er værkstedsarbejdet i USA (Adjustment Training Centers) og i England (St. Dunstans) et vigtigt middel til at *prøve elevernes erhvervsmuligheder*. I Sverige er en sådan praktisk, værkstedsmæssig erhvervsprøvelse også led i blindeforsorgens program.

Formålet med det forsøgsværksted, blindekommissionen foreslår oprettet, er at prøve elevernes færdighed og håndelag og give en vis fortræning til erhvervsmæssigt arbejde. Derimod skal værkstedet *ikke* tjene som uddannelsessted, da den egentlige uddannelse bør ske under naturlige, erhvervsmæssige former, hvilket ikke er muligt på en statsinstitution, der tillige er kostskole.

Det er i det hele tanken, at samtlige elever, hvis uddannelse ikke ligger klart på forhånd, som f. eks. de udpræget musikalske elever, skal prøves i dette værksted samtidig med, at de nødvendige psykotekniske prøver foretages.

Med hensyn til *udstyret* af værkstedet mener blindekommissionen, at værkstedet må råde over almindeligt håndværktøj samt eksempler på de maskiner, der stort set går igen i alle industrier.

Spørgsmålet om, hvornår eleverne skal begynde i forsøgsværkstedet, må afgøres individuelt; for nogle elever, om hvem det i forvejen kan afgøres, at de må til et håndens arbejde, vil optagelse på forsøgsværkstedet kunne ske ret hurtigt efter, at de er kommet til instituttet i København, og eventuelt sideløbende med 2. fortsættelsesklasse eller svagsynsklassen. Nogle af eleverne vil også være så vel udviklede, at det rent aldersmæssigt vil falde naturligt at betragte

den egentlige barnetid og skoletid som afsluttet relativt tidligt. I andre tilfælde vil det modsatte foreligge, og her gælder det netop, at instituttets pædagogiske ledelse har mulighed for at individualisere. Som almindelig, principiel retningslinie må det anses for vigtigst, at det rationelle erhvervsarbejde først påbegyndes efter det egentlige skolearbejdes afslutning.

Senere blindblevne, der optages som elever, bør selvsagt snarest muligt i forsøgsværkstedet, ikke alene fordi det almindeligvis er af vigtighed for sådanne, at uddannelsestiden i det hele taget bliver så kort som muligt, men også fordi løsningen af opgaver i forsøgsværkstedet i forbindelse med undervisning iøvrigt i instituttet og samværet med ligestillede kammerater vil bidrage til en hurtigere psykisk rehabilitering.

Det er næppe muligt at opstille nærmere regler på forhånd om, hvordan arbejdet i forsøgsværkstedet skal gribes an i enkeltheder, og hvor længe det skal vare. Det må påregnes, at ledelsen i løbet af få år vil finde frem til en vis metodik, i hvilken henseende der i nogen grad kan bygges på de erfaringer, der er høstet igennem årene, dels i sløjdundervisningen ved instituttet på Refsnæs, dels på det såkaldte hobbyværksted ved instituttet i København. Ledelsen må naturligvis iøvrigt sætte sig ind I, hvordan sagen er grebet an andre steder, f. eks. i England. Varigheden af elevernes ophold i forsøgsværkstedet vil nok i praksis vise sig at blive ganske individuel ligesom tidspunktet for forsøgenes start.

Værkstedet må selvsagt have en daglig leder med en uddannelse, som. gør det naturligt for ham både at beskæftige sig med håndværktøj og maskiner og at vejlede og vurdere eleverne, men om omfanget af arbejdet er det umuligt på forhånd at skønne. Kommissionen mener derfor ikke at burde foreslå nogen normering af en stilling, men må meget understrege betydningen af, at der til blindeinstituttet i København bevilges de fornødne midler til at sikre sig velkvalificeret arbejdskraft på denne vigtige post.

Selv om værkstedet, som ovenfor berørt, ikke vil kunne skabe erhvervsmæssige former for det daglige arbejde, bør det tilstræbes at lægge hele organisationen så nær op ad det praktiske erhvervslivs vilkår som muligt, således eksempelvis med hensyn til arbejdstid, spisepauser o. lign.

Det vil ikke være naturligt under hensyn til hele karakteren af det planlagte værksted, at der på dette finder en egentlig produktion sted, som repræsenterer en virkelig økonomisk værdi og som følge deraf på en eller anden måde må afsættes enten til direkte forbrugere eller som halvfabrikata til industrien, men dette udelukker dog ikke, at forsøgsværkstedet lejlighedsvis påtager sig opgaver, som kan give en vis indtægt, ikke mindst for eleverne, og dette ville sikkert være værdifuldt som et led i arbejdet med afprøvningen af disses egnethed til erhvervsarbejde i det seende samfund. Man kunne således eksempelvis tænke sig, at fabrikken ERFA stod med en ordre på fremstilling af et vist antal dele til en eller anden fabrik, men ikke så udvej for at færdiggøre det til aftalt tid. Det ville da være naturligt og en for eleverne både værdifuld og morsom opgave, hvis forsøgsværkstedet kunne påtage sig udførelsen eller eventuelt den delvise udførelse og derved også hjælpe fabrikken ERFA i en given situation. Eleverne i forsøgsværkstedet burde efter en sådan og lignende præstation have en rimelig økonomisk fordel i forhold til den ydede indsats.

c. Erhvervsuddannelse.

Der vil i det følgende *for hvert enkelt fag* for sig blive foretaget en gennemgang af uddannelsen, som den i dag former sig, og de reformer, kommissionen vil foreslå. Samtidig vil der blive forsøgt en vurdering af det pågældende fags egnethed for blinde på grundlag af de erfaringer, der er indhøstet, bl. a. ved de af kommissionen iværksatte efterundersøgelser af tidligere elever på blindeinstituttet i København.

Forinden man går over til de enkelte fag, skal der gives følgende oversigt over antallet af elever, der pr. 1. november 1954 var under uddannelse, og deres fordeling på de forskellige fag.

Antal blinde (syn 0—3/60), der pr. 1. november 1954 modtog erhvervsuddannelse under blindeforsorgen.

Fag	Blindeforsorg				Uddannes						Forudgående skolegang				Ialt		M.K. ialt
	for 15 år		efter 15 år		på institut		uden for institut		Mariendalsvej		Refsnæs		Normalskole				
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	—	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Musik	8	1	1		9	1					8		1	1	9	1	10
Pianostemning	5		2		7						5		2		7		7
Børstenbinderi	1		6		6		1				1		6		7		7
Kurvemageri			3		3								3		3		3
Vævning		3	10	2	10	3				2		3	10	2	10	5	15
Skomageri																	
Keramik																	
Sadelmageri																	
Industri		1						1				1				1	1
Telefonpasning			1				1						1		1		1
Kontor	2	3	1				3	3			2	3	1		3	3	6
Fysioterapi		1		1				2				1		1		2	2
Landbrug																	
Lagerarbejde																	
Husgerning		1						1				1				1	1
Barnepleje																	
Høneri	1						1				1				1		1
Børnehave																	
Punktskrift-trykkeri																	
Maskinstrikning				3						3				3		3	3
Fritidslærer																	
	17	10	24	6	35	4	6	7	—	5	17	9	24	7	41	16	57

Borstenbinderi.

Undervisningen i børstenbinderi foregår hovedsagelig på blindeinstituttet i København.

Undervisningen omfatter trækning af børster, materialelære, herunder materialernes tilberedelse og pris, varekundskab, bl. a. undervisning i, hvilke varer der er mest gangbare, og nogen undervisning i kalkulation og bogføring. Uddannelsen tager for de elever, som skal gennemgå den fortsatte skoleundervisning, sædvanligvis 3 à 4 år; for de elever, der udelukkende beskæftiges med børstenbinderi, regner man med 1 à 2 år. I enkelte tilfælde fortsætter eleverne efter et par års uddannelse på blindeinstituttet hos selvstændige — sædvanligvis blinde - mestre (som såkaldte „konto-elever"), hvorved de både får et praktisk kendskab til faget til supplering af den mere teoretisk prægede undervisning på blindeinstituttet og får lejlighed til at arbejde under erhvervslivets almindelige vilkår. Navnlig som følge af vanskelighederne ved at skaffe egnede lærepladser og materialevanskeligheder har denne sidste form for uddannelse indtil i de sidste år haft et begrænset omfang, men anvendes dog nu noget mere.

Enkelte elever i børstenbinderi får en supplerende uddannelse i lettere kurvemageri.

Der er for tiden her i landet omtrent 300 blinde, der på et eller andet tidspunkt har været beskæftiget med børstenbinderi, uden at det dog kan siges, hvor mange af dem der fortsat er beskæftiget i dette fag. Kun et meget begrænset antal blinde børstenbindere driver egentlig selvstændig forretningsvirksomhed af betydeligere omfang. En væsent-

Antal svagsynede (d. v. s. med syn 3/60 og derover), der pr. 1. november 1954 modtog erhvervsuddannelse under blindeforsorgen.

Fag	Blindeforsorg				Uddannes						Forudgående skolegang				Ialt		M.K. ialt
	for 15 år		efter 15 år		på institut		uden for institut		Marien-dalsvej		Refsnæs		Normal-skole				
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	—	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Musik	4		1		5						4		1		5		5
Pianostemning	2		1		2		1				2		1		3		3
Børstenbinderi	4		4		6		2				3		5		8		8
Kurvemageri			2		2								2		2		2
Vævning		4	2	6	2	5				5		3	2	7	2	10	12
Skomageri	1		1		2						1		1		2		2
Keramik	1						1				1				1		1
Sadelmageri	1						1						1		1		1
Industri	2		1				3				2		1		3		3
Telefonpasning				2		1		1						2		2	2
Kontor	1		2	2		1	3	1			1		2	2	3	2	5
Fysioterapi																	
Landbrug			1				1						1		1		1
Lagerarbejde	1						1						1		1		1
Husgerning		2						2				2				2	2
Barnepleje		1				1						1				1	1
Hønseri																	
Børnehave		1				1						1				1	1
Punktskrift-trykkeri	1				1						1					1	1
Maskinstrikning																	
Fritidslærer	1					1					1					1	1
	19	8	15	10	20	7	14	6	—	5	16	7	18	11	34	18	52

lig del af de i faget oplærte blinde — for tiden ialt omkring 125 — beskæftiges gennem „Blindes Arbejde" A/S enten på dettes værksteder eller derved, at selskabet afsætter de pågældendes produktion og leverer råvarer, jfr. herom nedenfor i afsnit f.

Med hensyn til resultaterne af efterundersøgelsen bemærkes, at af de af efterundersøgelsen omfattede blinde har hovedparten fået uddannelse i børstenbinderi. Undersøgelsen har omfattet ialt 62 i dette fag uddannede. Af disse er imidlertid kun 40 nu beskæftiget ved faget, der iøvrigt har fået tilgang af 1 person, som i sin tid har fået musikuddannelse. Af de ialt 41, der er beskæftiget ved børstenbinderi, har 11 ingen reel indtægt, medens 16 tjener mindre end 1 200 kr. årlig, 11 mellem 1 200 og 3 600 kr., 2 mellem 3 600 og 4 800 kr. og 1 mellem 6 000 kr. og 12 000 kr.

Børstenbinderfaget har i en årrække været det fag, hvori de fleste blinde blev uddannet. Faget har kun i et fåtal af tilfælde kunnet give sine udøvere en så stor fortjeneste, at de har kunnet give afkald på invaliderenten og blive selvforsørgende. Vanskelighederne for blinde børstenbindere hænger sammen med den konkurrence, de udsættes for dels fra fabrikker, der fremstiller maskinproducerede varer, hvis pris ligger betydelig lavere end h ånd værksf rem stillede varer, dels fra seende børsten bindere, som er i stand til at fremstille børsterne hurtigere, og som langt lettere og billigere klarer afsætningsproblemet. Man arbejder derfor med planer om oprettelse af et centrallager, der skulle kunne billiggøre indkøb af råmaterialer og varetage afsætningen af færdigvarer, jfr. nærmere nedenfor under g.

Uanset de forholdsvis begrænsede indtje-

ningsmuligheder må faget dog siges at være et vigtigt område for beskæftigelse af blinde, da det ikke stiller alt for store fysiske krav og kan læres i løbet af forholdsvis begrænset tid, hvilket ikke mindst har betydning for dem, der bliver blinde i en senere alder.

Et udvalg, nedsat af „Blindes Arbejde" A/S, foreningen „Danmarks Blinde", Det kgl. Blindeinstitut i København, Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed og Dansk Blindesamfund har udarbejdet det som bilag 4 til nærværende betænkning optagne forslag til forbedring af uddannelsen i børstenbinderi. Herefter skulle supplerende uddannelse uden for instituttet hos en håndværksmester som „kontoelev" knyttes som et fast led til uddannelsen på blindeinstituttet. Det bemærkes, at også den uddannelse, der vil blive tale om ved gennemførelsen af dette forslag, kun i meget begrænset omfang vil opfylde de krav, der stilles til uddannelse i børstenbinderi for seende efter de af lærlingerådet udarbejdede regler for uddannelse i faget. Dette gælder ikke mindst den til faget hørende teoretiske undervisning.

Kommissionen kan for sit vedkommende tilslutte sig det af det fornævnte udvalg stillede forslag til forbedring af uddannelsen i børstenbinderi.

Kurvemageri.

Undervisningen i kurvemageri foregår ligesom uddannelsen i børstenbinderi hovedsagelig på blindeinstituttet i København. Undervisningen omfatter fremstilling af kurve af forskellige arter, tøj kurve, cyklekurve, fletning af stolesæder etc. Hertil kommer undervisning i materialelære, herunder materialernes tilberedelse og pris, kalkulation og bogføring. Undervisningen i kurvemagerfaget varer 3—4 år; enkelte kommer efter 3 års forløb ud som „kontoelever" i ca. 2 år eller til videreuddannelse på „Blindes Arbejde".

Det ovenfor i afsnittet vedrørende børstenbinderi omtalte udvalg har, som det fremgår af bilag 4, også stillet forslag om en ændring af uddannelsen i kurvemageri.

Der er i øjeblikket ca. 75 blinde kurvemagere her i landet. Heraf er 16 beskæftiget i „Blindes Arbejde"s værksteder, og selskabet har herunder, som det fremgår af afsnit f. nedenfor, forretningsforbindelse med 65 andre kurvemagere.

Af de af efterundersøgelsen omfattede blinde har 11 fået uddannelse i kurvemageri, og 9 af disse er fortsat beskæftiget i dette fag, medens 2 er uden beskæftigelse. Af de 9 har 2 indtægter under 1 200 kr., 2 indtægter mellem 1 200 og 3 600 kr., 3 mellem 3 600 og 4 800 kr. og 2 mellem 4 800 og 6 000 kr.

Der er for tiden gode beskæftigelsesmuligheder i faget, således at alle, der bliver uddannet, også vil kunne få arbejde deri. På den anden side gælder ligesom for børstenbinderne, at der næppe findes blinde kurvemagere, der helt har kunnet opgive invaliderenten og gøre sig selvforsørgende. Faget kræver noget mere af sine udøvere end børstenbinderi, navnlig formsans og til dels også en bedre fysik, da arbejdet er mere anstrengende. På grundlag af erfaringer fra andre lande, navnlig Finland, regnes der med, at der vil kunne beskæftiges et vist antal blinde (i samarbejde med seende) ved fremstillingen af rørmøbler.

Faget må som sådant anses for velegnet for blinde, når afsætningsproblemet kan løses, f. eks. som det i øjeblikket sker gennem „Blindes Arbejde" eller derved, at de pågældende sælger deres produktion gennem andre håndværkere med selvstændig virksomhed, som det i øjeblikket i et vist omfang finder sted, evt. gennem det nedenfor omtalte centraldepot.

Vævning.

Undervisningen i vævning, der hovedsagelig foregår på blindeinstituttet i København, har tidligere kun omfattet kvindelige elever, men er i den seneste tid udvidet til også at omfatte mandlige elever. Vævning er for tiden det af blindeinstituttets fag, i hvilket de fleste uddannes (pr. 1. november 1954: 27). Oplæringen, der omfatter vævning af hvidevarer og finere vævning (bordløbere, gardiner, kostumestoffer etc.), tager gennemsnitlig 3—4 år.

Ganske enkelte elever på blindeinstituttet har modtaget begyndende undervisning i gulvkludevævning, men denne undervisning foregår væsentlig på „Blindes Arbejde". Uddannelsen, der er af meget enkel karakter, tager ½ år. Blindeinstituttet i Køben-

havn i forbindelse med Dansk Blindesamfunds fagudvalg, „Blindes Arbejde" og hjemmet på Mariendalsvej, har udarbejdet planer om en forbedret uddannelse i vævning, jfr. bilag 5.

Skønsvis er for tiden ialt ca. 50 blinde beskæftiget med vævning i større eller mindre omfang.

Af de af efterundersøgelsen omfattede er 3 uddannet i vævning og alle fortsat beskæftiget i dette fag, medens 3 andre, der har fået en anden uddannelse, nu er beskæftiget som vævere. Af disse ialt 6 personer har de 2 kun en ganske minimal indtægt, medens 3 ligger i gruppen 1 200—3 600 kr. i årlig indtægt og 1 mellem 3 600 og 4 800 kr.

Samtlige efterundersøgte oppebar invaliderente, ligesom dette må antages at gælde for de øvrige, der i dag beskæftiges inden for dette fag. Faget stiller, bortset fra gulvklude- og smørepudevævning og vævning af stoffer i større bredder, relativt ringe krav til fysikken og er som følge heraf også egnet for blinde, der ikke har kræfter til at arbejde inden for de andre fag, hvori uddannelse gives. F. eks. for blinde med sukkersyge er vævning i almindelighed egnet som hjemmearbejde.

De gennem blindekommissionen foretagne undersøgelser viser nødvendigheden af, at der gives de i faget beskæftigede fornøden bistand, ikke mindst til afsætning af varer og indkøb af garn. En forudsætning for, at afsætningsproblemet kan løses, er, at varerne er i stand til at imødekomme tidens krav i retning af dessiner, udvalg o. s. v. Hertil kræves imidlertid sagkyndig bistand. Endvidere har en del blinde vævere brugfor anden praktisk hjælp, f. eks. til opsætning af væve og til omlægning af arbejdet, når det gælder nye mønstre. Blindeinstituttet har derfor i særlige tilfælde ydet sådan hjælp til blinde vævere i hovedstadsområdet gennem en af instituttets vævelærerinder, der virker som konsulent, og denne ordning er nu udvidet til at gælde hele landet.

Kommissionen er af den opfattelse, at det nedenfor under g. omtalte centraldepot vil betyde et væsentligt fremskridt til løsning af vævernes foran påpegede vanskeligheder ved indkøb og afsætning af varer. Konsulentordningen vil samtidig virke til, at man kan nå frem til de rigtige stoffer.

Musikuddannelse.

Det andet hovedled i den erhvervsmæssige undervisning på blindeinstituttet i København ved siden af den håndværksmæssige uddannelse er uddannelsen i musik.

Allerede på blindeinstituttet på Refsnæs får blinde og svagsynede elever, der skønnes at have musikalske evner, en begyndende undervisning i musik (klaver- og violinspil), og denne indledende undervisning fortsættes efter overførelsen til instituttet i København samtidig med den fortsatte skoleundervisning. Den egentlige musikuddannelse begynder først, efter at skolegangen er afsluttet. Undervisningen tager væsentlig sigte på at uddanne de pågældende som *organister* og for de flestes vedkommende tillige som *statsprøvede musikpædagoger*. Man regner i almindelighed med *en* uddannelsestid på 6—7 år, efter at den egentlige erhvervsuddannelse i musik er påbegyndt, men der er her i høj grad individuelle forskelle efter elevernes musikalske evner, intelligens og modenhed. Hovedfagene er orgelspil, klaverspil og musikteori. Hertil kommer undervisning i hørelære, formlære og korsang samt eventuelt undervisning i violinspil og i specielle instrumenter som cello, bas eller et blæseinstrument. En del elever får også almindelig sangundervisning.

Undervisningen afsluttes med organisteksamen eller eksamen som statsprøvet musikpædagog. Disse eksaminer aflægges på Det kgl. danske Musikkonservatorium på lige fod med konservatoriets seende elever. På enkelte områder, hvor det manglende syn volder vanskeligheder, er der dog truffet en samordning. Konservatoriet udøver også censorvirksomhed ved blindeinstituttets årsprøver.

Alle elever tager som et mellemtrin en eksamen, der svarer til seminariernes organisteksamen. Denne eksamen foregår på tilsvarende måde som på seminarierne under medvirken af undervisningsministeriets konsulent. Denne sidste eksamen giver eventuelt mulighed for at få et organistembede på landet.

Udover den egentlige musikuddannelse giver blindeinstituttet i København en del håndværkselever undervisning i musik, navnlig harmonikaspil, og i sang, dels for at skaffe dem en hobby, dels med henblik

på at supplere deres indtægter ved underholdningsmusik og -sang. Der tages ingen eksamen.

Musikeleverne — såvel mandlige som kvindelige bor, medens uddannelsen foregår, i almindelighed på blindeinstituttet indtil 18 års alderen, hvorefter de fortsætter som „eksterne" elever.

For tiden er ca. 50 blinde beskæftiget som *organister*, men deres indtaster varierer stærkt; et flertal af dem har dog sådanne indtægter, at de ikke har invaliderente. En del blinde organister supplerer deres indtægter ved at give undervisning i musik, navnlig klaverspil. Der er derimod kun ganske få blinde, som udelukkende eller dog overvejende ernærer sig ved *musikundervisning*. Nogle organister supplerer deres indtaster ved pianostemning eller ved sang. Der er enkelte blinde restaurantmusikere, men disse driver i almindelighed pianostemning ved siden af.

Musikerfaget anses for velegnet for blinde, der har evner for musik. Faget er navnlig egnet, når der er tale om organistgerningen, hvor der er et forholdsvis begrænset repertoire, medens kravene i så henseende til underholdningsmusikere er betydeligt større.

Efterundersøgelsen har omfattet 12 mænd, der er uddannet i musik, herunder pianostemning. 8 af disse har arbejde inden for det område, de er uddannet i, medens 3 er overgået til andre beskæftigelser, og 1 er uden arbejde. 1 uddannet børstenbinder har nu beskæftigelse ved musik. 6 af de 9, der således er beskæftiget ved musik, herunder pianostemning, angiver at tjene mindre end 1 200 kr. årlig, 1 mellem 1 200 og 3 600 kr., 1 mellem 3 600 og 4 800 kr. og 1 mellem 6 000 *os* 12 000 kr.

Pianostemning.

Uddannelsen i pianostemning, hvori indgår undervisning i pianospil, musikteori etc., finder sted på blindeinstituttet i København, evt. suppleret med afsluttende uddannelse på en fabrik, jfr. nedenfor, og tager i almindelighed 3—4 år.

Pianostemning har gennem årene vist sig at være et godt fag for blinde og svagsynede, da de på dette område fuldt ud kan klare sig i konkurrencen med seende. Det er dog en forudsætning, at kun særlig egnede elever uddannes i faget.

Før en elev påbegynder uddannelsen, må man sikre sig, at den pågældende foruden at have et godt øre har god orienteringssans, kan færdes på egen hånd, er fingernem, har let ved at behandle værktøj, og at han i det hele taget har en pæn optræden.

Forud for den egentlige uddannelse går en prøvetid på 3—4 måneder, hvorefter lærerne skal udtale sig om elevens evner og anlæg for faget. Derefter begynder den egentlige uddannelse, der stiler imod pianostemmernes fagprøve, som forudsætter, at eleven har et ret nøje kendskab til pianoets mekanik og kan foretage mindre reparationer. Man har af den grund efter opfordring fra Dansk Blindesamfunds pianostemmerudvalg indført pianoteknik sideløbende med den almindelige stemmeruddannelse. Dette fag ledes af en seende pianoreparatør. Når eleven har nået en vis færdighed på fagets forskellige områder, forsøger man at skaffe ham den afsluttende uddannelse på en fabrik, hvorved han får den fornødne rutine, idet han der kommer i berøring med langt flere instrumenter og kommer ud for større arbejdsmæssige krav, end tilfældet kan være på instituttet. Ved overgang til fabrik udstyres eleven med det fornødne værktøj. Når uddannelsen er afsluttet, indstiller fabrikken den pågældende til fagprøven på lige fod med fuldt seende.

Efter bestået prøve kan stemmeren fortsætte på fabrik eller begynde privat praksis. I enkelte tilfælde tjener faget som supplement til anden beskæftigelse, f. eks. som organist på landet eller som håndværker.

Der er for tiden ca. 25 blinde beskæftiget som pianostemmere. Anvisningen af arbejde til pianostemmere sker væsentlig gennem Dansk Blindesamfunds arbejdsanvisningsvirksomhed.

Med hensyn til efterundersøgelsen, der har omfattet uddannelse i musik og pianostemning under eet, henvises til afsnittet angående musikuddannelse.

Maskinstrikning.

Uddannelsen i maskinstrikning, der alene gives blinde *kvinder*, foregår udelukkende på Hjem for arbejdsføre blinde kvinder, Mariendalsvej, København. Ved uddannel-

sen, der er 3-årig, lærer eleverne at fremstille undertøj og kulørt trikotage, strømper etc.

Også beskæftigelsen af blinde kvinder ved maskinstrikning sker udelukkende på den fornævnte institution, idet arbejdet i modsætning til f. eks. vævning, der kan udføres hjemme, er et udpræget værkstedsarbejde. Der er i almindelighed 18—20 kvinder beskæftiget i institutionen ved maskinstrikning, herunder elever. Indtil nu har institutionen — uanset den betydelige konkurrence fra tekstilfabrikker — kunnet afsætte alle de varer, der fremstilles ved maskinstrikning på institutionen. De pågældende kvinder har, når de bor uden for institutionen, invaliderente ved siden af, medens de på institutionen boende arbejderskers invaliderente inddrages til dækning af udgifterne ved opholdet på institutionen. På grund af arbejdets anstrengende karakter er den normale arbejdstid 30 timer ugentlig. Arbejdsfortjenesten ligger ved arbejde på fuld arbejdstid fra 120 til 180 kr. månedlig og for en enkelt 210 kr. månedlig.

Sadelmageri.

Uddannelsen i sadelmageri foregår dels på „Blindes Arbejde" A/S, dels hos private mestre i hovedstaden. Uddannelsen tager i almindelighed 4 år. Kun et stærkt begrænset antal blinde og svagsynede er uddannet og beskæftiget som sadelmagere her i landet. I „Blindes Arbejde" er således for tiden 4 blinde beskæftiget ved sadelmageri. Efterundersøgelsen har ikke omfattet personer, der er uddannet som sadelmagere.

Faget er et udpræget værkstedsarbejde og vil i almindelighed kun være egnet som lønarbejde. Det vil under denne form være muligt at beskæftige flere blinde, og ikke mindst svagsynede, ved faget, end det nu er tilfældet.

Industriarbejde.

Som det allerede er omtalt, er arbejdet i industrien et af de områder, hvor der ikke mindst i udlandet har været sat ind for at skaffe blinde arbejde.

Uddannelsen til industrielt arbejde er hidtil væsentlig foregået på den af Dansk Blindesamfund oprettede og drevne fabrik „Blifa" A/S, der pr. 25. september 1953 med støtte af staten er blevet udvidet og omdannet til et optræningsværksted for invaliderede i almindelighed, jfr. nærmere nedenfor. „Blifa" oprettedes i 1938 med det formål at uddanne blinde til industrien under normale arbejdsvilkår, så man så vidt muligt opnåede den samme atmosfære, som hersker i normale industrielle virksomheder. Endvidere skulle fabrikken virke som demonstrationssted for interesserede industrifolk.

Fabrikken, der rådede over et antal stansemaskiner, fræsemaskiner, boremaskiner og elektriske punkts vej semaskiner, producerede møbellåse og udførte kontrol - og montagearbejde. Uddannelsen sigtede på at gøre de pågældende til fabriksarbejdere.

Om resultaterne af „Blifa"s virksomhed kan følgende oplyses på grundlag af en undersøgelse, foretaget i februar 1953:

I årene 1938—1952 har fabrikken uddannet eller prøvet 47 elever.

18 gennemførte ikke uddannelsen (i almindelighed på grund af manglende tempo),

14 gennemførte uddannelsen, men er ikke længere beskæftiget ved erhvervet af følgende grunde:
- 3 ægteskab,
- 1 død,
- 2 vendte tilbage til musikerfaget,
- 1 vendte tilbage til kurvemagerfaget,
- 1 vendte tilbage til børstenbinderfaget,
- 4 svigtende helbred,
- 2 manglende interesse,

15 gennemførte uddannelsen og er forblevet i erhvervslivet,

3 af disse var på undersøgelsens tidspunkt arbejdsløse.

Som foran anført er „Blifa" A/S pr. 25. september 1953 udvidet og omdannet til at blive et værksted for optræning af invalider til arbejde i industrien i overensstemmelse med de forslag, der er fremsat i betænkning, afgivet i 1951 af udvalget om erhvervsmæssige foranstaltninger for erhvervshæmmede, nedsat af arbejds- og socialministeriet, og i en rapport af maj 1952, afgivet af et af arbejdsmarkedskommissionen nedsat ud-

valg. Staten har erhvervet en fabrik i København (max. kapacitet 50—60 arbejdere) og stillet den til disposition for den nye virksomlied. Dansk Blindesamfund har ved omdannelsen indskudt **„Blifa"s** maskinpark og varelager til godt ½ **mill.** kr. Den nye virksomhed, hvis navn er „ERFA", og som er beliggende (11. Køgevej 107, har i ledelsen repræsentanter for De samvirkende Inl ideorganisationer, Dansk Blindesamfund, arbejdsgivere og arbejdere, sundhedsstyrelsen og socialministeriet. En repræsentant for den offentlige arbejdsanvisning er tilknyttet ledelsen som tilforordnet.

„ERFA" har foruden at fortsætte møbellåsfabrikationen søgt nye arbejdsområder og har bl. a. forsogt at få statslige og andre offentlige virksomheder til at placere ordrer hos værkstedet. Eleverne får efter 4 ugers forlob tarifmæssig Ion, fastsat efter aftale mellem arbejdsgiver- og arbejderorganisationerne, og træningsperioden er gennemsnitlig 6 måneder.

Den af kommissionen iværksatte efterundersøgelse omfatter ialt 18 blinde, der er uddannet som industriarbejdere og alle på nær een på „Blifa".

De pågældende påbegyndte uddannelsen her, oftest efter at det havde vist sig, at det fag, som var valgt efter elevens egne evner og blindeinstituttets muligheder, alligevel ikke kunne fastholde elevens interesse eller give tilstrækkelig indkomst. På undersøgelsestidspunktet havde de 6 opgivet industriarbejdet igen; heraf nåede de 5 ikke at arbejde uden for **„Blifa",** men opgav, 3 på grund af dårlige nerver, 1 fandt læretiden for lang, og 1 anførte svigtende interesse som grund. 1 fik arbejde uden for „Blifa" og arbejdede i nogle måneder ved fabriksarbejde, hvorefter han opgav, fordi han følte sig chikaneret af kammeraterne.

Af de øvrige 13, der er forblevet ved faget, er 12 lønarbejdere og 1 selvstændig. På undersøgelsestidspunktet havde af lønarbejderne de 10 arbejde, heraf 2 på deltid på grund af svagt helbred; 3, heraf de 2 sidstnævnte, beskæftigedes på „Blifa", og 2 var midlertidig arbejdsløse på grund af personaleindskrænkning. Ved „Blifa"s omdannelse i september 1953 havde alle lønarbejderne arbejde i det normale erhvervsliv med undtagelse af de fornævnte 2, der var svagelige og af denne grund var ophørt med egentligt erhvervsmæssigt arbejde.

Undersøgelsen viser, at arbejderne klarer sig godt på arbejdsstedet. I flere tilfælde udtaler arbejdsgiveren, at de pågældende ligger i toppen med hensyn til arbejdspræstationen; der er ingen vanskeligheder arbejdsmæssigt eller i forholdet til arbejdskammeraterne. I enkelte tilfælde anføres dog, at arbejderne har visse vanskeligheder ved at omstille sig, når der på arbejdsstedet skal skiftes om fra een produktion til en anden.

Den arbejder, som ikke er uddannet på „Blifa", var i stand til umiddelbart fra blindeinstituttet at påbegynde lønnet arbejde på en industriel virksomhed for at uddannes i snedkerfaget som lærling. Dette viste sig dog ikke muligt, og han gik derfor over til at arbejde inden for metalindustrien. Det er hans erfaring, at de maskiner, der bruges inden for træindustrien, er for farlige til at kunne betjenes af blinde.

Erfaringerne har vist, at den uddannelse, som er givet på „Blifa" til blinde, der ønskede at udføre arbejde inden for industrien, har været velegnet til at danne grundlaget herfor. Kommissionen finder herefter ikke anledning til at foreslå ændringer i selve uddannelsen af industriarbejdere for industrien, der efter oprettelsen af fabrikken „ERFA" foregår her. På den anden side viser også de oplysninger, der foreligger om dem, der søgte uddannelse som industriarbejdere på „Blifa", at en væsentlig del ikke har kunnet gennemføre uddannelsen eller har opgivet erhvervet, således at kun 30—40 pct. er forblevet i erhvervet. Oplysningerne bekræfter, at industriarbejdet stiller krav om *særlige* egenskaber hos blinde.

Kommissionen mener iøvrigt at måtte pege på, at man stadig må have også andre uddannelsesmuligheder for øje end „ERFA" og navnlig muligheder for at søge blinde uddannet i både private og offentlige virksomheder i henhold til en særlig overenskomst herom. Kommissionen er bekendt med, at der er kommet visse betænkeligheder frem imod optræning i private virksomheder i den rapport, der i maj 1952 er afgivet af det af arbejdsmarkedskommissionen nedsatte udvalg vedrørende erhvervshæmmede. Kommissionen mener imidlertid, at man også under hensyn til de ret fåtallige tilfælde, der er tale om, ikke bør

lade disse uddannelsesmuligheder i det normale erhvervsliv uforsøgt i egnede tilfælde.

Telefonpasning.

Uddannelsen varer 3 måneder à 2 timer daglig og foregår i en række offentlige institutioner ved omstillingsborde, der betjenes af blinde. I uddannelsestiden får den enkelte elev lejlighed til at gøre tjeneste på alle uddannelsesstederne, således at eleven får adgang til at *lære* flere forskellige typer og størrelser af omstillingsborde at kende. Uddannelsen suppleres normalt med et særligt kursus i stemmens brug, kundebetjening o. 1.

Faget anses for udmærket for blinde, der ikke er egnede til håndværksmæssigt arbejde, og som på den anden side ikke har særlig interesse for boglig uddannelse. I de senere år har ialt ca. 25 blinde opnået stillinger som telefonpassere i forskellige private eller offentlige virksomheder. Anvisningen sker gennem centralarbejdsanvisningskontoret i København i samarbejde med blindeinstituttet og Dansk Blindesamfund.

Efterundersøgelsen har omfattet 9 telefonpassere med stillinger inden for den offentlige administration eller større private virksomheder. De fleste af de pågældende har en synsrest, som hjælper dem i arbejdet. Undersøgelsen viser, at arbejdet er meget velegnet for blinde og svagsynede. Såfremt telefonomstillingsborde med lamper afløser klapbordene, vil imidlertid kun svagsynede kunne beskæftiges herved.

Kommissionen er af den opfattelse, at der inden for den offentlige administration er rige beskæftigelsesmuligheder for blinde og svagsynede telefonpassere, hvor der ved indretningen af telefonbordene kan tages tilbørligt hensyn til telefonpasseren. Disse muligheder bør udnyttes.

Fysioterapi (massage).

Uddannelsen forudsætter en højere skoleuddannelse (præliminæreksamen eller studentereksamen), der for de elever, der er uddannet under blindeforsorgen, gives på kursus for seende. Selve uddannelsen i fysioterapi foregår på det autoriserede uddannelsessted for fysioterapeuter, Teilmanns Kursus i København, hvor de pågældende går sammen med seende elever, men dog således, at de for blindeinstituttets regning stadig får manuduktion i forskellige fag ved kursets faglærere. Eleverne følger forsøgsvis ½ år denne uddannelse, og de egnede gennemgår derefter det egentlige kursus i 2 år med afsluttende eksamen på lige fod med deres seende kolleger. Undervisningen og eksamen omfatter dog ikke betjening af stærkstrømsapparater, og i forbindelse med den autorisation fra lægeforeningen, som gives færdiguddarmede fysioterapeuter, modtager de pågældende en skrivelse fra lægeforeningen, hvori det anføres, at de ikke må beskæftige sig med stærkstrømsapparater. Teilmanns Kursus har hidtil ønsket, at der undervises to blinde elever samtidig, for at de kan støtte hinanden.

Ligesom for stenografernes og maskinskrivernes vedkommende, jfr. nedenfor, sker der på blindeinstituttet en udvælgelse, således at kun de elever, der skønnes absolut egnede dertil, får adgang til at gennemgå uddannelse som fysioterapeuter. Hidtil er 8—9 blinde eller stærkt svagsynede kvinder uddannet som fysioterapeuter, og de pågældende har alle opnået stillinger på klinikker eller hospitaler eller driver private fysioterapeutiske klinikker.

Efterundersøgelsen har omfattet 4 fysioterapeuter, hvoraf de 2 er privat praktiserende, og de 2 arbejder på fysioterapeutiske klinikker (hospital). Undersøgelsen viser som hovedresultat, at erhvervet er velegnet for blinde, der har en naturlig evne til at komme i kontakt med mennesker. Et hovedproblem for de praktiserende fysioterapeuter er det at komme ud til klienterne, og for fysioterapeuterne i almindelighed er der problemet med læsning og skrivning af journal og andet skriftligt arbejde.

For de helt blinde er det muligt, at arbejdet på større hospitaler eller fysioterapeutiske klinikker vil være at foretrække på grund af det mere specialiserede arbejde inden for den fysioterapeutiske behandling.

Stenografi og maskinskrivning.

Forinden de blinde påbegynder uddannelsen i stenografi og maskinskrivning, søger blindeinstituttet at skaffe dem visse al-

mene kundskaber. Eleverne går derfor først på kursus i hovedstaden - - med hvilke blindeinstituttet har en særlig aftale — på lige fod med seende elever. Denne undervisning afsluttes med præliminæreksamen eller studentereksamen.

Efter afsluttet eksamen går eleverne på handelshold på selve blindeinstituttet, hvor de lærer blindeskriftstenografi og almindelig maskinskrivning, hvortil kommer en almendannende undervisning i samfundslære og økonomi samt undervisning i de almindelige begreber inden for bogføring. Eleverne går derefter 1 år i Købmandsskolens handelsklasse sammen med seende elever, idet de dog er fritaget for undervisning i bogføring; undervisningen i stenografi og maskinskrivning foregår på blindeinstituttet. Undervisningen slutter med handelseksamen. Efter at denne eksamen er bestået, går eleverne endnu ½ år på Kobmandsskolen og tager derefter denne skoles udvidede prøve i stenografi og maskinskrivning.

Hidtil er 7--8 blinde og stærkt svagsynede uddannet som istenografer og maskinskrivere, og alle har opnået stillinger inden for private eller offentlige virksomheder. Det gælder således de 5 tilfælde, som har været omfattet af den foretagne efterundersøgelse. Denne viser imidlertid, at det for blinde er vanskeligt at opnå samme løn inden for kontorfaget som seende, ligesom arbejdet normalt må indskrænke sig til det rene afskrivningsarbejde efter stenografi, medens andet kontorarbejde meget sjældent kan klares. Avancementsmulighederne er derfor også dårlige. Det må dog fremhæves, at der skulle blive større muligheder for blinde inden for kontorfaget, efterhånden som diktafonerne får indpas.

Kommissionen mener, at der bør sættes ind for at få maskinskrivere ansat i den offentlige administration ti] betjening af diktafoner.

Andre fag.

I det foregående er der omtalt de fag, som har vist sig saglig egnede for blinde, og hvori der derfor er tilrettelagt en standarduddannelse. Det har ikke vist sig muligt at pege på nye fagområder, der på samme måde som de nævnte afgiver særligt grundlag for beskæftigelse af blinde. Af andre fag eller områder, hvor enkelte blinde beskæftiges, kan nævnes arbejde som *korrekturlæsere og stereotypører* ved blindeskrifttrykkerier. Ved „Blindes Arbejde" A/S, herunder dets udsalg, er enkelte blinde beskæftiget som *forretningsbestyrere* eller *ekspedienter.* Ganske enkelte blinde driver selvstændig *forretningsvirksomhed,* tobakshandel eller kiosk, eller er beskæftiget som ekspedienter i private virksomheder. Nogle få blinde er beskæftiget ved *hønseri.* Enkelte blinde har taget *studentereksamen* fra almindelige skoler eller kursus med bistand fra statens trykkeri for blinde med overføring af bøger etc. til blindeskrift, og 2 blinde har taget *universitetseksaminer.* 1 blind kvinde har fået uddannelse som *socialrådgiver* og har nu stilling som sådan.

Efter kommissionens opfattelse må blindeinstituttet i København og Dansk Blindesamfund i samarbejde med erhvervskonsulenterne, jfr. nedenfor under d., fortsat være opmærksom på nye arbejdsområder, der særlig egner sig for blinde, og i det hele taget fordomsfrit påse, at samtlige muligheder udnyttes til at give blinde en individuel uddannelse, der passer for den enkelte. Det må herunder overvejes, om man for at udvide sit erfaringsområde eventuelt også bør benytte den fremgangsmåde i forståelse med interesserede offentlige eller private virksomheder at lade forskellige arbejdsprocesser analysere med bistand af de fornævnte erhvervskonsulenter på tilsvarende måde, som man har forsøgt det i USA, jfr. bilag 11.

Kommissionen skal iøvrigt oplyse, at den stedfundne undersøgelse af tidligere elever fra blindeinstituttet viser, at så godt som ingen af de elever, der er blevet blinde i en senere alder, efter at de i forvejen har modtaget en eller anden uddannelse, har kunnet udnytte denne tidligere uddannelse. I langt højere grad end de elever, der er født blinde eller er blevet blinde i barndommen, uddannes de blindblevne i traditionelle blindeerhverv, navnlig børstenbinderi, ifølge undersøgelsen 40 af 55 mænd.

Kommissionen er klar over, at dette hænger sammen med de blindblevnes særlige problemer og herunder navnlig vanskelighederne ved at overvinde de psykiske chok, den indtrådte blindhed har forvoldt, og som

slår den blindblevne ud også erhvervsmæssigt, så han eller hun ikke mener at kunne vende tilbage til det normale erhvervsliv. Hertil må yderligere føjes, at en betydelig del af de blindblevne elever, der nu modtages på blindeinstituttet, har andre lidelser i forbindelse med blindheden, som umuliggør normalt erhvervsarbejde. Hvor dette sidste ikke er tilfældet, må det håbes, at de iværksatte nye træningskursus i orientering m. v. vil komme til at betyde et fremskridt på dette område, så man i højere grad end nu vil kunne udnytte en tidligere erhvervsuddannelse helt eller delvis, forinden man tager skridt til at få den pågældende omskolet til arbejde på et helt nyt felt.

Uddannelse af svagsynede.

Som det fremgår af oversigten foran side 37, var der pr. 1. november 1954 52 elever på blindeinstituttet i København under erhvervsuddannelse, der havde en synsstyrke på 3/60 og derover. 29 af disse elever havde fået deres skoleundervisning i normalskolen, 25 var kommet under blindeforsorg efter det 15. år. Oversigten viser ligesom for dem med svagere syn en ophobning i de traditionelle blindefag, hvilket i nogen grad må ses på baggrund af, at mange af de svagsynede, der må have bistand af det offentlige i skole- og erhvervsmæssig henseende, har andre lidelser ved siden af det nedsatte syn. Som det kunne forventes, er der dog i de senere år sket en større differentiering i uddannelsen. Således findes der f. eks. elever, der uddannes i skomageri, isenkram, sadelmageri, keramik, landbrug, almindelig husgerning, lagerarbejde, barnepleje eller som børnehavemedarbejdere, fritidshjemslærere eller forskolelærerinder, ligesom enkelte er kontoruddannede som stenografer på grundlag af et nyt system (fonetisk skrift), der kræver noget syn.

d. Placering i erhverv.

Nugældende ordning.

Anvisningen af lønarbejde til voksne blinde eller etablering som selvstændige næringsdrivende sker hovedsagelig gennem Det kgl. Blindeinstitut i København og Dansk Blindesamfund, hvortil kommer et vist samarbejde med afdelingerne for arbejdsfremskaffelse til erhvervshæmmede ved de offentlige arbejdsanvisningskontorer, hvor sådanne afdelinger findes.

Blindeinstituttet søger efter stedfunden uddannelse på instituttet eller under dettes kontrol at skaffe de pågældende varig beskæftigelse. I en del tilfælde bistår blindeinstituttet således personer, der er uddannet i børstenbinderi eller kurvemageri, ved etableringen af selvstamdig virksomhed, fortrinsvis i førstnævnte fag. I de senere år har blindeinstituttet endvidere fået anbragt enkelte blinde ved telefonpasning og arbejde i kontorfaget, hvilken anvisning til dels er sket i samarbejde med anvisningskontorerne. Nogle ganske enkelte er det lykkedes instituttet at få placeret ved landbrug og hønseri. Til blindeinstituttet er knyttet en teknisk konsulent, navnlig med henblik på fremskaffelse af arbejde til blinde inden for industrien. På grund af de begrænsede træningsmuligheder, blindeinstituttet råder over, har det imidlertid kun i nogle få tilfælde været muligt at skaffe sådant arbejde til blinde. I nogle tilfælde, hvor de pågældende har begrænset arbejdsevne og ikke er egnede til at tage arbejde under normale vilkår, har blindeinstituttet medvirket til, at de fik beskæftigelse i det særlige blindeværksted „Blindes Arbejde" A/S som gulvkludevævere, ved sadelmageri, lagerarbejde el. lign.

Dansk Blindesamfunds arbejdsanvisningsvirksomhed har hidtil navnlig gået ud på at skaffe blinde, som har gennemgået industriel uddannelse på „Blifa" (nu „ERFA"), ansættelse som lønarbejdere i industrien. Ved det nyoprettede træningsværksted „ERFA", der har afløst „Blifa", er der ansat en særlig erhvervskonsulent, der i nært samarbejde med den offentlige arbejdsanvisning sørger for placeringen af de uddannede elever. Dansk Blindesamfund har iøvrigt fået anbragt adskillige blinde ved telefonpasning, ligesom foreningen har skaffet enkelte blinde hjemmearbejde.

Den arbejdsanvisning for blinde, som finder sted gennem *de offentlige arbejdsanvisningskontorer,* navnlig centralarbejdsanvisningskontoret for København og Frederiksberg, har indtil nu været af beskedent om-

fang og væsentlig bestået i at anvise arbejde ved telefonpasning og kontorarbejde i samarbejde med blindeinstituttet i København og Dansk Blindesamfund. I det sidste år er dette samarbejde blevet styrket, jfr. nærmere nedenfor.

Forskellige steder i udlandet har man gjort den erfaring, at anvisning af arbejde for blinde i det normale erhvervsliv er en så speciel opgave, at den, uanset om der er organiseret en særlig arbejdsanvisning for handicappede iovrigt, som f. eks. i England og Sverige, forudsætter et særligt, sagkyndigt personale, der kan tage sig af denne opgave i samarbejde med arbejdsanvisningen for handicappede. I *England* har „The National Institute for the Blind" således knyttet en nokke blinde arbejdsanvisere til sig, der arbejder nært sammen med den særlige arbejdsanvisning for handicappede. I *USA* er det almindeligt, at der til blindeadministrationen i hver enkelt stat er knyttet en eller flere arbejdsanvisere, i sidste tilfælde med hver deres faglige områder (industri, landbrug etc.). Som arbejdsanvisere, der tager sig af arbejdet inden for industrien, foretrækkes som regel blinde, da en blind arbejdsanviser anses for bedre egnet end en seende til at overbevise arbejdsgiveren om, at blinde kan udføre et arbejde, idet arbejdsanviseren selv kan demonstrere det på stedet. Arbejdsanviseren søger at få adgang til at gennemgå virksomhedens forskellige beskæftigelsesmuligheder og påvise, hvilke arbejder der egner sig for blinde. Både i England og USA lægges der stor vægt på, at arbejdsanviseren til stadighed følger den blinde arbejder og står til rådighed for såvel denne som for virksomheden.

For at indvinde flere erfaringer her i landet har blindekommissionen foranlediget, at der af tipsmidlerne og socialministeriet er ydet Dansk Blindesamfund økonomisk støtte til gennemførelse af en forsøgsmæssig ordning. Denne skulle efter den oprindelige plan gå ud på at ansætte en blind erhvervskonsulent, der skulle arbejde i nær tilknytning til de offentlige arbejdsanvisningskontorer, eventuelt disse kontorers særlige afdelinger for erhvervshæmmede, således at de pågældende kontorer skulle fremskaffe selve arbejdspladsen, medens det var erhvervskonsulentens opgave først og fremmest at virke som erhvervsvejleder og finde frem til og rådgive de blinde, der ønskedes placeret eller havde erhvervsmæssige problemer iøvrigt. Man har i stedet valgt den vej at lade medlemmer af de af Dansk Blindesamfund nedsatte særlige fagudvalg optræde som erhvervskonsulenter. Sådanne fagudvalg er nedsat inden for børstenbinderi, kurvemageri, musik, pianostemning, vævning samt blandede erhverv (kontorfaget, industriarbejde og telefonpasning). Medlemmerne af udvalgene er alle blinde, der i deres daglige arbejde er beskæftiget inden for det pågældende felt og på denne måde besidder en særlig sagkundskab. Der har herefter været aflagt besøg hos en række blinde med erhvervsmæssige problemer.

Kommis s io ne ns forslag.

Idet man iøvrigt henviser til afsnit G, blindekonsulenter, bemærkes, at der pr. 1. december 1954 med finansministeriets tilslutning er gennemført en ordning, gående ud på midlertidig antagelse af en konsulent for voksne blinde. Konsulentens løn betales af staten, medens Dansk Blindesamfund stiller lokaler med varme og lys til rådighed og afholder de øvrige udgifter.

Ledelsen af konsulentarbejdet varetages af en af socialministeriet for 3 år beskikket bestyrelse, bestående af to af Dansk Blindesamfund udpegede medlemmer og et af socialministeriet udpeget medlem, nemlig administrationschefen for statens blindeforsorg.

Da den foreløbig ansatte konsulents arbejde på grund af arbejdets omfang indtil videre har måttet begrænses til hovedstadsområdet, har Dansk Blindesamfund yderligere stillet 10 000 kr. til rådighed for sine kredsbestyrelser og faglige udvalg til brug ved bistand til voksne blinde i det øvrige land.

Kommissionen er på det rene med, at den økonomiske byrde ved dette arbejde ikke på længere sigt kan bæres af Dansk Blindesamfund, men naturligt må påhvile staten, og der må derfor regnes med, at der i løbet af kortere tid må ansættes flere blindekonsulenter

Efter kommissionens opfattelse bør blindekonsulenterne som et led i deres virksomhed tage sig af spørgsmål om fremskaffelse af arbejde til blinde og ligeledes hjælp til etablering af selvstændig virksomhed, og det samme gælder senere vejledning

i arbejdet eller sagkyndig bistand ved virksomhedens drift. De nærmere retningslinier for blindekonsulenternes arbejde på det omhandlede område, herunder med hensyn til det side 21 omtalte samarbejde med de offentlige arbejdsanvisningskontorer, vil dog først kunne trækkes op, når man har indvundet erfaringer vedrørende den nu ansatte konsulents virksomhed.

e. Starthjælp og andet udstyr.

Nugældende ordning.

Når blinde har modtaget uddannelse, sædvanligvis på blindeinstituttet i København, evt. suppleret med uddannelse hos selvstændige, blinde håndværkere eller andre („kontoelever"), ydes der dem i en række tilfælde støtte dels til anskaffelse af værktøj, arbejdsmaskiner o. lign., dels til start af selvstændig virksomhed, d. v. s. til tilvejebringelse af lokaler etc.

Dette gælder navnlig blinde, der er uddannet i børstenbinderi, kurvemageri eller vævning, men også til blinde musikere ydes der undertiden hi æh) til anskaffelse af klaver etc.; ligeledes får (svagsynede) skomagere undertiden hjælp til anskaffelse af værktøj og stenografer og maskinskrivere til anskaffelse af almindelig skrivemaskine og punktskriftstenogranmaskine. Endelig ydes i enkelte tilfælde hjælp til køb eller start af forskellig forretningsvirksomhed (tobaksforretning, rulleforretning, hønseri etc.).

I praksis ydes hjælpen for det første gennem *invalideforsikringsretten* i medfør af folkeforsikringslovens § 60, stk. 2, jfr. stk. 1, der fastsætter, at der efter invalideforsikringsrettens bestemmelse kan ydes forsikrede og rentemodtagere hjælp til anskaffelse af arbejdsmaskiner og værktøj og — i særlige tilfælde •— hjælp til iværksættelse af selvstændig virksomhed samt anden hjælp til opnåelse af beskæftigelse. Det er en betingelse, at der er fare for, at en væsentlig og ikke blot forbigående nedsættelse af erhvervsevnen vil indtræde i overskuelig fremtid, hvis disse foranstaltninger undlades, eller at en sådan nedsættelse af erhvervsevnen vil kunne bedres betydeligt ved de nævnte foranstaltninger.

For så vidt angår sådanne udlærte elever, der ikke falder ind under folkeforsikringslovens § 60, stk. 2, disponerer *Det Tegl. Blindeinstitut i København* over en særlig bevilling, for tiden på 10 000 kr. årlig, til ydelse af værktøj.

Hjælp til blinde i øvrigt til start af selvstændig virksomhed ydes i almindelighed gennem de *legater,* som blindeinstituttet, Dansk Blindesamfund, Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed og foreningen „Danmarks Blinde" råder over. Til brug ved uddelingen af legatmidlerne har disse institutioner og foreninger nedsat et særligt udvalg, der behandler større sager, navnlig om ydelse af etableringshjælp; der foretages i almindelighed en deling af tilskuddet.

Medens hjælp til værktøj — sædvanligvis gennem invalideforsikringsretten og blindeinstitutternes fornævnte særlige konto på finansloven — ydes derved, at *selve værktøjet* stilles til den pågældendes rådighed, gives anden etableringshjælp — der hovedsagelig ydes gennem de fornævnte legater — i form af kontant tilskud eller rekvisitioner på materialer. Angående størrelsen af de beløb, der for tiden ydes som start hjælp m. v., samt antallet af blinde og svagsynede, der har modtaget sådan hjælp i tiden 1. april **1944—31.** marts 1954, henvises til bilag 6.

Kommissionens forslag.

Støtte til erhvervsmæssigt udstyr m. v.

Efter kommissionens opfattelse bør der i tilfælde, hvor en blind efter afsluttet uddannelse skal starte selvstændig virksomhed, ydes ham støtte dels til anskaffelse af værktøj og arbejdsmaskiner, dels til tilvejebringelse af lokale etc. i et sådant omfang, at der er en rimelig chance for, at den pågældende kan klare sig. Dette vil sige, at der ved blindes etablering af selvstændig virksomhed bør ydes dem støtte med de til enhver tid efter de gældende priser fornødne beløb til opnåelse af udstyr i hvert fald af tilsvarende omfang, som lignende virksomheder, der oprettes af seende, forsynes med. Såfremt en sådan hjælp ikke ydes, vil i mange tilfælde den ofte særdeles bekostelige uddannelse, som den blinde har modtaget for statens regning, være til ingen eller ringe nytte. F. eks. har den hidtil i almindelighed ydede hjælp på ca. 900 kr. til start af selvstændig virksomhed som bør-

stenbinder eller kurvemager i mange tilfælde vist sig ganske utilstrækkelig.

Hjælpen bør i videst muligt omfang ydes efter *reglerne i folkefor sikring sloven,* og kun såfremt denne mulighed ikke foreligger, gennem blindeinstituttets værktøj sbevilling eller legatmidler.

Med hensyn til den hjælp, der efter de for tiden gældende priser bør ydes de enkelte grupper, henvises til bilag 7.

Andet udstyr. Blindekommissionen foreslår, at enhver blind, der udgår af blindeinstitutterne, og som overhovedet skønnes at kunne have nytte deraf, vederlagsfrit får stillet til rådighed dels en almindelig skrivemaskine, dels en blindeskriftskrivemaskine. I tilfælde, hvor det måtte vise sig, at vedkommende ikke bruger maskinerne, bør disse dog kunne tages tilbage. Hjælp til anskaffelse af sådanne maskiner er hidtil ydet i nogle tilfælde, men ikke systematisk, idet der ikke har været tilstrækkelige midler til rådighed herfor. Kommissionen ønsker at fremhæve, at blindeskriftskrivemaskine og almindelig skrivemaskine er nødvendige af hensyn til blindes skriftlige kontakt med omverdenen, og at der i Sverige ydes enhver, der udgår af blindeforsorgen, hjælp til anskaffelse af almindelig skrivemaskine og punktskriftskrivemaskine, jfr. herved bilag 11.

Kommissionen mener, at disse apparater i videst muligt omfang må ydes gennem invalideforsikringsretten. Der henvises herved til den pr. 1. april 1950 skete ændring i folkeforsikringslovens § 60, (stk. 1, a), hvorefter der bl. a. kan ydes hjælp til anskaffelse af høreapparater „og lignende hjælpemidler" uden hensyn til ansøgernes økonomiske forhold, når disse foranstaltninger skønnes uden uforholdsmæssige udgifter at kunne afhjælpe eller i betydelig grad formindske en bestående invaliditet.

For ikke-forsikrede bør apparaterne kunne ydes gennem blindeinstituttets særbevilling.

f. Beskæftigelse under beskyttede forhold.

En betydelig del af de blinde og stærkt svagsynede, der modtager håndværksmæssig uddannelse på blindeinstituttet i København — og eventuelt videreuddannelse uden for instituttet — kan ikke etableres som selvstændige erhvervsdrivende eller må efter at have forsøgt nogle år som selvstændige opgive dette igen. I mange tilfælde har de pågældende vel den fornødne, håndværksmæssige færdighed, men kan af økonomiske grunde, eller fordi de savner nødvendige sælgerevner, ikke klare den forretningsmæssige side af sagen. Endvidere er der kun i meget begrænset omfang mulighed for blinde og svagsynede håndværkere for ansættelse hos næringsdrivende inden for deres fag, også fordi den uddannelse, der gives, ikke kan være af samme omfang som den, seende lærlinge gennemgår. Sådanne blinde og svagsynede må derfor beskæftiges under „beskyttede forhold"", d. v. s. under sådanne forhold, at der sikres dem varigt arbejde til en i forhold til deres arbejdsindsats rimelig fortjeneste.

1. Beskyttede værksteder.

Nugældende ordning.

„Blindes Arbejde A/S".

Medens man i en række lande har indrettet „beskyttede værksteder" for blinde med ofte meget betydelige beløb i støtte fra det offentlige, staten eller kommuner, til dækning af virksomhedernes driftsunderskud, findes der her i landet en virksomhed, „Blindes Arbejde" A/S, som drives på forretningsmæssig basis med et meget begrænset statstilskud. Institutionen blev oprettet den 1. april 1929 under medvirken af socialministeriet ved sammenslutning af nogle erhvervsvirksomheder, som var drevet af Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed, Dansk Blindesamfund m. fl. De to nævnte foreninger besætter hver 3 pladser i selskabets bestyrelse, medens socialministeriet udpeger 3 medlemmer. Selskabets kapital består dels af værdien af de oprindelig sammensluttede virksomheders varelager, ca. 84 700 kr., som grundkapital, dels af en såkaldt A-aktiekapital på 5 000 kr., der er tegnet af de to foreninger med halvdelen hver, dels af en B-aktiekapital på indtil 20 000 kr. ikke udbyttegivende aktier à 100 kr., som er bestemt til personer, der ønsker at støtte selskabet på denne måde. Pr. 1. januar 1955 udgjorde B-aktiekapitalen 11 100 kr.

Selskabet, der har til formål at skaffe størst mulig afsætning af blindes produktion, har (lejede) lokaler i klostret, Jagtvej 183, København. Virksomheden driver *børstenbinderi,* ved hvilket man efterhånden er nået til at kunne fremstille alle slags håndtrukne børstevarer og i de senere år også pensler samt alle arter af specialbørster, *væveri,* hvor der fremstilles gulv- og karklude og blelærred samt i de senere år også smørepuder, *sadelmageri,* hvor der fremstilles madrasser, divaner, hynder, puder og polstrede møbler. Hertil kommer reparation og ompolstring af møbler, samt *kurvemageri,* omfattende gængse kurve, specialkurve og i de senere år også rørmøbler. Endelig fremstiller selskabet koldrørt sæbe, skurepulver m. m. Den væsentligste del af arbejdet udføres af blinde og stærkt svagsynede, der i et vist omfang bistås af seende. Selskabet har endvidere ialt 12 detailudsalg — hvoraf 3 i hovedstaden — der i et vist omfang også beskæftiger blinde og svagsynede som forretningsbestyrere eller ekspedienter. Endvidere er der til alle udsalg i provinsen knyttet en eller flere kurvemagere til at udføre reparationsarbejde. Pr. 1. januar 1955 beskæftigede selskabet i samtlige afdelinger følgende antal blinde og svagsynede samt seende:

	Blinde og svagsynede	Seende
børstenbinderiet	27	1
væveriet	20	3
kurvemageriet	16	1
sadelmageriet	4	2
sæbefremstillingen	1	
smørepudeværiet	3	1
forvaltere		3
ekspedienter	2	5
forretningsbestyrere	2	10
medhjælpere, chauffører og bude	5	4
kontorpersonale, administration		11
repræsentanter	1	G
Ialt...	87	47

De i selskabet ansatte værkstedsarbejdere er som regel uddannet på Det kgl. Blindeinstitut i København og eventuelt videreuddannet uden for instituttet, men enkelte er uddannet på selskabets værksteder.

„Blindes Arbejde" udbetaler sine blinde og svagsynede arbejdere dels tarifmæssig løn — for så vidt angår vævere, for hvem almindelige tariffer ikke findes, en særlig ansat akkordløn — og derudover et tillæg på indtil 25 pct. i „blindetillæg", d. v. s. et tillæg som følge af, at de pågældende på grund af deres handicap arbejder langsommere end seende. Hertil kommer et dyrtidstillæg, der beregnes pr. time. Grennemsnitsårslønnen incl. tillæg for børstenbindere, vævere og kurvemagere i året 1953 har udgjort 3 715 kr. Selskabet har tegnet en kollektiv sygeforsikring for arbejderne, idet selskabet betaler $^2/_3$ og arbejderne selv $^1/_3$ i præmier. Af en særlig understøttelsesfond gives der understøttelse til arbejdere, der afgår på grund af alder eller sygdom.

Udover de direkte på selskabets fabriksvirksomheder og udsalg beskæftigede blinde og svagsynede aftager og afsætter selskabet 1 varierende omfang den produktion, der fremstilles af en række blinde håndværkere, der arbejder i deres hjem. Som hovedregel — navnlig for børstenbindernes vedkommende — leverer selskabet også de fornødne råvarer, men dette gælder i almindelighed ikke for vævernes og til dels heller ikke for kurvemagernes vedkommende.

For tiden yder „Blindes Arbejde" bistand til følgende antal blinde og svagsynede på den nysnævnte måde:

børstenbindere	96
vævere	26
kurvemagere	65
måttevævere	4
Ialt...	191

Til disse hjemmearbejdende håndværkere yder selskabet værkstedsgodtgørelse og akkordløn for produktionen med et nærmere fastsat dyrtidstillæg.

Selskabet har i året 1954 udbetalt ca. 647 000 kr. i arbejdsløn m. v. I samme år har selskabet haft en omsætning på ca. 2 650 000 kr. De tilsvarende tal for arbejdsløn m. v. og omsætning i selskabets første driftsår udgjorde ca. 91 300 kr. og ca. 358 000 kr.

Selskabet modtager et statstilskud på 31 500 kr. årlig.

Hjem for arbejdsføre blinde kvinder, Mariendalsvej, København.

Hjemmet virker for det første som oplæringssted for voksne, blinde kvinder, navnlig i vævning og maskinstrikning — **jfr.** herom foran i afsnit c. — men herudover optages på hjemmet dels enligtstillede, blinde kvinder, der bor på selve hjemmet, og som arbejder enten på dette eller udenfor, dels enligtstillede, blinde kvinder, der har deres hjem andetsteds i hovedstaden, og som arbejder på institutionen. Pr. 1. april 1955 var der på denne måde beskæftiget ialt 33 kvinder som følger:

vævning	8
maskinstrikning	15
håndstrikning	1
medhjælp på systuen	1
rørsædefletning	1
korrespondance	2
telefonpasning	4
organist	1
Ialt	33

Hertil kommer ialt 10 elever i de pågældende fag (vævning 9, maskinstrikning 5, korrespondance 2) samt 2, der uddannes i andre erhverv (børnehavelærerinde 1, socialrådgiver 1).

„Blindes Arbejde" A/S virker som salgscentral. for så vidt angår de på hjemmet fremstillede maskinstrikkede varer, medens den øvrige produktion afsættes af hjemmet selv.

I finansåret 1954—55 er der solgt for ialt 234 000 kr. varer fra hjemmet. Hjemmet modtager et fast statstilskud pr. person, der er optaget i hjemmet.

Blindeinstitutionernes Hjælpeværksted.

Medens de personer, der beskæftiges på de to fornævnte beskyttede værksteder, alle er i stand til at arbejde på egen hånd, er der adskillige blinde, der må have hjælp under arbejdets udførelse. Til fordel for sådanne blinde er oprettet „Blindeinstitutionernes Hjælpeværksted" i nogle kælderlokaler, beliggende umiddelbart i nærheden af „Blindes Arbejders fabriksvirksomhed på Jagtvejen i København. Hjælpeværkstedet er oprettet af Det kgl. Blindeinstitut i København, Dansk Blindesamfund, Foreningen til at tremme blindes selvvirksomhed, foreningen „Danmarks Blinde" samt „Blindes Arbejde". Hver af de 5 institutioner og foreninger yder for tiden et årligt tilskud på 2 250 kr. til dækning af virksomhedens underskud. I øjeblikket beskæftiger hjælpeværkstedet 11 blinde udelukkende ved børstenbinderi. „Blindes Arbejde" aftager og afsætter produktionen.

Kommissionens forslag.

Kommissionen har fra „Blindes Arbejde"' A/S modtaget en henvendelse om statsstøtte dels til udvidelse af selskabets værkstedsplads, kontor- og lagerlokaler, dels i form af forøget driftstilskud. Endvidere har selskabet gjort opmærksom på ønskeligheden af en videreførelse og udvidelse af „Blindeinstitutionernes Hjælpe værksted"'.

Selskabet har nærmere anført, at dets virksomhed i nogen grad stagnerer, fordi den nødvendige værkstedsplads i lokalerne på Jagtvejen ikke er til stede. Væveriet ville således kunne beskæftige mindst 5 vævere yderligere, men der lindes ikke plads til opsætning af de fornødne væve. Selskabets sæbekogeri (i Ryesgade) lider under en følelig mangel på arbejdsplads og er iøvrigt opsagt til fraflytning i oktober 1955. Pladsforholdene på selskabets kontor er meget ringe og lagerlokalerne ganske utilstrækkelige. Man regner med, at selskabet udover de 2 573 m^2 plads, det råder over i lokalerne på Jagtvejen, burde disponere over skønsmæssigt ca. 1 000 m^2. Selskabet har imidlertid herved påpeget, at det er af stor betydning for selskabets fremtidige udviklingsmuligheder, at dets udgifter til husleje, der nu udgør ialt ca. 22 000 kr. årlig + varmebidrag, ca. 8 200 kr., for lokalerne på Jagtvejen og i Ryesgade, ikke bliver for store, idet de mange krav, der stilles til virksomheden i retning af oprettelse af nye forretninger, forsøg med nye erhverv o. lign., vanskeligt vil kunne opfyldes, hvis huslejen bliver en alt for tyngende post på budgettet. Selskabet ønsker derfor statens støtte til erhvervelse og eventuelt til drift af nye forbedrede lokaler. Selskabet har i forbindelse hermed henvist til, at selskabet, da det blev startet i 1929, fik et statstilskud på 35 000 kr. — et beløb, der senere blev nedsat til 31 500 kr. — som var beregnet dels til dækning af det særlige løntillæg (blindetillæg), der da ud-

gjorde ca. 12 000 kr. årlig, dels til støtte i anledning af de ekstraordinære udgifter til seende medhjælp. Hertil kommer, at beskæftigelse af blinde kræver betydelig mere plads end beskæftigelse af seende. Da alene blindetillægget i 1954 har udgjort ca. 129 000 kr., kan statstilskuddet nu kun dække en ringe del af de udgifter, det oprindelig var tænkt at skulle dække. De særlige udgifter er man nødt til at indkalkulere i varernes pris, hvorfor varerne bliver dyrere end andre virksomheders tilsvarende varer, og dette skader afsætningen af produktionen, der ofte er ude for en skarp konkurrence. Selskabet finder det rimeligt, at staten ved årlige tilskud dækker i hvert fald det beløb, som udbetales i blindetillæg.

Endelig har selskabet som sin opfattelse anført, at driften af en virksomhed som „Blindeinstitutionernes Hjælpeværksted" naturligt påhviler staten, hvorfor man ville finde det rimeligt, at staten ydede et tilskud til den fortsatte drift af denne virksomhed samt til dens udvidelse, idet der bl. a. findes adskillige blinde kurvemagere og vævere, der trænger til bistand i deres arbejde på tilsvarende måde som de på hjælpeværkstedet beskæftigede blinde børstenbindere.

Kommissionen er med „Blindes Arbejde'[1] A/S enig i, at selskabets værkstedsforhold i høj grad trænger til forbedring. Dels er der alt for lidt plads, dels er vedligeholdelsen for en del meget dårlig.

Kommissionen er endvidere af den opfattelse, at det må påhvile staten, der har ansvaret for blindevæsenet her i landet, at bidrage til, at der skabes rimelige arbejdsforhold for selskabet, som stadig har formået at udvide antallet af beskæftigede. Der er ikke i forsorgsloven hjemmel for at lade staten afholde udgifterne i større eller mindre omfang ved driften af beskyttede værksteder for *blinde.* Kommissionen mener imidlertid, at der må tilvejebringes lovhjemmel for at yde statsstøtte, hvorved man henleder opmærksomheden på bestemmelsen i § 17, jfr. § 22, i lov nr. 21 af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, hvorefter der i fornødent omfang kan ydes statstilskud til fremme af erhvervsmæssige foranstaltninger for sådanne *dove og svært tunghøre* personer, der ikke er i stand til at opnå en passende beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv. Ved behandlingen af spørgsmålet om finansieringen af „Blindes Arbejde" A/S må det imidlertid haves for øje, at man herved kommer til at ligge på linie med finansieringsordningen for tilsvarende værksteder, der oprettes og drives af andre invalidegrupper. Det må derfor også overvejes, om der ikke tillige bør søges en vis *kommunal* støtte til driften af „Blindes Arbejde" A/S.

Der må efter kommissionens opfattelse først og fremmest ydes støtte til forbedring af „Blindes Arbejde"s lokaleforhold, således at selskabets drift ikke belastes hermed. Ligeledes bør det årlige driftstilskud forøges. Kommissionen er endvidere enig i, at det offentlige bør dække underskuddet ved driften af „Blindeinstitutionernes Hjælpeværksted" og i det ønskelige i, at dette hjælpeværksted udvides til også at omfatte andre fag, inden for hvilke der findes blinde, som kun kan arbejde med særlig bistand under arbejdet. Kent bortset fra den økonomiske betydning, det har for den enkelte blinde, at han eller hun kan tjene i hvert fald et supplement til invaliderenten, og den økonomiske betydning, det i videre forstand har, at blinde deltager i produktionen, ønsker kommissionen stærkt at pointere den menneskelige værdi, der ligger i, at blinde, der overhovedet kan arbejde produktivt, selvom dette kræver saglig bistand fra seende, får lejlighed til at udføre et arbejde.

2. Hjemmearbejde.

Organisationen af hjemmearbejde for blinde og stærkt svagsynede er meget lidt udviklet her i landet. Som det foran er anført, støtter „Blindes Arbejde" i et vist omfang blinde, selvstændige håndværkere med afsætning af produktionen. Ved siden heraf har Dansk Blindesamfund organiseret hjemmearbejde inden for industrien for et mindre antal blinde, for tiden omkring 10, med en samlet årlig arbejdsindtægt på ca. 10 000 kr. Det drejer sig f. eks. om fremstilling af genstande al kork og staniol til tandpastatuber og fremstilling af bagagenet til statsbanerne. Blindesamfundet modtager bestillingerne på varerne og fordeler råvarer og modtager og afsætter produktionen.

De undersøgelser, der ved blindekommissionens foranstaltning er foretaget, viser tydeligt, at der er et meget stort og udækket behov for hjemmearbejde til sådanne blinde, som kun er i stand til at udføre erhvervsarbejde på deres bopæl. Det fremgår således af den foreløbige beretning fra blindekonsulenten, jfr. bilag 8, at et betydeligt antal blinde sidder hen ubeskæftigede, blinde, som i og for sig ville kunne udføre erhvervsarbejde i et vist omfang, såfremt muligheder gaves, og for hvem arbejdet ville betyde en meget stor hjælp til at udfylde tiden.

Under de forsøg, som gennem Dansk Blindesamfund med støtte af tipsmidlerne og socialministeriet er foretaget med særlig arbejdsanvisning m. v., jfr. foran under afsnit d., har man også prøvet mulighederne for at fremskaffe hjemmearbejde. Blindesamfundets repræsentant har således aflagt besøg i adskillige industrivirksomheder. Det har herved vist sig, at industrielt hjemmearbejde praktisk talt er umuligt at fremskaffe; hverken arbejdere eller arbejdsgivere er interesseret i, at dele af produktionen går ud af en virksomhed, men ønsker at forbeholde sådant arbejde, som i og for sig kan udføres som hjemmearbejde, til perioder, hvor vedkommende virksomhed har ringe beskæftigelse, hvorved man undgår afskedigelser. En anden anstødssten er, at virksomhederne vil være fri for besværet med at fordele arbejdet.

Det foran anførte viser, dels at organisationen af hjemmearbejde for blinde er en meget betydelig omgave, dels at der i dag er meget store vanskeligheder forbundet hermed. Blindekommissionen mener, at det må være en opgave for blinde væsenets myndigheder at sætte aktivt ind for organiseringen af hjemmearbejde og tilvejebringe de økonomiske forudsætninger herfor.

I det omfang, hjemmearbejde ikke kan organiseres i tilknytning til de bestående institutioner som „Blindes Arbejde" og arbejdshjemmet på Mariendalsvej, bør det være en naturlig opgave for det kommende centraldepot, jfr. nedenfor under g., at tage denne opgave op.

Kommissionen vil endvidere anse det for naturligt, om de nedenfor i afsnit 6 omtalte blindekonsulenter inddrages i arbejdet.

g. Centraldepot for indkøb af råmaterialer og salg af færdigvarer for selvstændigt erhvervsdrivende håndværkere.

Der er ovenfor i afsnit c. forsøgt en vurdering af de gamle „blindeerhverv", børstenbinderi og kurvemageri, som stadig er de dominerende fag for blinde. De lave indtægter, som disse håndværkere kan *opvise,* må til en vis grad føres tilbage til vanskelighederne med at skaffe ordrer. Den blinde håndværker kan ofte ikke selv finde frem til kunden, og skal dette ske med betalt seende bistand, fordyrer det varen, således at den ikke kan sælges til en lønnende pris. Til disse afsætningsproblemer kommer vanskeligheden ved indkøb af materialer. Samlede indkøb ville betyde en væsentlig billiggørelse, og en yderligere lettelse vil kunne opnås, såfremt man samtidig kommer ind på at levere den blinde råmaterialer, der allerede er tilrettede til brug for visse standardvarer som f. eks. børster. Det foran anførte gælder i lige så høj grad for blinde vævere.

„Blindes Arbejde" hjælper, som det er anført foran under f., i et vist omfang blinde, selvstændige håndværkere, navnlig børstenbindere og kurvemagere, med afsætningen af deres produktion, men som følge af selskabets begrænsede kundekreds har selskabet ikke kunnet hjælpe på denne måde i tilstrækkeligt omfang. Den gennemsnitlige arbejdsløn, der i de senere år har kunnet udbetales til børstenbindere, har f. eks. kun været ca. 175 kr. årlig.

På foranledning af Dansk Blindesamfund er der nedsat et udvalg, bestående af repræsentanter for blindesamfundet, socialministeriet og „Blindes Arbejde", til undersøgelse af mulighederne for oprettelsen at et centraldepot for blinde håndværkere. Dette depot skulle bistå de selvstændigt erhvervsdrivende, blinde håndværkere, som vel kan producere, men ikke afsætte deres varer, herunder også sådanne håndværkere, som kun kan afsætte en del af deres produktion gennem „Blindes Arbejde". Depotet skulle dels aftage de pågældende håndværkeres produktion — evt. overskudsproduktion — dels levere dem råvarer, herunder tilrettede børstematerialer, således at man sikrer, at produktionen bliver ensartet og af fin kvalitet. Depotet skulle

dække meromkostningerne ved de blinde håndværkeres fremstilling af varerne, navnlig omkostningerne ved transport af råvarer og producerede varer som følge af, at de pågældende håndværkere bor rundt om i hele landet. Endvidere er det efter de foreløbige planer tanken, at afsætningen skal ske til store kunder, som ikke aftager varer fra „Blindes Arbejde" eller fra selvstændige håndværkere, således at man undgår at skade deres marked.

Kommissionen mener allerede på det foreliggende grundlag at kunne udtale, at planen om oprettelse af et sådant centraldepot er en hensigtsmæssig vej til lettelse af de selvstændige håndværkeres afsætningsproblemer. Kommissionen ønsker herved at henvise til, at der såvel i Norge som i Sverige findes tilsvarende centraldepoter, som i begge lande modtager et statstilskud på 300 000 kr. årlig til dækning af underskuddet ved virksomheden.

Det foreslås herefter, at der skabes mulighed for statsstøtte til etablering og drift af det foreslåede centraldepot, således at de nærmere planer afventer resultaterne af det fornævnte udvalgs arbejde.

5. Foranstaltninger vedrørende blinde med andre lidelser.

1 Sverige har man — som det fremgår af redegørelsen i bilag 11 — løst spørgsmålet om behandlingen af denne gruppe af blinde ved oprettelsen af en særlig institution i Lund („Vårdanstalten för blinda med. komplicerat lyte"). Anstalten, der er en statsinstitution, omfatter godt 175 personer og er delt i en skoleafdeling, et arbejdshjem og et asyl. I skolen deles eleverne i to hovedgrupper, blinde-døve og blinde med andre lidelser.

Her i landet findes der ingen tilsvarende institution. Der findes derimod følgende institutioner, som tager sig af visse til den her omhandlede gruppe hørende blinde:

„Kærhus", der drives i forbindelse; med blindeinstituttet på Refsnæs, og som kan modtage 15 blinde *børn* i skolepligtig alder, der foruden blindheden lider af alvorlig psykisk eller legemlig sygdom.

„Værnehjemmet for blinde kvinder", der drives i forbindelse med blindeinstituttet på Refsnæs, og som kan modtage 20 voksne, blinde kvinder, der af samme grunde ikke kan klare sig uden for en institution.

„Hestehavehus", pr. Kalundborg, der er en selvejende institution med statstilskud, og som kan modtage 14 blinde kvinder med kombineret blindhed (d. v. s. blindhed, kombineret med andre lidelser), for hvem fortsat skolegang på instituttet skønnes uden værdi, og som derfor ikke vil kunne fortsætte skolegangen og påbegynde erhvervsuddannelsen på blindeinstituttet i København til normal tid.

„Raklevgården", der drives i forbindelse med blindeinstituttet på Refsnæs som statsinstitution (ca. 2 km fra instituttet), har plads til 25 unge mænd, der på grund af psykisk eller legemlig sygdom ikke til normal tid kan påbegynde erhvervsuddannelsen på blindeinstituttet i København. 1 begrænset omfang er institutionen observationshjem for blindeinstitutterne samt lærlingeplejehjem for enkelte svagsynede unge mænd, der er i lære i Kalundborg.

„Dansk Blindesamfunds Solgavehjem", Nærum, for 12 blinde mænd med andre svære, legemlige lidelser, navnlig døvhed. Der optages ikke blinde med psykiske lidelser. Hjemmet er anerkendt til statstilskud.

„Bredegård", Fredensborg, der er en selvejende institution, som modtager statstilskud. Institutionen anvendes som asyl for indtil 17 blinde mænd med kombineret blindhed.

Spørgsmålet om oprettelse af en særlig institution for personer, der er blevet blinde på grund af *sukkersyge*, har i flere år været under overvejelse, men det har endnu ikke været muligt at erhverve egnede lokaler, idet man sigter imod at oprette denne institution i nær tilknytning til blindeinstituttet i København, jfr. iøvrigt afsnit 9, byggeforanstaltninger.

Ved de foran omtalte foranstaltninger har man løst eller søgt løst en væsentlig del af problemet om anbringelse af blinde med andre fysiske lidelser, epilepsi i lettere grad eller med lettere intelligensnedsættelse, herunder åndssvage i lettere grad. Med hensyn

til anbringelsen af kronisk syge blinde skal man dog henvise til det i afsnit 9, byggeforanstaltninger, anførte. Tilbage står imidlertid spørgsmålet om anbringelse af blinde, der lider af sindssygdom, epilepsi eller åndssvaghed i højere grad. De af kommissionen foretagne undersøgelser af spørgsmålet synes at vise, at blinde, der opholder sig på sindssygehospi taler og institutioner for epileptikere, i det store og hele har tilpasset sig efter forholdene på de pågældende institutioner, og at der ikke er grundlag for at træffe saglige foranstaltninger. Behandlingsmæssigt hører de påga4dende hjemme under sindssyge- eller epileptikerforsorgen.

Blindeforsorgen følger i det hele den retningslinie, at personer med kombineret blindhed, for hvem synsdefekten er det primære, og som overhovedet har oplæringsmuligheder, henhører under blindeforsorgen, medens de øvrige henvises til vedkommende forsorgsgren (åndssvageforsorg, epileptikerforsorg etc.).

I vanføreudvalgets 4. betænkning af 1937 (side 42) er det anført, at repræsentanter for blindeforsorgen i udvalget havde anbefalet, at blinde børn, som må betragtes som egentligt åndssvage og derfor inddrages under åndssvageforsorg, så vidt muligt samles på særlige afdelinger på vedkommende åndssvageanstalt, hvor de kunne komme under pasning af en plejerske, der gennem arbejde under blindeforsorgen er fortrolig med pleje af blinde. Udvalget gav principielt denne tanke sin tilslutning, men fremhævede, at planen utvivlsomt ikke kunne realiseres i form af saglige afdelinger, idet antallet af personer er meget ringe, og idet de er i forskellig alder, køn og udvikling. Man anbefalede imidlertid, at ønsket blev søgt imødekommet i den udstrækning, det er praktisk muligt og økonomisk forsvarligt.

Der har flere gange senere været rejst spørgsmål om oprettelse af et mindre asyl under åndssvagevæsenet for blinde, åndssvage voksne, helst i forbindelse med åndssvageanstalten „Andersvænge“ ved Slagelse, idet det fandtes rigtigt, at de blinde åndssvage blev anbragt på Sjælland, hvor blindeinstitutterne findes. Begrundelsen herfor har været, at denne gruppe af blinde forsorgsmæssigt hører under åndssvageforsorgen, men at de på den anden side har vanskeligt ved at klare sig mellem de øvrige åndssvage, der ikke tager tilstrækkeligt hensyn til deres synslidelse; hertil kommer, at plejepersonalet på åndssvageanstalterne vanskeligt kan overkomme at tage særligt hensyn til de blinde åndssvage og kun er lidt fortroligt med behandlingen af blinde, ligesom øjenlægetilsynet bliver nødtørftigt. Fra anden side inden for åndssvageforsorgen blev det imidlertid gjort gældende, at selvom anbringelse af blinde åndssvage på en særlig afdeling af en åndssvageanstalt i og for sig var ønskelig, måtte der foretages en adskillelse efter køn, alder og beskæftigelsesmulighed, og en sådan afdeling for åndssvage blinde måtte herefter omfatte en række underafdelinger med hver sit personale og med et ringe antal patienter i hver underafdeling. Der henvises også til, at blinde åndssvage fra Jylland ville komme ret langt fra deres hjem ved at blive anbragt i en institution på Sjælland.

Blindekommissionen har til bedømmelse af spørgsmålet indhentet oplysninger fra åndssvageanstalterne om blinde åndssvage, der er anbragt i anstalterne. Heraf fremgår, at en væsentlig del af de pågældende er lavtstående asylister, for hvem ikke særlige foranstaltninger er truffet eller skønnes påkrævet. Antallet af blinde i åndssvageanstalterne udgjorde således i 1950 122, hvoraf 78 var asylister. Det er oplyst, at det store flertal af de øvrige har fundet sig godt til rette på åndssvageanstalterne, hvorfor en flytning af dem til en særlig anstalt anses for uhensigtsmæssig eller nytteløs.

Efter de indhentede oplysninger er problemet om anbringelse af de blinde åndssvage i en særlig åndssvageanstalt eller anstaltsafdeling ikke særlig påtrængende, og en løsning af spørgsmålet ved oprettelse al en sådan særlig afdeling vil være forbundet med betydelige udgifter. Kommissionen ønsker også på grundlag af foretagne forhandlinger med åndssvageanstalterne at pege på, at det i en række tilfælde vil vise sig urimeligt at flytte åndssvage, der bliver blinde, fra den afdeling, hvor de befinder sig og har fundet sig til rette.

Kommissionen mener herefter ikke på det foreliggende grundlag at burde stille forslag om, at åndssvage blinde overføres til en særlig afdeling inden for en åndssvageanstalt. Derimod bør der drages omsorg for, at der tilvejebringes et nært samarbejde

med blindeforsorgen, således at f. eks. den del af plejepersonalet ved åndssvageanstalterne, som særlig har med blinde at gøre, får et indblik i den særlige behandling, herunder navnlig deres sysselsættelse.

Det er iøvrigt kommissionens opfattelse, at det må overlades til blindeforsorgen i de konkrete tilfælde at afgøre, hvorvidt åndssvage blinde, navnlig børn, skal inddrages under blindeforsorg eller henvises til åndssvageforsorg. Hertil kræves imidlertid, at der udarbejdes særlige standardiserede intelligensprøver for blinde. På blindeinstituttet på Refsnæs har man forsøgsvis arbejdet med en overførelse til dansk af en i forvejen til svensk overført amerikansk testrække for blinde. Kommissionen ønsker også i denne forbindelse at pege på nødvendigheden af, at der til blindeinstituttet knyttes en særlig psykologisk uddannet blindepædagog på samme måde, som der er knyttet psykologer til forsorgen for døve.

6. Blindekonsulenter.

I afsnit 2 har været nævnt vejledningen til forældre med blinde børn.

Medens mennesker, der er født blinde eller er blevet blinde i barneårene, gennem opholdet på blindeinstitutterne får lejlighed til at lære at klare de fleste af de praktiske problemer, der møder blinde i tilværelsen, betyder blindheden for den, der rammes af den på et senere tidspunkt, at den pågældende pludselig stilles over for en række meget alvorlige vanskeligheder, når han eller hun skal forandre sin tilværelse og omstille sig til at leve livet videre som blind. Navnlig når blindheden indtræffer pludseligt eller i løbet af en kort periode, betyder den en overordentlig psykisk belastning. Den blinde føler sig ofte helt slået ud og vil i visse tilfælde ikke erkende og indstille sig på, at der ikke er noget håb om at genvinde synet. Hertil kommer ofte en lang række praktiske problemer. Den, der er blevet blind, skal lære at klare de daglige fornødenheder og orientere sig i og uden for hjemmet, lære at færdes på gaden og benytte befordringsmidler. Den blinde husmoder skal lære at klare husholdningen og børnenes pasning. Ikke mindst for dem, der bliver blinde i en fremskreden alder — og det gælder som tidligere omtalt for størsteparten af de blinde — er der problemer med at sørge for forsvarlige boligforhold, navnlig for enlige, og med at skaffe dem en passende beskæftigelse, hvad enten der er tale om egentligt erhvervsmæssigt arbejde eller ej. I mange tilfælde trænges til bistand i forholdet til offentlige myndigheder, f. eks. med hensyn til uddannelsesmuligheder og i spørgsmålet om invaliderente og anden økonomisk støtte. Nævnes må også de vanskeligheder, der opstår i forholdet til de pårørende, der tit har svært ved at optræde på en naturlig måde over for det blinde familiemedlem, så de samtidig med, at de tager fornødent hensyn til den blindes særlige vanskeligheder, afstår fra at være protegerende.

De foran anførte vanskeligheder er specielt fremhævet for den, der bliver blind i en senere alder, men som den foretagne efterundersøgelse af tidligere elever fra blindeinstituttet også har vist, gælder en række af de vanskeligheder, der møder blinde, i lige så høj grad dem, der er født blinde eller er blevet blinde i en tidlig alder, og som derfor har fået en eller anden uddannelse på blindeinstituttet.

De problemer, der opstår, er mangfoldige, og for at belyse dette med et eksempel, har den, der for blindekommissionen har foretaget den omtalte efterundersøgelse, afgivet følgende redegørelse vedrørende en af de blinde, han besøgte:

„ L. er en mand på et halvthundrede år. Han bor i en jydsk provinsby, hvor han har sit eget hus. L. er gift, har to voksne børn og to plejebørn i konfirmationsalderen, 1 dreng og 1 pige, familien tog til sig, umiddelbart før L. mistede synet.

L. har drevet vognmandsforretning. En ondartet øjenbetændelse generede ham med mellemrum i nogle år, men blev for en lille halv snes år siden så alvorlig, at L. til sidst praktisk talt var blind, og som følge deraf måtte han opgive sin virksomhed. Han søgte invaliderente, hans kone tilfældigt arbejde, hvilket dog ikke forhindrede, at familien måtte skrue sine fordringer til tilværelsen

ned til et absolut minimum, der isolerede familien stærkt **fra** dens tidligere omgangskreds.

Det var imidlertid ikke alene et økonomisk slag, det betød også en uhyre personlig afhængighed af omgivelserne. L. opdagede, at han ikke kunne færdes, at han ikke kunne læse eller skrive, og at han knapt nok kunne klare selv de mest personlige fornødenheder på egen hånd. Det er ikke for meget sagt, at denne periode er den alvorligste i en blindblevens liv. Isolation er dødsensfarlig. Uanset at både det lokale socialkontor og lægerne igennem iavaliderentesagen kendte pågældende, skete der ingen indberetning, således som foreskrevet **i** lovgivningen, og han var derfor uden blindesagkyndig hjælp og vejledning i mere end 2 år, indtil han ved et tilfælde kom i forbindelse med en blind børstenbinder på sin hjemegn. Dette førte til, at L. fik lært sig lidt **børstenbinderi.** Modet vendte tilbage, han besluttede at tage over til blindeinstituttet i København.

Så kom en lykkelig tid. L. fik kammerater, han kom i gang, men opholdet var alligevel ikke langt nok til, at han kunne vende hjem fuldstændig rehabiliteret. Den senere blindblevne, som må forlade hjem og familie for at søge blindeinstituttet i Køhavn, er altid i et dilemma; han vil på den ene side gerne lære mest muligt både rent fagligt og alment som blind, på den anden side vil han gerne hjem igen hurtigst muligt. Der er ingen tvivl om, at mennesker som L. har brug for et efterværn, hvis alt det, de har lært, skal bevares. Det gælder evnen og lysten til at lære, akkurat som trangen til at klare sig selv.

Ved hjemkomsten fik L. et par større kunder, kommunale virksomheder, som imidlertid snart gik tabt for ham på grund af en omorganisation af kommunens indkøbsadministration. Hvis L. ikke havde stået alene, havde der måske været en chance for, at han under en eller anden form havde kunnet bevare dette for ham så vigtige arbejde. Nu **måtte** han imidlertid nøjes med det hjemmearbejde, som A/S „Blindes Arbejde" var i stand til at sende ham, arbejde, der i penge ikke oversteg 200 kr. pr. år.

L. har gjort alt, hvad et menneske kan for at vende tilbage **til** det milieu, han var slået ud af, men samfundet har ikke ydet ham den hjælp, han han må siges **at** være berettiget til.

L. burde have været fulgt allerede fra det øjeblik, han forlod hospitalet. Siden burde han være hjulpet i gang efter opholdet på instituttet, hjulpet i gang erhvervsmæssigt såvel gom menneskeligt. Det må være en blindekonsulents opgave at hjælpe i disse sager, hvortil **også** hører **kontrollen med, at folk som L. får** den offentlige og private hjælp, der tilkommer dem. Endelig betyder et besøg en sådan stimulans i hjemmet, at det vanskeligt vil kunne forstås af udenforstående. Det bør til allersidst understreges, at L. er et eksempel på en mand, der selv meget gerne ville arbejde med på sin egen revalidering. Han skal blot nu og da have en håndsrækning. Langt større og langt mere kompliceret er problemet i de tilfælde, hvor den pågældende har mistet viljen til selv at være med i arbejdet, men i alle tilfælde bør samfundet stille sig positivt i denne sag."

Det må erkendes, at der hidtil ikke har været gjort nok her i landet på dette område. De, der bliver blinde som voksne, og som kommer til uddannelse på blindeinstituttet i København, får nu, som det er beskrevet foran i afsnit 4, a., en systematisk undervisning i at orientere sig m. v., ligesom instituttet i videst muligt omfang har prøvet at holde kontakten vedlige med do blinde, instituttet har været i forbindelse med. Men det er ikke alle blindblevne, navnlig ikke dem, der bliver blinde i en fremrykket alder, som kommer på blindeinstituttet, og selv for dem, der tidligere har været på institutterne, har man savnet fornødne midler til at gennemføre et virkeligt rationelt efterværn.

Dansk Blindesamfund har gennem sin hovedorganisation i København og sine 10 kredsbestyrelser ude i landet ydet praktisk bistand til blindblevne personer. Bl. a. bliver repræsentanter for blindesamfundet undertiden tilkaldt til hospitaler for at tale med personer, der har mistet synet. Denne hjælp er ydet, uden at de pågældende har modtaget noget vederlag derfor, og man har derfor ikke kunnet stille særlige krav med hensyn til de pågældendes uddannelse og arbejdets omfang eller intensitet. Under de nuværende forhold råder blindesamfundet vel over en landsomfattende organisation, men savner de nødvendige økonomiske midler til at sætte denne organisation tilstrækkelig effektivt ind i dette arbejde.

Forskellige steder i udlandet, f. eks. i England, er man længere fremme. Der er ansat et særligt personale (såkaldte „home-teachers") til dette arbejde. Disse konsulenter, der oftest selv er blinde, har i almindelighed til opgave at hjælpe de blindblevne over den første vanskelige tid, lære dem at klare sig i hjemmet og uden for dette,

give socialrådgivning og i et vist omfang undervisning i skrivning og læsning af Braille-skrift. De giver hjælp til at klare hjemmearbejdet og virker ofte som mellemled imellem den organisation, der iværksætter hjemmearbejdet, og den blinde. Der regnes med 1 konsulent pr. 125 blinde.

For at vinde erfaringer her i landet er der efter blindekommissionens indstilling ydet støtte af tipsmidlerne og socialministeriet til Dansk Blindesamfund til forsøgsvis ansættelse af en blindekonsulent. Forsøget er iværksat i blindesamfundets Århus-Randers-Viborg-kreds, hvor der skønsmæssigt findes ca. 200 blinde. Som blindekonsulent er antaget formanden for den nævnte kreds, som i adskillige år har arbejdet med social vejledning for kredsens blinde og efterhånden har etableret en betydelig kontakt med lokale myndigheder, hospitaler, øjenlæger etc. I det omfang, det har været nødvendigt, har konsulenten rådet over seende medhjælp og har, når der var tale om vejledning for blinde kvinder, modtaget bistand fra en blind husmoder.

Når man har valgt at knytte forsøgsordningen til en enkelt af blindesamfundets kredse og altså inden for et begrænset område, er det dels for at få mulighed for til bunds at konstatere behovet for social og anden vejledning for blinde og herunder afgrænse konsulentens opgaver, dels for at få lejlighed til at udføre eksperimentet så grundigt som muligt; herved kan besøgene i hjemmene gøres så hyppige og vejledningen i det hele så omfattende, som forholdene kræver, for at konsulentordningen kan blive så effektiv, som den efter erfaringerne i dag bør være. Kommissionen har også ønsket at konstatere, om en konsulent, der selv er blind, kunne klare opgaven.

Medio august 1954 havde konsulenten aflagt besøg hos ialt 124 blinde og har i den som bilag 8 optagne rapport givet en foreløbig redegørelse for sit arbejde til det nævnte tidspunkt.

De i beretningen indeholdte oplysninger understreger efter kommissionens mening i høj grad nødvendigheden af en konsulentordning. Som det fremgår af disse oplysninger, kommer blindeforsorgen uanset indberetningssystemet i de fleste tilfælde alt for sent i forbindelse med den, der bliver blind, med det resultat, at den pågældende går i stå, bliver passiv og initiativløs, og en erhvervsoplæring vanskeliggøres, hvis den overhovedet kan gennemføres. Konsulenten har iøvrigt under sine besøg i en lang række tilfælde stået over for erhvervsmæssige problemer af forskellig art, herunder ønsket om uddannelse og beskæftigelse, jfr. herved kommissionens forslag foran i afsnit 4, d. angående konsulentens medvirken ved løsning af erhvervsproblemerne.

Spørgsmålet om hjemmearbejde og hjælp til de selvsta3ndige håndværkere til afsætning af produktionen har vist sig at være særlig brændende, jfr. nærmere afsnit 4, f. og 4, g. I en del tilfælde har det vist sig, at den pågældende ikke får den økonomiske hjælp fra det offentlige, som han eller hun efter reglerne har ret til, ligesom boligforholdene for en række af de besøgte i høj grad trænger til forbedring. Et betydeligt antal, der hverken kan læse eller skrive blindeskrift, har ytret ønske om at lære dette, og socialministeriet har allerede på et tidligere stadium af undersøgelsen foranlediget, at lokal undervisning heri kan gennemføres; for mange, der ikke vil være i stand til at lære blindeskrift, vil „den talende bog", der omtales nedenfor i afsnit 8, betyde en stor adspredelse i deres tilværelse.

Gennemførelsen af en konsulentordning vil for de fleste af de fremdragne punkters vedkommende bidrage til at give de blinde en hårdt tiltrængt hjælp. 1 givet fald vil konsulenten kunne formidle en henvendelse til rette vedkommende myndighed.

Da oplysningerne om det fornævnte forsøg i høj grad har understreget nødvendigheden af en konsulentordning, har socialministeriet efter blindekommissionens henstilling og efter forhandling med finansministeriet godkendt over for Dansk Blindesamfund, at der midlertidig fra den 1. december 1954 at regne oprettes en stilling som konsulent for voksne blinde, jfr. nærmere ovenfor side 46.

7. Øjenklinikken.

Der er til blindeinstitutterne knyttet en særlig øjenklinik med lokaler i blindeinstituttet i København.])er findes endvidere en sengeafdeling (isolations- og sygeafdeling) med plads til 11 patienter. Denne afdeling, der også står til rådighed for blindeinstituttets huslæge, anvendes i vidt omfang til observation og behandling af øjenklinikkens patienter.

I den sidste menneskealder har klinikken gennemgået en stærk udvikling, som i realiteten helt har omformet klinikkens virksomhed. Tidligere var stillingen som huslæge og som øjenlæge ved blindeinstituttet forenet i een person, og der var kun i meget begrænset omfang tale om behandling af ojenlidelser. Dette hang sammen med, at lægen væsentlig beskæftigede sig med helt eller så godt som helt blinde personer, herunder blinde børn, og ikke tog sig af dem, der blev blinde i en senere alder. Da klinikkens virksomhed forøgedes i omfang og intensitet, fandt man det i 1938 nødvendigt at udskille en særlig stilling som huslæge til at føre det almindelige tilsyn med elevernes almene helbredstilstand og behandle dem for eventuelle sygdomme, medens der ved siden heraf oprettedes en særlig stilling som øjenspecialist til at foretage den oftalmologiske behandling.

Forøgelsen af øjenlægens arbejde hænger sammen med den ovenfor under kap. I, afsnit 2, omtalte ændring i blindhedsårsagerne fra erhvervet til medfødt blindhed, hvor der i stigende grad er tale om patienter, der har en synsrest, og hvor der er en behandlingsmæssig opgave med at bevare synsresten. En udvidelse af klinikkens opgaver er også sket som følge af, at blindeinstituttet nu i væsentlig større omfang modtager *svagsynede* børn, der før blev i deres hjem og gik i normalskolen, jfr. kap. I IT, afsnit 3.

Dertil kommer yderligere en stadig øget tilgang også af *voksne, svagsynede* personer, der hyppigere nu end før søger bistand.

Klinikken undersøger og behandler i første række samtlige elever på blindeinstitutterne, hvad enten der er tale om blinde og svagsynede med medfødte eller tidligt erhvervede øjenlidelser eller de elever, som er blevet blinde i en senere alder, og foretager alle nødvendige operationer.

Herudover tager klinikken sig i større og større omfang af blindeinstitutternes tidligere elever, ligesom klinikken ambulant behandler blinde fra de statsanerkendte blindeinstitutioner. Hertil kommer, at Dansk Blindesamfund og andre organisationer i stigende omfang henviser blinde og svagsynede til øjenklinikken fremfor til hospitalernes poliklinikker, hvilket hænger sammen med, at der ved forsorgsloven af 1933 blev oprettet et Statens hovedregister over blinde, hvilket register føres af blindeforsorgens administration i samarbejde med øjenklinikken og institutioner og foreninger for blinde samt Arvebiologisk Institut. Klinikken modtager også fra invalideforsikringsretten personer med synslidelser til undersøgelse med henblik på oplæring, tildeling af optiske hjælpemidler eller eventuelt tilkendelse af invaliderente samt elever fra forskellige særforsorgsinstitutioner til undersøgelse for synslidelser. løvrigt modtages efter lægehenvisning enhver synslidende til undersøgelse med henblik på oplæring, forsorgsmæssige eller 'arvebiologiske foranstaltninger.

På den fornævnte sygeafdeling indlægges ikke blot patienter af de nævnte kategorier til operativ eller anden behandling, men klinikken tjener tillige som observationsafdeling for en række af de børn, der ønskes optaget under blindeforsorg, ofte således at børnene først indlægges på afdelingen til observation, inden bestemmelsen træffes.

Øjenklinikken har i en årrække haft et nært samarbejde med Arvebiologisk Institut, som klinikken stadig forsyner med materiale til brug ved det videnskabelige arbejde. Klinikken udfører selv et forskningsarbejde, navnlig med henblik på undersøgelse af blindhedsårsagerne og midler til forebyggelse af blindhed. Det bemærkes herved, at øjenklinikken tjener til undervisning for vordende læger, idet klinikchefen afholder forelæsning og demonstration vedrørende blindeforsorg og blindhedsbekæmpelse for studenter, der har gennemgået kursus i øjensygdomme.

Hertil kommer den værdi, assistentstillingen frembyder for uddannelsen og oplæringen af vordende øjenspecialister.

Klinikken er i øjeblikket åben 4 formiddage om ugen.

Til belysning af arbejdets omfang skal anføres, at antallet af konsultationer*), der 1 året 1945—46 var 1 057, i 1953—54 var 2 (587. Antallet af erklæringer m. v., afgivet af klinikken, var i samme periode steget fra 277 til 574. Hertil kommer konferencer med elever og deres pårørende, administrationschef og forstandere.

Kommssionen anser det for nødvendigt, at der gennemføres forskellige ændringer i den nuværende ordning af øjenklinikkens forhold. Det gælder lokaleforholdene, hvorom henvises til afsnit 9, byggeforanstaltninger, samt personaleforholdene.

Klinikchefen, der er en praktiserende ojenspecialist, har i øjeblikket på klinikken en arbejdstid, svarende til $^2/_3$ af normal arbejdstid for en hospitalsoverlæge. Herfor modtager han et honorar på 5 000 kr. årlig + sædvanligt procenttillæg efter statens regler. Endvidere er der til klinikken knyttet en halvdagsbeskæftiget assistent, der ansættes for eet år ad gangen, og som har et honorar, svarende til det overenskomstmæssige vederlag for lægeassistenter ved de storkøbenhavnske hospitaler, herunder Rigshospitalet. Under de forhandlinger med Den alm. danske Lægeforening, der gik forud for ansættelsen af lægeassistenten, blev det vedtaget foreløbig at udskyde spørgsmålet om en forhøjelse af klinikchefens lønning; blindekommissionen skulle senere tage stilling til ændring af klinikchefens forhold, således at aflønningen kom til at svare til det arbejde og ansvar, der er forbundet med stillingen. I øjeblikket er dette ikke tilfældet. Den nuværende aflønning forudsætter, at klinikchefen udfører sit arbejde på klinikken som bibeskæftigelse, hvad der efter kommissionens opfattelse ikke kan siges at være forsvarligt, ikke alene fordi arbejdet i sin helhed er af stedse stigende omfang, men også og navnlig fordi selve arbejdets karakter er af en sådan beskaffenhed, at behandlingen bortset fra ganske elementære ting bør foretages af den, der har det endelige ansvar. Stillingen som leder af øjenklinikken kræver efter kommissionens opfattelse en fuldt uddannet oftalmolog med forudsætning for at undersøge og bedømme de specielle invaliderende øjenlidelser, der kommer på tale. Dertil kommer det operationstekniske, som forudsætter en hospitalsmæssig erfaring og rutine, der er lige så omfattende som den, lederen af en almindelig øjenafdeling er i besiddelse af.

Arbejdet er i dag meget betydeligt, besværligt og ansvarsfuldt og vil stige i omfang. Det gælder det daglige arbejde med behandlingen som følge af den foran anførte forskydning i blindhedsårsagerne, og det gælder forskningsarbejdet. Gennem de registrerede oplysninger om invaliderende synslidelser har klinikken samlet et omfattende materiale, og en videnskabelig bearbejdelse af dette har ikke alene praktisk og teoretisk betydning for den aktuelle blindeforsorg, men er tillige en afgørende forudsætning for, at der kan træffes effektive forebyggende foranstaltninger til bekæmpelse af blindheden. Det forekommer kommissionen rimeligt, at øjenklinikken i kraft af sin særlige stilling f. eks. sættes i stand til at foretage undersøgelser af sådanne erhvervsmæssige øjensygdomme, som kan føre til blindhed eller synssvækkelser i en sådan grad, at de får indflydelse på den pågældendes erhvervsmæssige stilling. Af andre naturlige opgaver for klinikken kan eksempelvis nævnes undersøgelse af anvendelse af kontaktglas (linser, der anbringes direkte på øjet i stedet for briller) og kikkertbriller.

Kommissionen mener herefter, at klinikchefstillingen bør omdannes til en overlægestilling, placeret lønningsmæssigt på linie med andre tilsvarende stillinger inden for lægeverdenen, således at lægechefens arbejde ved blinde væsenet bliver hans hovedbeskæftigelse, og under den forudsætning, som det udtrykkeligt er præciseret ovenfor, at han principielt skal udføre arbejdet selv, dog med bistand af en assistent og sygeplejerske, for hvilke medarbejderes arbejde

*) I 1938 ved udskillelsen af den særlige øjenlægestilling var antallet af konsultationer 357. Endvidere bemærkes, at der i det fornævnte antal af konsultationer indgår et mindre antal, der vedrører elever fra Københavns svagsynsskole.

øjenlægen har ansvaret. Ved den nævnte placering søger man tillige at sikre sig, at stillingen som klinikchef ikke blot betragtes som en gennemgangsstilling, men bliver en slutstilling.

Endvidere ønsker kommissionen at pege på det nødvendige i at få mere sygeplejehjælp til klinikken. Der er i øjeblikket til blindeinstituttet knyttet en stilling som sygeplejerske, aflønnet efter tjenestemandsloven med en grundløn på 2 400 kr., stigende til 3 300 kr. Til denne lønning har det imidlertid ikke været muligt at få en kvalificeret sygeplejerske, og klinikken har derfor i en årrække haft timelønnede sygeplejersker, anvist af Dansk Sygeplejeråd. Sygeplejerskens opgave har dels bestået i at bistå klinikchefen, herunder ved operationer, dels i at være til rådighed for huslægen. Herudover passer sygeplejersken selvstændigt patienterne på sygeafdelingen, ligesom en meget betydelig del af hendes arbejde består i ambulante behandlinger som drypninger, indsprøjtninger (f. eks. insulin til sukkersyge), behandling af småskader o. 1. Hertil kommer et omfattende kontorarbejde, journalføring, navne- og diagnosekartoteker, korrespondancer m. v. På grund af arbejdets omfang har det været nødvendigt at aflaste sygeplejersken ved det polikliniske arbejde, således at hun her bistås af en af blindeinstituttets husassistenter, en ordning, der er ganske utilfredsstillende. Kommissionen anser det for nødvendigt, at der ved blindeinstituttet oprettes to sygeplejerskestillinger, hvoraf den ene normeres som afdelingssygeplejerske ved statens hospitaler (2 700—3 300 kr.) og den anden som oversygeplejerske ved statens hospitaler (3 660—4 620 kr.). I perioder vil løs hjælp ved nattevagt formentlig blive nødvendig.

Foranstående forslag er tiltrådt af sundhedsstyrelsen.

8. Trykkeriet og biblioteket.

A. Nuværende ordning.

1. Statens trykkeri og bibliotek for blinde.

Som et led i sit arbejde har Det kgl. Blindeinstitut i København gennem en længere årrække varetaget fremstilling og udlån af bøger og noder på blindeskrift til blinde og meget svagsynede. Siden 1924 har trykkeriet og biblioteket været udskilt som en særlig afdeling af instituttet med eget personale og særskilt budget.

Opgaver m. v.

Trykkeriets og bibliotekets hovedopgave er at overføre til den særlige for blinde og meget svagsynede bestemte skrift, „Brailleskriften"*), de for undervisningen på blindeinstitutterne i København og på Refsnæs nødvendige lærebøger og noder samt skaffe andet undervisningsmateriel som blindeskriftspapir, skrivetavler og -kort. Endvidere overføres til blindeskrift en række forskellige arter af studiebøger, som gør det muligt for blinde og meget svagsynede at følge undervisningen på forskellige skoler og kurser, f. eks. undervisning på præliminærkursus, undervisning på højskole, teknisk skole, Købmandsskolen og kursus for fysioterapeuter. Herudover har trykkeriet og biblioteket den opgave i videst muligt omfang at forsyne *alle* blinde her i landet med skønlitteratur og oplysende bøger, tidsskrifter m. v. samt at udlåne, navnlig til erhvervsudøvende musikere, noder i blindeskrift.

Bestemmelsen om, hvilke bøger der skal overføres til blindeskrift, træffes af bibliotekets leder, jfr. nedenfor, for skolematerialets vedkommende i samarbejde med institutternes pædagoger, medens valget af noder, der skal overføres, foretages af et

*) Den efter opfinderen opkaldte, særlige blindeskrift, hvis grundfigur består af 6 ophøjede prikker, der tilsammen danner et lille rektangel, og hvor de forskellige bogstaver og nodetegn fremkommer ved at anvende et forskelligt antal af de 6 prikker i forskellige kombinationer. Man kan fremstille enkelte eksemplarer (såkaldte håndskrevne) af et værk ved at afskrive det direkte på papir med skrivetavle eller en særlig blindeslaiftsmaskine, men har man brug for flere eksemplarer, skrives („stereotyperes") tekst eller node først med en særlig stereotyperingsmaskine på zinkplader, hvoraf der, efter at de er rettede for eventuelle fejl, kan tages det antal aftryk, der ønskes.

udvalg, bestående af repræsentanter for blindeinstituttets musiklærere og udøvende, blinde musikere.

Bibliotekets beholdning af blindeskriftsbøger omfatter ca. 1 600 forskellige værker med ialt ca. 20 000 bind, idet de fleste værker fylder mere end eet bind, og idet de trykte bøger ofte haves i flere eksemplarer; ca. 750 håndskrevne værker foreligger i enkelteksemplarer, hvoraf flere i mange bind. Nodebiblioteket omfatter 4 140 håndskrevne noder i ialt 6 150 eksemplarer og 1 268 trykte musikværker i ialt 12 000 eksemplarer.

Enhver trykt bog i blindeskrift kan købes i biblioteket til en pris af 5 kr. pr. indbundet bog, en pris, der ligger væsentlig under fremstillingsprisen, men er fastsat for at hindre, at nogen uden virkelig at have interesse for en bog skal rekvirere den. Bibliotekets udlevering af bøger etc. sker dog i alt væsentligt i form af udlån. Blindeskriftsbøger forsendes portofrit. Antallet af forsendelser fra biblioteket udgjorde i året 1954 ialt ca. 5 150, hvortil kommer udlånet på stedet, der er noget større.

Til trykkeriets og bibliotekets virksomhed hører arbejdet med de såkaldte „talende bøger". For mange blinde, som har et arbejde, der giver hård hud på fingrene, og for mange, der først som ældre bliver blinde eller så svagsynede, at de ikke kan la)se almindelige bøger, er det vanskeligt at opnå så stor færdighed i at læse blindeskrift, at læsningen af en bog kan blive overkommelig. I en række tilfælde må det opgives at lære de pågældende at læse og skrive blindeskrift. Til afhjælpning heraf har man i adskillige år i USA og England haft „talende bøger", d. v. s. bøger, indlæst på grammofonplader med lang spilletid (24 minutter pr. side).

Ved en gave fra „Lauritz Andersens Fond" til statens institut for talelidende og Det kgl. Blindeinstitut blev der til fælles brug i 1937 på det førstnævnte institut indrettet et studie med optagerapparat med tilbehør til fremstilling af „talende bøger". Der blev indlæst nogle bøger, men selve plademateriale var under krigen af ringe kvalitet, og først efter krigen har man fra udlandet kunnet få læseapparater, hvoraf man anskaffede nogle eksemplarer. *Ben tekniske udvikling* på dette område har imidlertid medført, at man i de førnævnte store lande stærkt overvejer at *gå over fra bøger få grammofon til bøger indlæst på bånd.* Da det var af største betydning, at man i Danmark ikke kom for langt ind på et spor, andre måske ville forlade inden længe, mente man at burde stille sig afventende over for resultaterne af det arbejde, der foregår i England, USA og Tyskland for at finde en løsning, der kunne accepteres af *alle* lande. Hvad det navnlig gælder om, er at finde et system med et læseapparat, der uden vanskelighed kan betjenes af selv de mest upraktiske læsere. *„The World Council for the Welfare of the Blind"* har fulgt arbejdet nøje, og rådets tekniske komité havde senest spørgsmålet til behandling på sine møder i Paris i sommeren 1954. Rådet kom til det resultat, at man ikke for tiden kunne finde frem til en løsning på international basis, navnlig fordi de hidtil førende lande på dette område (USA og England) havde bundet meget store kapitaler i grammofonpladesystemet. Det fremgik iøvrigt af forhandlingerne, at andre lande, f. eks. Tyskland, ville søge andre veje til løsning af spørgsmålet, sandsynligvis ved en udvikling af bånd(tape)-systemet.

Ledelsen af trykkeriet og biblioteket.

Statens trykkeri og bibliotek for blinde henhører under administrationen for de kgl. blindeinstitutter og *den daglige ledelse* blev indtil 1. august 1952 varetaget af forstanderen for blindeinstituttet i København mod et særligt honorar af 1 200 kr. + sædvanligt honorartillæg. Fra nævnte tidspunkt blev lederen med bevillingsmyndighedernes samtykke midlertidig fritaget for sine pligter som forstander, således at han alene varetog hvervet som leder af statens trykkeri og bibliotek for blinde. Samtidig bortfaldt honorartillægget. Denne ordning, som blindekommissionen har medvirket til at få bragt i stand, og som nu er gjort permanent, skyldes, at arbejdet med trykkeriet og biblioteket allerede i adskillige år har været så omfattende, at det kræver en leders fulde arbejdskraft. Lederen skal - som nævnt — udvælge de bøger, der skal overføres, for skolematerialets vedkommende sammen med institutternes pædagoger. Dette forudsætter, at lederen stadig holder sig à jour med, hvad der er fremme i litteraturen. Hver bog, der skal overføres

til punktskrift, må dernæst nøje gennemgås og ofte lægges særlig til rette for overføringen. I mange bøger er der f. eks. tegninger og billeder og henvisninger i teksten til disse, som ikke uden videre lader sig overføre. Til mange af bøgerne må føjes indledninger og noter, således at hver bog så vidt muligt kan hvile i sig selv, allerede fordi blinde ikke som seende kan ty til konversationsleksika, som ville optage uforholdsmæssigt megen plads. Lederen af trykkeriet og biblioteket må også selv til brug for overforing udarbejde uddrag af bøger og afhandlinger, selvstændige artikler m. v. Hertil kommer det øvrige administrative arbejde med ledelsen af trykkeriet og biblioteket.

Statens trykkeri og bibliotek har (siden 1928) haft et samarbejde med fængselsvæsenet, der nu på statsfængslet i Vridsløselille beskæftiger indtil 10 fanger med at stereotypere eller afskrive bøger på blindeskrift efter anvisning og under kontrol af statens trykkeri og bibliotek for blinde, som stiller maskiner og materiale til rådighed og betaler fangernes løn m. v. I den senere tid er også enkelte fanger i statsfængslet i Horsens beskæftiget med sådant arbejde.

Lokaleforhold.

Statens trykkeri og bibliotek har i en årrække arbejdet under yderst utilfredsstillende forhold dels i selve blindeinstituttets bygning på Kastelsvej 60, dels i 3 gamle barakker (såkaldte Døckerske telte) i instituttets have. Forholdene for biblioteket med dets mange uerstattelige værker, hvoraf nogle kun findes i et enkelt eksemplar, har i adskillige år været uforsvarlige, ikke mindst på grund af brandfaren i barakkerne. For at bøde på dette er der *som en midlertidig ordning fra foråret 1954* lejet lokaler til trykkeriet og biblioteket i Den sociale Skoles nye ejendom, liandersgade 10. Trykkeriet og en del af biblioteket har her faet lokaler i halvdelen af de to nederste etager (190 m²), medens resten af biblioteket er anbragt i hele loftsetagen, der dog efter sin konstruktion kun delvis kan udnyttes, og som muligvis senere skal anvendes til udvidelse for Den sociale Skole. Et håndbibliotek til brug ved undervisningen på blindeinstituttet er bibeholdt på selve instituttet. Med hensyn til personale, maskiner og udgifter henvises til bilag 9.

2. Foreningen „Danmarks Blindess trykkeri og bibliotek.

Dette trykkeri og bibliotek er oprettet i 1883 og drives af foreningen for dennes midler. Trykkeriet og biblioteket har til huse i lejede lokaler (ca. 150 m²) i Dansk Blindesamfunds ejendom, Bogensegade 8, 0.

Opgaver.

Trykkeriet trykker på blindeskrift bladet „Budstikke'", der udsendes ugentlig og vederlagsfrit til samtlige blinde, der ønsker det. Bladet (ca. 1 200 sider årlig) bringer det ugentlige radioprogram og med visse mellemrum et større bilag med litterøre, politiske og populærvidenskabelige artikler. Til radioprogrammet yder statsradiofonien tilskud på 2 500 kr. årlig.

Endvidere udfører trykkeriet arbejde for foreningen „Kristeligt arbejde blandt blinde" (tidsskrift, kristelige bøger, biblen og salmebogen). Dette arbejde udgør ca. 35 pct. af trykkeriets arbejde. Betalingen er fastsat efter den faktiske udgift (materialer, arbejdsløn og generalomkostninger).

Biblioteket omfatter ca. 8 000 bind, bestående af romaner og anden litteratur samt håndbøger. Omkring en trediedel af bøgerne stammer fra statens trykkeri og bibliotek, der i en længere årrække har overladt foreningen bibliotekets skønlitterære og populærvidenskabelige bøger til videre udlån.

Med hensyn til personale, maskiner og udgifter henvises til bilag 9.

B. Blindekommissionens forslag.

Det er ikke uden meget omfattende undersøgelser muligt at fastslå antallet af blinde, der er i stand til at læse blindeskrift. Den på kommissionens foranledning foretagne efterundersøgelse, der i det væsentlige omfatter blinde, der har modtaget undervisning på blindeinstituttet, altså også i at skrive og læse blindeskrift, viser, at på undersøgelsens tidspunkt kunne (af de efterundersøgte 102 mænd) 22 af de senere blindblevne hverken læse blindeskrift eller almindelig skrift, og 15 kunne ikke skrive. Endvidere viser den foreløbige beretning

om det iværksatte forsøg med blindekonsulent, omtalt foran, der vedrører 124 blinde, at af disse kunne 46 læse blindeskrift, 30 ønskede undervisning og havde praktisk mulighed for at opnå fornøden færdighed, jfr. bilag 8.

Kommissionen vil skønne, at der i dag af de omkring 6 000 blinde her i landet er godt 700, der er egentlige læsere af blindeskrift; mange af disse er meget flittige læsere.

Forholdsmæssigt er, som det ses, kun et ringe antal blinde i stand til at læse blindeskrift, men de fornævnte oplysninger gennem den forsøgsmæssige ordning med blindekonsulent vidner om betydelig interesse for at opnå denne færdighed. Kommissionen mener i øvrigt, at interessen blandt blinde for at kunne læse blindeskrift må kunne stimuleres yderligere. Med henblik på at skabe en sådan øget læselyst hos blinde er det af væsentlig betydning, at trykkeriet og biblioteket fortsætter og udvider sit arbejde med gennem aktuelle tidsskriftsartikler at orientere blinde om, hvad der sker, som et supplement til den nyhedstjeneste og oplysende virksomhed, som radioen driver. Det må her betænkes, at blinde vil være ude af stand til på egen hånd at sætte sig ind i den almindelige tidsskriftslitteratur, og ikke mindst at en mængde af de ting, som seende i den daglige verden erfarer gennem synet, må siges og skrives til den blinde. Som det allerede er sagt, vil et stort antal blinde ikke være i stand til at lære at læse blindeskrift, og for denne gruppe vil den „talende bog" i fremtiden blive af største betydning.

Det er for længst erkendt, at det er en opgave for det offentlige at give befolkningen gratis adgang til læsning af såvel faglig som skønlitterær art. Staten har da også gennem oprettelse af statens trykkeri og bibliotek for blinde erkendt, at det er en statsopgave at skaffe blinde litteratur. På denne baggrund må man se kommissionens nedennævnte forslag om, at staten overtager foreningen „Danmarks Blinde"s trykkeri og bibliotek.

Kommissionen har overvejet, om det eventuelt ville være rigtigt at henlægge blindes biblioteksvæsen under det almindelige biblioteksvæsen, således at også udlånet foregik igennem de lokale biblioteker. Dette må imidlertid opgives af praktiske grunde, idet udlånet under alle omstændigheder måtte dirigeres fra et centralbibliotek, som man også finder det de fleste steder i udlandet. Derimod mener kommissionen, at det i begrænset omfang vil være rigtigt i læsestuerne på de lokale biblioteker i de byer, hvor der findes et større antal blinde, at opstille visse håndbøger på blindeskrift.

Kommissionens forslag går ud på følgende:

1. Sammenlægning af statens trykker i og bibliotek for blinde og det af foreningen „Danmarks Blinde" drevne trykkeri og bibliotek.

Foreningen „Danmarks Blinde" har ønsket, at staten overtager foreningens trykkeri og bibliotek under hensyn til, at foreningens midler på grund af de stigende priser bør anvendes til foreningens formål iøvrigt. Foreningen mener ikke fortsat at kunne binde sine midler til en opgave, som staten bør varetage.

Foreningens indtægter stammer dels fra renter af legatkapitalerne (ca. i 458 000 kr.), dels fra de årlige indsamlinger hos foreningens medlemmer.

En gennemgang af foreningens legatformue viser, at eet legat med en kapital på 3 000 kr. udelukkende skal anvendes til udgivelse og uddeling af bøger, og 5 legater med en samlet kapital på 19 700 kr. skal fortrinsvis anvendes til blindelitteratur. Hertil kommer de øvrige legatmidler, hvis indtægter anvendes til foreningens almindelige formål, d. v. s. kan anvendes til understøttelse af blinde og til tilvejebringelse af litteratur.

Blindekommissionen har forhandlet med foreningen „Danmarks Blinde" om en sammenlægning af de to trykkerier og biblioteker. Det forslag, som er blevet resultatet af forhandlingerne, går ud på, at statens trykkeri og bibliotek overtager foreningens maskiner og bibliotek vederlagsfrit. Der foreligger ingen vurdering af bibliotekets bøger, men bibliotek, maskiner og inventar er tilsammen brandforsikret for 80 000 kr.

Med hensyn til de fornævnte legatmidler, som *helt eller fortrinsvis* skal eller vil kunne anvendes til blindelitteratur, mener kommissionen, at der til stadighed vil være brug for disse legatmidler efter deres formålsbestemmelse, ikke mindst i forbindelse med udsendelsen af „talende bøger". Kom-

missionen mener iøvrigt, at spørgsmålet om, i hvilket omfang renterne af de legatmidler, hvis udbytte skal anvendes til *foreningens almindelige formål*, efter statens overtagelse af trykkeriet og biblioteket kan anvendes til fremstilling af blindelitteratur, må gøres til genstand for nærmere forhandling med foreningen.

Når sammenslutningen har fundet sted, vil foreningen „Kristeligt arbejde blandt blinde" ikke lade sine bøger og skrifter trykke hos statens trykkeri og bibliotek for blinde. Uanset dette foreslås det, at statens trykkeri og bibliotek ved sammenslutningen overtager hele det faste personale ved „Danmarks Blinde"s trykkeri og bibliotek, ialt 5 personer med for tiden en årsløn på ialt ca. 41) 000 kr. Det bemærkes herved, at to af medarbejderne allerede delvis gør tjeneste på statens trykkeri og bibliotek, samt at dette i forvejen har f or *I* lidt arbejdskraft.

Efter sammenslutningen vil „Danmarks Blinde" ikke mere have de tekniske betingelser for at udgive ugebladet „Budstikke", og det vil være naturligt, at dette blad indgår blandt de andre publikationer fra statens trykkeri og bibliotek for blinde, hvis leder også hidtil har redigeret det. „Budstikke" skal bringe stof af lettere art, ugens nyheder, og ved at bringe anmeldelser og redegørelser for bibliotekets bøger skal det tjene som et vigtigt bindemiddel mellem biblioteket og dets læsere over hele landet.

De *driftsudgifter*, som staten kommer til at overtage i anledning af sammenslutningen, kan anslås til følgende årlige beløb:

Lønningsudgift	ca. 49 000 kr.
Materialer m. v.	- 12 000 -
Ialt	ea. 61000 kr.

2. Personalet ved statens trykkeri og bibliotek for blinde.

Som under 1 nævnt overtages det tidligere af „Danmarks Blinde" beskæftigede biblioteksperson ale.

Til hjælp for lederen af biblioteksarbejdet mener kommissionen endvidere, at der må ansættes en uddannet bibliotekar, der må lønnes på linie med bibliotekarer ved Københavns kommunebiblioteker.

Endelig ønsker kommissionen at pege på, at den tekniske leder ved trykkeriet bør placeres bedre lønningsmæssigt og i hvert fald ligestilles med håndværksmestrene ved instituttets værksteder.

3. Rådgivende biblioteksudvalg.

Som anført er det lederen af statens trykkeri og bibliotek for blinde, der har ansvaret for afgørelsen af, hvilke bøger der skal overføres. Denne ordning foreslås bibeholdt, men kommissionen har anset det for rigtigt, at der ved siden af et rådgivende *nodeudvalg* nedsættes et rådgivende *bogudvalg* til bistand for lederen.

Man skal foreslå, at lederen af trykkeriet og biblioteket bliver formand for de to udvalg, og at nodeudvalget iøvrigt kommer til at bestå af en repræsentant for blindeinstituttet i København, udpeget af instituttets forstander for 3 år ad gangen, samt 2 repræsentanter for Dansk Blindesamfund, ligeledes valgt for 3 år ad gangen, medens bogudvalget udover formanden bør bestå af forstanderne for blindeinstitutterne og 2 repræsentanter for Dansk Blindesamfund samt 1 repræsentant for foreningen „Danmarks Blinde", hvilke 3 repræsentanter vælges for 3 år ad gangen.

Blindekommissionen mener ikke, at man på forhånd bør trække linierne for biblioteksudvalgenes kompetence for skarpt op.

Det tilføjes, at „Danmarks Blinde" over for kommissionen har udtalt ønske om at blive repræsenteret i bogudvalget ved 2 repræsentanter. Kommissionen skal ganske overlade afgørelsen af dette spørgsmål til socialministeren.

4. „Talende bog".

Som nævnt lykkedes det ikke ved det møde, som „The World Council for the AVelfare of the Blind" afholdt i sommeren 1954, at nå frem til et system for „den talende bog", som alle lande kunne enes om.

Da en løsning af spørgsmålet ikke længere lader sig opsætte, vil de nordiske lande i et samarbejde stile mod en ordning, der er fælles for disse lande. Der har i oktober 1954 været afholdt et nordisk fællesmøde, hvor det vedtoges at arbejde videre med en engelsk model til et apparat, der gengiver båndoptagelser. Det var her tanken, at den endelige model efter de respektive myndig-

lieders godkendelse heraf skulle udbydes i licitation hos de nordiske fabrikker inden for branchen.

Så snart der er tilvejebragt klarhed over spørgsmålet, påhviler det statens trykkeri og bibliotek i samarbejde med bogudvalget (jfr. foran under 3.) snarest muligt at fremstille „talende bøger" på bånd og etablere en udlånsordning. Det vil derfor til den tid blive nødvendigt at få tilvejebragt en betydelig statsbevilling til dette formål.

5. *Hjælpemidler for blinde.*

Statens trykkeri og bibliotek for blinde fremskaffer som tidligere anført papir og skrivetavler samt regnetavler til blinde over hele landet. Der har ofte, herunder også fra Dansk Blindesamfunds side, været fremsat ønske om, at trykkeriet og biblioteket udvider sin virksomhed til at omfatte andre hjælpemidler for blinde, så det også bliver en udleveringscentral for praktiske hjælpemidler, f. eks. husholdningsredskaber med særlige anordninger til at lette den blinde arbejdet i køkkenet, ure, måleinstrumenter, vægte etc. og forskellige slags spil.

Blindekommissionen vil anse det for naturligt, at det bliver statens trykkeri og bibliotek, der påtager sig en sådan opgave, der iøvrigt må løses i nært samarbejde med de blindes organisation.

6. *Nye lokaler.*

Der er som ovenfor nævnt fra foråret 1954 truffet en ny ordning af lokaleforholdene for statens trykkeri og bibliotek for blinde. Kommissionen er på det rene med, at de forhold, der er opnået for trykkeriet og biblioteket i den sociale skoles ejendom i Randersgade i København, ikke på langt sigt vil være tilstrækkelige, når den meget ønskelige overtagelse af foreningen „Danmarks Blinde"s trykkeri og bibliotek er realiseret, og når arbejdet med den „talende bog" og centralen for hjælpemidler for blinde skal gennemføres. Kommissionen ønsker også at fremhæve, at biblioteket ligesom andre biblioteker må disponere over en læsestue, hvor de håndbøger, blinde ikke kan have stående i deres hjem, allerede fordi blindeskriften fylder for meget, kan stå, og hvor blinde kan få råd og vejledning af bibliotekspersonalet.

Blindekommissionen er ikke i stand til at fremsætte et detailleret forslag om de nye lokaler, men vil pege på det ønskelige i, at trykkeriet og biblioteket placeres — helst i egen nybygning — i Østerbrokvarteret, hvor det også nu er beliggende, idet en stor del af de blinde netop bor i dette kvarter.

9. Byggeforanstaltninger.

Efterhånden som flere af eleverne på *blindeinstituttet i København* har synsrester, og efterhånden som ungdomsskolens arbejde og også organisationen af fritidslivet bliver mere individualiseret, bliver det stadig mere påkrævet at opdele blindeinstituttets bygninger og areal. Imidlertid er instituttets pladsforhold — på grund af den stadige stigning i antallet af elever — overordentlig vanskelige. Eksempelvis kan nævnes, at man har måttet placere voksne elever, der er blinde på grund af sukkersyge, sammen på sovesale, at etagesenge bruges på alle afdelinger, og at værkstederne for håndværksfagene er anbragt i tagetagen under meget slette og brandfarlige forhold.

Den nødvendige udbygning af instituttet må finde sted på Østerbro, der som følge af instituttets beliggenhed er blevet de blindes kvarter, hvor også Dansk Blindesamfunds hovedsæde og statens trykkeri og bibliotek for blinde er beliggende, ligesom administrationschefen for statens blindeforsorg i en nærmere fremtid vil få lokaler i dette kvarter.

Det er kommissionen bekendt, at socialministeren har truffet bestemmelse om, at statens kostskole for døve, naboejendommen til blindeinstituttet, skal flyttes, og at blindeinstituttet skal overtage skolens nuværende bygninger og areal. Kommissionen skal meget anbefale, at denne plan snarest gennemføres. Herved vil man få mulighed for at iværksætte de udvidelser, som er nødvendige af hensyn

til instituttets uddannelsesmæssige, kostskolemæssige, medicinske og almene kulturelle opgaver. Navnlig vil man kunne få de forskellige afdelinger adskilt, således kostskoleafdelingerne for de unge piger og de unge mænd, afdelingerne for senere blindblevne mænd og senere blindblevne kvinder og afdelingerne for syge og raske, ligesom spiselokaler og opholdsstuer vil kunne blive adskilt. Ligeledes vil man kunne gennemføre den absolut påkrævede indretning af eneværelser til instituttets kostskoleelever, der alle er voksne. I denne forbindelse bemærkes, at det ville være meget ønskeligt at få et så stort antal eneværelser, at man også kan udleje enkelte varelser til seende under uddannelse, hvorved der skabes en bedre kontakt mellem blinde og seende. Den specielle opgave at anbringe de blinde sukkersyge vil man så vidt muligt soge løst ved erhvervelse af lokaler i nær tilknytning til blinden:stituttet, jfr. ovenfor side 53.

Herefter skulle udbygningen af blindeinstituttet i København i hovedsagen kunne ske uden nybyggeri. Dog vil det formodentlig blive nødvendigt at opføre en gymnastiksalsbygning og en forstanderbolig, svarende til den, der findes på blindeinstitut tet på Refsnæs, 1 gesom indretningen al tjenesteboliger for gifte medarbejdere er meget ønskelig. Hertil kommer, at det ville vane af værdi, om der også fandtes enkelte boliger, der kunne udlejes f. eks. til musiklærere eller andre til instituttet knyttede ikke-tjenestemænd, idet eleverne herved ville få mulighed for i deres fritid at komme i flere forskellige private hjem.

Blindeinstituttet på Refsnæs, pr. Kalundborg, har fået betydelige udvidelser efter vanførekommissionens ovenfor side 16 omtalte forslag, men instituttet trænger dog stadig i høj grad til forbedringer. Hovedafdelingen, den såkaldte Ostskole, har en så stor belægning, at det umuliggør et mere differentieret pædagogisk arbejde med børnene i fritiden, herunder ikke mindst ved spisningen, ligesom det er udelukket at skaffe de store born eneværelser. Instituttets afdeling for børn i førskolepligtig alder er alt for lille og dårligt indrettet og opfylder absolut ikke tidens krav til indretning af et børnehjem med spædbørnsafdeling. Afdelingen for drenge (Vestskolen) er også for lille og dårligt indrettet, hvorimod huset kunne gøre udmærket fyldest, hvis det blev indrettet til forskellige af hinanden uafhængige afdelinger såsom skolebibliotek, oldfrueafdeling, tjenesteboliger, værelser for husassistenter, eventuelt sløjd- og hobbyværksted etc.

Inden for instituttets rammer ligger det såkaldte værnehjem, der er en afdeling for 20 voksne kvinder, som foruden af blindhed lider af anden alvorlig defekt. En sådan afdeling har intet at gøre med en barneskole, og kommissionen skal foreslå, at der snarest muligt erhverves et areal i nærheden af instituttet, hvor der opføres et nyt værnehjem for kvinder, svarende til Raklevgården for mandlige elever. (Herved bemærkes, at den private, selvejende stiftelse Hestehavehus i Kalundborg er for lille til at dække behovet og ingen udvidelsesmuligheder har.)

Kommissionen finder det således nødvendigt at opføre en ny afdeling for drenge. Hertil kommer, at de forhåndenværende undervisningslokaler ikke muliggør en så stærk klassemæssig opdeling, at svagsynsafdelingen kan få etårige klasser, og der kan oprettes en eller flere særklasser for svagtbegavede. I den nuva:rende værnehjemsbygning vil der kunne indrettes en kostskoleafdeling for de store piger, hvorved Østskolen aflastes. Hvis yderligere flertallet af de værelser i Østskolen, der optages af husassistenter, frigøres, ville denne bygning kunne indrettes tilfredsstillende til undervisningsmæssige formål.

Endvidere er køkkenbygningen alt for lille til madlavning til over 200 personer daglig, og instituttets tekniske anlæg lader meget tilbage at ønske.

Endelig savner også instituttet på Refsnæs i høj grad tjenesteboliger for gifte medarbejdere.

Hovedbygningen ved *Raklevgården* (jfr. ovenfor side 53), må anses for fuldt tilfredsstillende indrettet, men af hensyn til de med erhvervelsen forbundne omkostninger blev i sin tid istandsættelse og indretning af landbrugsbygningerne, forpagterboligen og den til ejendommen hørende kapellanbolig udskudt. Da belægningen i hovedbygningen nu meget stærkt nærmer sig det, man havde tænkt sig, når institutionen var fuldt færdig, må kommis-

sionen mene, at tiden er inde til at søge Raklevgården færdiggjort.

Den selvejende stiftelse *Bredegård* i Fredensborg (jfr. ovenfor side 53) er ved finanslovbevillinger i de senere år moderniseret og bragt i bedre stand. Da den imidlertid er utilstrækkelig til at efterkomme behovet for pladser, bør den efter kommissionens opfattelse udvides ved opførelse af en ny hovedbygning, hvorved der også kan blive bedre opholdsrum og rimelige boligforhold for bestyrerparret.

Elisabeth Staus hvilehjem i Lyngby for gamle og svagelige, blinde kvinder vil blive eksproprieret i anledning af vejanlæg, og der forhandles for tiden med Lyngby-Taarbæk kommune om indretning af en ny institution, hvis opførelse dog må finansieres af statskassen. Institutionen har hidtil haft 12 pladser, men med en meget lang venteliste; ca. ¾ af de pågældende dør, inden optagelse kan finde sted, og de bor ikke sjældent under uforsvarlige forhold. Kommissionen finder derfor — i overensstemmelse med institutionens bestyrelse — at det nye hjem bør have plads til det dobbelte antal beboere.

Kommissionen har ikke ment at burde fremlægge detaillerede planer til de i det foranstående stillede bygningsmæssige forslag, men skal understrege, at disse forslags gennemførelse på den ene side er påkrævet og vil betyde en afgørende ændring i forsorgens arbejdsvilkår, for så vidt angår skoleundervisning, erhvervsuddannelse og kostskoleproblemer, men på den anden side ikke på langt sigt løser alle blindeforsorgens bygningsmæssige problemer. I så henseende skal man pege på følgende:

Det ovenfor side 24—25 omtalte, fortrinsvis fra blindeinstituttet på Refsnæs udførte, vejledningsarbejde for hjem med blinde småbørn har allerede vist betydningen af en rationel og veltilrettelagt, pædagogisk behandling af blindfødte børn allerede fra den spæde alder. Blindeinstituttet har flere gange som et led i en sådan behandling fået blinde børn anbragt nogle timer daglig i en almindelig lokal børnehave. Selvom dette i mange tilfælde har kunnet ske uden særlige vanskeligheder, har det imidlertid i nogle tilfælde vist sig uigennemførligt, idet blindfødte børn kan være så særprægede, at de ikke umiddelbart er egnede til sådan placering. Man kunne derfor tænke sig, at der i lighed med, hvad der er tilfældet ved statens kostskole for døve i København, i tilslutning til blindeinstituttet i København blev indrettet en lille *børnehave for blinde småbørn* fra hovedstadsområdet, hvor det største antal sådanne børn findes inden for et samlet område. At en sådan lille småbørnsafdeling nk tilknytning til ungdoms- og uddannelsesinstitutionen, skulle efter kommissionens opfattelse ikke volde vanskeligheder.

Som ovenfor anført under afsnit 3, c, er man i samarbejde med undervisningsministeriet i færd med at gennemføre en undersøgelse af, hvor mange svagsynede børn der er i folkeskolen udover dem, der er kendt af blindeinstituttet på Refsnæs. Hvis denne undersøgelse skulle vise, at et så stort antal svagsynede børn har behov for særundervisning, at Refsnæs-instituttet for at modtage disse børn i svagsynsafdelingen må have meget betydelige udvidelser, må kommissionen anbefale, at der i stedet for bygges en *ny svag sy ns skole,* formentlig i Jylland,

Endvidere skal kommissionen pege på, at det ovenfor side 50 omtalte *Hjem for arbejdsføre blinde kvinder,* Mariendalsvej, København, rummer både værksteder for maskinstrikning og vævning og bopæl for en række blinde kvinder, hvoraf nogle uddannes uden for institutionen. Det er kommissionen bekendt, at institutionens bestyrelse har været inde på overvejelser om betimeligheden af de to afdelingers meget nære sammenknytning, og kommissionen skal som sin formening udtale, at der i forbindelse med et eventuelt nybyggeri for „Blindes Arbejde", jfr. ovenfor side 50—51, bør skabes plads til det til hjemmet på Mariendalsvej hørende maskinstrikkeri og håndvæveri. De lokaliteter, som kvindehjemmet herved kan få frigjort, vil kunne anvendes som bolig for enligtstillede, blinde kvinder.

Når der til arbejdsinstitutionen for blinde kvinder, hjemmet på Mariendalsvej, er knyttet en beboelsesafdeling, medens dette ikke gælder den tilsvarende institution for mænd, „Blindes Arbejde", hænger dette formentlig sammen med, at enligtstillede, blinde kvinder snarere, end tilfældet er

for mænd, kan finde sig til rette under institutionsprægede forhold. Alligevel ville en række enligtstillede mænd utvivlsomt søge ind i en institution, hvis de blot ikke fik deres frihed for stærkt beskåret. En eventuel institution af denne art bør imidlertid efter kommissionens opfattelse ikke placeres i forbindelse med en eventuel nybygning for „Blindes Arbejde".

Til fuldstændig udbygning af blindeforsorgen kræves endnu oprettelsen af en *institution for kronisk syge blinde og et alderdomshjem for blinde ægtepar*. Medens der på blindeinstituttet på Refsnæs er oprettet en særlig afdeling, Kærhus, for blinde, kronisk syge børn (jfr. ovenfor side 53), savnes der tilsvarende institutioner for voksne, kronisk syge blinde, af hvilke der på grund af de forbedrede levevilkår må forventes at ville komme et stigende antal. Kommissionen mener stærkt at måtte understrege, at sådanne personer ikke bor anbringes sammen med personer med nedsat intelligens, hvilket de må, som forholdene nu er inden for blindeforsorgen. Det bemærkes iøvrigt herved, at der formentlig i de kommende år vil blive oprettet en række hjem for kronisk syge efter de hertil sigtende ændringer i forsorgsloven, som nylig er gennemført på grundlag af en betænkning fra det af socialministeriet nedsatte plejestiftelsesudvalg.

Medens der for tiden kun findes få institutioner for kronisk syge her i landet, er der efterhånden opstået en lang røkke velindrettede alderdomshjem. Erfaringen har imidlertid vist, at ikke alle blinde gamle egner sig til at være sammen alene med seende, og ikke mindst vil blinde ægtepar ofte føle sig isoleret i almindelige alderdomshjem.

Kommissionen kunne tænke sig de her skitserede opgaver løst ved samarbejde mellem det offentlige og det private initiativ, men man forudser, at løsningen af disse opgaver som følge af de stadig ringere muligheder for at rejse betydelige pengemidler ved privat initiativ må gennemføres ved statens foranstaltning.

10. Fritidsbeskæftigelse.

For blinde har det en ganske særlig betydning, at de har noget at beskæftige sig med uden for deres arbejdstid. På grund at' deres handicap er de mere udsatte end seende for at komme til at sidde ubeskæftigede hen, og de har vanskeligere end seende ved selv at finde passende beskæftigelse i fritiden. Hertil kommer, at mange blinde som følge af, at deres muligheder for at vælge erhverv er så stærkt begrænsede, ofte ikke er særlig interesserede i deres arbejde og derfor naturligt bør have en eller flere interesser, som de kan dyrke i deres fritid, således at de kan skaffe sig en vis kompensation for det mindre lystbetonede arbejde.

Ved kostskoler som blindeinstitut terne, hvor flertallet af eleverne bor i institutionen, er det vigtigt, at eleverne lærer at tilbringe deres fritid på en hensigtsmæssig måde og at vænne sig til fritidssysler, som de kan fortsætte med, efter at de er udskrevet af skolen.

På *blindeinstituttet på Refsnæs* har børnene ligesom ved andre skoler lege- og sportspladser, hvor de kan tumle sig i fritiden. Hertil kommer det store svømmebassin, hvor der drives svømning om vinteren, medens der om sommeren er adgang til svømning og roning i Kalundborg fjord. Endvidere råder instituttet over et ret omfattende haveareal, hvor eleverne bl. a. selv har deres småhaver og en skrammellegeplads. Instituttet arrangerer også en række udflugter for eleverne. Hertil kommer indendørssysler som klaver-, violin- og harmonikaspil, radio og grammofon og forskellige spil, kortspil, skak, dam, domino etc. Drengene beskæftiges om vinteren ved husflid, medens pigerne er tilsluttet spejderkorpset. Som led i fritidsbeskæftigelsen indgår hvert år indstudering af en skolekomedie.

På *blindeinstituttet i København*, hvor flertallet af de interne elever er i pubertetsalderen, er problemet om en hensigtsmæssig

anvendelse af fritiden noget større, da eleverne er for store til at lege, men ikke modne nok til at interessere sig for de voksnes sysler.

En del af fritidssyslerne på blindeinstituttet er tilrettelagt for eleverne, medens andre appellerer til elevernes initiativ. Der er således etableret aftenundervisning i esperanto, husholdning, gymnastik, svømning og folkedans m. m. Endvidere har instituttet sin egen amatørscene, hvor eleverne gennem årene har opført adskillige teaterstykker, også klassiske skuespil. Om vinteren arrangeres der foredrag, oplæsninger, koncerter, museumsbesøg etc. Flere aftner om ugen er der åbent på hobbyværkstedet, som ledes af en håndværksuddannet lærer. Fremdeles er der adgang til læsning af litteratur på blindeskrift og forskellige spil: skak, dam, domino og kortspil og for de svagsynedes vedkommende bordtennis, bordkrocket og bob. Der arrangeres også udflugter for eleverne, herunder natture under ledelse af en fugleekspert. Instituttet har endvidere erhvervet en grund i Stavnsholt ved Furesøen, hvor der skal opføres en weekend-hytte; eleverne har allerede i nogen tid deltaget i det forberedende planeringsarbejde.

Engang om måneden tilrettelægger eleverne selv en underholdningsaften med optræden af forskellig slags: musik, sang, recitation, viser og sketches; aftenen slutter med et par timers dans, hvortil elevorkestret spiller. Øveaftnerne slutter ofte med et hyggeligt samvær, hvor de unge selv laver the eller kaffe og serverer for hinanden. Andre aftner går nogle elever sammen til koncert, i teater eller biograf, medens andre foretrækker at blive hjemme og høre radio. Et stort antal af eleverne er medlemmer af Dansk Skolescene og følger alle dennes forestillinger. I sommertiden dyrker eleverne fri idræt som løb, spring, kuglestød og spydkast, og en del tager skoleidrætsmærket. I instituttets have er der ringspil og en idrætsbane. Nogle elever er medlemmer af en roklub og har glæde af samvær med seende kammerater. I de senere år har en del gymnasiaster taget del i elevernes forskellige fritidsarrangementer og har også inviteret eleverne ud til sammenkomster i deres hjem eller til møder eller køreture på instituttets tandemcykler. Udover de tilrettelagte udflugter tager eleverne ofte selv initiativet til kortere eller længere traveture, eller de tager på weekend-besøg hos deres kammerater på Ref s næs-instituttet eller Rakle vgården. Instituttet har sin egen musikforening, der er stiftet af eleverne, og som har et udmærket samarbejde med musikkonservatoriets elevforening og med betydende personer inden for musiklivet i byen.

På en kostskole som blindeinstituttet i København med unge af begge køn er det i det hele af stor værdi, at de unge i deres fritid får lejlighed til at færdes frit og naturligt sammen med andre unge.

Selvom der således på blindeinstituttet findes en række forskellige muligheder for fritidsbeskæftigelse af eleverne, lider man dog under betydelige pladsmæssige mangler. Man burde således have lokaler til kor og amatørteater uden som nu at skulle bruge gymnastiksalen, hvorved man vanskeliggør aftengymnastikken. Ligeledes savner man i høj grad sportsplads både til fri idrøt og for de svagsynedes vedkommende til håndbold.

Kommissionen, der må tilhugge fritidsbeskæftigelsen af blindeinstitutternes elever en væsentlig betydning for deres udvikling og tilpasning til livet i det seende samfund, skal for sit vedkommende anbefale, at der stilles de fornødne økonomiske midler til rådighed til at skaffe bedre pladsmæssige forhold både indendørs og udendørs for fritidsbeskæftigelsen af institutternes elever.

For de *voksne blinde uden for blindeinstitutterne* har Dansk Blindesamfund organiseret forskellig fritidsbeskæftigelse. Det er overordentlig sjældent, en blind med udbytte kan deltage i det kulturelle liv på kurser og i studiekredse, som arrangeres af offentlige eller private institutioner, og blindesamfundet har derfor i den udstrækning, det har været muligt, taget initiativet til oprettelsen af små klubber, der kunne tilrettelægge det kulturelle arbejde med særligt henblik på organisationens medlemmer. I København har man således Dansk Blindesamfunds sangkor, Blinde musikeres orkester samt en række småklubber for amatørteater, skak, gymnastik og roning. Herudover har man både i København og i visse større provinsbyer

lejlighedsvis samlet medlemmer i studiekredse eller på moder, hvor man har søgt at lå emner belyst, der har særlig interesse for blindesamfundets medlemmer. I enkelte tilfælde er det lykkedes at få tilskud i henhold til aftenskoleloven, men i de fleste tilfælde har Dansk Blindesamfund selv måttet yde det fornødne tilskud. Fremdeles kan nævnes, at blindesamfundet i Hobro har et feriehjem, hvor 40—50 gæster ad gangen får billige ferieophold, idet gæsterne ikke betaler mere end 50 pct. af de faktiske udgifter. I Dragør har Dansk Blindesamfund en weekend-hytte, der sommeren igennem benyttes af et stort antal mennesker, der søger derud bl. a. for at bade. Radioen spiller en meget betydelig rolle for blinde, og Dansk Blindesamfund yder sin medvirken til køb af radioer til uddeling til blinde. Blindesamfundet har fremdeles en særlig aftale med teatrene; således disponerer foreningen på Det kgl. Teater over 2 loger med 15—16 pladser lige ved scenen, og foreningen har ligeledes særlige aftaler med Det ny Teater og Folketeatret samt med teatrene i Århus, Odense og Aalborg om en vis adgang til gratis at få ikke solgte billetter.

Selvom Dansk Blindesamfund således har truffet en række arrangementer til fritidsbeskæftigelse af voksne blinde, er der dog trang til yderligere foranstaltninger i så henseende, også til fordel for sådanne personer, som ikke er medlemmer af foreningen. Kommissionen, der må tillægge arbejdet for fritidsbeskæftigelse af blinde den største betydning, må derfor finde det rimeligt, at der af det offentlige ydes fornøden støtte til afholdelse af kurser, leje af lokaler og fremskaffelse af fornødne materialer til supplering af de allerede trufne arrangementer for blinde.

11. Invaliderente.

Spørgsmålet om eventuelle ændringer i reglerne for ydelse af invaliderente — et spørgsmål, der har betydning også for andre invalidegrupper end blinde — falder strengt taget uden for kommissionens kommissorium. Invaliderenten spiller imidlertid i praksis en saglig stor rolle for blinde; af ca. 2 700 blinde i aldersgruppen 15—65 år oppebærer langt de Heste invaliderente på grund af blindheden, jfr. ovenfor side 19. Den blindes erhvervsmæssige muligheder er særdeles begramsede også i forhold til andre invalidegrupper, og da den nærmere ordning vedrørende invaliderenten derfor er af væsentlig betydning for hele blindevæsenets ordning, har kommissionen ment at burde fremkomme med nogle bemærkninger herom.

Kommissionen vil fremhæve de betydelige forbedringer i renteordningen, der på forskellige punkter er gennemført ved ændringen i folkeforsikringsloven pr. 1. april 1950. Det gælder således indførelsen af *bistandstillæg* til alle blinde, et tillæg, der ikke nedsaltes, når modtageren har andre indtaster, indførelse af *bistandsydelse* til blinde, der ikke får rente, indførelse af adgang til *gradvis inddragning* af invaliderenten over indtil 12 måneder, når erhvervsevnen er forøget, og adgangen til at lade *invaliderenten hvile* i indtil 12 måneder; hertil kommer gennemførelsen af reglen om, at der ved beregningen af renten bortses fra arbejdsindtasgt, svarende til rentens grundbeløb, ikke blot når det drejer sig om rentemodtagerens egen indtægt, men også når det gælder ægtefællens indtægt.

Kommissionen ønsker imidlertid at pege på, at de gældende regler om invaliderente trods de indførte forbedringer dog stadig ikke i tilstrækkelig grad animerer blinde til at skaffe sig arbejde. Kun et meget begrænset antal blinde er i stand til at tjene en normal indtægt, medens adskillige kan tjene noget under det normale. For at få invaliderente kræves imidlertid efter folkeforsikringsloven som hovedregel, at erhvervsevnen er nedsat til omkring $^1/_3$ eller derunder. De blinde, som i forvejen på grund af deres handicap er særlig hæmmet, vil derfor være fristet til at søge at begrænse deres indtægter ved normalt arbejde, således at de kommer under tredie-

delsgrænsen, eventuelt rentens grundbeløb med tillæg (den såkaldte kronegrænse), og de vil ligeledes, når de har fået renten, være tilbageholdende med at forøge deres indtægter af frygt for at miste renten eller få den væsentlig nedsat.

Den gældende ordning kommer således til at modvirke de bestræbelser, der også af de blindes egen organisation, Dansk Blindesamfund, gøres for at skaffe blinde ud i erhvervslivet. Det er herefter kun de mest selvstændige blinde, der er i stand til at give slip på invaliderenten. Det virker også uheldigt, at blinde, som har mistet invaliderenten på grund af arbejdsindtægt, og som derefter bliver arbejdsløse, ofte har svært ved at generhverve renten. Renten kan kun generhverves, såfremt det er invaliditeten alene, der bevirker, at den pågældendes erhvervsevne er nedsat i det omfang, der kræves til opnåelse af invaliderente. Ligeledes tager behandlingen af sager om generhvervelse af invaliderente en vis tid, og selvom der eventuelt kan opnås forskud på invaliderente gennem kommunen, svækker usikkerheden med hensyn til muligheden for at generhverve renten rentemodtagerens initiativ til at frigøre sig fra renten.

Man burde derfor efter kommissionens opfattelse overveje, hvordan man mest hensigtsmæssigt kunne ændre rentereglerne, således at de styrkede rentemodtagernes interesser i at skaffe sig arbejdsindtægt og om muligt at overgå fra rente til at blive helt selvforsørgende. Det burde herunder overvejes, hvorvidt det eventuelt vil være hensigtsmæssigt og muligt at foretage en vis forhøjelse af den *bistandsydelse*, der som nævnt ydes til blinde, der ikke får rente. Da det rejste spørgsmål imidlertid, selvom vanskelighederne er særlig store for blinde, også vedrører andre invalidegrupper, og da det er kommissionen bekendt, at De samvirkende Invalideorganisationer har rettet henvendelse til regeringen og folketinget om ændring i reglerne om invaliderente, har kommissionen ment at måtte indskrænke sig til at pege på de anførte forhold.

12. Læreruddannelsen.

A. Den gældende ordning.

Der har ikke hidtil været fastsat særlige regler eller retningslinier for uddannelse af de lærere, der skal gøre tjeneste på blindeinstitutterne. De lærere, der antages, har i almindelighed bestået seminarieeksamen eller en universitetseksamen. Uddannelsen sker ved deltagelse i det praktiske arbejde på blindeinstitutterne under vejledning af forstanderen og de øvrige pædagoger; læreraspiranterne får i et vist omfang lejlighed til at sætte sig ind i blindepædagogikkens teori ved studier af forskellig litteratur. I tilfælde, hvor den pågældende efter udstået aspiranttid skønnes egnet til ansættelse som blindelærer, og hvor der er en normeret stilling ledig, giver administrationschefen for blindeinstitutterne indstilling til socialministeriet om den pågældendes faste ansættelse ved instituttet.

B. Kommissionens forslag til den fremtidige ordning vedrørende uddannelsen af blindelærere.

Efter kommissionens opfattelse er den gældende ordning ikke tilfredsstillende, men det vil være nødvendigt, at der — på tilsvarende måde som med hensyn til lærere ved statens kostskoler for døve — i fremtiden finder en egentlig teoretisk og praktisk uddannelse sted med henblik på *fast ansættelse*. Denne uddannelse bør i første række omfatte de lærere, der giver almindelig skoleundervisning, og børnehavelærerinder. Derudover bør uddannelse — men noget mindre vidtgående — kræves for håndværkslærere og plejepersonalet, som skal ansættes i tjenestemandsstilling.

Kommissionen foreslår følgende regler for uddannelse:

1. Betingelserne for at påbegynde uddannelsen.

Det er en forudsætning for at påbegynde uddannelsen som *blindelærer*, at pågældende har afsluttende læreruddannelse fra et seminarium eller har bestået skoleembedseksamen med pædagogicum. Det vil ligeledes være ønskeligt, om pågældende, forinden han påbegynder uddannelsen, har gjort tjeneste i normalskolen. Uddannelsen som cand. psych. vil ikke kunne sidestilles med de ovennævnte eksaminer, da denne i sin nuværende form ikke giver nogen pædagogisk uddannelse eller adgang til at søge lærerembede i de offentlige skoler.

Det forudsættes, at *børnehavelærerinden* på blindeinstituttet på Refsnæs har gennemgået uddannelse på et anerkendt børnehaveseminarium, samt at *håndværkslærerne* har en sådan uddannelse inden for vedkommende fag, at de opfylder betingelserne for at antage og oplære lærlinge, jfr. § 2 i lov nr. 120 af 7. maj 1937 om lærlingeforholdet,

Der bør dog i særlige tilfalde kunne dispenseres fra de fornævnte krav.

2. Tidspunktet for uddannelsen.

Uddannelsen foregår normalt i de år, i hvilke en lærer er ansat som aspirant i henhold til tjenestemandsloven (evt. som timelærer) ved et af statens blindeinstitutter. I uddannelsestiden får det under pkt. 4, I, nedenfor nævnte personale nedsat timetal til 24 timer ugentlig.

3. Omkostningerne ved uddannelsen.

Uddannelsen bekostes af blindeinstitutterne. Bøger og andet materiale, som ikke stilles til rådighed af blindeinstituttet, må de pågældende dog selv bekoste.

4. Uddannelsens omfang.

Uddannelsen omfatter følgende discipliner:

I. *Almindelige lærere og børnehavelærerinder.*

A. Teori.

1. Sociallovgivning (kendskab til sociallovgivningen i hovedtræk, herunder den historiske udvikling, og specielt til den del heraf, der vedrører særforsorgen og børneforsorgen).
2. Blinde- og svagsynsundervisningens historie (i foredragsform).
3. Psykologi og psykologisk pædagogik samt intelligensdefekter.
4. Arvelighedslære.
5. Anatomi og fysiologi.
6. Synslidelser.
7. Høre- og talelidelser (i foredragsform).
8. Blindes foreningsliv samt institutioner og foreninger til gavn for blinde, herunder biblioteker (i foredragsform).
9. Erhvervsvejledning (herunder besøg på Psykoteknisk Institut og arbejdsanvisningen for erhvervshæmmede).

B. Praktiske færdigheder.

1. Blinde- og svagsynsundervisningens metodik, herunder hjælpemidler i undervisningen (blindeskriftskrivemaskiner og andre særlige hjælpemidler).
2. Stemmedannelse.
(Blindelærerne bør have vejledning i beherskelsen af deres egne taleorganer, således at de får en klar, dialektfri diktion, samt et elementært kendskab til fonetik).
3. Fritidsbeskæftigelse.

C. Praktik.

1. Påhøretimer.
2. Praktiske øvelser i undervisning af blinde og svagsynede.
3. Institutionsbesøg.

II. *Håndværkslærere og plejepersonale.*

A. Teori.

1. Sociallovgivning (i foredragsform).
2. Kendskab til blinde- og svagsynsundervisningens historie (i foredragsform).
3. Kendskab til blindes og svagsynedes særlige psykologi samt til intelligensdefekter.
4. Blindes foreningsliv samt institutioner og foreninger til gavn for blinde, herunder biblioteker (i foredragsform).

5. Erhvervsvejledning (herunder besøg på Psykoteknisk Institut og arbejdsanvisningen for erhvervshæmmede).

B. Praktiske færdigheder.

1. Færdighed i at læse og skrive punktskrift.
2. Fritidsbeskæftigelse.

C. Praktik.

1. Påhøretimer.
2. Praktiske øvelser i undervisning af blinde og svagsynede.
3. Institutionsbesøg.

5. Stedet for uddannelsen og dennes afslutning.

1. Uddannelsen knyttes principielt til blindeinstitutterne, dog at den af hensyn til gennemførelsen af en ensartet uddannelse for visse fags vedkommende evt. må gives ved det ene af institutterne. For de discipliners vedkommende, hvor den fornødne fagkundskab til undervisningen skal indhentes udefra, f. eks. ved sociallovgivningen, psykologi m. v., foregår uddannelsen på særlige kurser, eventuelt fælles for flere særforsorgsgrene.
2. Uddannelsen afsluttes med en større skriftlig opgave inden for et selvvalgt speciale, der dog må godkendes af den lærer, inden for hvis fagområde specialet falder. Hertil kommer eventuelt endnu en skriftlig prøve med opgivet emne. Iøvrigt vil det formentlig være tilstrækkeligt med vidnesbyrd fra forstanderen i samråd med lærerne i de forskellige discipliner om, at de pågældende har tilegnet sig stoffet, samt bevis for, at man har deltaget i de særlige teoretiske kurser. For håndværkslærernes og plejepersonalets vedkommende kræves ikke aflagt skriftlig prøve.

Forslaget til uddannelsesplan er alene tænkt som vejledning. Kommissionen går ud fra, at hele uddannelsesspørgsmålet på tilsvarende måde, som tilfældet har været med hensyn til uddannelsen af lærerne ved døveskolerne, løses af et pædagogisk udvalg under det foreslåede blindenævn. I dette udvalg bør foruden socialministeriet og undervisningsministeriet også blindepædagogerne være repræsenteret. Det bør pålægges dette udvalg til socialministeriet at afgive indstilling om den nærmere gennemførelse af uddannelsesplanen.

Som bilag 10 er optaget et forslag til fortegnelse over litteratur til brug ved blindelæreruddannelsen.

13. Forskellige administrative spørgsmål.

a. Blindenævn.

Kommissionen skal foreslå, at der oprettes et blindenævn, svarende til de ved §§ 1 og 2 i lov nr. 21 af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre oprettede nævn, døvenævnet og tunghørenævnet, med den opgave at være rådgivende organ for socialministeren ved administrationen af den kommende blindelovs bestemmelser, ligesom nævnet skal følge udviklingen inden for området og over for socialministeren fremsætte forslag til sådanne foranstaltninger, som udviklingen gør påkrævet.

Man foreslår, at direktøren for den sociale særforsorg bliver formand for nævnet, og at dette iøvrigt kommer til at bestå af administrationschefen for statens blindeforsorg, jfr. nedenfor under b., invalideforsikringsrettens formand, forstanderne for statens institutter og skoler for blinde og svagsynede, lederen af statens trykkeri og bibliotek for blinde, 1 repræsentant for lærerne ved hvert af statens institutter og skoler for blinde og svagsynede, valgt for 3 år ad gangen, og 1 repræsentant for forældrene til eleverne ved hvert af de nævnte institutter og skoler, ligeledes valgt for 3 år ad gangen; når de nævnte valgperioder foreslås sat til 3 år i stedet for det for døve- og tunghørenævnene gældende tidsrum af 2 år, skyldes det, at det i praksis har vist sig vanskeligt at arbejde med valg for så korte tidsrum. Endelig foreslår man under hensyn til den særlige ind-

sats, Dansk Blindesamfund har gjort inden for blindeforsorgen, og til de omfattende og forskelligartede opgaver, blindenævnet vil fa, at blindesamfundet skal udpege 4 repræsentanter til nævnet.

Det foreslås endvidere, at nævnet skal være berettiget til at indkalde særligt sagkyndige til deltagelse i nævnets møder, og at nævnet ved behandling af sager, der vedrører langelige spørgsmål, skal indkalde chefen for statens øjenklinik.

b. Administrationschefens stilling.

Kommissionen har overvejet spørgsmålet om den nærmere ordning vedrørende de opgaver, som det påhviler indehaveren af den i 19H oprettede stilling som administrationschef for de kgl. blindeinstitutter at varetage. Efter kommissionens opfattelse vil det være rigtigst, at administrationschefens stilling fremtidig benævnes administrationschef for statens blindeforsorg, idet administrationschefens virksomhed bor omfatte samtlige af staten drevne institutioner for blinde og svagsynede. Administrationschefens opgave bør efter kommissionens opfattelse for det første bestå i under ansvar over for socialministeren at varetage den administrative ledelse af de nævnte institutioner, herunder institutionernes budgetter og kasse- og regnskabsvæsen samt de under dem hørende legatkapitaler. Endvidere bør administrationschefen lede indberetningsvæsenet, jfr. herom nærmere ovenfor i kap. III, afsnit 1, og administrere de særlige bevillinger på de årlige finanslove til erhvervsmæssig uddannelse, starthjælp, anskaffelse af særlige apparater m. v., fribefordring o. 1., ligesom administrationschefen bør deltage i administrationen af den særlige arbejdsanvisning for blinde og svagsynede samt blindekonsulentordningen. Fremdeles bør stillingens indehaver repræsentere socialministeriet i ledelsen af private og eventuelle kommunale, statsanerkendte institutioner for blinde og svagsynede, der modtager statstilskud. Endelig bør administrationschefen følge forholdene inden for blindeforsorgen og fremsætte sådanne forslag over for socialministeriet, som erfaringen, herunder også fra andre lande, giver naturligt grundlag for, samt i fornødent omfang sørge for afhjælpning af konstaterede mangler.

c. Forældreråd.

Der har ikke hidtil ved blindeinstitutterne været egentlige foneldreråd som oprettet ved døveskolerne i henhold til §§ 12 og 13 i lov nr. 21 af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Siden 1950 har der derimod eksisteret en forening af forældre til eleverne ved blindeinstitutterne: Forældreforeningen ved de kgl. blindeinstitutter.

1 overensstemmelse med den for døveforsorgen gældende ordning skal kommissionen foreslå, at der ved blindeinstitutterne oprettes tilsvarende forældreråd med samme beføjelser. En bestemmelse herom er optaget i det af kommissionen udarbejdede lovforslag, jfr. bilag 1, og et udkast til regler for valg af medlemmer til forældrerådene er aftrykt som bilag 14. Udkastet bygger på de af socialministeriet under 1. juni 1950 givne regler for valg af medlemmer til forældrerådene ved statens skoler for døve.

d. Lærerråd.

Efter at der i henhold til § 10 i loven af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre er oprettet lærerråd ved hver af statens skoler for døve, skal kommissionen foreslå, at tilsvarende lærerråd oprettes ved blindeinstitutterne, og der er derfor i det af kommissionen udarbejdede lovforslag optaget hertil sigtende bestemmelser. Et forslag til regler for lærerrådenes virksomhed er optaget som bilag 15, hvilket forslag bygger på de af socialministeriet under 1. juni 1950 givne regler for lærerråd ved statens kostskoler for døve.

e. Lønningssporgsmål.

Kommissionen har fået forelagt spørgsmålet ora en forbedring af lønningerne til de ved blindeinstitutterne ansatte forstandere, overlærere, lærere, håndværkslærere og plejemødre og til den ved blindeinstituttet på llefsnæs ansatte børnehavelærerinde. Efter at der er nedsat en lønningskommission, har kommissionen ikke

anset det for fornødent at behandle disse spørgsmål, som henhører under lønningskommissionen. Kommissionen skal dog pege på nødvendigheden af en gunstigere lønningsmæssig placering af de nævnte stillinger, idet det ellers ikke vil være muligt for blindeinstitutterne at sikre sig tilgang af dygtige medarbejdere.

Kommissionen har endvidere behandlet spørgsmålet om en forbedring af lønningerne for de til musikskolen ved blindeinstituttet i København knyttede lærerkræfter. Medens blindeinstituttet tidligere som musiklærere havde faste, tjenestemandsansatte lærere, har instituttet i de senere år fået gennemført en personaleordning, svarende til den ved Det kgl. danske Musikkonservatorium gældende, hvorefter man til musikskolen knytter fremtrædende personer fra musiklivet som timelærere. Man søger herved at skabe fornyelse i arbejdet derved, at det ikke er de samme lærere, som gør tjeneste hele livet igennem; det giver mere liv og afveksling og kontakt med musiklivet udenfor, end det ellers ville være muligt.

Timelønningerne er i øjeblikket fastsat til 7 kr. pr. time + sædvanligt procenttillæg efter statens regler (for tiden 90 pct.) for lærere, der fører eleverne op til en afsluttende eksamen, og til 6 kr. + tillagg for de lagere, der ikke fører eleverne op til en eksamen. Der har gentagne gange fra blindeforsorgens og socialministeriets side, sidst i 1950, været gjort forsøg på at bringe lønningerne i overensstemmelse med musikkonservatoriets timelærerlønninger, der nu er 8,50 kr. + sædvanligt procenttillägg for alle fag undtagen faget solfege, for hvilket timelønnen er 6,50 kr. + procenttillæg som nævnt.

Kommissionen skal meget anbefale, at timelønnen for de musiklærere, *der fører eleverne op til en afsluttende eksamen,* forhøjes til den fornævnte, for lærere ved musikkonservatoriet gældende, sats.

Til støtte herfor skal følgende anføres:

Den undervisning, der gives eleverne på blindeinstituttets musikskole, svarer ganske til undervisningen på musikkonservatoriet. Musikskolens elever føres op til musikkonservatoriets organisteksamen eller eksamen som statsprovet musikpædagog under de samme vilkår som konservatoriets elever. Organisteksamen holdes af praktiske grunde på bli ildeinstituttet, men censorerne udpeges af musikkonservatoriet, og eksamensbeviset udfærdiges af dette. Musiklærerne ved blindeinstituttets musikskole har endvidere en uddannelse på lige fod med musikkonservatoriets lærere og må udfore et arbejde, der i hvert fald ikke er mindre kvalificeret, idet elevernes blindhed eller betydelige svagsynethed stiller krav til lærerne udover de rent musikalske og musikpædagogiske kvalifikationer. Det må befrygtes, at det i det lange løb vil være udelukket for blindeinstituttet at sikre sig kvrerkrayfter med de fornødne kvalifikationer, medmindre lønningsvilkårene på de to institutioner er ensartede.

f. Nedsættelse af lærernes pligtige timetal.

Blindepædagogerne i kommissionen har under forhandlingerne rejst spørgsmål om nedsættelse af blindelærernes pligtige timetal til 27 timer ugentlig. For lærere på 55 år og derover foreslås en yderligere adgang til nedsættelse til 24 timer ugentlig.

Efter den nugældende ordning har lærerne ved blindeinstituttet 36 timers undervisning ugentlig, svarende til det almindelige, for folkeskolens lærere gældende, timetal, medens timetallet for overlærere ved blindeinstitutterne er 30 timer ugentlig, hvilket svarer til timetallet for lærere i folkeskolens særklasser, øverste eksamensmellemskoleklasse og realklassen. Ved statens kostskoler for døve og statens institut for talelidende er det nugældende ugentlige timetal 30 med adgang til nedsættelse til 27 timer for lagere på 55 år og derover. Blindelærerne har henvist til, at deres arbejde på grund af de ganske særlige undervisningsmidler og -metoder, der må anvendes, ikke kan anses for mindre krævende end det arbejde, lærerne for døve og talelidende udfører. Endvidere har man henvist til, at statsskolernes lektorer og adjunkter, som blindelærerne lønningsmæssigt nærmest må sidestilles med, i henhold til tjenestemandslovens § 872 hav 27 timers ugentlig undervisning med adgang for lærere på 55 år og derover til yderligere nedsættelse med 3 timer. Endelig har blindepædagogerne peget på, at blindelærerne til stadighed ikke blot må holde sig å jour med udviklingen inden for blindeundervis-

ningen, men også selv udarbejde undervisningsmateriale.

Kommissionen kan i princippet tilslutte sig de af blindepædagogerne fremsatte forslag, der er i overensstemmelse med tilsvarende forslag fra tale- og døvepædagogernes side.

Endvidere er der i kommissionen rejst spørgsmål om en tilsvarende nedsættelse af håndværkslærernes pligtige timetal fra 42 til 39 timer ugentlig og for håndværkslærere på 55 år og derover yderligere 3 timers nedsættelse. Til begrundelse herfor er det anfort, at håndværkslærernes arbejde er forbundet med særlige vanskeligheder, fordi det i hovedsagen drejer sig om undervisning i rent praktisk arbejde af personer, som enten er fuldstændigt blinde, eller hvis syn dog er meget stærkt svækket — og for de i en senere alder synssvækkedes vedkommende i reglen i en sådan grad, at fortsættelse af deres hidtidige arbejde er udelukket — og som yderligere meget ofte har andre lidelser end synssvækkelsen.

I denne forbindelse er det anført, at man vel er klar over, at de pågældende håndværkslæreres timetal herved vil blive mindre end det timetal, som de tilsvarende lærere ved Samfundet og Hjemmet for Vanføres håndværksskole har, men at på den anden side det store flertal af elever, som disse sidste håndværkslærere underviser, ikke på langt nær er så invaliderede som blindeinstituttets håndværkselever.

Kommissionen kan for sit vedkommende i princippet tiltræde også dette forslag. Det er iøvrigt kommissionen bekendt, at der fra blindeforsorgens side over for lønningskommissionen vil blive rejst spørgsmål om forbedring af aflønningen bl. a. af håndværkslærerne.

Kobenhavn, den 30. juni 1955.

W. Bøgh Christensen. Hartmann. G. Hendriksen. Janus Jensen. Peter Knudsen.

Erik Leuning, formand. I. Nielsen. Poul Pedersen. Jørgen Plenge. H. C. Seierup.

Henning Skydsgaard. Arn. Segaard-Andersen. Anders Øer.

J. Casse.

Udkast til lov om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede.

Kapitel I.

Blindenævnet m. v.

§ 1.

Stk. 1. Til behandling af principielle spørgsmål vedrørende blinde og stærkt svagsynede nedsættes et nævn, blindenævnet. Nævnet består af:

direktøren for den sociale særforsorg som formand,

administrationschefen for statens blindeforsorg,

invalideforsikringsrettens formand,

forstanderne for statens institutter og skoler for blinde og svagsynede,

lederen af statens trykkeri og bibliotek for blinde,

1 repræsentant for lærerne ved hvert af statens institutter og skoler for blinde og svagsynede, hvoraf den ene skal være den til enhver tid værende formand for Danmarks Blindelærerforening, der foruden lærerforeningen skal repræsentere la)rerpersonalet ved det institut eller den skole, hvor han er ansat, medens de øvrige vælges for 3 år af og blandt samtlige fastansatte lærere ved de nævnte institutter og skoler,

en repræsentant for forældrene til eleverne ved hvert af statens institutter og skoler for blinde og svagsynede, udpeget af de i § 20 nævnte forældreråd for 3 år ad gangen,

4 medlemmer, udpeget af Dansk Blindesamfund.

Stk. 2. Nævnet er berettiget til at indkalde særligt sagkyndige til deltagelse i nævnets møder og skal ved behandling af sager, der vedrører lægelige spørgsmål, indkalde chefen for statens øjenklinik, jfr. § 11.

Stk. 3. Det påhviler blindenævnet at virke som rådgivende organ for socialministeren ved administrationen af nærværende lovs bestemmelser. Endvidere skal nævnet følge udviklingen inden for området og over for socialministeren fremsætte forslag til sådanne foranstaltninger, som udviklingen gør påkrævet.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter de nærmere regler for nævnets virksomhed.

Administrationschefen for statens blindeforsorg medvirker ved gennemførelsen af bestemmelserne i nærværende lov efter retningslinier, der fastsættes af socialministeren efter indstilline; fra blindenævnet.

Kapitel II.

Indberetningsregler.

Socialministeren fastsætter regler for, i hvilket omfang offentlige myndigheder, læger, lærere eller andre, som i deres virksomhed kommer i forbindelse med blinde eller stærkt svagsynede, skal afgive indberetning til blindevæsenet. Reglerne om indberetning fra læger eller lærere fastsættes efter forhandling henholdsvis med indenrigs- og boligministeren og undervisningsministeren.

Kapitel III.

Foranstaltninger vedrorende born.

§ 4.

Der gives forældre med blinde og stærkt svagsynede horn fornoden vejledning om disse horns behandling.

§ 5.

»SV%: /. Et barn. der er blindt, eller hvis syn er så nedsat. at det af den grund ikke kan folge undervisningen i den almindelige folkeskole eller dennes særlige undervisning for svagsynede horn. jfr. § 2, stk. 5. i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen. skal efter de iovrigt i nærværende kapitel nærmere fastsatte bestemmelser modtage undervisning i en af de i § 6 nævnte skoler.

Stk. 2. Den skolepligtige alder indtræder fra og med det skoleår. hvis begyndelse falder i det kalenderår, barnet fylder 7 år. Skoleundervisningen kan dog, såfremt indehaveren at forældremyndigheden ønsker det — og barnet skønnes egnet dertil — påbegyndes på et tidligere tidspunkt. Såfremt skoleundervisning ønskes påbegyndt tidligere end 1 ar. før skolepligten indtræder, kræves hlindenævnets tilladelse hertil.

Slk. 3. Undervisningspligten varer normalt 10 ar. 1 særlige tilfælde kan socialministeren efter indstilling fra blindenævnet bestemme, at undervisningspligten udstrækkes indtil en elevs fyldte 18. år.

Stk. 1. Når et barns blindhed eller svækkede svn i det i stk. 1 nævnte omfang først indtræder eller konstateres i en senere alder, men dog inden dets fyldte 17. år, skal det straks undergives undervisning efter nærværende lovs regler. Spørgsmålet om undervisningspligtens variglied i sådanne tilfælde samt i andre tilfælde. hvor særlige forhold gor sig gældende, skal i tvivlstilfælde forelægges socialministeren til afgørelse efter forhandling med blindenævnet. Dog kan skoletiden for disse horn ikke overstige 10 år.

Stk. '"). Skoleundervisning i henhold til foranstående bestemmelser kan bortfalde. hvis socialministeren efter indstilling fra blindenævnet skønner, at der ved hjemmeundervisning eller på anden måde sørges for barnets undervisning og almindelige udvikling, således at de trufne foranstaltninger ikke strider mod barnets tarv.

Stk. 1. Staten driver i fornødent omfang børnehaver og børnehjem samt kostskoler og andre skoler for blinde og stærkt svagsynede, jfr. § 5, stk. 1.

Stk. 2. Hvis forholdene gør det rimeligt, kan der med socialministerens godkendelse og efter indstilling fra blindenævnet oprettes institutioner af den i stk. 1 omhandlede art ved kommunal eller privat foranstaltning.

Stk. 3. Blinde og stærkt svagsynede børn under skolealderen kan, hvor forholdene gør dette rimeligt, anbringes i de i henhold til forsorgsloven anerkendte institutioner for forebyggende børneforsorg efter henvisning fra de i stk. 1 nævnte institutioner.

Kapitel 1 V.

Videregående undervisning og erhvervsmæssigeforanstalt n inger.

§ 7.

Stk. 1. Det påhviler socialministeren at drage omsorg for. at der gives blinde og stærkt svagsynede adgang til en i forhold til deres evner passende erhvervsmæssig uddannelse samt anden speciel undervisning såsom undervisning i læsning og skrivning af blindeskrift, i orientering o. 1.

Stk. 2. Staten driver i fornødent omfang uddannelsesskoler for blinde og stærkt svagsynede.

Stk. 3. Socialministeren bemyndiges til efter indstilling fra blindenævnet at iværksætte særlig efterskoleundervisning, aftenskole- og højskolekurser for blinde og stærkt svagsynede.

§ 8.

Stk. 1. Det påhviler socialministeren efter indstilling fra blindenævnet i fornødent omfang at lade iværksætte en særlig arbejdsanvisning for blinde og stærkt svagsynede samt at gennemføre foranstaltninger, der sigter på at yde blinde og stærkt svagsynede råd og vejledning ved deres etablering som selvstændigt erhvervsdrivende og under udøvelsen af deres erhvervsvirksomhed. Den særlige arbejdsanvisning tilrettelægges efter forhandling med økonomi- og arbejdsministeren.

Stk. 2. Socialministeren bemyndiges til efter indstilling fra blindenævnet at drage omsorg for, at blinde og stærkt svagsynede i fornødent omfang kan få økonomisk støtte til start af erhvervsvirksomhed eller anden erhvervsmæssig beskæftigelse, for sä vidt hjælpen ikke kan ydes i henhold til reglerne i lov om folkeforsikring. Socialministeren bemyndiges endvidere til at iværksætte foranstaltninger, der sigter på at yde selvstændigt erhvervsdrivende, herunder hjemmearbejdende, blinde og stærkt svagsynede hjælp til indkøb af materialer og til afsætning af produktionen fra deres erhvervsvirksomhed.

Stk. 3. Socialministeren bemyndiges til efter indstilling fra blindenævnet i det omfang, det skønnes fornødent, at fremme erhvervsmæssige foranstaltninger for blinde og stærkt svagsynede, der ikke er i stand til at opnå en passende beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv.

Kapitel V.

Andre foran skiltninger.

Det påhviler socialministeren efter indstilling fra blindenævnet at træffe de fornødne foranstaltninger til, at blinde, der på grund af fysiske eller psykiske mangler i forbindelse med deres blindhed ikke er i stand til at klare sig selv, kan optages i dertil egnede hjem.

§ 10.

Stk. 1. Socialministeren ansætter efter indstilling fra blindenævnet i fornødent omfang konsulenter til at bistå ved gennemførelsen af foranstaltninger i henhold til nærværende lov.

Stk. 2. De nærmere retningslinier for konsulenternes virksomhed fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

§ 11.

Staten driver en øjenklinik med tilhørende sygeafdeling efter retningslinier, der fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

§ 12.

Staten driver trykkeri og bibliotek for blinde efter retningslinier, der fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

§ 13.

I tilknytning til statens institutter og og skoler for blinde og svagsynede oprettes de for undervisningen nødvendige laboratorier og samlinger af de til enhver tid forekommende særlige hjælpemidler for blinde.

§ 14.

Socialministeren bemyndiges til efter indstilling fra blindenævnet at drage omsorg for, at der — i det omfang, udgiften ikke kan afholdes i henhold til reglerne i lov om folkeforsikring — stilles de fornødne midler til rådighed for blinde og stærkt svagsynede til anskaffelse af særlige apparater eller andre genstande til lettelse af deres daglige tilværelse samt til hel eller delvis fribefordring, evt. med ledsager eller førerhund, med offentlige befordringsmidler.

§ 15.

Med henblik på at kontrollere resultaterne af den særlige undervisning og uddannelse af blinde bemyndiges socialministeren til efter indstilling fra blindenævnet at drage omsorg for, at der med mellemrum gennemføres efterundersøgelse af blindes og stærkt svagsynedes forhold.

Kapitel VI.

A Umindelige bestemmelser.

§ 16.

Stk. 1. Betalingen for ophold m. v. i de i § (S. § 7, stk. 2, og § 9 nævnte institutioner fastsættes af socialministeren i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 77 af 14. marts 1934 om fastsættelse af betalingen for anbringelse af personer, der i henhold til forsorgsloven undergives særforsorg.

Stk. 2. Er pågældende eller dennes forsørger ikke i stand til at udrede hele den fastsatte betaling, gælder bestemmelsen i forsorgslovens § 69, stk. 3.

§ 17.

Såfremt indehaveren af forældremyndigheden modsætter sig gennemførelsen af den særlige undervisning m. v., jfr. § 5, kan barnet anbringes i en af de i § 6, stk. 1, og § 7, stk. 2, nævnte institutioner efter beslutning af vedkommende børneværnsudvalg i henhold til lov om offentlig forsorg, kapitel VIII og IX.

§ 18.

Undervisningen ved de i § 6 omhandlede skoler samt den i § 5, stk. 5, omhandlede undervisning er underkastet det tilsyn, som socialministeren efter indstilling fra blindenævnet og efter forhandling med undervisningsministeren måtte beskikke.

§ 19.

Ved hvert af statens institutter og skoler danner institutionens leder og samtlige ved institutionen ansatte lærere et lærerråd. Lærerrådet vælger selv sin formand. De nærmere regler for lærerrådets virksomhed fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

§ 20.

Stk. 1. Ved hvert af statens institutter og skoler oprettes et forældreråd, bestående af 3 medlemmer, valgt af og blandt de forældre, der på det tidspunkt, valget foregår, har børn i den pågældende institution.

Stk. 2. Valget gælder for 3 år og foretages efter regler, der fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

Stk. 3. Hvert forældreråd vælger selv sin formand.

Stk. 4. Forældrerådets medlemmer har ret til at aflægge besøg på vedkommende institution. Bemærkninger eller forslag, som sådanne besøg måtte give anledning til, kan af forældrerådet forelægges socialministeren til afgørelse.

§ 21.

De nærmere regler for uddannelse af personalet ved de i § 6 samt § 7, stk. 2, nævnte institutioner fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

Kapitel VII.

Udgifternes afholdelse m. v.

§ 22.

Stk. 1. Staten afholder udgifterne ved blindenævnets og forældrerådets virksomhed, jfr. §§ 1 og 20, ved vejledningsarbejdet i henhold til § 4, ved oprettelsen og driften af de i § 6, stk. 1, § 7, stk. 2, og §§ 11—13 omhandlede skoler og institutioner, samt afholder iøvrigt udgifterne ved gennemførelsen af den i § 7 omhandlede uddannelse og videregående undervisning. Staten afholder endvidere i fornødent omfang udgiften ved den i § 8, stk. 1, omhandlede særlige arbejdsanvisning og rådgivning i erhvervsspørgsmål, ved de i § 9 omhandlede særlige hjem for blinde samt ved ansættelse af konsulenter i henhold til § 10 og ved uddannelsen af det i § 21 nævnte personale. De til afholdelse af de omhandlede udgifter nødvendige beløb bevilges på de årlige finanslove.

Stk. 2. Staten yder i fornødent omfang tilskud til driften af de i § 6, stk. 2, nævnte skoler og institutioner samt til anbringelse i institutioner for forebyggende børneforsorg, jfr. § 6, stk. 3. Ligeledes ydes i fornødent omfang statstilskud til de i § 8, stk. 2 og 3, omhandlede erhvervsmæssige foranstaltninger, til anskaffelse af særlige apparater m. v. og gennemførelse af fribefordring i henhold til lovens § 14 samt til gennemførelse af de i § 15 nævnte efterundersøgelser. Størrelsen af disse statstilskud fastsættes ved de årlige finanslove.

§ 23.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. april . . . . Samtidig ophæves lov nr. 57 af 31. marts 1926 om blinde børns undervisning samt bestemmelserne i § 258, stk. 1, 3. pkt., og stk. 3—5, i lov om offentlig forsorg.

Stk. 2. Regeringen bemyndiges til — for så vidt angår Færøerne, efter forhandling med det færøske hjemmestyre — ved kongelig anordning at sætte denne lov i kraft for Færøerne og for Grønland med de lempelser, som ifølge de særlige stedlige forhold måtte findes hensigtsmæssige.

Bemærkninger til lovforslaget.

Den 7. april 1949 nedsatte socialministeren en kommission med den opgave nærmere at overveje eventuelle forbedringer i forsorgen for blinde og svagsynede, herunder ændringer i lovgivningen herom.

I juni måned 1955 har kommissionen til socialministeren afgivet en betænkning vedrørende forsorgen for blinde og svagsynede. Kommissionen har endvidere udarbejdet nærværende lovforslag med bemærkninger, som socialministeriet har kunnet tiltræde.

Hovedbestemmelserne om blindeforsorgen findes i lov om offentlig forsorg. Ifølge denne lovs § 69, jfr. § 66, har *staten* ansvaret for blindeforsorgen og betaler udgifterne herved, idet staten direkte og endeligt afholder udgifterne ved forsorgen for blinde og svagsynede, for så vidt de anbringes i en statsinstitution eller statsanerkendt institution eller i kontrolleret familiepleje under en sådan institution; sådanne personer, der ikke er i økonomisk trang, betaler dog efter nærmere fastsatte regler en begrænset del af udgifterne. *Kommunernes* forpligtelser, jfr. forsorgslovens §§ 258 og 259, består hovedsagelig i at give indberetning til blindevæsenet om blinde og stærkt svagsynede børn og voksne og i trangstilfælde at drage omsorg for, at der sker henvendelse til vedkommende blindeinstitut om inddragelse under blindeforsorg, samt endelig at afholde udgifterne ved blindeundervisning, som efter anvisning af et blindeinstitut finder sted uden for dette; denne sidste bestemmelse er dog på grund af den skete stadige udvidelse af statens område nu uden praktisk betydning.

Reglerne om *blinde børns undervisning* findes i lov nr. 57 af 31. marts 1926, hvorefter blinde og stærkt svagsynede børn er *pligtige* at modtage undervisning på statens blindeinstitutter, medmindre der på anden tilfredsstillende måde sørges for deres undervisning.

Nærværende lovforslag bygger først og fremmest på forsorgslovens regler, hvorefter staten har ansvaret for blindeforsorgen og bærer udgifterne derved. Der stilles kun i begrænset omfang forslag om udvidelse af området for statens forpligtelser. I sidstnævnte henseende må nævnes forslaget om ansættelse af blindekonsulenter og om udvidet bistand for blinde i erhvervsspørgsmål, forslaget om statstilskud til foranstaltninger til bistand for erhvervsdrivende blinde ved indkøb af materialer og afsætning af deres produktion og forslaget om forøget statsstøtte til de særlige („beskyttede") værksteder for blinde og stærkt svagsynede. løvrigt tilsigter lovforslaget en effektivisering af forsorgen, f. eks. ved gennemførelsen af nye regler om indberetning af blinde og svagsynede. I lovforslaget er samtidig indarbejdet reglerne om undervisning af blinde børn fra loven af 1926 i lighed med den kodifikation, der ved lov nr. 21 af 27. januar 1950 fandt sted med hensyn til foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Denne sidste lovs systematik er iøvrigt i det væsentlige fulgt i nærværende lovforslag, og adskillige af lovens regler er i tillempet form overført til lovforslaget.

Loven er foreslået udformet som en rammelov, der giver mulighed for at tilpasse forsorgen til de skiftende tiders krav, i hvilken forbindelse man henleder opmærksomheden på lovforslagets § 22, hvorefter administrationen af loven er undergivet den kontrol fra lovgivningsmagtens side, som er en følge af, at størrelsen af de beløb, der af staten anvendes til de forskellige foranstaltninger, fastsættes ved de årlige bevillingslove.

Til de enkelte paragraffer skal man bemærke følgende:

Til kapitel I.

Til § 1.

På samme måde, som der efter loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre er oprettet et døvenævn og et tunghørenævn, foreslås der oprettet et blindenævn med den i bestemmelsen angivne opgave. Da det i praksis har vist sig vanskeligt at arbejde med valg for et så kort tidsrum som det for døve- og tunghørenævnene gældende tidsrum af 2 år, foreslås det dog, at valgperioden for repræsentanterne for lærerne og forældrene skal være 3 år.

Til § 2.

Det foreslås, at retningslinierne for administrationschefens medvirken ved gennemførelsen af lovens bestemmelser fastsættes af socialministeren efter indstilling fra blindenævnet.

Til kapitel II.

Til § 3.

Efter forsorgislovens § 258, stk. 3 og 5, påhviler det kommunernes sociale udvalg at give indberetning til statens hovedregister over blinde dels om alle børn, der er blinde, eller hvis syn er så nedsat, at de ikke vil kunne følge undervisningen i den almindelige barneskole eller i særlige skoler for svagsynede., dels om personer, hos hvem der først efter det 16. år indtræder eller konstateres en tilsvarende blindhed eller svagsynethed. End-

videre er det ved forsorgslovens § 258, stk. 4, pålagt enhver koge, der under udøvelsen af sit kald hos born under 16 år iagttager tilstedeværelsen af blindhed eller svagsynethed i det ovenfor nævnte omfang, at give indberetning til vedkommende sociale udvalg, og en tilsvarende pligt påhviler ledere af stats- og kommunale skoler og af privat undervisning. Endelig er det ved folkeforsikringslovens § 63 pålagt Ueger og skoler at give indberetning til invalideforsikringsretten om lidelser, der skønnes at have medført eller i overskuelig tid at ville medføre en væsentlig nedsættelse af erhvervsevnen.

Uanset de nævnte regler foretages indberetning kun i begrænset omfang; navnlig gælder dette blinde eller stærkt svagsynede børn under og i skolealderen. Forslaget tilsigter at gøre reglen om indberetningspligten smidigere og at give mulighed for at effektivisere den. Man har her bygget på den ændring i indberetningspligten vedrørende talelidende, som blev gennemført ved § 1, stk. 1, i lov nr. 197 af II. juni 1954 om ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende. De nærmere indberetningsregler, der skal fastsættes af socialministeren, foreslås udarbejdet på grundlag af blindekonnnissionens udkast hertil.

Samtidig foreslås det i lovforslagets § 23, stk. 1, at bestemmelserne i forsorgslovens § 258, stk. 3- —5, ophæves.

Til kapitel **III.**

Til § 4.

1 det omfang, hvori det har kunnet overkommes, har der fra blindeinstitutternes side vasret ydet vejledning til forældre til blinde og stærkt svagsynede børn, herunder også børn under skolealderen; og der er efter henstilling fra blindekommissionen opnået en særlig bevilling til en — foreløbig forsøgsmæssig udbygning af vejledningsarbejdet.

Det er tanken, at dette for de pågældende børns udvikling meget vigtige arbejde skal udføres ved besøg i hjemmene, ved udarbejdelse af en skriftlig vejledning for forældrene og ved periodiske forældrekurser på blindeinstituttet på Refsnæs, der modtager blinde og stærkt svagsynede børn indtil konfirmationsalderen. Forslaget, der i det væsentlige svarer til § 5, stk. 2, i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, gør det omhandlede vejledningsarbejde til et fast led i blindevæsenets arbejde. Vejledningsarbejdet skal også omfatte blinde børn i den skolepligtige alder.

Til § 5.

Efter den gældende lov af 31. marts 1926 om blinde børns undervisning indtræder undervisningspligten fra og med det skoleår, hvis begyndelse falder i det kalenderår, i hvilket barnet fylder 8 år, og undervisningspligten varer i 10 år til det 18. år, idet børnene dog efter forældrenes ønske kan optages 1 eller 2 år før deres fyldte 8. år. Ordningen står herved i modsætning **til** folkeskolens ordning, hvorefter undervisningspligten varer i 7 år, nemlig fra det 7. til det 14. år. Blindekommissionen har ikke fundet tilstrækkelig grund til fortsat at opretholde denne særordning for blinde og stærkt svagsynede børn vedrørende tidspunktet for skolepligtens indtræden, også i betragtning af den efterfølgende langvarige erhvervsuddannelse, der i almindelighed er tale om. Man foreslår derfor gennemført en tilsvarende regel som folkeskolens om undervisningspligtens påbegyndelse. Derimod finder man under hensyn til de særlige vanskeligheder, undervisningen af disse børn er forbundet med, at burde opretholde reglen om 10 års skolegang. Herefter vil skolegangen normalt vare til det 17. år.

Bestemmelsen i stk. 3, 2. pkt., om, at undervisningspligten i særlige tilfælde efter socialministerens beslutning kan udstrækkes til det 18. år, er foreslået for i givet tilfælde at kunne forhindre, at forældre — i kraft af forældremyndigheden, der varer til det 18. år - - forlanger en påbegyndt erhvervsuddannelse på blindeinstituttet afbrudt.

Paragraffens stk. 5 svarer i det store og hele til § 7, stk. 2, i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre.

Til § 6.

Reglen i stk. 2 svarer til bestemmelsen i § 6, stk. 2, i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, hvorved det dog bemærkes, at der ikke for tiden for blinde børn — således som for døve — findes private eller kommunale skoler.Bestemmelsen berører ikke den særlige kommunale svagsynsundervisning, der foregår i henhold til folkeskolelovens § 2, stk. 5, således i den af Københavns kommune oprettede svagsynsskole.

Bestemmelsen i stk. 3 tilsigter på samme måde som § 4 om vejledningsarbejdet at lette mulighederne for, at blinde og stærkt svagsynede børn kan forblive boende i deres naturlige hjem.

Til kapitel IV.

Til § 7.

Bestemmelsen svarer til § 16 i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre og bygger på det hidtil gældende princip om statens pligt til at afholde udgifterne ved videregående undervisning og erhvervsmæssig uddannelse af blinde og stærkt svagsynede. Det foreslås i § 23, stk. 1, at ophæve reglen i forsorgslovens § 258, stk. 1,

3. pkt., om kommunernes pligt til at afholde udgifterne ved undervisning, der efter anvisning af et blindeinstitut finder sted uden for dette — en bestemmelse, som i praksis ikke længere spiller nogen rolle.

Til § 8.

Stk. 1. Den erhvervsmæssige placering af blinde, hvad enten der er tale om anvisning til egentligt lønarbejde eller etablering som selvstændig erhvervsdrivende, sker hovedsagelig gennem blindeinstituttet i København og Dansk Blindesamfund, for arbejdsanvisningens vedkommende også i et vist omfang gennem de særlige afdelinger for erhvervshæmmede, navnlig ved centralarbejdsanvisningskontoret for København og Frederiksberg. Erfaringerne her og i udlandet viser, at de nævnte opgaver er så specielle, at de nødvendiggør særlig sagkyndigt personale, der også senere, efter at den pågældende er placeret, i givet fald kan være denne til støtte. Arbejdet, der for arbejdsanvisningens vedkommende må ske i nært samarbejde med do offentlige anvisningskontorer og — hvor sådanne findes — med disses særlige afdelinger for erhvervshæmmede, tænkes organiseret i forbindelse med Dansk Blindesamfund i overensstemmelse med blindekommissionens forslag herom.

Stk. 2. 1. punktum omfatter de tilfælde, hvor den pågældende ikke er invalideforsikret, eller hvor hjælp ikke kan ydes i henhold til folkeforsikringsloven. Efter den pr. 1. april 1950 gennemførte ændring i folkeforsikringsloven, hvorved den tidligere lovs § 62 bortfaldt, disponerer blindeinstituttet i København således over en særlig bevilling til indkøb af værktøj til udlærte håndværkere i tilfælde, hvor hjælpen efter invalideforsikringsrettens praksis ikke skønnes at have en sådan erhvervsmæssig betydning, at den kan ydes i henhold til folkeforsikringslovens § 60.

Blinde, erhvervsdrivende håndværkere, ikke mindst børstenbindere, har ofte vanskeligheder ved at skaffe sig ordrer uden seende bistand. Dette fordyrer varerne, som derfor ikke kan sælges til lønnende priser, og hertil kommer vanskeligheder ved at skaffe tilstrækkelig billige og ensartede materialer. Disse forhold har bidraget **til,** at mange håndværkere kun har ringe arbejdsfortjeneste. Bestemmelsen i stk. 2, 2. pkt., åbner derfor mulighed for — i lighed med den i Norge og Sverige gennemførte ordning — ved statsstøtte at søge oprettet et centraldepot, der skal påtage sig fælles indkøb af materialer og sørge for afsætning af produktionen. Det er tanken, at denne institution samtidig skal søge at organisere hjemmearbejde for blinde, der er bundet til deres hjem, en arbejdsform, som de af blindekommissionen foretagne undersøgelser har vist meget stort behov for.

Stk. 3. Bestemmelsen, der svarer til § 17 i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, tager sigte på de særlige værksteder, hvor blinde kan arbejde under „beskyttede" forhold, herunder navnlig „Blindes Arbejde" A/S. Selskabet modtager i øjeblikket et begrænset statstilskud på 31 500 kr. årlig og arbejder, bl. a. på grund af den ringe offentlige støtte, under meget dårlige værkstedsforhold. Det er derfor nødvendigt, at statstilskuddet forøges. Ved behandlingen af spørgsmålet om finansieringen af „Blindes Arbejde" A/S og eventuelt andre lignende institutioner må det imidlertid haves for øje, at man herved kommer til at ligge på linie med finansieringsordningen for tilsvarende værksteder, der oprettes og drives for andre invalidegrupper. Det må derfor overvejes, om der ikke tillige bør søges ydet støtte fra kommuner, hvor de i værkstederne beskæftigede blinde er bosiddende.

Til kapitel V.

Til § 9.

Bestemmelsen svarer til § 19 i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre. Der findes allerede for blinde en række institutioner af denne art, som er anerkendt til statstilskud efter § 67 i loven om offentlig forsorg.

Til § 10.

Dansk Blindesamfund yder i en række tilfælde personlig bistand til blinde gennem sine medlemmer. F. eks. er repræsentanter for blindesamfundet blevet tilkaldt til hospitaler for at tale med patienter, der er blevet blinde, ligesom blindesamfundet yder anden hjælp til blinde i deres daglige tilværelse, herunder bl. a. til at søge invaliderente eller støtte til uddannelse. Der har vist sig at være et meget stort behov for en sådan hjælpevirksomhed, der imidlertid ikke kan blive tilstrækkelig effektiv, så længe der alene arbejdes med ulønnet medhjælp. Under hensyn hertil og til de i udlandet — navnlig i England — gældende ordninger blev der på forslag af blinde kommissionen ydet tilskud af tipsmidlerne og socialministeriet til Dansk Blindesamfund til et 1-årigt forsøg med ansættelse af en lønnet blindekonsulent. De hidtidige erfaringer fra denne ordning viser bl. a., at blindeforsorgen i de fleste tilfælde for sent kommer i forbindelse med de personer, der bliver blinde, med det resultat, at de pågældende bliver passive og initiativløse, og at en erhvervsuddannelse derved vanskeliggøres, hvis den overhovedet kan gennemføres. På grundlag af de således indvundne erfaringer er der foreløbig bevilget

statstilskud **til** — fra **1.** december **1954 at** regne — at ansætte een blindekonsulent.

Til §§ 11 og 12.

Der findes i øjeblikket på blindeinstituttet i København en øjenklinik med tilhørende sygeafdeling, ligesom staten i en årrække har drevet et trykkeri og bibliotek for blinde. Blindekommissionen har foreslået en forbedring af de to institutioners forhold. Med hensyn til trykkeriet og biblioteket foreslår kommissionen bl. a. en sammenlægning med det af foreningen „Danmarks Blinde" drevne trykkeri og bibliotek.

Til § 13.

Bestemmelsen, der svarer til § 14, stk. 2, i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, åbner mulighed for at oprette laboratorier, f. eks. psykologiske, i lighed med den for døve gældende ordning. Det foreslås endvidere, at staten, som det allerede nu i et vist omfang er tilfældet, opretholder en samling af de forekommende apparater og hjælpemidler for blinde, således at man er i stand til at give blinde fornøden vejledning herom.

Til § 14.

Udgifterne til de særlige hjælpemidler og apparater eller andre genstande for blinde (f. eks. særlige briller, skrivemaskiner, stokke og førerhunde) må i fornødent omfang afholdes i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, hvorefter der bl. a. kan ydes hjælp til anskaffelse af høreapparater „og Lignende hjælpemidler" uden hensyn til ansøgerens økonomiske forhold, når disse foranstaltninger skønnes uden uforholdsmæssige udgifter at kunne hjælpe eller i betydelig grad formindske en bestående: invaliditet. Kan hjælpen ikke ydes i henhold til denne bestemmelse, f. eks. fordi den pågældende ikke er forsikret, bør den ydes gennem statens blindeforsorg.

Der ydes nu gennem socialministeriets særlige bevilling til fribefordring til fremme af humane formål delvis fribefordring af blinde med statsbanernes befordringsmidler og i et vist omfang også med private befordringsmidler (baner, rutebiler og skibe); blinde kan herefter mod behørig dokumentation fra blindesamfundet eller blindeinstituttet køre på en halv billet, og en blind med ledsager eller førerhund kan køre på en voksenbillet. Det forudsættes, at kommunerne vil yde fribefordring efter samme retningslinier med de af dem drevne befordringsmidler.

Til § 15.

På blindekommissionens foranledning er der gennemført en efterundersøgelse vedrørende blinde og stærkt svagsynede, som er udgået fra blindeinstitutterne. Resultaterne af denne undersøgelse har dannet grundlag for en række af de af blindekommissionen stillede forslag. Det er ønskeligt at skabe mulighed for også i fremtiden at foretage undersøgelser af denne og tilsvarende art af hensyn til planlægningsarbejdet.

Til kapitel VI.

Til § 16.

Bestemmelsen svarer til de gældende regler ifølge lov nr. 77 af 14. marts 1934 og forsorgslovens §§ 66 og 69.

Til §§ 17—21.

Bestemmelserne er i overensstemmelse med de tilsvarende regler i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre, henholdsvis § 5, stk. 3, og stk. 4, 3. pkt., § 9, § 10, § 12 og § 15, 2. pkt.

Med hensyn til bestemmelsen i § 20, stk. 1, om valg af forældreråd bemærkes, at man har overvejet spørgsmålet om, hvorvidt man skulle indskrænke kredsen af de valgberettigede til at omfatte forældre, der på det tidspunkt, valget foregår, har børn under 18 år i den pågældende skole, men at man finder det rigtigst, at også forældre til elever over denne alder kan vælges til forældrerådet. I denne forbindelse bemærkes, at man, under hensyn til at personlig myndighed opnås ved 18 års alderen, finder, at eksterne elever på statens institut for blinde og svagsynede i København gennem deres egen forening selvstændig bør kunne gøre deres synspunkter gældende, herunder også således at do kan tilkaldes til forhandling i blindenævnet.

Vedrørende bestemmelsen i § 20, stk. 4, hvorefter forældrerådet for socialministeren kan forelægge bemærkninger eller forslag, som besøg på en skole giver anledning til, bemærkes, at det forudsættes, at vedkommende forældre ikke har kunnet forhandle sig til rette med instituttets forstander. Endvidere bemærkes, at der ikke fra bestemmelsen kan sluttes modsætningsvis til, at andre ikke skulle kunne rette henvendelse til socialministeren.

Til § 22.

Bestemmelsen svarer i princippet til § 22 i loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre og er iøvrigt en følge af den i de indledende bemærkninger nævnte ordning, hvorefter staten har ansvaret for forsorgen for blinde og stærkt svagsynede.

Til § 23.

Med hensyn til stk. 1 henvises til de indledende bemærkninger samt til bemærkningerne til §§ 3 og 7.

Vedrørende stk. 2 bemærkes, at regeringen ved § 6, stk. 2, i loven af 1926 om blinde børns undervisning er bemyndiget til ved kgl. anordning at sætte loven i kraft for Færøerne med de lempelser, som ifølge disse øers særlige forhold måtte findes hensigtsmæssige. En sådan kgl. anordning er ikke udfærdiget, men blinde og stærkt svagsynede børn fra Færøerne er blevet optaget på de kgl. bl indeinstitutter. På tilsvarende måde vil blinde og stærkt svagsynede fra Grønland kunne optages på blindeinstitutterne. Selve loven vil derimod ikke i sin helhed kunne finde anvendelse på blinde oø svagsynede på Fagøerne og i Grønland.

Redegørelse for undervisningen på statens institutter for blinde og svagsynede.

Blindeinstituttet på Refsnæs.

Blindeinstituttet på Refsnæs råder over en 2-etagers skolebygning, der udelukkende anvendes til skoleundervisningen, en stor gymnastiksal og et svømmebassin i en tilbygning til gymnastiksalen.

Undervisningen på instituttet omfatter to afdelinger: afdelingen for børn, der blindeundervises, og afdelingen for børn, der svagsynsundervises.

Der undervises i dansk, skrivning, regning, religion, historie, geografi, naturhistorie, fysik, tegning og geometri samt i de særlige blindefag, anskuelse, modellering og sanseøvelse. Klassetimerne udgør for året 1954—55 291 timer ugentlig for blindeklasserne og svagsynsklasserne.

Der undervises på hold i følgende fag: gymnastik, sang, dans, skolekøkken, håndgerning, sløjd og knytning.

1 holdfagene undervises blinde og svagsynede sammen.

Det samlede antal holdtimer for fornævnte skoleår udgør 113½ time om ugen.

Blindeundervisningen omfatter 7 klassetrin. På 1. klassetrin er der 2 parallelklasser, så der i øjeblikket er 8 blindeklasser med 73 elever, der undervises i folkeskolens almindelige pensum, en undervisning, som dog ikke nar at blive afsluttet og derfor må fuldendes på instituttet i København.

I de første skoleår er undervisningen især lagt an på fagene dansk og regning samt en oplæring i hesning og skrivning af punktskrift.

Det siger sig selv, at en oplæring i læsning ved hjælp af fingrenes foleevne tager længere tid end, hvis man kan bruge øjnene til orientering fremad i teksten.

I nar tilknytning til fagene dansk og regning undervises i faget *anskuelse.* Hensigten med dette fag er at here de blinde børn at orientere sig i omverdenen og vække deres interesse for deres omgivelser: man søger at lære dem at undersøge og deraf at drage slutninger.

Det gøres ved ekskursioner først i de nærmeste omgivelser, klassen, skolebygning, spise- og sovesal, hvorefter man går uden for instituttet. Instituttets særlige beliggenhed på overgangen mellem land og by og nær ved stranden giver rigelige muligheder for dette fag. Ved samtaler og beføling, hvor dette er muligt, kan man uddybe og sikre sig, at barnets opfattelse og forestilling af en ting eller et begreb svarer til realiteten.

Hvad barnet har hørt og følt, søger man at fastholde ved faget modellering. Gennem barnets modellering af forskellige ting konstaterer man, om barnet har fået den rigtige forståelse af blandt andet forholdene i tingenes struktur. Man søger ligeledes at fastholde det lærte ved at lade børnene gennem ageren (teater) reproducere oplevede begivenheder eller anskueliggøre læste ting. Faget modellering har også betydning derved, at man her opøver barnets hånd, så den styrkes og udvikles til at være et vigtigt sanseredskab for det blinde barn. 1 de første skoleår ledsages danskundervisningen af lyd- og taleøvelser, så barnets øre opøves til at opfatte sprogets forskellige lyde korrekt og at gengive dem på en tydelig og letfattelig måde.

Regneundervisningen, især for de små, stiller store krav til læreren, idet man må sikre sig, at de stillede opgaver ligger inden for barnets forestillingskreds. Et lille, blindt barn kan ikke det første halve år eller mere orientere sig i en regnebog. Derfor må samtlige små opgaver være overfort på små træ-

klodser; når der kun er een opgave på hver klods, er der intet at tage fejl af, og barnets opmærksomhed skal kun samles om denne ene opgave. Denne stærke selvvirksomhed i begynderarbejdet animerer barnet til aktivitet, et forhold, som er af stor betydning inden for blindeundervisning, hvor det er så nærliggende for barnet at falde hen i passivitet.

Faget anskuelse gøres der også brug af inden for regneundervisningen. Når man f. eks. taler om begrebet km, må man gå en kilometer med børnene, de må måle en hl, 1 og dl, så begrebet bliver en realitet for barnet.

Til brug i regneundervisningen har man specielle regnetavler med små blyterninger, på hvis sider tallene angives med små prikker, ligesom man bruger specielle terninger til angivelse af benævnelser som kg og gr, hl og 1 o. s. v. I den fremadskridende regneundervisning lægges der stor vægt på hovedregning, men eleverne gennemgår dog også normalskolens stof i tavleregning ved hjælp af de ovenfor omtalte regnetavler.

I faget *sanseøvelser* søger man at opøve barnets øvrige sanser, så der bliver mulighed for. at de i nogen grad kan erstatte det manglende syn.

Følesansen udvikles ved. at man begynder med meget simple opgaver. som sporer aktiviteten og giver barnet lyst og mod.

Man sorterer mønter, pengesedler, papir af forskellig kvalitet o. m. a. Man sammenligner længde, bredde og tykkelse, man sorterer kugler, terninger og prismer, ligesom man får forskellige stoffer og lærer at skelne hårdhed, blødhed, elasticitet og tyngde. Man føler på blomster, blade, afgrøder og dyr fra den naturhistoriske samling.

Horesansen gør man fortrolig med de forskellige støjlyde. fodtrin, vognrumlen, billyde, vindens susen og arbejdsstøj fra fabrikker og værksteder. Man søger at opøve børnene i at gå efter en lyd og at konstatere, hvilken retning lyden kom fra, ligesom de lærer at skelne forskellige menneskers fodtrin og stemmer, blandt andet også stemmeklangen (bedrøvet. glad. vred, ung eller gammel).

Også *lugtesansen* kan *være* en god hjælper og kan give impulser til orientering (staldlugt, saltvandslugt, nåleskovsduft) eller til at karakterisere en person (parfume, cigaret), ligesom den kan advare over for farlige stoffer.

Det er ikke alle børn, der får lige meget ud af dette fag, idet intelligens, energi og evne til at bruge hånden spiller ind.

Svag synsundervisningen omfatter 3 klasser, for tiden med 35 elever, nemlig en 3-årig klasse (1. svagsynsklasse) og to 2-årige klasser (2. svagsynsklasse og 3. svagsynsklasse). 3. svagsynsklasse består i år af 2 parallelklasser, ligesom 1. svagsynsklasse i fagene dansk og regning er delt i 2 klasser. Antallet af svagsynsklasser bliver således 5.

Målet er, i de samme fag som folkeskolens, at bibringe de svagsynede elever de samme kundskaber og færdigheder som normaltseende børn med størst mulig hensyntagen til de svage øjne.

Undervisningen af svagsynede børn foregår som undervisningen af andre seende børn, idet undervisningen her henvender sig i udstrakt grad til synet, men det er dog muligt at give børnene visse hjælpemidler som briller, lup, læsepulte og den rette belysning. Den rette belysning af arbejdsstedet spiller en stor rolle. Det klares om dagen ved, at man har gode muligheder for dagslyset i klasserne, ligesom bordene kan placeres. alt efter som barnet har brug for mere eller mindre lys. T de mørke timer er klasserne oplyst med lysstofror.

Undervisningen er meget individuel; de små klasser gør det muligt for lærerne i udstrakt grad at tage sig af den enkelte elev.

Fordelen ved at have paralleltløbende rækker af blinde- og svagsynsklasser mærkes også i undervisningen, idet barnets syn kan ændres, og barnet kan da flyttes fra *den* ene afdeling til den anden.

En del af blindeundervisningen foregår på afdelingen „Kærhus", hvor børn med andre svagheder er anbragt (15 børn).

Undervisningen her er hovedsagelig manuelt præget. idet der undervises i elementar vævning på mindre væve, vævning af måtter og børstenbinding. Der undervises ligeledes i dansk og regning og i de foromtalte blindefag. I faget emneundervisning indbefattes de øvrige, almindelige fag. så der er mulighed for at afstemme disse fag efter børnenes intelligens. Undervisningen her er individuel, da børnenes intelligens J og evne er stærkt divergerende. Undervis-

ningen her varetages af instituttets lærerpersonale.

Der gives på blindeinstituttet undervisning i musik, således at de, der har evner, oplæres i violin- eller klaverspil. Endvidere undervises der i nodelæsning, og særlig musikalske elever modtager undervisning i hørelære for på den måde at udvikle deres musikalske øre.

Der undervises for tiden i 42 musiktimer. Undervisningen varetages af en fastansat lærerinde og to timelærere.

Blindeinstituttet i København.

/. Elever, der overføres fra blinde instituttet på Refs næs.

De på blindeinstituttet på Refsnæs optagne elever, som under hensyn til deres evner skønnes at kunne fortsætte skolegangen og påbegynde en erhvervsmæssig uddannelse, overføres sædvanligvis i 15—16 års alderen efter konfirmationen til blindeinstituttet i København. Hvis derimod fortsat skolegang og påbegyndelse af erhvervsuddannelse skønnes i hvert fald foreløbig at være uhensigtsmæssig, overføres eleverne for de unge mænds vedkommende til Raklevgården, pr. Kalundborg, som udgør en særlig afdeling af blindeinstituttet på Refsnæs, og for de unge kvinders vedkommende til den selvejende, statsanerkendte institution Hestehavehus i Kalundborg. På disse institutioner søger man navnlig ved praktisk beskæftigelse at udvikle eleverne i det omfang, hvor det er muligt; der gives endvidere nogen undervisning i enkelte skolefag (navnlig dansk og regning). I adskillige tilfælde, hvor der på et senere tidspunkt finder en modning af eleverne sted, kan disse derefter overføres til blindeinstituttet i København til egentlig oplæring i erhverv. Svagtbegavede blinde kvinder. som skønnes varigt **at** måtte være under blindeforsorg, overføres eventuelt til det til blindeinstituttet på Refsnæs hørende værnehjem for 20 voksne kvinder, i hvilket hjem de beskæftiges med praktisk arbejde, såsom vævning, strikning etc. Svagt begavede unge mænd kan forblive på Raklevgården.

Undervisningen af de blinde elever er tilrettelagt således, at de på blindeinstituttet på Refsnæs når folkeskolens pensum igennem med undtagelse af sidste års pensum. Dette gennemgås på blindeinstituttet i København, fortrinsvis i *1. fortsættelsesklasse.* Denne klasse har 31 ugentlige timer og er obligatorisk for alle eleverne. Samtidig påbegyndes så vidt muligt erhvervsuddannelsen (håndværk, musik, pianostemning eller vævning). Den daglige undervisningstid er kl. 8-16,30, om lørdagen dog kun til kl. 11,45.

Undervisningen i 1. fortsættelsesklasse omfatter følgende fag:

	timer pr. uge
Almindelige skolefag	19
forberedelse (1 time daglig)	5
gymnastik	5
dans	1
sang	1

De få timer, der ikke optages af den egentlige skoleundervisning, anvender de unge mænd til begyndende erhvervsuddannelse og de unge piger til 1 times daglig rengøring og endvidere til undervisning i strikning og syning, medens der — bortset fra musikeleverne — normalt ikke er tid til nogen egentlig erhvervsoplæring for pigerne.

De fleste elever går fra 1. fortsættelsesklasse over i *2. fortsættelsesklasse* (25 ugentlige timer), hvor man ved friere gennemgang af stoffet og ved samtaler med eleverne giver et yderligere supplement til de kundskaber, de har fået i 1. fortsættelsesklasse. Undervisningen omfatter følgende fag:

	timer pr. uge
Almindelig skoleundervisning	13
skriftligt dansk, „hjemmearbejde"..	3
gymnastik	5
dans	1
sang	1
maskinskrivning (hold)	2

enkelte undervises desuden i engelsk og tysk.

Den øvrige del af den egentlige undervisningstid anvender eleverne til erhvervsuddannelse. Enkelte elever, der skal tage præliminæreksamen og skal uddannes som korrespondenter, fysioterapeuter, telefonpassere eller i musik — for hvilket præliminæreksamen dog ikke er absolut nødvendig — går på præliminærkursus. Nogle elever, der er trætte af at gå i skole eller har ringe anlæg for læsning, går fra 1. fortsættelsesklasse di-

rekte over i den praktiske erhvervsuddannelse, evt. med supplerende undervisning i dansk og regning i ekstraklassen, jfr. herom nedenfor.

For de svagsynede findes der en særlig klasse, *svag synsklas sen.* Eleverne i svagsynsklassen på blindeinstituttet på Refsnæs kommer i skoletiden der folkeskolens pensum igennem i store træk og kunne for så vidt gå direkte derfra ud i det praktiske liv. Indtil for få år siden var dette også tilfældet for det store flertals vedkommende, men på grund af vanskelighederne ved at finde egnet arbejde er man kommet ind på i stor udstrækning at lade også de svagsynede elever komme ind på blindeinstituttet i København. Tidligere lod man svagsynede elever, der fra Refsnæs-instituttet kom til København, enten gå helt til erhvervsuddannelse eller anbragte dem i 1. og 2. fortsættelsesklasse, men da undervisningen i disse klasser er planlagt med henblik på blinde elever, der ikke har kunnet nå folkeskolens pensum igennem i skoleårene på Refsnæs, og da det i det hele taget for flere fags vedkommende er uheldigt at undervise blinde og svagsynede sammen, har man på blindeinstituttet i København oprettet den nævnte *særlige svag synsklasse,* der skulle være en slags efterskole for svagsynede elever. 1 denne klasse søger man gennem emneundervisning o. lign. inden for en gruppe fag at forny og supplere skolegangen for eleverne samtidig med, at man søger at få placeret eleverne i lærepladser eller på anden måde at hjælpe dem til erhverv. I skolefagene undervises 19 timer ugentlig, hvortil kommer timer — som de svagsynede har fælles med blinde — i gymnastik, sang, dans, maskinskrivning og for pigerne tillige rengøring, strikning og syning. Undervisningen er individuel, eleverne kan undertiden gå mere end eet år i klassen.

Svagsynede elever, der skal have præliminæreksamen som grundlag for en erhvervsuddannelse, sendes til praaliminærkursus, idet man dog for at blive klar over deres evner i reglen først lader dem et års tid følge instituttets sprogundervisning i engelsk og tysk, ligesom de får timer i matematik.

De øvrige svagsynede elever arbejder — bortset fra skoletimerne — på instituttets værksteder eller med musikuddannelse.

2. Senere blindblevne.

Blindeinstituttet modtager, som det tidligere er sagt, også elever, der er blevet blinde, efter at den almindelige skoleuddannelse er afsluttet, altså elever, der ikke har gået i barneskolen på blindeinstituttet på Refsnæs. Der er for det første tale om dem, der modtages i 15—16 års alderen. En del af disse elever gennemgår undervisningen i de ovennævnte to fortsættelsesklasser sammen med de fra instituttet på Refsnæs overførte elever.

For nogle elevers vedkommende er forholdet det, at deres svage syn har medført, at de ikke har fået tilstrækkeligt ud af normalskolens undervisning. For denne gruppe er der oprettet en *ekstraklasse.* Der gives undervisning i dansk og regning, 5 timer ugentlig i hvert af fagene. Undervisningen er i høj grad anlagt som individuel undervisning. I denne undervisning kan også deltage eeldre elever på blindeinstituttet, som ønsker at få deres regnefærdighed eller retskrivning forbedret. Enkelte fra instituttet på Refsnæs overførte elever, som af forskellige grunde ikke egner sig til undervisningen i fortsættelsesklasserne eller svagsynsklassen, kan også følge undervisningen i ekstraklassen samtidig med, at de gennemgår begyndende erhvervsuddannelse.

For samtlige skoleelever er undervisning i gymnastik, dans, sang og svømning obligatorisk.

Blindeinstituttet i København modtager yderligere normalt hvert år ca. 20 elever, som er blevet *blinde efter at være blevet voksne,* og altså efter at en eventuel erhvervsuddannelse er afsluttet. Disse elever — af hvilke blindeinstituttet for tiden har 40 — modtager erhvervsmæssig uddannelse, sædvanligvis i de almindelige blindefag, navnlig børstenbinderi og kurvemageri. Samtidig gives der nu også systematisk undervisning i orientering m. v.

Endvidere gives der en særlig *supplerende undervisning* uden for instituttets egentlige arbejdstid. Således kan interne mandlige elever en aften ugentlig deltage i skolekøkkenundervisning, og instituttet har et fritidsværksted, som en af instituttets lærere leder nogle aftner om ugen. Der er aftenskoleundervisning i esperanto og idrætshold forbåde unge mænd og unge piger.

Plan for træning i færdsel og orientering m. v. af blinde elever ved statens institut for blinde og svagsynede i København.

tøt vigtigt led i blindeinstituttets arbejde er at træne og orientere de totalt blinde, så de opnar storst mulig færdighed i at overvinde de vanskeligheder, de møder i trafikken og på (Lagliglivets øvrige områder.

Nedenstående skematiske plan er tilrettelagt for savel blindfødte som senere blindblevue. Den er udarbejdet efter amerikansk forbillede og tilpasset forholdene her på stedet. idet der er taget hensyn til ældre blindes erfaringer og udtalelser angående savnet af en sådan træning og orientering.

Forud for modtagelsen af hver enkeltelev må læreren være gjort bekendt med blindhedsårsagen, elevens helbredstilstand, personlige forhold, tidligere uddannelse m. m., da der under træningen i udstrakt grad må tages individuelle hensyn. Gennem samtaler orienteres eleven om de forskellige former og områder for træningen, og man søger at gøre eleven interesseret i planen. Hvor det gælder nylig blindblevne, vil der ofte *væve* depression til stede og ikke sjælden i svær grad, hvorfor der fra lærerens side må ydes en vis psykologisk indsats, der må stile imod at genrejse elevens livsmod og selvtillid. I samme hensigt bør der på et ret tidligt tidspunkt aflægges besøg i virksomheder, hvor blinde arbejder, og gives oplysning om de eksisterende blindeorganisationer. Eleven gøres straks bekendt med instituttets indretning, arbejdsformer (de forskellige uddannelsesgrene), dagens program (måltider m. v.) og ordensregler.

Efter denne orientering påbegyndes den egentlige træning efter nedenstående plan, der i de enkelte tilfælde kan afkortes eller udvides efter lærerens skøn.

I. Træning i færdsel og orientering.

A. *Rundgang på instituttet med besøg på de jo rshell ige afdel i) ge r.*

B. *Færdselstræning på gange og trapper med og uden ledsager.*

C. *Gennemgang af reliefplan over instituttet.*

D. *Færdsels- og orienteringsøvelser i gymnastiksalen.*

1. Indo velse af naturlig holdning og gang.
2. ()velser i at gå rundt i salen i bestemt afstand fra væggen.
3. Gangøvelser med standsning foran forhindringer, f. eks. buk, hest, plint og særlig skærm.
4. Gang i retning af bestemt lyd, f. eks. tale, håndklap, fløjt, cykelklokke o.a. — først uden. senere med forhindringer.
5. Gentagelse af forrige øvelse, dog således at lyden standses, når eleven begynder at gå.
6. Gang rundt i salen efter lyden af lærerens fodtrin.
7. Træning i at bedømme forskellige højder fra gulvet ved hjælp af ribber og bomme.

E. *Færdsels- og orienteringsøvelser i den lukkede gård.*

1. Øvelser i at gå rundt langs muren og standse ud for bestemt port, dør og vindue.
2. Gang- og lydøvelser fra forrige afsnit gentages her under de ændrede forhold.

F. *Færdsels- og orienteringsøvelser få gaden.* Nedenstående øvelser på gaden foretages først med lagrer og elev i nøje kontakt og derefter med eleven få skridt foran læreren, der er klar til at vejlede og advare. Man øver først på en stille tid af dagen og senere på en tid med stærk trafik. Det indskærpes eleven *aldrig* at gå på gaden uden to armbind.

1. Reliefkort over Østerbro gennemgås.
2. Almindelige færdselsregler indøves.
3. Lærer og elev går forskellige ture, hvorunder eleven vænnes til at opfatte sidegader, fodgængerovergange, porte, kældernedgange, trappestene, lygtepæle, bænke, træer, plankeværker, biler, cykler o. a. samt at indprente sig disse indtryk.
4. Strækningen mellem bopæl og institut indøves med eksterne elever.
5. De vigtigste sporvognslinier i kvarteret indøves; man går til de forskellige stoppesteder og tager med sporvogn.
6. Vejen til og fra Østerport station indøves; eleven køber billet og tager med toget.
7. Eleven går til bager, købmand, cigarhandler, postkontor, sygekasse, rodekontor, bank o. a. Ved orienteringen tages høre-, lugte- og følesans til hjælp. Eleven må forud have lært at genkende penge (mønter og sedler).
8. Oversigtskort (relief) over København gennemgås (sporvognslinierne som grundlag).
9. Distriktskort (relief) efter hver enkelt elevs behov gennemgås.
10. Ele ven lærer at færdes med seende ledsager.
11. Eleven lærer at færdes med blind ledsager.
12. Eleven lærer at færdes med stok.
13. Eleven lærer at færdes med hund (særligt kursus hos hundefører).

II. Almindelig orientering angående dagliglivets krav.

A. *Personlig hygiejne.*

B. *Andre områder.*

1. Indøvelse af almindelig orden.
2. Indøvelse af gode spisevaner.
3. Indøvelse af regler angående tobaksrygning og anvendelse af tændstikker, fyrtøj og askebæger.
4. Øvelse i telefonering (automattelefon).
5. Oplæring i sengeredning og andet lettere husligt arbejde.
6. Eleven vænnes til at „se" på den, han taler med.
7. Eleven belæres om ikke at afvise seendes hjælp af hensyn til andre blinde, der har brug for sådan hjælp.
8. Eleven belæres om almindelig optræden i teater, til koncerter og ved privat selskabelighed.
9. Elever, der selv måtte få lejlighed til at medvirke ved soiréer, koncerter o. lign., instrueres med sagligt henblik herpå.

III. Fritidsbeskæftigelse.

A. *Indendørs.*

1. Spil (skak, dam, domino, kortspil).
2. Selskabslege.
3. Dans.
4. Amatørteater og anden optræden (sang, musik, recitation).
5. Hobby værksted.
6. Gymnastik — også for ældre (obligatorisk).
7. Svømning i hal — også for ældre (frivilligt).

B. *Udendørs.*

1. Spil (ringspil, keglespil o. a.).
2. Idræt,
3. Svømning.
4. Roning (romaskine).
5. Udflugter (bus, tog, tandem m. m.).
6. Traveture.
7. Teltture.
8. Lejrliv (spejderarbejde).

IV. Færdighedsprøver i at:

1. sammenligne nøgler -- f. eks. finde nøgle efter model.
2. sætte låg på æsker af forskellig størrelse,
3. skrue møtrikker på bolte af forskellig størrelse,
1. finde et bor, der svarer til bestemt bolt, ved hjælp af skydelære,
5. sætte bor i maskinen (håndboremaskine) og bore huller,
(i. hente værktøj og hænge det på plads igen,
7. anvende værktøj (hammer, tang, fil, skruetrækker, skruenøgle, vinkel o. a.),
8. slå som i ved hjælp af sømdorn,
9. slå søm i uden sømdorn,
10. måle og veje,
11. foretage forskelligt samlearbejde — o. m. a.

Prøverne kan foretages i hobbyværksted eller på forsøgsværksted.

Ovenstående træning og orientering påbegyndes umiddelbart efter elevens optagelse på instituttet og tænkes praktiseret sideløbende med den almindelige blindeundervisning (punktskrift, maskinskrivning m. v.) og erhvervsuddannelse. Medfølgende kontrolskema er et middel til fra starten at få overblik over, hvad eleven kan præstere, samt til efterhånden at sikre sig, at eleven har opnået fornøden færdighed på de forskellige områder.

KONTROLSKEMA

Rundgang på instituttet:

Kan eleven selv gå fra hovedindgangen til:

opholdsstue?.....
spisestue? .....
sovestue?.....
toiletter?.....
badeværelse?.....
kontorer?.....
øjenklinik? .....
sygeafdeling? .....
tandklinik?.....
lærerværelse ? .....
festsal?.....
gymnastiksal?.....
klasseværelser?.....
musikværelser ?.....
børstenbinderværksted?.....
kurvemageri?.....
skomageri? .....
pianostemmer ?.....
vævestuer? .....
fritidsværksted ?.....
bibliotek? .....
linnedafdeling?.....
køkken?.....
telefonrum?.....
portnerbolig? .....

Kan eleven færdes frit mellem de forskellige afdelinger?

Kan eleven orientere sig på reliefplan over instituttet?

Andre prøver:

Bemærkninger:

Prover i gymnastiksal og lukket gård:

Har eleven naturlig holdning?.....
Har eleven naturlig gang?.....
Kan eleven gå i bestemt afstand fra væggen uden forhindringer?
i sal?.....i gård?.....
Kan eleven gå i bestemt afstand fra væggen med forhindringer?
i sal?.....i gård?.....
Kan eleven gå i bestemt retning efter lyd uden forhindringer?
i sal?.....i gård?.....
Kan eleven gå i bestemt retning efter lyd med forhindringer?
i sal?.....i gård?.....
Kan eleven gå rundt i gården med standsning ud for port?.....
Kan eleven gå rundt i gården med standsning ud for bestemt dør?.....
Kan eleven gå rundt i gården med standsning ud for bestemt vindue?

Andre prover:

Bemærkninger:

Prover i haven:

Kan eleven følge fliserne til og fra lågen?.....
Kan eleven følge fliserne og standse ud for hovedporten? ..
Kan eleven følge tliserne og standse ud for midtergangen?
Kan eleven bedømme afstand til bestemt lydkilde?.....
Kan eleven afgøre, om lyden nærmer sig eller fjerner sig?

Andre prover:

Bemærkninger:

Prøver på gaden:

Kan eleven under tur med ledsager genkende:

sidegader ?.....
porte?.....
kældernedgange?.....
trappestene?.....
lygtepæle?.....
bænke?.....
træer ?.....
plankeværker?.....
biler, holdende?.....kørende?.....
cykler, holdende?.....kørende?.....

Kan eleven rejse en cykel, han har valtet, og anbringe den ved fortovskanten?.....
Kan eleven genkende forskellige slags vejbelægning:
fliser?.....asfalt?.....brolægning?.....grusbelægning?
Kan eleven gå kortere ture uden ledsager (læreren på afstand)?.....
Er eleven usikker?.....nogenlunde sikker?.....helt sikker? .....
Er gangen naturlig?.....Er holdningen naturlig?
Kan eleven orientere sig på reliefkort over Østerbro?.....
Kender eleven de vigtigste sporvognslinier i kvarteret? .....
Kan eleven gå til det nærmeste stoppested for: 1, 3, 6, 9, 14 og 15? .....
Kan eleven stå rigtigt på sporvogn?.....
Kan eleven stå rigtigt af sporvogn?.....
Kan eleven gå til Østerport station?.....
Kan eleven gå tilbage til instituttet? .....
Kan eleven købe billet og tage med tog?.....

Kan eleven gå til:

bager?.....
købmand?.....
cigarhandler?.....
postkontor?.....
sygekassekontor? .....
rodekon tor?.....
bank?.....
o. a.?.....

Kan eleven genkende mønter?.....sedler?.....
Kender eleven de almindelige færdselsregler?.....
Kan eleven selv gå fra bopæl til institut?.....
Kan eleven selv gå fra institut til bopæl?.....
Kan eleven orientere sig på et oversigtskort (relief) over København?.....
Kan eleven færdes rigtigt med seende ledsager?.....
Kan eleven færdes rigtigt med blind ledsager?.....
Kan eleven færdes rigtigt med stok?.....
Kan eleven færdes rigtigt med hund ?.....

Andre prøver:

Bemærkninger:

Udtalelser om:

personlig hygiejne:

almindelig orden:

spisevaner:

tobaksrygning (anvendelse af tændstikker, fyrtøj og askebæger)

andre områder (se planen):

Fritidsbeskæftigelse:

Hvad beskæftiger eleven sig med i fritiden:

indendørs? .....

udendørs?.

Færdighedsprøver:

Kan eleven finde nøgle efter model?.....
Kan eleven sætte låg på æsker af forskellig størrelse?.....
Kan eleven skrue møtrikker på bolte af forskellig størrelse?
Kan eleven finde bor, der svarer til bestemt bolt?.....
Kan eleven sætte bor i boremaskine? .....
Kan eleven bore huller?.....
Kan eleven bore huller med opgiven afstand?.....
Kan eleven hente værktøj og hænge det på plads igen?.....
Kan eleven anvende forskelligt værktøj:

hammer?.....
tang?.....
fil?.....
skruetrækker? .....
skruenøgle ? .....
vinkel? .....

o.a.?

Kan eleven slå søm i ved hjælp af sømdorn?...
Kan eleven slå søm i uden hjælp af sømdorn?
Kan eleven måle?.....
Kan eleven veje?.....
Kan eleven foretage forskelligt samlearbejde? .

Andre prøver:

i;.

Sammenfattende udtalelse om elevens standpunkt samt træningens forløb og resultat:

Forslag til uddannelse og etablering af blinde kurvemagere og børstenbindere.

Undertegnede udvalg, nedsat af A/S Blindes Arbejde, foreningen „Danmarks Blinde", Det kgl. Blindeinstitut i København, Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed og Dansk Blindesamfund, er enige i, at man i vore bestræbelser for at finde nye og bedre erhverv for blinde ikke må glemme de gamle fag, der formentlig endnu i mange år skal beskæftige et stort antal af vore håndværkere. Flertallet hjælpes antagelig bedst gennem A/S Blindes Arbejde, eftersom de savner de naturlige anlæg for at drive selvstændig virksomhed; men det er udvalgets opfattelse, at de forholdsvis få, der ejer disse anlæg, ikke til dato har fået den håndsrækning, de bør have. At starte en selvstændig håndværker med fra 7 til 900 kr. er, både for den pågældende og for de institutioner, der bevilger dette beløb, irrationelt, idet chancen for et godt resultat er for ringe. Udvalget tillader sig derfor at fremkomme med et forslag til den fremtidige etablering af blinde håndværkere samt forslag til en effektivisering af uddannelsen, idet en uddannelse af et vist omfang må være en naturlig forudsætning for en større etablering.

Uddannelse.

Vort principielle standpunkt er ønsket om i så vid udstrækning, som det er praktisk muligt, at sidestille blinde unge med andre unge under uddannelse både med hensyn til faglig kunnen og krav til arbejdsydelser i det daglige og med hensyn til almindelige levevilkår. Dette har bl. a. givet sig udslag i de nedennævnte ferieregler, i hvilken forbindelse udvalget dog vil pege på, at eleverne normalt har været kostskoleelever gennem hele deres barndom og derfor har haft væsentlig mindre lejlighed til at være i deres hjem end andre unge, hvorfor eksempelvis tilbud om juleferie, der gør et ophold i hjemmet muligt til efter nytår, ikke af principielle grunde bør afvises.

Uddannelsestid efter afslutning af den almindelige skoletid.

Kurvemageri: Uddannelsestid på instituttet 2—3 år, som kontoelev 3 år.

Børstenbinderi: Uddannelsestid på instituttet mindst 2 år, som kontoelev 2 år.

Uddannelse på instituttet.

Efter udvalgets mening må elevernes arbejde på instituttet være at sidestille med uddannelse af elever på seende virksomheder, således at eleverne på instituttet f. eks. ikke kan holde lange skoleferier el. lign. Ligeledes bør der være fast, uafbrudt arbejdstid i oplæringsperioden. Der bør således ved ferier gælde de samme regler som ude i det frie erhverv. Dog må instituttet være i stand til at kunne indrømme længere sommerferie det første uddannelsesår; men spørgsmålet om yderligere ferie f. eks. ved jul og påske må være afhængigt af, hvad der er praksis andre steder. De krav, der efter udvalgets mening bør stilles til instituttet vedrørende de kundskaber, eleverne bør have, er følgende:

Kurvemageri.

En kurvemagerelev, der forlader instituttet, og som skal på konto, må kunne fremstille kurve af forskellige, gængse typer, schenet og mattet, ligesom de må kunne fremstille schichtet, schlichtet og vørflet arbejde. Eleven må endvidere kunne foretage rørfletning. Hvis en elev viser sig uegnet til faget — f. eks. fordi han mangler formsans

— bør han snarest muligt overflyttes til andet arbejde.

Bor stenbinderi.

1) Almindelig smuk indtrækning og finering.

2) Miskning. (Dette bør optages som særligt fag).

3) Undervisning i snoarbejde. (Dette arbejde bør optages som særligt fag, og en velegnet snobænk anskaffes på instituttet).

Ad 2: Hidtil har de elever, der er afgået fra instituttet, efter udvalgets mening haft for ringe kendskab til miskning, ligesom deres kendskab til materialerne, der anvendes til børstenbinderi, ikke har været tilstrækkeligt. Det er efter udvalgets mening lige så vigtigt at kunne fremstille egnede og gode blandinger til de bestemte formål, hvortil en borste skal kunne anvendes, som at kunne indtrække, og der bør derfor i fremtiden lægges megen vægt på undervisningen i miskning samt på valget af de materialer, som skal udgøre den blanding, der skal miskes.

Eleverne bør derfor efter et halvt års forløb begynde tilretning af materialerne til det arbejde, de skal indtrække. Man giver f. eks. en elev den opgave at fremstille 12 dusin gadekoste i blandet piasava. Han skal da tilberede et passende kvantum piasava, idet han selv har valgt de strå-arter, der skal anvendes til blandingen, hvorefter han foretager miskningen og sluttelig indtrækker kostene.

Ad 3: Snoarbejde har hidtil ikke været undervisningsfag på instituttet, men da salget af snoede varer, såsom flaskerensere, radiatorbørster, rørrensere, persiennebørster o. lign., udgør en ikke uvæsentlig del af omsætningen, foreslår udvalget, at eleverne oplæres i dette fag, således at de er i stand til at fremstille alle de typer af rensere, de kan afsætte.

Teori, gældende både bor stenbindere oq kurvemagere.

En dag ugentlig eller to eftermiddage, dog ikke lørdag, der er almindelig arbejdsdag (kl. 8—12), modtager eleverne undervisning i:

1) Materialelære. (For kurvemagernes vedkommende endvidere tegning).
2) Kalkulationslære.
3) Regnskabsføring.
4) Maskinskrivning.
5) Handelslære.

Inden eleverne går på konto, aflægges prøve i teori. Det vil endvidere være hensigtsmæssigt, at eleven også giver en prøve på sin praktiske kunnen til forevisning for kontomesteren og til opbevaring til sammenligning ved den afsluttende fagprøve. (Se nedenfor). Der bør efter udvalgets mening fremstilles lærebøger i disse fag til brug ved undervisningen på instituttet.

Der foreslås udarbejdet en håndbog i hvert fag, redigeret og indrettet, således at den stadig kan suppleres.

Kontouddannelsen.

Kurvemageri: Udvalget mener, at man må kunne forlange, at en kurvemager efter endt kontotid skal kunne fremstille følgende varer:

1) Hundekurve, runde og ovale.
2) Klædekurve.
3) Dækketøjskurve.
4) Smudstøj skurve, runde.
5) Rejsekufferter.
6) Babykurve med stativ.

Ligeledes skal eleverne oplæres i reparationsarbejde, ligesom de selvstændigt skal kunne sortere og udvælge de materialer, der skal anvendes under arbejdet.

Børstenbinderi:

Eleverne skal være i stand til at fremstille alle slags håndtrukne børster. Endvidere skal de selvstændigt kunne tilrette materialer samt udvælge de materialer, der skal anvendes under fremstillingen.

En elev kan anbringes som kontoelev både hos seende og blinde mestre. Udvalget foreslår, at elever i børstenbinderi så vidt muligt anbringes hos to forskellige mestre, hvorimod udvalget mener, at uddannelsen i kurvemageri bør ske hos samme mester.

Udvalget ser det ønskelige i, at eleverne får kontopladser, hvor de får lejlighed til at følge den daglige drift, således at de får indsigt i indkøb af materialer, kalkulation og salgsmetoder. I kontotiden forudsætter udvalget, at eleverne fra instituttet modtager et tilstrækkeligt beløb til betaling af kost og logi samt sygekasse, således at eleverne er frit stillet med hensyn til valg af opholdssted. Principielt må man anse det for bedst, at eleverne ikke bor hos mestrene.

Aflønning af eleverne i kontouddannelsestiden.

Udvalget foreslår, at eleverne i denne tid bliver lønnet på følgende måde:

Den første trediedel af tiden lønnes eleven med et beløb, svarende til halvdelen af den nugældende tarifløn, i anden trediedel med et beløb, svarende til $^3/_4$ af nugældende tarifløn, og i sidste trediedel med et beløb, svarende til nugældende tarifløn.

Lovpligtig ulykkesforsikring.

Mestrene skal drage omsorg for, at eleverne er forsikret i henhold til ulykkesforsikringsloven.

Feriepenge.

Der udbetales eleverne feriegodtgørelse i henhold til ferielovens regler for lærlinge.

Forhold under sygdom.

Hvis en elev bliver syg, går udvalget ud fra, at mesteren vil være eleven behjælpelig. I tilfælde af alvorlig sygdom bør dette uopholdelig indberettes til instituttet, der da sørger for sygehusophold o. lign.

Instituttet bør henstille til mestrene at føre et vist tilsyn med elevernes renlighed, adfærd m. v.

Godtgørelse til mestrene.

Det foreslås, at der ydes mesteren et årligt honorar, som man under hensyn til de for tiden værende prisforhold mener bør ansættes til 900 kr. årlig. Dette beløb er tænkt som dækning for materialespild og for undervisning.

Udvalget mener, at denne kontoordning er af overordentlig stor betydning for elevernes uddannelse, og det er derfor af vital betydning, at mestrene får et honorar, der under alle omstændigheder dækker de faktiske udgifter ved oplæringen samt det materialespild, der opstår ved denne.

Tilsyn med kontoeleverne.

Det må erindres, at en elev, der er på konto, stadig er elev under instituttet, som derfor fører tilsyn med eleverne og deres uddannelse. Hvis uddannelsens værdi kan drages i tvivl, bør tilsynet bistås af fagkundskaben inden for blindesagen.

Fagprøve.

Efter endt uddannelse foranlediger instituttet, at eleven aflægger fagprøve, der viser, at han er i stand til at fremstille salgbart arbejde i upåklagelig udførelse. En bedømmelseskomite, bestående af:

1) mesteren i det pågældende fag på instituttet,
2) en af Blindes Arbejde i selskabet beskæftiget fagmand,
3) et medlem, udpeget af Dansk Blindesamfunds fagudvalg,
4) en seende fagmand,

foretager bedømmelsen og udsteder bevis, der skal indeholde en karakteristik at' det udførte arbejde. Den pågældende kontomester har ret til at overvære bedømmelsen.

Blindblevne.

Denne uddannelse står også åben for senere blindblevne.

For kurvemagerelevernes vedkommende er udvalget af den opfattelse, at uddannelsestiden ikke kan afkortes, medens der for børstenbinderelevernes vedkommende i det enkelte tilfælde kan skønnes, om uddannelsestiden under hensyn til tidligere uddannelse eller beskæftigelse kan afkortes noget. Under alle omstændigheder skal uddannelsen afsluttes med ovennævnte fagprøve.

Delvis oplæring (uden fagprøve).

De elever, såvel unge som senere blindblevne, der på grund af svigtende evner eller af helbredshensyn ikke gennemgår ovennævnte, egentlige, faglige uddannelse, modtager den fornødne praktiske vejledning som hidtil for eventuelt at kunne beskæftiges ved hjemmearbejde eller på hjælpeværksteder.

Etablering.

Før den færdiguddannede kan forvente hjælp til etablering, forudsættes det, at han mindst to år har arbejdet hos en selvstændig håndværker, ligesom det forudsættes, at han til starten selv yder et beløb, der for tiden passende kan sættes til 500 kr.

Det er udvalgets opfattelse, at den pågældende må sikres arbejdsro i en periode på 3 til 6 måneder, hvilket betyder, at der må sikres ham dækning for de egentlige startudgifter.

Hvis den pågældende skal have den for-

nødne arbejdsro, må han også sikres de fornødne værktøjer og råvarer. Værktøjerne ydes af Det kgl. Blindeinstituts særlige bevilling til dette formål, medens råvarerne ydes af invalideforsikrmgsretten og blindeinstitutionerne i forening. (Se vedlagte værktøjs- og råvareliste).

Det forudsættes, at den pågældende udarbejder et overslag over etableringen, et overslag, der skal godkendes af de bevilgende instanser, og som må omfatte klaring af følgende punkter:

1) Borgerskab,
2) telefon indlagt,
3) telefonabonnement betalt et halvt år,
4) værkstedsleje betalt et halvt år,
5) skilt, annoncer, tryksager m. v. indtil 500 kr.,
6) det nødvendige værktøj og
7) de nødvendige råvarer.

For A/S Blindes Arbejde:

K. Wüstenberg.

For „Danmarks Blinde":

G. Abel.

For Det kgl. Blindeinstitut i København:

W. Bøgh Christensen.

For Dansk Blindesamfund:

H. C. Seierup.

For Foreningen til at fremme blindes selvvirksomhed:

A. Ch. Louw.

Råvareliste for børstenbindere.

40 kg calabar,
50 - stiv sortfarvet bazzine,
25 - sulimah,
25 - cape palmas,
25 - riocess,
25 - lys bazzine nr. 1,
10 lys kokos,
25 - heglet fiber,
10 - sortfarvet kokos,
10 - madagaskar,
10 - Arengo fiber,
10 - sort glansfiber,
5 - bieget fiber,
2 - nylon
10 - prima hestehår,
1 - svinebørster 2½—2¾,
1 - svinebørster 3—3¼,
3 - broncetråd,
1 pk. kostegarn,
25 dus. gadekostetræer af forskellige typer,
18 — fejekoste af forskellige typer,
20 — støvekoste af forskellige typer,
2 — autobørster,
5 — w. c. børster af forskellige typer,
8 — kalkkoste af forskellige typer,
8 — kærnebørster af forskellige typer,
12 — gulvskrubber af forskellige typer,
15 — skurebørster af forskellige typer,
5 — spandebørster af forskellige typer,
15 — afsæbningsbørster af forskellige typer,
4 — påsmørebørster af forskellige typer,
5 — blankebørster af forskellige typer,
10 — neglebørster af forskellige typer,
forsk. træ i småpartier og andre småting.

Råvareliste for kurvemagere.

200 kg pil,
1 bundt palembang,
2 kg stolerør,
10 sæt kuffertbeslag og -stænger,
10 kg søgræs eller søgræserstatning,
50 kg pilestokke,
I bundt vasket rør,
1 kg viklerør,
2 kg Peddig-rør,
1 rulle jerntråd,
3 dus. kosteskafter
samt lister, cykelkurvehunde, søm og stifter af forskellig størrelse. cykelkurveremme og stolekapsler.

Det kgl. Blindeinstitut
i København

Bli. j. nr.
I. R. j. nr.

Bilag til ansøgning om børstenbinderværktøj til

Betegnelse:	Kr.	Øre
1 arbejdsbord		
1 buk til stoksaks		
1 styreklods til stoksaks		
2 miskekamsbeskyttere		
1 sømdorn massiv, 13 cm lang, 2 cm tyk		
1 gulvskrubbeklods (finerklods)		
1 karskrubbeklods		
1 stoksaks med beskytter		
1 bænksaks stor		
1 miskekam med 12 grove tænder		
1 miskekam med 21 finere tænder		
1 sømdorn (sømapparat)		
1 centimeter stok med huller og knop		
1 måleapparat med millimetermål		
1 kravemål		
1 klaphammer		
50 klemmer (limklemmer)		
1 kostebænk til gadekoste		
1 synål til gadekoste		
6 knevle		
1 høvlebord		
1 høvl alm. (pudshøvl)		
1 hulkehlehøvl med styreskinne		
1 zinkbalje		
1 dolk		
1 engelsk skruenøgle		
1 håndsaks 10″		
1 bænkhammer nr. 2		
1 knibtang		
1 fladtang		
1 bidetang (skrå)		
1 rasp		
3 alm. syle		
1 svær syl (kurvemagersyl)		
2 file		
2 skruetrækkere (lille og stor)		
1 karborundumsten		
1 stålbørste		
1 limpotte med limkoger og pensel		
1 sømkasse med 6 rum		
1 lændebælte med sele		
10 kroge		
1 vægt med lodder. 1 æske + 1 à 2 kg, 1 à 1 kg, 1 à ½ kg		
1 sæt prøvedorne		
Ialt kr.		

Det kgl. Blindeinstitut
i København

Bli. j. nr.
I. R. j. nr.

Bilag til ansøgning om kurvemagerværktøj til

navn: ..... adresse .....

Betegnelse:	Kr.	Øre
1 kurvemagersaks		
1 arbejdskniv		
1 pudsekniv		
1 tryktang		
1 bøjetræ		
1 bankejern		
3 bøjejern af forsk. størrelse		
2 treflækkere		
1 fireflækker		
6 syle, 8 cm, (2 à 10 cm, 2 à 12 cm, 1 à 14 cm)		
1 bænk		
1 arbejdsbræt		
1 bundklods		
1 vandtrug		
1 schen høvl		
26 runde bøjler		
20 ovale bøjler		
4 bøjleholdere		
1 let hammer		
1 knibtang		
1 bidetang (skrå)		
1 borsving		
3 bor, $^1/_2$", $^3/_4$", 1"		
1 skruetrækker		
1 lille fast nøgle		
1 bøjlesav		
1 flad fil		
1 rasp		
1 karborundum sten		
1 alm. høvl		
1 vinkel		
1 passer		
1 meterstok		
1 60 cm stok		
Ialt kr.		

Forslag til uddannelse og etablering af blinde vævere.

Spørgsmålet om uddannelsen af blinde vævere og væversker og deres etablering har været behandlet i et sagkyndigt udvalg, bestående af repræsentanter for „Blindes Arbejde" A/S, Hjem for arbejdsføre blinde kvinder, Mariendalsvej, Dansk Blindesamfunds væveudvalg og blindeinstituttet.

Under arbejdet har der til supplering af den viden og de erfaringer, de nævnte institutioner var i besiddelse af, været indhentet oplysninger hos „Væverlauget" og hos nordiske blindeinstitutioner. Endvidere er der af formanden for Dansk Blindesamfunds væveudvalg, frk. Isa Kam-Hansen, og vævelærerinden ved blindeinstituttet, frk. Agnete Dyssel, foretaget en orienteringsrejse rundt i landet til undersøgelse af hjemmearbejdende væveres og væverskers forhold.

Vedrørende fagets udvikling kan oplyses følgende:

Da vævning i september 1909 indførtes på instituttet som undervisningsfag, betød det en betydelig forbedring af de blinde pigers erhvervsmuligheder, og i en længere årrække blev dette fag næsten det eneste, hvori pigerne blev oplært. Vævningen blev ligeledes optaget på hjemmet på Mariendalsvej, der ved sin nybygning i 1936 fik udvidet sine lokaler dertil betydeligt.

I de senere år, hvor der er blevet flere muligheder for oplæring af blinde piger, har antallet af de i vævning oplærte været noget mindre, men samtidig har faget fået tilgang af unge mandlige elever og senere blindblevne mænd.

Vævningen har i årenes løb vist sig som et udmærket arbejde for blinde. Det er i dette fag muligt at tilrettelægge arbejdet efter den enkeltes evner og kræfter.

Af de færdiguddannede væversker arbejder en del på hjemmet på Mariendalsvej dels for dette, dels for „Blindes Arbejde" A/S, dels for egen regning. Det samme gælder et antal væversker, som arbejder på „Kjæden" i Klerkegade. Endvidere har nogle vævere egen virksomhed, andre vævere og væversker dyrker vævningen som hjemmearbejde. „Blindes Arbejde" A/S køber en del af disses produktion og sælger den til sine en gros kunder eller gennem udsalgene til private kunder.

Der må her som ved andet blindearbejde lægges vægt på, at de fremstillede varer er af prima kvalitet. Det er af stor betydning, at der er en vis adgang til at få seende hjælp. Fællesvævestuer med så stort et antal arbejdende, at der kan være adgang til at få seende hjælp, har vist sig at være en god arbejdsform.

Ved mødet i Dansk Blindesamfund den 13. oktober 1953 har frk. Agnete Dyssel fået overdraget hvervet som konsulent.

Vedrørende uddannelsen er der enighed om følgende retningslinier:

Uddannelsens varighed: 3 år. For senere blindblevne kan uddannelsestiden dog, hvor omstændighederne taler for det, nedsættes.

Anbringelse af elever på konto kan ske på samme betingelser som de for kurvemager- og børstenbinderelever gældende.

Prøver: Der er enighed om at etablere to prøver, der benævnes således:

1. *Blindeinstitutionernes prøve i vævning.*
2. *Blindeinstitutionernes udvidede prøve i vævning* med etablering for øje.

Ved *1. prøve* stilles følgende krav:

1. Eleven skal have nøje kendskab til væven (såvel trissevæv som kontramarchvæv), dens forskellige dele og tilbehør samt til at skille og samle dem.

Endvidere skal eleven kunne:

2. Sætte væv op til håndklæder eller viskestykker (4 skaft) ei'ter opskrift og væve det pågældende stof.
3. Sætte væv op til ternet bomuldsstof i flere farver efter opskrift og væve det pågældende stof.
4. Sætte væv op til stof i rosengang eller munkebort efter opskrift og væve servietter el. lign. (I dette stof skal trenden være bomuld og islætten hør).
5. Sætte væv op til og væve mindst 10 m vaffelvævet badehåndklæde efter opskrift.
6. I *teori* fordres, at eleven har fået undervisning i:

   Garnberegning.
   Bomkamsberegning.
   Elementær bindingslære.
   Materialelære (hør, bomuld, uld og silke skal være gennemgået).
   Kalkulation.

Endvidere skal eleven være øvet i knytning af frynser, i presning af de færdige stoffer, i opmåling og i indpakning.

Ved bedømmelsen af elevens arbejde skal mindst 2 stykker foruden de 10 m badehåndklædestof fremlægges. Desuden skal opgives, hvad eleven har vævet i sin læretid.

Ved *den udvidede prove* stilles yderligere følgende krav:

Eleven skal kunne væve:

Duge (140 cm bredde) og servietter i forskellige variationer, blandt andet 8 skaft drejl.
Gardinstoffer.
Møbelstoffer.
Bordløbere og pudestykker.
Uldne dragtstoffer og uldne halstørklæder.
Gulvløbere.

Inden for hver af ovennævnte grupper: Flere variationer i mønster og farver.

Endvidere samme pensum i teori som til 1. prøve, men yderligere udvidet for bindingslærens og materialelærens vedkommende.

Ved bedømmelsen fremlægges mindst 3 af elevens arbejder, heraf 1 stykke på mindst 10 m.

Desuden skal opgives, hvad eleven har vævet i sin læretid.

Prøverne bedømmes af:

1. En fagmand uden for blindeforsorgen.
2. En faglig repræsentant fra Dansk Blindesamfund.
3. Lederen af væveundervisningen.

Prøverne overværes af vævekonsulenten.

Ved etablering ydes der hjælp af tilsvarende omfang som ved etablering af kurvemager- og børstenbinderelever.

For A/S „Blindes Arbejde":

K. Wiistenberg.

For Dansk Blindesamfund:

H. C. Seierup.

For Hjem for arbejdsføre blinde kvinder:

G. Grotum Holm.

For De kgl. Blindeinstitutter:

W. Bøgh Christensen.

A. Oversigt over størrelsen af den starthjælp **m. v.**, der for tiden ydes de enkelte faggrupper.

	1. Invalideforsikringsretten	*2. Blindeinstituttets værktøjsbevilling*	*3. Legatmidler*
Børstenbindere .		ca. 1 600 kr.	900 kr. til indretning af værksted, anskaffelse af materialer m. v.
Kurvemagere . . .		ca. 600 kr.	
Vævere		ca. 800 kr.	300 kr. til anskaffelse af garn; i tilfælde, hvor vævestue skal oprettes, yderligere fra 750 kr. til 1 500 kr. efter forholdene
Skomagere		ca. 400 kr. til håndværktøj	indtil 2 500 kr. efter forholdene
Musikere	1 500—3 000 kr. til klaver		ca. 1 000 kr. til »biinstrumenter« såsom harmonikaer, fløjter, trompeter m. v.; enkelte underholdningsmusikere og pianostemmere yderligere 1 500—2 000 kr. til klaverer
Pianostemmere .			
Fysioterapeuter (massøser)			300—900 kr. til inventar m. v.
Stenografer og maskinskrivere	1 300—1 400 kr. til skrivemaskine og punktskriftstenografimaskine	efter omstændighederne ca. 250 kr. til punktskriftsmaskine og ca. 900 kr. til en alm. skrivemaskine samt ca. 375 kr. til en punktskriftstenografimaskine	
Selvstændig forretningsvirksomhed			indtil 3 000 kr. til køb eller start af forretning (undertiden suppleret med rentefrit lån i Dansk Blindesamfunds lånefond)

B. Oversigt over antallet af blinde og svagsynede, der har modtaget starthjælp m. v. i tiden 1. april 1944—31. marts 1954.

	1. *Invalideforsikringsretten* (værktøjshjælp ved elevers udskrivning fra blindeinstituttet)*)	2. *Blindeinstituttets værktøjsbevilling* (til elever ved udskrivning)**)	3. *Legatmidler* (også anden hjælp end værktøjshjælp samt værktøj til blinde, der ikke hører under gruppe 1 eller 2).
Børstenbindere .	39	24	75
Kurvemagere . . .	7	3	17
Vævere	9	2	5
Skomagere	3	2	6
Musikere	9		20***)
Pianostemmere .			5
Fysioterapeuter (massøser)			2
Stenografer og maskinskrivere	4	4	3
Selvstændig forretningsvirksomhed			25

*) Væsentlig ydet i henhold til den tidligere bestemmelse i folkeforsikringslovens § 62, der ophævedes ved **ændringen** af folkeforsikringsloven pr. 1. april 1950. Yderligere har 3 ikke invalideforsikrede børstenbindere før denne dato fået værktøjshjælp gennem Københavns magistrat.

**) Ydet med virkning fra 1. april 1950.

***) Deraf halvdelen personer med musik som bierhverv.

Oversigt over størrelsen af den starthjælp m. v., der bør ydes de enkelte faggrupper.

Børstenbindere og kurvemagere. Som det fremgår af bilag 4, har et sagligt nedsat udvalg, omfattende repræsentanter for A/S „Blindes Arbejde", foreningen „Danmarks Blinde", Det kgl. Blindeinstitut i København, Foreningen til at fremme Blindes Selvvirksomhed og Dansk Blindesamfund, stillet forslag om retningslinierne for starthjælpen. Dette forslag går i hovedsagen ud på, at de pågældende, der forudsættes at have arbejdet i 2 år hos selvstændige håndværksmestre, selv skal stille et passende beløb til rådighed, for tiden 500 kr., og at der herudover skal ydes dem beløb til dækning af fornødne startudgifter, således at der sikres dem arbejdsro i en periode af 3—6 måneder. Det forudsættes, at de pågældende udarbejder overslag over udgifterne ved etableringen, hvilket overslag skal godkendes af de bevilgende instanser. Der regnes med, at etableringshjælpen skal dække udgifterne dels til anskaffelse af det på en vedhæftet liste opregnede værktøj og råvarer til den til enhver tid gældende pris, dels udgifterne til oprettelse af telefon og telefonabonnement for ½ år, værkstedsleje for ½ år samt til skilt, annoncer, tryksager m. v. for indtil 500 kr. Hertil kommer eventuelt det fornødne til indretning af værksted.

Vævere. Der bør på lignende måde som med hensyn til børstenbindere og kurvemagere ydes blinde, som skønnes at kunne drive selvstændig virksomhed som vævere, det fornødne beløb til indkøb af en væv med tilbehør til den til enhver tid gældende pris, for tiden ca. 1 000 kr., samt til indkøb af nødvendige råvarer, for tiden også for ca. 1 000 kr., og endelig støtte til oprettelse af og abonnement på telefon, skilt, annoncer og tryksager m. v. efter tilsvarende regler som for børstenbindere og kurvemagere.

Skomagere. Der bør ydes svagsynede, der sættes i gang med skomagerværksted, de fornødne beløb til anskaffelse af materialer, håndværktøj, læste etc., for tiden for indtil 4 500 kr., butiks- og værkstedsinventar, for tiden for indtil ca. 1 000 kr., samt fornødne råvarer, for tiden for ca. 500 kr., eller eventuelt hvad der kræves til overtagelse af et igangværende skomagerværksted. Endelig bør der ydes støtte til telefon, skilt, annoncer, tryksager m. v.

Musikere. Der bør ydes musikere, der skal drive selvstændig virksomhed som restaurantmusikere eller ved undervisning i musik, hjælp til anskaffelse af et klaver, for tiden 1 500—3 000 kr., og eventuelt 1 000—1 500 kr. til anskaffelse af „biinstrumenter" såsom harmonikaer, fløjter, trompeter etc. samt eventuelt tilskud til telefon, skilt, annoncer, tryksager m. v.

Pianostemmere bør have hjælp til anskaffelse af et godt brugt klaver til 1 500 à 2 000 kr. samt det fornødne til anskaffelse af håndværktøj, for tiden ca. 300 kr., og hjælp til telefon, skilt, annoncer, tryksager m. v.

Fysioterapeuter (massøser). Til fysioterapeuter, der (undtagelsesvis) starter selvstændig klinik, bør ydes det fornødne til oprettelse af en sådan, herunder ½ års leje af lokaler, tilskud til anskaffelse af apparater og linned etc. til et beløb af for tiden 1 200—1 500 kr. samt hjælp til telefon,

skilt, annoncer. tryksager m. v. I tilfælde, hvor en fysioterapeut skal arbejde på et hospital el. lign., bør hun have fornøden hjælp til anskaffelse af kitler etc.

Selvstændige forretningsdrivende. Til sådanne blinde og svagsynede, der skal starte selvstændig forretningsvirksomhed uden for de fornævnte fag, f. eks. tobaksforretning, rulleforretning, hønseri etc., bør der ydes det fornødne til igangsættelse og foreløbig drift af virksomheden på tilsvarende måde som ovenfor anført med hensyn til børstenbindere og kurvemagere. Hertil kommer tilsvarende støtte som anført ovenfor til telefon, skilt, annoncer, tryksager etc.

Foreløbig rapport vedrørende forsøg med blindekonsulent.

Jeg fremsender hermed en konklusion over det arbejde, jeg som konsulent for blinde har udført.

I den forløbne periode har jeg besøgt 124 blinde, hvoraf de 110 har boet i byerne Hobro, Randers, Århus og Silkeborg og de 14 i udpræget landdistrikt. Når jeg fortrinsvis har lagt mit arbejde i byerne, er grunden den, at jeg har været tilkaldt til medlemmer, der ønskede at drøfte og få råd i et eller andet problem. 0g jeg har så gjort opholdet noget længere i de pågældende byer og benyttet tiden til at besøge derboende blinde. 0g det samme har gjort sig gældende i landdistrikterne, jeg har besøgt.

For bedre fremover at kunne lægge mine rejseruter, når jeg skal aflægge besøg hos blinde i landdistrikterne, agter jeg at skrive til samtlige socialudvalg, læger, alderdomshjem og præster i det område, jeg efter aftale skulle berejse, om der i deres distrikter findes blinde eller så svagtseende personer, at de må betragtes som hørende under blindeforsorgen. Jeg har ment, at en sådan henvendelse til så vidt forskellige skulle sikre, at man fik alle blinde og svagtseende med, ligesom jeg har ment, at det bedste tidspunkt for fremsendelsen af denne henvendelse ville være umiddelbart efter feriens afslutning.

Med hensyn til de besøgtes alder samt deres alder, da blindheden indtrådte, kan følgende oplyses:

den besøgtes alder

0— 10 år	1	50— 60 år	30
10— 20 -	1	60— 70 -	14
20— 30 -	5	70— 80 -	16
30— 40 -	19	80— 90 -	7
40— 50 -	30	90—100 -	1
		Ialt	124

alder ved blindhedens indtræden

0— 10 år	37	50— 60 år	11
10— 20 -	16	60— 70 -	5
20— 30 -	12	70— 80 -	6
30— 40 -	13	80— 90 -	—
40— 50 -	24	90—100 -	—
		Talt	124

Af de 124 besøgte havde 54 lyssans, 70 lyssans eller syn, der kunne udmåles; de, der havde det meste syn, havde stærkt indskrænket synsfelt.

Årsagen til blindheden er, opgivet til mig, i 12 tilfælde nethindeløsning, 11 synsnervesvind af forskellige årsager, 4 efter meningitis, 11 regnbuehindebetændelse, 6 efter ulykkestilfælde, 7 som følge af sukkersyge, 8 med indskrænket synsfelt (kikkertsyn), 8 hornhindebetændelse, 8 grå stær, hvor der ikke var håb om bedring ved operation, 6 grøn stær, 9 nærsynethed, 1 langsynethed, 2 vitaminmangel, 1 efter skarlagensfeber og 1 efter hjernebetændelse, 29, hvor årsagen til blindheden er ukendt, dels fordi de ikke igennem mange år har søgt øjenlæge, og dels fordi jeg ikke har været i kontakt med deres øjenlæger.

Helbredstilstanden.

Spørgsmålet helbredstilstanden besvarede de udspurgte således: 43 svarede, at helbredstilstanden var tilfredsstillende, dog for de ældre i betragtning af deres alder, 13 havde bronchitis eller astma og bronchitis. Nogle af dem i så høj grad, at de var uarbejdsdygtige, og nogle med deraf følgende komplikationer. 9 havde sukkersyge, deraf nogle med svære komplikationer, så de var helt uarbejdsdygtige, 12 havde nervøse lidelser af forskellig art såsom nerverystelser, nervetrækninger og nervøs

hovedpine, 11 havde muskelgigt i mere eller mindre omfang, dog ikke så udtalt, at det gjorde dem uarbejdsdygtige. Men nogle af dem var ældre. 6 havde mavelidelser, deraf de 5 med mavesår, og en enkelt tyktarmskatarr. De var mere eller mindre arbejdsdygtige. 7 ældre led af åreforkalkning. 2 led af leddegigt i så udtalt en form, at de var fuldstamdigt uarbejdsdygtige, 1 led af en blodsygdom, der dog kunne holdes nede af medicin, så han var arbejdsdygtig. 2 led af nervebetændelse, der gjorde dem uarbejdsdygtige. 3 led af epilepsi i så udtalt en form, at de kun kan have beskæftigelsesterapi, 1 led af efterveerne efter en blodprop, 1 var opereret for lungetuberkulose, 1 led af følgerne efter en stor underlivsoperation, 1 lider af for højt blodtryk, 2 lider af kronisk nyrelidelse, der dog ikke gør dem uarbejdsdygtige, 1 led af årebetændelse, 1 led af muskelsvind, 7 var døve eller meget tunghøre, hvoraf nogle var hjulpet med høreapparater, og de øvrige blev gjort opmærksom på, at det kunne blive undersøgt på en hørecentral, om deres hørelse kunne afhjælpes med høreapparater. Desuden var der flere, hvis hørelse var noget svækket, hvilket dog nærmest skyldtes alderen. Flere af de udspurgte led af flere sygdomme, men jeg har i denne oversigt taget den sygdom med, der var den fremherskende, og som i de fleste tilfælde var årsagen til de andre lidelser, ligesom der var nogle få, der var småt begavet.

Ægteskabelig stilling.

6 ægtepar, af hvilke begge var blinde, 8 kvinder, gift med seende mænd, 47 blinde mænd, gift med seende kvinder. 57 var enten enker, enkemænd, fraskilte eller ugifte. Kun i ganske enkelte tilfælde var der medlemmer i familien, der led af samme øjensygdom som den udspurgte.

Bolig.

Af de udspurgte boede 30 i eget hus, hvoraf halvdelen var gode. De var alle med en enkelt undtagelse kakkelovnsfyret. 17 boede i gode centralopvarmede lejligheder, der dog i de fleste tilfælde var temmelig dyre. 3 boede i ret gode lejligheder med kakkelovn. 14 boede i mindre gode lejligheder, og 18 boede i dårlige lejligheder, alle med kakkelovn. Af disse vil en del af dem, der bor i Århus, i en overskuelig fremtid få deres boligproblem løst ved socialt boligbyggeri. 13 boede på alderdoms- eller hvilehjem under gode forhold. 13 bor hos familien i eget værelse, 9 har lejede, møblerede værelser. 2 bor i aldersrentebolig og 5 i særlige invalidelejligheder i Århus.

En, der nu bor hos sine forældre, der er meget gamle, mener ikke fortsat at kunne ligge dem til byrde, da han ikke kan klare sig selv, hvorfor der er udtrykt ønske om at komme på hvilehjem. Jeg har kontaktet ham med 2 hvilehjem i hans hjemstedskommune, så han vil kunne komme på et af disse hjem, når der bliver en plads ledig.

Klarer sig i det daglige.

Af de udspurgte viser det sig, at de alle med ganske enkelte undtagelser selv klæder sig på. 0g med hensyn til spisning gør de det alle i nødsfald hjemme og har assistance, når de er ude.

Størsteparten af kvinderne, der er udspurgt, ordner selv spisningen i hjemmet, medens det for mændenes vedkommende er sådan, at de får maden rettet an og smørrebrødet smurt. De gør alle selv toilet med enkelte undtagelser, ligesom samtlige udspurgte har hjælp til eftersyn, om tøjet er rent, og det svarer sammen. En del af de udspurgte har grundet på alder eller anden skrøbelighed ikke kunnet være ene, ligesom de har haft vanskeligt ved at orientere sig i hjemmet.

De blinde husmødre og en del enlige kvinder og enkelte mænd tager sig selv af rengøringen i hjemmet med noget fremmed hjælp.

3 blinde husmødre fik hjælp fra Dansk Blindesamfund til en støvsuger, ligesom de blinde husmødre og en del enlige kvinder selv forestår den daglige madlavning. Med hensyn til vask har alle de udspurgte fået vasket ude. 0g de blinde, der har haft børn, har selv taget sig af deres opdragelse og været dem behjælpelig med deres skolegang og lektielæsning.

Ca. halvdelen af de udspurgte har selv kunnet færdes på kendte steder, medens de øvrige kun er kommet ud, når de havde ledsager.

0a. halvdelen benytter færdselsmærket, og nogle flere bruger stok. Kun 3 af de ud-

spurgte har førerhund, der har vist sig at være til stor nytte og glæde for dem.

Alle med undtagelse af en enkelt har kunnet benytte taxa, ligesom der kun er enkelte, der har kunnet benytte sporvogn, bus og tog.

Assistance ved brug af befordringsmidler er for de fleste løst ved hjælp af familiemedlemmer og bekendte, kun for et forholdsvis mindre antal mod betaling.

De besøgte håndværkere forestår selv indkøb til deres produktion og forretning. Med hensyn til bygang er det hovedsageligt sket ved andres hjælp. Få af de udspurgte har selv telefon eller adgang til en sådan.

Læsning.

Af de 124 besøgte kunne 46 læse blindeskrift, hvoraf 3 dog uden forkortelse. Disse udtrykte ønske om at lære forkortelsessystemet, ligesom 30 udtalte ønske om at prøve at lære at læse og skrive blindeskrift. 4 kunne ved hjælp af briller og lup læse sortskrift, dog med besvær. De øvrige 44 mente enten, at de var for gamle, manglede følelse eller interesse for læsning.

Et meget lille antal af de udspurgte lånte bøger på blindebiblioteket. 0g alle låntagerne savnede katalog over, hvad der fandtes af bøger. (Dette savn er i mellemtiden blevet afhjulpet ved udsendelsen af et katalog). Ligeledes har låntagerne udtrykt ønske om, at der fandtes flere eksemplarer af de enkelte bøger, da det var meget vanskeligt for dem at låne de bøger, de udtrykte ønske om.

Den største del af de udspurgte fik avisen oplæst hver dag, ligesom de fik læst de tidsskrifter, de modtog. Et mindre antal af de udspurgte fik oplæsning af bøger (skønlitteratur). 2 ønskede at deltage i oplæsningsaftner, hvoraf den ene er blevet kontaktet med en læsekreds. 3 udtrykte ønske om at få en til at komme og læse højt, hvoraf den ene er blevet kontaktet med en dame, der gratis ville påtage sig højtlæsning for en blind.

4 udtalte ønsket om at få en skrivemaskine for derigennem at gøre sig mere uafhængig af andre, en af dem er hjulpet med en skrivemaskine gennem blindeorganisationerne, og de 3 øvrige har fået anvisning på, hvorledes de skulle forholde sig for at kunne få en skrivemaskine. løvrigt skriver de fleste kun strengt nødvendigt.

Fritid.

Så godt som samtlige udspurgte havde radio og hørte flere udsendelser daglig. 2 af dem havde ingen radio, de er blevet hjulpet med gode brugte, istandsatte apparater fra Dansk Blindesamfund. 4, hvis radioer var forældede og gengivelsen under al kritik, vil man forsøge at hjælpe med nye apparater.

For de udspurgte kvinder var strikning, vævning og syning deres husflid. For mændenes vedkommende var der kun en enkelt, der drev snedkeri som husflid. Hobby var ikke noget, ret mange gav sig af med, nogle spillede på forskellige musikinstrumenter, andre skak, dam og en del spillede kort.

En del af de udspurgte blev meget glade, da de hørte, at der fandtes spillekort, de let kunne lære at spille med. 2 blev foræret spillekort, da jeg mente, at de derigennem kunne forkorte tiden, som faldt dem lang.

En del af de udspurgte, især de ældre, havde, medens de kunne se, været glade for at spille kort, men der var gået så mange år, siden de havde spillet sidst, så de syntes ikke, de havde lyst og interesse i at genoptage spillet. De fleste af dem udtalte, at hvis de dengang, de var blevet blinde, havde vidst, at der fandtes forskellige spil og lignende hjælpemidler, så havde de nok ved hjælp af disse fortsat disse interesser.

Ganske få af de udspurgte gør morgengymnastik, ingen drev sport, men en del dansede af og til.

En del gik i biografen, når der spilledes danske film. Kun enkelte gik til koncert, halvdelen af de udspurgte gik i kirke af og til, nogle få gik i kirke hyppigt, ellers var svaret for det meste, at gudstjenesten blev aflyttet i radioen.

Samtlige udspurgte havde kontakt med andre end dem, de boede sammen med. De blinde, der var medlem af Dansk Blindesamfund, havde alle kontakt med blinde i mere eller mindre omfang. De blinde, jeg besøgte, og som ikke var medlem af foreningen, havde ikke kontakt med andre blinde. De havde alle en større eller mindre omgangskreds eller mennesker, de havde nærmere kontakt med.

Der er kun fra enkeltes side udtalt ønske om nærmere kontakt med andre blinde, og der blev givet dem anvisning på, hvorledes de kunne komme i kontakt med disse.

De udspurgte fik gennemgående hyppigt besøg af familien, og når de ikke fik dette, var grunden, at deres familie boede i andre byer end den, den udspurgte boede i.

Kun i et enkelt tilfælde var der en fader, der havde en søn, der boede i nærheden, og som han ikke havde kontakt med. Jeg tilbød at forsøge at kontakte dem igen, men dette tilbud blev afvist.

Ingen var medlem af fagforening.

10 af de udspurgte var ikke medlem af nogen forening, og der var ikke noget ønske om at blive medlem af Dansk Blindesamfund. De øvrige var medlem af en eller flere foreninger, og de, der ikke ved mit besøg var medlem af Dansk Blindesamfund, søgte optagelse heri.

Spørgsmålet fritiden i den sidste uge udlagde jeg sådan i mit spørgsmål: hvordan går fritiden i en normal uge? 0g svarene herpå var for langt de fleste, at de havde gæster en gang og var ude en gang om ugen, ellers spadsereture, hobby, læsning og radio. Kun et forholdsvis lille antal havde aldrig gæster eller var ude 0:11 aftenen, og dette svar var altid fra ældre.

Beskæftigelsen.

Af de 124 udspurgte havde 40 modtaget skoleundervisning på blindeinstituttet, og ca. 70 havde gået i landsbyskoler og 13 i kommune- eller privatskoler, een påbegynder nu sin fortsatte skoleundervisning på blindeinstituttet på Refsnæs. Ca. 50 havde fået deres uddannelse eller var blevet omskolet på blindeinstituttet. For de blindblevne kvinder havde størsteparten beskæftiget sig ved husligt arbejde, en del som syersker, ved kontorarbejde og i forretning. For de blindblevne mænd var langt de fleste begyndt som tjenestekarle på landet og senere blevet arbejdsmænd i byerne. Nogle havde fortsat som selvstændige landmænd. En del havde været fagarbejdere.

Af de besøgte 43 kvinder var de 6 på alderdoms- eller hvilehjem.

37 gifte kvinder havde deres hovedbeskæftigelse med husgerning. De 23 passede eller deltog i pasningen af deres hjem. Af de udspurgte 43 kvinder havde 8 strikning og 6 vævning, hvoraf en, der var uddannet som væverske, var gået i stå med dette fag; som begrundelse gav hun, at hun havde ingen til at stille væven op og bringe den i orden, hvis der f. eks. sprang en trend. Et par andre blinde kvinder var ligeledes holdt op med at væve; som grund angav de, at de var holdt op, da de under krigen ikke kunne få garn, og var ikke senere kommet i gang igen. Ingen af disse 3 udtalte lyst til at komme på blindeinstituttet og få et kursus til opfriskning af deres fag og lære selv at betjene væven uden fremmed hjælp.

2 kvinder ønskede oplæring i vævning som beskæftigelsesterapi i Århus. En blindbleven i Randers ønskede at lære strikning som beskæftigelsesterapi.

1 tænkte på at drive et hønseri.

1 ønskede rørsædefletning, som hun tidligere havde beskæftiget sig med.

Af de 81 udspurgte mænd var der 12 selvstændige børstenbindere, hvoraf det dog for nogles vedkommende nærmest er som beskæftigelsesterapi. 5 var beskæftiget som børstenbindersvende.

6 var beskæftiget som selvstændige kurvemagere, 2 som kurvemagersvende, hvoraf den ene, der havde fået en uddannelse som telefonpasser, ønskede at få arbejde som sådan.

2 drev hønseri,
2 var pianostemmere,
4 drev selvstændig forretning,
1 var måttevæver,
1 havde afskrivningsbureau,
1 var afskriver for „Danmarks Blinde"s bibliotek,
1 var skomager,
1 uddannet blind kontorist,
1 var landmand,
1 giver undervisning i blindeskrift,
1 har snedkeri som beskæftigelsesterapi.

De øvrige 40 havde ingen beskæftigelse af nogen art, men der forelå ønske om oplæring. En dreng skulle fortsætte sin skoleundervisning på blindeinstituttet på Refsnæs. En ung mand blev kontaktet med blindeinstituttet med en uddannelse for øje.

3, alle gifte, ønskede at lære børstenbinderi, hvis dette kunne ske her i Århus. Det er mit håb, at et sådant arrangement kan gennemføres.

2 udtalte ønske om at lære at væve måtter.

11 ønskede lettere industrielt hjemmearbejde.

De sidste 24 var enten meget gamle eller skrøbelige, så de ikke følte trang til beskæftigelse af nogen art. Dog var der nogle enkelte i 50-års alderen, der ikke var kommet i gang med nogen beskæftigelse og heller ikke udtalte lyst og interesse herfor, så hos dem ville hyppige besøg være nødvendige for at få dem ud af den sløvhedstilstand, de var kommet i.

8 håndværkere, kurvemagere og børstenbindere, udtalte ønske om et centrallager, hvorfra de kunne rekvirere råvarer, og hvortil de kunne afsætte deres fremstillede varer.

5 har udtalt ønske om hønseri.

1 børstenbinder ønskede at blive omskolet til gulvkludevæver, da han aldrig havde følt sig tilfreds og mente, at der lå større indtjeningsmuligheder som gulvkludevæver.

5 har udtalt ønske om telefon for at fremme deres produktion, hvilket søges afhjulpet gennem blindeorganisationerne. 2 allerede afhjulpet.

2 kunne ønske et billigere værksted.

En del har udtalt ønske om at få forretning, kiosker el. lign., men jeg har over for dem. ladet forstå, at dette vil blive vanskeligt, for ikke at sige umuligt, da der ikke var nogen økonomisk baggrund for det, og jeg fandt de pågældende mere eller mindre egnede til at stå bag en disk, så jeg hos dem fik et andet ønske om beskæftigelse frem, som der måske var mulighed for at imødekomme.

Rente.

2 invaliderente med plejetillæg,
72 invaliderente med bistandstillæg,
16 invaliderente,
2 kronisk sygehjælp med bistandstillæg,
1 kronisk sygehjælp,
12 aldersrente med bistandstillæg,
3 aldersrente,
10 på alderdoms- og hvilehjem mod betaling af rente.

6 får ikke rente; af de 6, der ikke får invaliderente, søger 2 for tiden denne. 1 er et barn under 18 år, og de 3 er enten formuende eller har pension; af dem, der får invaliderente, får een kun trediedelsbeløbet, fordi han har pension, og af dem med invaliderente og bistandstillæg, får 3 beløbet, der svarer til bistandsydelse, grundet på indtægter, stammende fra pension, landbrug og forretning. Hvor der har været tale om mindre fradrag i renten, har det i alle tilfældene vseret på grund af den seende ægtefælles indtægt. Ingen af de blindes indtægter har, efter hvad de har oplyst til mig, ligget særlig højt, og i mange tilfælde har de slet ingen indtægt.

Mine samtaler med de udspurgte har afført større eller mindre økonomisk hjælp fra Dansk Blindesamfund til forskellige formål, ligesom jeg har været 7 behjælpelig med at søge bistandstillæg, 1 at søge plejetillæg og en blind at søge aldersrente til hans hustru, ligesom jeg har været 2 behjælpelig med ansøgning til deres socialudvalg om forskellige ydelser. Et barn blev kontaktet med blindeinstituttet på Refsnæs, en ung mand blev kontaktet med blindeinstituttet i København.

Jeg har forsøgt i foranstående at give en oversigt over de problemer, jeg har stødt på ved mine besøg. Jeg har brugt konkrete tal over de ting, som jeg mente var mest væsentlige, og kun brugt skønsmæssige bedømmelser og tal over de spørgsmål, som jeg havde ment havde mindre betydning. Jeg har ved mine samtaler med de udspurgte, efterhånden som jeg kom frem i de forskellige punkter i journalen, givet dem vejledning i spørgsmål, som de ikke kendte, eller som de gerne ville have nærmere belyst. Men jeg har i nogen grad været tilbageholdende over for de udspurgte med at love dem for meget, da jeg ikke har kunnet vide, i hvilket omfang der vil blive stillet midler til rådighed til løsning af deres problemer, ligesom jeg heller ikke på nogen måde har forsøgt at fremkalde ønsker, jeg ikke på forhånd vidste kunne imødekommes. F. eks. har 3 udtalt sig positivt om ønsket at få en talende bog, og mange af dem, som jeg har talt med, som ikke kan læse blindeskrift, og som ikke ville kunne lære det, ville have uvurderlig glæde af en sådan, men da problemet den talende bogs løsning ligger ud i fremtiden, har jeg ikke engang turde omtale den.

Jeg har besøgt 43 kvinder og 81 mænd. 0g som det fremgår af det foranstående, er det jo hovedsagelig boligproblemet,

læsning og beskæftigelsesproblemet, der trænger sig på, selv om det for en stor del af de udspurgte og ældres vedkommende kun vil blive beskæftigelsesterapi, hvorved de regner med at kunne få en mindre indtægt.

En del af de udspurgte har nået en så høj alder, at de ikke har interesser i noget som helst arbejde.

Jeg har i min oversigt over det udførte arbejde fulgt journalen punkt for punkt, spørgsmål for spørgsmål, og håber, at det kan bruges; det indsamlede materiale kunne jo bearbejdes betydeligt mere, men jeg har forstået, at det nærmest var de konkrete spørgsmål, der skulle belyses med tal.

løvrigt blev jeg overalt venligt modtaget, og de udspurgte gav mig udførligt svar på de stillede spørgsmål. Hos ikke medlemmer af Dansk Blindesamfund blev jeg straks ved min indtræden mødt med en vis reserverthed, som dog straks bortfaldt, når de fik at vide, at jeg selv var blind. Ligesom jeg tillægger det, at min hustru er blind, en ikke uvæsentlig fordel for mig, når jeg har besøgt blinde kvinder, og over for dem har forklaret, hvordan min hustru klarer problemerne med husførelsen, og hvad der iøvrigt falder ind under et hjems opretholdelse, ligesom jeg i mine samtaler indhøster erfaringer om, hvordan forskellige problemer bliver klaret af de udspurgte, og som jeg kan lade gå videre til gavn for andre.

Århus, september 1954.

Kai Thor.

Oversigt over personale, maskiner samt udgifter ved statens trykkeri og bibliotek for blinde og foreningen „Danmarks Blinde"s trykkeri og bibliotek.

Statens trykkeri og bibliotek for blinde.

Personale.

Lederen . . . . . tjenestemand (lønnet som forstandere for blindeinstitutterne).

Trykkenet.

Teknisk leder (svagsynet) . . . . . tjenestemand (grundløn 2 700 kr.)

2 nodeoverførere (svagsynede)	840 kr. og 744 kr. mdl.	lønnes efter overenskomst med H. & K.-forbundet og De samvirkende Fagforbund + tillæg på 50 kr. mdl. for „betroet arbejde" til nodeoverfører, bogbinder og korrekturlæser.
1 korrekturlæser (blind)	840 - mdl.	
1 bogbinder (svagsynet)	840 -	
1 trykker og medhjælper (svagsynet) . . .	790 -	

Herudover beskæftiges på time- eller akkordløn nogen løs medhjælp, væsentlig svagsynede og blinde (månedlig udgift ca. 1 300 kr.).

På *biblioteket* arbejder:
en af blindeinstituttets lærere mod ugentlig timereduktion på 24 timer,
bibliotekaren ved foreningen „Danmarks Blinde"s bibliotek, delvis (400 kr. mdl.).

Maskiner.

Trykkeriet råder over 9 stereotyperingsmaskiner, 6 af ældre model med trædemekanisme og 3 nye engelske, elektrisk drevne maskiner. Hertil kommer en speciel tegnemaskine til fremstilling af ophøjede gengivelser af tegninger og kort samt to Victoria-digelpresser.

Hæftning og indbinding foregår på det til trykkeriet hørende bogbinderi, der i de senere år er blevet udstyret med flere moderne maskiner.

Udgifter.

Udgifterne ved driften af statens trykkeri og bibliotek for blinde i finansåret 1954—55 har været følgende:

Lønninger, honorarer og medhjælp	128 423 kr.
Almindelige driftsudgifter	78 306 -
Ialt . . .	206 729 kr.
Herfra indtægt ved salg af papir, bøger, noder m. m.	6 074 -
	200 655 kr.

Foreningen „Danmarks Blinde“s trykkeri og bibliotek.

Personale.

Lederen	som den tekniske leder ved statens trykkeri og bibliotek.	
1 overfører	840 kr. mdl.	aflønnes ligesom personalet ved statens trykkeri og bibliotek efter overenskomst med H. & K.-forbundet og De samvirkende Fagforbund.
1 bogbinder	840 -	
1 biblioteksassistent	744 -	
1 trykkeriassistent	694 -	

Med undtagelse af bogbinderen, der er svagsynet, er medarbejderne blinde. Lederen og bogbinderen beskæftiges delvis af statens trykkeri og bibliotek. Endvidere er der nogen løs medhjælp til korrekturlæsning og budtjeneste.

Maskiner.

1 stereotyperingsmaskine,
1 hæftemaskine.

Udgifter.

Udgifterne i kalenderåret 1954 har været følgende:

Trykkeriet	ca. 40 900 kr.	
Biblioteket	ca. 29 700 -	ca. 70 600 kr.
Materialer vedr. „Budstikke“ m. m.		ca. 23 900 -
	Ialt	ca. 94 500 kr.
Heraf dækker foreningen „Kristeligt arbejde blandt blinde"		ca. 39 600
Foreningen „Danmarks Blinde"		ca. 54 900 -

Forslag til fortegnelse over litteratur til brug ved blindelæreruddannelsen.

Fortegnelser over blindelitteratur.

Lande, Helga: Directory of periodicals of special interest to the Blind in Braille and Inkprint. New York 1933.

Schmidt, Werner und Hedwig: Bibliographie des Blindenwesen, I. (1927), II. (1928), III. (1935). Berlin-Steglitz.

Wiberg, A. F.: Fortegnelse over lærerbiblioteket på Det kgl. Blindeinstitut i København. København 1938.

Tidsskrifter.

Nordisk Tidsskrift for Blinde-, Døvstumme- og Idiotskolen. 1867—84.

Nyt Tidsskrift for Abnormvæsenet, omfattende Aandssvage-, Blinde- og Vanføresagen i Norden. 1899—1930.

Nordisk Blindetidsskrift, udgivet af Nordisk Blindelærerforening siden 1933.

Blindesaken, udgivet af Norges Blindeforbund siden 1912.

Medlemsblad for Dansk Blindesamfund, siden 1916.

Outlook for the Blind, udgivet af American Foundation for the Blind, siden 1907.

The New Beacon, udgivet af The National Institute for the Blind, London, siden 1930 som afløser af The Beacon.

Der Blinden freund, Düren og Berlin-Steglitz, udgivet af Deutscher Blindenlehrerverein, siden 1880. Standset under sidste krig, men udkommer nu igen.

Beretninger.

Beretninger fra de nordiske særforsorgskongresser.

Årsberetninger fra Det kgl. Blindeinstitut i København.

Det kgl. Blindeinstitut på Refsnæs i anledning af 50-årsdagen for dets oprettelse. 1948.

Håndbøger.

Mell, Alexander: Handbuch des Blindenwesens, Wien und Leipzig, 1900.

Psykologisk-pedagogisk Uppslagsbok I—IV, redigeret af Gustav Mattason. Stockholm 1943—46.

Opdragelse og undervisning i Danmark, I—II, redigeret af rektor Einar Torsting. København 1948—49.

Leksikon for opdragere. Pædagogisk-psykologisk-social håndbog I—II. København 1955.

Zahl, Paul A.: Blindness. Princeton 1949.

På initiativ af Talepædagogisk Forening er der på Rosenkilde & Baggers forlag udkommet: *„Lærebog for Talepædagoger"* i to bind, en almen del og en mere speciel del. I hvert fald første del rummer formentlig en hel del stof af interesse også for blindelæreruddannelsen.

I. Sociallovgivning.

For sorgsloven — §§ 66—70 og 251—261.

Folkefor sikring sloven.

Danmarks sociale lovgivning. 1944.

Orla Jensen: Studievejledning i den sociale lovgivning m. m. Århus 1946.

Leksikon for opdragere, jfr. ovenfor under håndbøger.

II. Blinde- og svagsynsundervisningens historie og nuværende forhold i Danmark og udlandet.

Johs. Moldenhawer: Det kgl. Blindeinstituts historie. København 1905.

L. Riitzou: Historisk oversigt over den kgl. blindeforskoles 25-årige beståen. 1923.

Blindeinstitutter nes beretninger, jfr. ovenfor under beretninger.

Plenge, Jørgen: Opdragelse og undervisning af blinde i Danmark, 1949, fra værket: Opdragelse og undervisning i Danmark, bd. II.

What of the Blind? — A survey of the development and scope of present-day work with the blind. — Edited by Helga Lande. New York. American Foundation for the Blind, 1938.

Kretschmer, Reinhold: De blindas historia. Stockholm 1937. (Oversat fra tysk).

Ek, Gustav: Den svenska blindvårdens uppkomst och utveckling. Stockholm 1938.

Strehl, Carl: Handbuch der Blindenwohlfahrtspflege I—II, 1927, 1930.

III. Psykologi og psykologisk pædagogik.

(Elementært kendskab til alm. psykologi og børnepsykologi forudsættes).

Hanselmann, Heinrich: Undervisnings- og opdragelsesvanskeligheder hos sansedefekte, åndssvage og talelidende børn. Dansk oversættelse 1939.

Pintner, Rudolf, Eisenson og Stenton, Mildred: The psychology of the physically handicapped. New York 1945.

Bürklen, Karl: Blindenpsychologie. Leipzig 1934.

Toth, Zoltan: Die Vorstellungswelt der Blinden. Leipzig 1930.

Hayes, Samuel P.: A contribution to a psychology of the blind.

Wiberg, A. F.: Undersøgelser vedrørende blindepsykologien. Foredrag trykt i Nyt Tidsskrift for abnormvæsenet. 20. årg. 1918.

Wiberg, A. F.: Den blindes følemetoder. Foredrag 1926, trykt i beretning om det syvende nordiske møde for abnormsagen. Også som særtryk.

Wiberg, A. F.: Hvorledes udvikles og kontrolleres den blindes rumopfattelse. Trykt i VI. nordiska mötets för abnormsakens förhandlingar. Også som særtryk.

Outsforth, Thomas D.: The Blind in School and Society, a psychological study, New York and London 1933. Anmeldt i Nordisk Blindetidsskrift, 3. årg. 1935.

IV. Arvelighedslære.

Thomsen, Oluf: Menneskets arvelighedsforhold. 1934.

Kemp, Tage: Arvelighedslære. 1943.

V. Anatomi og fysiologi.

Ege m. fl.: Menneskets fysiologi (enkelte afsnit).

VI. Øjen- og synslidelser.

Ehlers, Holger: Deres øjne og hvorledes de skal plejes. 1932.

Skydsgaard, Henning: Øjensygdomme (i håndbog for sygeplejersker).

VII. Høre- og talelidelser.

Forchhammer, Egil: Talevanskeligheder hos børn. 1943.

Lærebog for talepædagoger (jfr. ovenfor under håndbøger).

VIII. Blindes foreningsliv samt institutioner og foreninger til gavn for blinde.

Dansk Blindesamfund 1911-36, Jubilæumsskrift i anledning af Dansk Blindesamfunds 25 års jubilæum.

Ommerbo, Peter: Dansk Blindesamfunds historie. 1944.

Et tilbageblik i anledning af foreningen „Danmarks Blindess 25 års jubilæum. 1908.

„Foreningen til at fremme Blindes Selvvirksomhed" gennem 90 år. 1952.

Diverse artikler om blinde i Leksikon for Opdragere, 1953, jfr. ovenfor under håndbøger.

IX. Erhvervsspørgsmål.

Bahnsen, P.: Erhvervsvejledning og ungdomspsykologi. 1936.

Anspach, K.: Der Blinde in Betrieben der Wirtschaft und Verwaltung. Reichsdeutscher Blindenverband, Berlin.

Skilled hands — issued by The National Institute for the Blind.

Barsøe, Axel: Om mulighederne for blindes beskæftigelse uden for håndværk og musikliv — under medvirkning af H. C. Hammer Sørensen og Ernst Jørgensen. 1928.

Handbok i blindesaksarbeid, utgitt av Norges Blindeforbund. 1948.

Blinde i industrien, udgivet af Dansk Blindesamfund.

Solgaven til de blinde, Dansk Blindesamfund af i dag. 1951.

Blinde i arbeidslivet, utgitt av Norges Blindeforbund. 1949.

X. Metodik.

Frampton, Merle E.: Education of the blind, a study of methods of teaching the blind, edited by M. E. F. in collaboration with the staff of the New York institute for the education of the blind. New York 1940. (Anmeldt i Nordisk Blindetidsskrift 8. **arg.,** 2. hæfte, 1948).

Zech, Friedrich: Erziehung und Unterricht der Blinden. Danzig 1913.

Diverse artikler i beretninger og tidsskrifter, jfr. ovenfor.

XI. Undervisning af svagsynede.

Hathaway, Winifred: Education and health of the partially seeing child, U.S.A. (Anmeldt i Nordisk Blindetidsskrift, 9. årg. 1949).

Lightfoot, William: The partially-sighted school, England. (Anmeldt i Nordisk Blindetidsskrift, 9. årg. 1949).

Svag synsundervisning. Artikler herom i Leksikon for Opdragere, jfr. ovenfor.

XII. Blindebiblioteker m. v.

Artiklen om blindebiblioteker i Leksikon for Opdragere.

XIII.

Schmidt, Werner: Der Blinde in der schönen Literatur. Berlin 1930.

Redegørelse vedrørende forholdene i en række fremmede lande.

England.

Registrering.

Der er ingen tvungen registrering af blinde, men de lokale skolemyndigheder er pligtige at finde og tage sig af blinde og meget svagsynede børn i alderen 2—16 år, herunder gennem de nedenfor omtalte „home-teachers" (i det følgende kaldet blindekonsulenter). Endvidere må blinde for at få adgang til de foranstaltninger, der gennem arbejdsministeriet iværksættes i henhold til The Disabled Persons (Employment) Act, 1944, lade sig registrere.

Der var pr. 31. marts 1949 registreret ca. 87 200 blinde, svarende til 0,17 pct. af befolkningen. Heraf var der 78 579 i England og Wales, der fordelte sig således:

	antallet af blinde	pct.
0— 4 år.....	301	0,4
5—39 -	9 807	12,5
40—49 -	6 863	8,7
50—64 -	17 773	22,6
65—69 -	8 862	11,3
70 år og derover.	34 973	44,5
Ialt...	78 579	100.0

Børn under skolealderen.

Blinde børn kan modtages i blindeskoler, d. v. s. børnehaveafdelinger, fra 2 års-alderen. Anbringelsen i disse er frivillig. Visse private organisationer driver hjem for blinde børn fra den spæde alder. Gennem blindekonsulenterne har man kontakt med hjem, hvor der er blinde børn, og yder forældrene råd og vejledning, før børnene kommer i skole.

Skoleundervisning for blinde børn.

I England og Wales er der særlige skoler for blinde børn indtil det 19. år, idet undervisningen dog ofte udstrækkes til 20—21 års-alderen. Opdragelse og undervisning af blinde børn i alderen 5—16 år er obligatorisk og finder i det langt overvejende antal tilfælde sted i særlige kostskoler for blinde. Undervisningen er fælles indtil 11—12 års-alderen, hvorefter der sker en adskillelse. Flertallet af børnene fortsætter imidlertid den almindelige skoleundervisning indtil det 16. år, hvorefter de overgår til erhvervsmæssig uddannelse i en skole eller et værksted for blinde indtil deres 19.—20. år. Velbegavede børn med evner for højere uddannelse kan komme på særlige „colleges", sædvanligvis indtil det 19. år, hvorefter de eventuelt kan fortsætte på et universitet. Specielle „colleges" er indrettet for elever, der er musikalsk begavede, eller som ønsker uddannelse som stenografer og maskinskrivere.

Særlige kurser i orientering m. v.

„The National Institute for the Blind" har oprettet en institution i Torquay, der væsentlig tager sigte på at undervise blinde, navnlig blindblevne, i at klare sig i dagliglivet. Eleverne bor på institutionen under kurset, der varer 12 uger, hvorefter der gives indstilling til vedkommende myndigheder om, hvad der eventuelt videre skal foretages i retning af erhvervsuddannelse. Institutionen omfatter bl. a. værksteder, og behandlingen sigter således også på at vurdere pågældendes egnethed for et erhverv eller uddannelse til erhverv. Når der er rimelig grund til at antage, at vedkommende kan uddannes, yder arbejdsministeriet økonomisk støtte til kurset. En del pladser er reserveret for blinde husmødre og andre, der ikke skal have erhvervs-

mæssig uddannelse. Kommunerne kan yde sådanne personer økonomisk støtte. I London har man gjort forsøg med en „gruppe-rehabilitation", d. v. s. kurser for blinde, der bliver boende hjemme under kurset. Et af arbejdsministeriet nedsat udvalg vedrørende beskæftigelse af blinde, der i 1951 afgav sin beretning, har meget anbefalet, at man går videre ad begge de nævnte veje.

Blindekonsulenter.

Blindekonsulentens hovedopgave er at besøge voksne personer, der er blevet blinde som voksne, og hjælpe dem, navnlig i den første vanskelige tid. Konsulenten skal prøve på at hjælpe den pågældende til psykisk at affinde sig med, at han eller hun er blevet blind, og man anser derfor mennesker, der selv er blinde, for særlig velegnede til dette hverv, forudsat at de iøvrigt er kvalificerede og er i besiddelse af den rette personlighed. Blindekonsulenten skal ligeledes lære den blinde at klare sig i hjemmet og uden for hjemmet og give undervisning i forskelligt manuelt arbejde samt i punktskrift og maskinskrivning.

Der er beskæftiget 6—700 blindekonsulenter, hvoraf 20 pct. uden fuldt syn.

Erhvervsmæssig uddannelse.

Arbejdsministeriet er efter loven af 1944 (The Disabled Persons (Employment) Act) bemyndiget til at yde fornøden støtte til uddannelse. Ministeriet betaler direkte uddannelsesomkostningerne og yder tilskud til opholdsudgifterne for blinde, der oplæres på anerkendte værksteder. Specielle kurser er oprettet i forskellige fag, medens anden uddannelse sker sammen med seende, eventuelt med en særlig støtte til højtlæsning for eleven. Uddannelsen foregår hovedsagelig på særlige kostskoler. De blinde, der ikke får en videregående uddannelse, jfr. nedenfor, uddannes væsentlig til beskæftigelse i særlige (beskyttede) værksteder for blinde eller til hjemmearbejde. Uddannelse sker da i kurvemageri, børstenbinderi, skomageri, vævning, sadelmageri og maskinstrikning.

Den videregående uddannelse foregår på følgende måde:

Musikundervisning begynder i forbindelse med skoleundervisningen og fortsætter efter opnået 16 års alder på et særligt 4-årigt kursus, hvorefter eksamen kan tages på samme steder som for seende. Enkelte af musikeleverne får samtidig undervisning i pianostemning, hvorefter kurset varer 5 år. Der er også 4-årige kurser i pianostemning alene.

Uddannelsen i fysioterapi (massage), der er 3-årig, omfatter det samme som for seende undtagen kortbølgebehandling.

Uddannelse i stenografi og maskinskrivning tager 4 år og sker på en særlig skole. Uddannelsen omfatter også handelskundskab. I London er der et særligt, 1-årigt kursus i Braille-systemet for ældre, der bor hjemme.

Uddannelse i telefonpasning gives ved 3—4 måneders kurser på et par institutioner for blinde med bistand fra postvæsenet.

Uddannelse til industrielt arbejde sker i en række tilfælde i private firmaer med bistand af en af arbejdsministeriet betalt instruktør. Uddannelsen tager fra få dage til flere uger. Eleverne får i almindelighed løn under uddannelsen. Et særligt 8 ugers kursus i arbejde inden for den lettere maskinindustri er oprettet på arbejdsministeriets træningsskole ved Letchworth, hvor de blinde bor under optræningen. I begyndelsen gives oplæring i samlearbejde og maskinboring for at udvikle manuel færdighed etc., og de sidste 5 uger anvendes til det særlige arbejde, eleven senere skal udføre. Der anvendes udelukkende standardmaskiner, som svarer til det normale erhvervslivs, og uden særlige beskyttelsesanordninger. „The National Institute for the Blind" tager sig af elevernes senere ansættelse.

Enkelte blinde gennemgår universitetsuddannelse.

Arbejdsanvisning.

Forskellige institutioner for blinde foretager arbejdsanvisning. Bl. a. beskæftiger „The National Institute for the Blind" efter aftale med arbejdsministeriet, der afholder lønnings- og rejseudgifterne, 3 instruktører, der aflægger besøg i private arbejdsgiveres fabrikker og værksteder med henblik på at finde egnet arbejde for blinde, således at oplæringen sker i selve virksomheden og med løn til eleven straks fra starten. Der anbringes kun få blinde i den enkelte fabrik, og man lægger vægt på kun at anvise blinde

arbejde i private virksomheder, hvis de kan udføre et tilsvarende arbejde som seende, og på, at arbejdsgiveren får ret til at afskedige de pågældende, hvis de viser sig uegnede.

I den fornævnte udvalgsbetænkning udtales det, at der, uanset at der i forbindelse med den offentlige arbejdsanvisning findes en særlig arbejdsanvisning for invalider, på grund af arbejdets ganske særlige karakter fortsat er brug for særlige instruktører og erhvervsvejledere for blinde til at arbejde i nøje samarbejde med anvisningskontorerne. Der udtales endvidere, at deres virksomhed bør omfatte al beskæftigelse af blinde, også i intellektuelle erhverv, ligesom konsulenterne bør følge de i erhvervslivet ansatte blindes arbejde med regelmæssige mellemrum, f. eks. ved 1—3 besøg årlig under hele ansættelsestiden. Man ønsker en stadig kontakt med vedkommende virksomhed, den blinde selv og arbejdsanvisningskontorerne. I betænkningen anbefales fortsat udbygning af den særlige arbejdsanvisning for blinde.

Blinde er iøvrigt omfattet af det ved loven af 1944 indførte kvotasystem. Herefter er virksomheder med over 25 arbejdere forpligtet til at beskæftige (for tiden) indtil 3 pct. invalider.

Beskæftigelse.

Der er foretaget en nærmere undersøgelse af, hvor mange blinde der er i stand til at udføre arbejde af erhvervsmæssig betydning. Af de ca. 87 000 blinde pr. 1. april 1949 var omkring 36 400 i alderen 16—65 år. Af de 36 400 var 25 000 indberettet som ubeskæftigede, således at antallet af beskæftigede eller værende under uddannelse var omkring 11 500. Det udvalg, der i 1948 på arbejdsministerens initiativ blev nedsat med den opgave at undersøge de eksisterende muligheder for beskæftigelse af blinde, navnlig inden for normale erhverv, og som i 1951 afgav sin betænkning, har også prøvet at finde frem til, hvor mange af de som uarbejdsdygtige indberettede blinde der faktisk var i stand til at udføre en eller anden form for lønnet arbejde. En gennemgang af omkring 24 000 tilfælde viser, at endnu 3 000 var arbejdsføre. Af dem, der stadig ikke kunne betragtes som arbejdsføre, var ca. 4 000 for gamle, 7 700 havde andre lidelser, og 6 400, væsentlig kvinder, kunne ikke arbejde på grund af hjemlige pligter. Over 13 000 af de ubeskæftigede var i alderen 51—64 år.

Beskæftigelsen i de enkelte fag.
Stenografer og maskinskrivere.

Den 1. april 1950 var der i statens tjeneste beskæftiget 63 blinde stenografer og maskinskrivere og 16, der skrev på maskine efter diktafon, medens der i kommunale institutioner var beskæftiget 24 stenografer og maskinskrivere.

Telefonfassere.

Den 1. april 1950 var 125 blinde beskæftiget som telefonpassere i statsinstitutioner og 6 i kommunale institutioner. Staten menes at kunne beskæftige adskilligt flere.

Industrielt arbejde.

Ca. 2 000 blinde er beskæftiget ved industrielt arbejde, flertallet af dem i den lettere metalindustri.

Beskæftigelsen af blinde i industrien har væsentlig udviklet sig i løbet af de sidste 10 år, og det har vist sig, at de blinde kan udføre langt mere arbejde, end man oprindelig troede muligt. Der er væsentlig tale om enkelte rutinemæssige arbejder og ikke om egentligt faglært arbejde.

Det menes, at de beskyttelsesforanstaltninger, som fabriklovgivningen kræver, i al almindelighed er tilstrækkelige også for blinde.

Intellektuelle fag.

Ganske enkelte blinde er beskæftiget i den højere administration og nogle få ved ledelsen af private organisationer og virksomheder. 41 blinde var 1. april 1950 beskæftiget som sagførere eller i andre juridiske stillinger, 61 er præster, og et mindre antal er ansat som professorer eller lektorer ved universiteter. I blindeskoler er der enkelte blinde lærere, navnlig i Braille-skrift og musik.

Fysioterapi (massage).

I januar 1950 var der i Storbritannien ialt 291 blinde fysioterapeuter, heraf 69 heldagsbeskæftigede på hospitaler, og 113, der var beskæftiget en del af dagen, medens

105 havde privat praksis, og 4 var beskæftigede som lærere i fysioterapi. Omtrent 2 pet. af alle fysioterapeuter er blinde. I den fornævnte betænkning betones det, at der må stilles store fysiske og personlige krav til blinde, der antages til uddannelse som fysioterapeuter.

Blindekonsulenter.

Som anført er af ialt 620 blindekonsulenter 20 pct. uden fuldt syn.

Musik.

Ca. 350 blinde personer ernærer sig ved musik, som udøvende musikere med forskellige instrumenter, musiklærere, sangere etc.

Piano stemmere.

Der er nu mellem 600 og 700 blinde pianostemmere i Storbritannien. Enkelte er beskæftigede i musikforretninger, som har afdelinger for pianostemning, og enkelte har kontrakter med kommunale myndigheder om stemning af pianoer i skoler og andre institutioner.

Forretningsvirksomhed.

En del blinde, især krigsblinde, som begunstiges af de særlige midler, der er stillet til rådighed ved lovgivningen om krigsinvalider, driver butiksvirksomhed. Navnlig handles med tobak, konfekt og aviser. Enkelte er sat i gang med kiosker. Ganske enkelte blinde lever af egne forretningsvirksomheder.

Landbrug og havebrug.

I 1949 var der i England og Wales 175 blinde, der var beskæftigede ved hønseri og 61 ved gartneri. Det drejer sig væsentlig om krigsblinde, der har kunnet få den fornødne startkapital gennem den særlige lovgivning for krigsinvalider. Det betones i udvalgsbetænkningen, at der til at drive gartneri kræves noget syn.

Blindeadministrationen.

Ved selve administrationen af institutioner for blinde er foruden de allerede nævnte blindekonsulenter, arbejdsanvisere og lærere også beskæftiget et antal blinde stenografer og maskinskrivere.

Blindeværksteder og hjemmearbejde.

På de særlige blinde værksteder, ialt 69, hvoraf 17 kommunale og 52 private, er der beskæftiget omkring 4 000 blinde, hvortil kommer 1 500 hjemmearbejdere. I henhold til loven af 1944 udøver arbejdsministeriet tilsyn med blindeværksteder, der oprettes af kommuner eller private institutioner, ligesom ministeriet kan give økonomisk støtte til etableringsomkostningerne og driften af værkstederne. Ligeledes yder ministeriet tilskud til de blindes leveomkostninger, rejser, ferier, sygehjælp etc. under opholdet på værkstederne. Der ydes i almindelighed tilskud til supplering af den begrænsede løn, de pågældende blinde kan tjene.

Særlige foranstaltninger for krigsblinde.

To særlige institutioner, „St. Dunstans" og „The Scottish National Institute for the Blind", har taget sig af ca. 2 600 krigsblinde fra den første verdenskrig og 790 fra den anden.

På „St. Dunstans'" gives i det første halve år en indledende træning, bestående først i instruktion i at klare sig i det daglige, og der fortsættes med udførelsen af forskelligt hjemmearbejde og senere med undervisning i blindeskrift og maskinskrivning. Herefter følger den egentlige erhvervsmæssige uddannelse på særlige værksteder, navnlig ved industrielt arbejde. Så snart eleverne har lært den elementære betjening af en maskine, anbringes de ved produktivt arbejde, for hvilket der er skaffet ordrer fra industrielle virksomheder. Arbejdstiden udstrækkes efterhånden til det normale erhvervslivs arbejdstid.

Uddannelse sker endvidere i telefonpasning, fysioterapi, butikshandel, landarbejde etc.

Særlige foranstaltninger for blinde med andre lidelser.

Blinde, der er sindssyge eller åndssvage eller har fysiske lidelser (døve, vanføre, epileptikere etc.), behandles i samme institutioner som tilsvarende seende. Der findes dog enkelte hjem for personer, der både er blinde og døve.

Uddannelse af blindelærere og blindekonsulenter.

Efter gennemgået almindelig læreruddannelse kan optagelse ske på en blindeskole for indtil 3 år, i løbet af hvilket tidsrum den pågældende i forbindelse med sin tjeneste på skolerne studerer den særlige blindeundervisning.

Blindekonsulenter gennemgår særlige kurser af 1—2 års varighed. Ved uddannelsens afslutning modtager den pågældende et særligt certifikat.

Finland.

Organisationen af forsorgen. Udgifternes afholdelse.

Staten driver 2 blindeskoler: i Helsingfors (med en særlig svensksproget afdeling, der skal udskilles som selvstændig) og i Kuopio, begge for børn, der er blinde, eller som på grund af svagsynethed ikke kan undervises i folkeskolen. Undervisning, lærebøger o. lign. og lægehjælp samt rejser med ledsager på statsbanerne ved jule- og sommerferier, og for nærboende også påskeferier, er gratis, men for bolig, kost og pleje erlægges for interne elever i blindeskolerne og for børn. der af en blindeskole er anbragt i plejehjem, en årlig afgift, der i 1934 udgjorde 250 mark, og som betales af værgen eller af hjemstedskommunen efter fattigloven. Værgen, resp. kommunen, drager ligeledes omsorg for beklædning. Ifølge en for nylig afgiven kommissionsbetænkning skal der oprettes særlige klasser for svagsynede børn og for svagtbegavede, blinde børn.

Ifølge kommissionsbetænkningen skal der endvidere oprettes et kontor — omfattende bl. a. de fornødne konsulenter — til at lede blindeforsorgen.

Indberetningspligt vedrørende blinde og svagsynede.

Folkeskoledirektionerne er pligtige at gøre anmeldelse om skolepligtige blinde børn i deres distrikter til „Skolstyrelsen" i Helsingfors, som derefter, om fornødent, drager omsorg for, at børnene sættes i blindeskole.

Bom under skolealderen.

Der findes for tiden en lille, privat, statsstøttet forskole for 5—7-årige. Ifølge det fornævnte kommissionsforslag skal staten oprette en forskoleafdeling ved blindeskolen i Helsingfors, foreløbig således at eleverne optages frivilligt og eventuelt senere med adgang til obligatorisk optagelse i skolen af børn i 5—7 års alderen.

Skoleundervisning af blinde og svagsynede børn.

Blindeskolernes undervisning er 10-årig, således at de første 8 års undervisning svarer til folkeskolens og dennes fortsættelsesundervisning. I de sidste 2—3 år gives hovedsagelig undervisning i manuelt arbejde, d. v. s. for mænd børstenbinderi og kurvemageri samt træarbejde og for kvinder sy- og vævearbejde. Næsten alle elever uden undtagelse bor på skolen. Børnene fordeles i klasser og afdelinger efter deres evne til at følge undervisningen. Klasserne må i almindelighed ikke omfatte mere end 14 elever. Den egentlige erhvervsuddannelse sker kun gennem de blindes egne foreninger, jfr. nedenfor angående erhvervsmæssig uddannelse.

Efter kommissionsforslaget skal der i blindeskolerne oprettes småbørnsafdelinger for 5—7-årige.

Erhvervsmæssig uddannelse og placering.

Staten har hidtil ikke draget omsorg for erhvervsuddannelsen af blinde, men denne har været overladt til de blindes egne organisationer. Foreningen „De blindes venner" driver 2 uddannelsesskoler, een for mænd og een for kvinder. „De blindes centralforbund" arrangerer kurser i kurvemageri. Efter fornævnte kommissionsforslag skal der oprettes en særlig statslig håndværksskole for blinde, hvorefter blindeskolen skal indskrænkes til folkeskole for blinde med almindelige skolefag. I håndværksskolen skal gives et 1-årigt grundkursus i børstenbinderi, sløjd, håndarbejde for kvinder og almendannende fag samtidig med, at der gives erhvervsvejledning. Derefter følger den egentlige, faglige undervisning i børstenbinderi, kurvemageri, håndarbejde, fysioterapi (massage), land- og havebrug, husførelse, musik, maskinskrivning og sprog. Studietiden varer 1—4 år, hvortil

eventuelt kommer yderligere privat undervisning i forskellige fag såsom kurvemageri og musik.

Starthjælp og værktøj m, v.

Der kan for socialministeriets regning ydes starthjælp, værktøj og råmaterialer gennem „De blindes centralforbund". Af kontrolhensyn kræves, at modtageren er medlem af en blindeforening.

Arbejde under beskyttede forhold.

„De blindes hus" i Helsingfors indeholder foruden bolig for blinde forskellige værksteder for blinde håndværkere samt de blindes massage- og fysiurgiske institut. Tilsvarende arbejdssteder for blinde findes 3 andre steder i landet.

Invaliderente, særlige blindeydelser.

Socialministeriet yder efter ansøgning blinde, som er fyldt 16 år, en blindeunderstøttelse på for tiden indtil 18 000 mark årlig. Kommunerne deltager ikke i forsorgen for blinde udover den almindelige fattigforsorg.

Blindekonsulenter, bistand til blinde efter afsluttet uddannelse.

En privat organisation har for nylig ansat en blindekonsulent (blind). Herudover arbejder i de større byer ialt 5 diakonisser for blinde og døve. Ifølge den fornævnte kommissionsbetænkning skal der — som anført under pkt. 1 — oprettes et kontor, omfattende bl. a. de fornødne konsulenter, til at lede blindeforsorgen.

Uddannelse af blindelærere.

Uddannelsen sker ved statens to blindeskoler. Der kræves, at eleven har folkeskolelærereksamen eller filosofikandidateksamen. Uddannelsestiden er 1 år, hvor der gøres tjeneste ved en blindeskole, og der må aflægges eksamen i teori og praktik på en sådan skole, dels i herhenhørende pædagogik og didaktik, dels i praktisk lærergerning. Til undervisning i håndværksfag kræves i almindelighed den til undervisning i den højere folkeskole fornødne uddannelse og teoretisk og praktisk indsigt i faget samt eksamen ved blindeskole som for andre lærere.

Blindelærernes undervisningspligt.

Undervisningspligten ved blindeskolerne omfatter for forstanderne og internatsforstanderinder 10 timer ugentlig og for lærere, herunder håndværkslærere, 28 timer ugentlig.

Særlige foranstaltninger for blinde med andre lidelser.

I blindeskolerne må ikke optages børn, der er døve, åndssvage eller stærkt vanføre. Elever, der savner udviklingsmuligheder, skal fjernes fra skolen og fritages for skolepligt. Efter det foreliggende kommissionsforslag skal åndssvage blinde placeres i særlige afdelinger i de ligeledes planlagte centrale åndssvageanstalter.

Norge.

Organisationsformen. Udgifternes afholdelse.

Staten driver een blindeskole for drenge og piger ved Trondheim og to fagskoler i Oslo, henholdsvis for unge mænd og unge kvinder; sidstnævnte drives af staten i lokaler, lejet af „Blindemissionen".

Staten betaler elevernes hjemrejse i sommerferier, og amterne (fylkene) og kommunerne betaler for ophold og beklædning på skolerne. Betalingen er 1 100 kr. + beklædning. Det kan pålægges meget velstillede forældre at betale for ophold og beklædning, men det sker ikke ofte.

Blinde over 21 år, som ikke har gået i blindeskole, kan få bidrag af staten til betaling af taksten, 1 100 kr., på fagskolerne for blinde, men må selv sørge for beklædning.

Der kan under visse betingelser ydes statstilskud til private eller kommunale skoler, men der findes for tiden ingen.

Indberetningspligt vedrørende blinde og svagsynede.

Skolestyret i hver kommune skal give en årlig skematisk indberetning til distriktets skoledirektør om blinde og svagsynede, der trænger til undervisning på blindeskole. Skoledirektøren videresender indberetningen til direktøren for specialskolerne, som

træffer bestemmelse om indkaldelsen. I et udarbejdet lovforslag, som endnu ikke er forelagt stortinget, foreslås det, at „helserådet" i hver kommune skal have en tilsvarende pligt til at indberette voksne blindblevne undtagen aldersblinde. Efter lovforslaget skal lærere og læger også have indberetningspligt vedrørende børn i skolealderen.

Børn under skolealderen.

Norges Blindeforbund driver et privat blindehjem for indtil 12 blinde børn fra den spæde alder til 7 års alderen.

Blindelærerne lægger megen vægt på kyndig, pædagogisk behandling af børnene i så tidlig en alder som muligt, men på grund af de store afstande er det kun i ringe omfang muligt at give forældrene råd og vejledning.

Skoleundervisningen for blinde og svagsynede børn.

Der er skolepligt for blinde og svagsynede børn fra (normalt) 7 års alderen i 7 år, hvorefter eleverne er berettiget til optagelse på fagskole for blinde. Her gennemgår de først en 1-årig fortsættelsesskole (med fortsat teoretisk undervisning og prøvning i praktiske fag) og derefter en 4-årig faguddannelse. Berettiget til optagelse i blindeskole er blinde børn mellem det fyldte 7. og det fyldte 21. år. Blinde og svagsynede er i det hele berettiget til uddannelse for amtets og kommunens regning i indtil 12 skoleår, indtil de er 21 år.

I 1. og 2. klasse har børnene 5 timer ugentlig, hvor de lærer at snøre sko, knappe, knytte etc. for at opøve fingerfærdighed og formsans. I 7. klasse er der skolekøkkenundervisning for både drenge og piger. løvrigt undervises i samme fag som i folkeskolen, idet tegning erstattes med modellering, hvortil kommer maskinskrivning og (som ikke obligatorisk) musik.

Erhvervsmæssig uddannelse.

Der findes, som anført, en offentlig fagskole for unge mænd og en for unge kvinder, begge i Oslo. Skolerne er 4-årige og rummer internater, der modtager elever, som har gennemgået barneskolen for blinde, og elever, som har mistet synet i voksen alder. Der gives, for så vidt, angår håndværksfag, undervisning for mænd i snedkeri, kurvemageri og møbelpolstring. For kvinder gives undervisning i kvindeligt håndarbejde såsom vævning, maskinstrikning og håndstrikning, madrasstopning, stolesædefletning, husligt arbejde og forskellige småarbejder.

For elever, der har mistet synet som voksne, er der på begge skoler kurser i læsning og skrivning af blindeskrift og på almindelig skrivemaskine.

Eleverne får ikke løn under oplæringen, idet de menes i så fald kun at ville udføre de arbejder, som giver den største indtægt.

På fagskolerne får elever, som ønsker det, lejlighed til at øve sig i forskelligt industrielt arbejde. En del blinde har søgt arbejde inden for industrien.

På fagskolerne for blinde uddannes musikalske elever i klaver- og orgelspil og i teoretiske fag som harmonilære, kontrapunkt, formlære og musikhistorie. Uddannelsen afsluttes i reglen med organisteksamen.

Uddannelse i pianostemning finder også sted. Enkelte håndværkselever kan desuden få undervisning i et musikinstrument eller i sang.

Kun få blinde har studeret ved universitetet, idet undervisningen er kostbar, og blinde har svært ved at opnå stillinger, der skaffer dem sådanne indtægter, at det lønner sig at påbegynde et langvarigt fagstudium.

Ved fagskolerne for blinde gives der undervisning i norsk og engelsk stenografi og maskinskrivning, i hvilke fag der tages eksamen ved et stenografiinstitut for seende, således at eleverne viser, at de kan klare samme tempo som seende elever.

På fagskolen gives også undervisning i handelsfag, således at de pågældende kan tage handelsprøve og kan få næringsbrev og starte en lille forretning på egen hånd, når de har handelspraksis i 2 år før eller efter den teoretiske uddannelse.

Enkelte elever er efter realeksamen gået ind på et massageinstitut for at uddanne sig til fysioterapeuter (massører).

Starthjælp og arbejdsanvisning.

Eleverne får bidrag af legater til anskaffelse af blindeskriftsmaskiner og almindelige skrivemaskiner samt af værktøj til håndværk og musikinstrumenter i det om-

fang, lærerpersonalet finder det nødvendigt. Der er nylig foreslået ydet også et mindre beløb af statens midler til dette formål. Udleveringen sker til ejendom, men med pålæg om, at salg ikke må finde sted. Misbrug menes ikke at være forekommet i større udstrækning, men nogen virkelig kontrol kan på grund af de store afstande ikke føres.

Norges Blindeforbund har egen arbejdskonsulent, som bistår de blinde, der ønsker at sættes i gang med egen virksomhed eller at få arbejde i det åbne arbejdsmarked. Ca. 120 er blevet placeret ved almindeligt industriarbejde, og de allerfleste får normal tarifløn.

I 1949 blev der udarbejdet en erhvervsoversigt, som omfattede de blinde, som da var medlemmer af Norges Blindeforbund med underafdelinger, ialt 1230 personer.

Af disse var 88 uden nævneværdig beskæftigelse, men egnet til sysselsætning, medens 308 var uegnet til beskæftigelse på grund af alder, sygdom eller anden grund.

De resterende 834 fordelte sig gruppevis sådan:

1) *Hjemmearbejdere:*		
Møbeltapetserere	96	
Kurvemagere	46	
Børstenbindere	36	
Snedkere	20	
Skomagere	3	
Strikkersker	68	
Væversker	22	
Jord- og havearbejdere	69	
Diverse hjemmearbejde	25	
Husarbejde	176	
		561
2) I blindeforbundenes fælles værksteder		40
3) Industriarbejde		71
4) *Kvalificerede arbejder:*		
Organister	23	
Andre musikere	22	
Pianostemmere	16	
Sygegymnaster (massøser)	11	
Lærere ved blindeskolen	4	
Andre lærere	7	
Præster	2	
Emmissærer	2	
Forfattere	2	
Foredragsholdere	1	
		90
5) *Kontorarbejde og lignende:*		
Telefonistinder	2	
Disponenter	2	
Beskæftiget i blindeorganisationerne, på kontoret, i trykkeriet og ved bibliotekerne	30	
		34
6) *Forretningsdrivende:*		
Handlende	16	
Fabrikejere	4	
Kaféejere	3	
Bogkolportører	2	
Bladejer	1	
		26
7) *Anden beskæftigelse:*		
Fiskere	6	
Bude	6	
		12
Ialt...		834

I de 6 år, der er gået, siden denne optælling blev foretaget, er der sket en del ændringer. Tallet på industriarbejdere er steget, ligesom tallene for møbeltapetserere, kurvemagere og sygegymnaster, medens tallet for snedkere og børstenbindere er gået tilbage.

Arbejde under beskyttede forhold, hjemmearbejde.

Når en elev er færdig med sin uddannelse på blindeskolen, melder han sig ind i blindeforbundet i sit distrikt og får derigennem den økonomiske hjælp, forbundet yder sine medlemmer. På grund af de store afstande er det ikke fagskolerne muligt at yde tidligere elever hjælp, når de på hjemstedet skal i gang med eget værksted eller søge arbejde hos andre arbejdsgivere.

Invaliderente og andre særlige blindeydelser.

Staten yder efter ansøgning trængende blinde en særlig „blindetrygd" på for tiden 1 440 kr. årlig både i by- og landkommuner.

Økonomisk hjælp efter uddannelsen på blindeskolen ydes iøvrigt af Norges Blindeforbund og af „Foreningen for blinde" (seende medlemmer). Flere kommuner yder desuden blinde „uføretrygd".

Blinde, som har almindelig sygeforsikring, får forsikringspræmien helt eller delvis refunderet af Norges Blindeforbund, der også yder anden økonomisk hjælp og støtte på forskellig måde.

„Foreningen for blinde“ yder foruden almindelig økonomisk hjælp også hjælp til blindes videreuddannelse.

Blindekonsulenter, bistand til blinde efter afsluttet uddannelse.

Der henvises til oplysningerne under: Starthjælp og arbejdsanvisning samt Arbejde under beskyttede forhold, hjemmearbejde.

Uddannelse af blindelærere.

Indtil 1953 fik blindelærerne ingen specialuddannelse, før de tiltrådte. I foråret 1953 arrangerede direktoratet for specialskolerne det første kursus for lærere, som søgte stillinger i blindeskolen. Lignende kurser vil herefter blive afholdt med passende mellemrum.

Særlige foranstaltninger for blinde med andre lidelser.

Særlige foranstaltninger af nævnte art er ikke truffet. Også svagt begavede blinde og blinde epileptikere kan optages på blindeskole, men hvis de ikke er i stand til at lære noget, søges de optaget på tilsvarende anstalter for seende.

Sverige.

Organisationen af forsorgen. Udgifternes afholdelse.

Staten driver et blindeinstitut med forskole og håndværksskole i Tomteboda ved Stockholm for blinde., der optages som børn, en håndværksskole i Kristinehamn for blinde mænd og en håndværksskole i Växjö for blinde kvinder, begge for personer, der er blevet blinde efter det 14. år. Mandlige elever fra Tomteboda kan, hvis de ønsker det, få deres uddannelse i børstenbinderi eller kurvemageri på håndværksskolen i Kristinehamn.

Endelig driver staten en plejeanstalt i Lund for blinde med kombinerede legemlige eller åndelige lidelser.

Der er ingen private eller kommunale blindeskoler.

Staten afholder alle udgifter ved undervisning, bolig, kost, beklædning og jule-, påske- og sommerferierejser for de i institutionerne i Tomteboda og Lund optagne personer. Håndværksskolen i Kristinehamn er en dagskole, hvor eleverne selv betaler udgifterne til klæder og ophold hos private familier i byen, idet dog staten bidrager med 1 000 kr. årlig. Håndværksskolen i Växjö er en kostskole, hvor eleverne betaler 230 kr. årlig for kost og logi samt rejser, ligesom de selv må holde sig med beklædning.

På statens institutter optages ikke blot blinde, men også svagsynede, d. v. s. de, som på grund af nedsat synsevne ikke kan undervises i den almindelige skole.

Indberetningspligt vedrorende blinde og svagsynede.

Sognepræsterne skal årlig inden 1. april til vedkommende folkeskolestyrelse indsende en fortegnelse over alle i vedkommende skoles distrikt værende blinde under 20 år, hvorefter folkeskolestyrelserne inden 1. maj videresender oplysningerne til „Skolöverstyrelsen“s inspektør for blindeundervisningen (i Stockholm). Folkeskolestyrelsen har pligt til at påse, at blinde får den i loven påbudte undervisning og uddannelse. (Ordet „blinde" omfatter her også børn, der er så svagsynede, at de ikke kan deltage i folkeskolens undervisning).

Bom under skolealderen.

Der findes for tiden ingen institutioner for blinde og svagsynede børn under skolealderen. Ifølge et af „Skolöverstyrelsen“ stillet forslag skal der oprettes et børnehjem, hvor indtil 30 blinde børn fra mindre gode hjem kan modtages fra 2 års alderen, og hvorfra konsulentvirksomhed udøves over for forældre med børn i førskolealderen. Forældrene skal selv kunne bestemme, om de vil afgive deres blinde barn til børnehjemmet eller beholde det, indtil skolepligten indtræder.

Forældrene til blinde børn får fra inspektøren for blindeundervisningen tilsendt en brochure, indeholdende råd med hensyn til barnets pleje og opdragelse, og fra 1. juli 1954 er ansat en konsulent for forsorgen af børn under skolealderen. I det planlagte

småbørnshjem skal der være lokaler, hvori mødre med deres blinde børn kan modtages en tid og få hjælp og vejledning vedrørende barnets pasning.

Skoleundervisningen for blinde og svagsynede børn.

Skolepligt gælder for alle blinde børn og indtræder ligesom for andre børn ved 7 års alderen. Undervisningen strækker sig over 11—12 år, heraf 4 år i forskolen.

Efter den nuværende ordning svarer de 7 første undervisningsår til folkeskolens 7 klasser, men efter det fornævnte, af „Skolöverstyrelsen" udarbejdede, nu af rigsdagen vedtagne forslag er der tilføjet et 8. skoleår.

Forskolen og instituttet i Tomteboda modtager ikke blot 7-årige, men også blinde og svagsynede op til 14 års alderen.

Plejeanstalten i Lund for blinde med kombinerede lidelser modtager blinde og svagsynede børn fra 7 års alderen og er inddelt i skole, arbejdshjem og plejehjem, jfr. nærmere nedenfor.

Erhvervsmæssig uddannelse og 'placering.

Efter at eleverne har gennemgået skolen på blindeinstituttet i Tomteboda, jfr. ovenfor, fortsætter de i den 3—4-årige fagskole sammesteds, idet fagundervisningen dog er begyndt 3 år tidligere med 10 timer ugentlig i forbindelse med skolearbejdet. Drengene lærer af håndværksfag børstenbinderi eller kurvemageri. Pigerne undervises i vævning og håndstrikning. Både drenge og piger får kursus i madlavning og andet husligt arbejde.

Håndværksskolen i Kristinehamn for blinde mænd — der, som foran anført, modtager personer, der er blevet blinde efter det 14. år — giver faglig undervisning på tilsvarende måde som blindeinstituttet i Tomteboda og undervisning i læsning og skrivning af blindeskrift, maskinskrivning, samfundslære m. m. Kurset er 3-årigt, men kan gøres kortere eller længere efter ønske eller behov.

Håndværksskolen i Växjö for blinde svarer til skolen i Kristinehamn for mænd og giver undervisning i vævning og kvindelige håndarbejder, skrivning og læsning af blindeskrift, maskinskrivning m. m.

Uddannelsen på de to håndværksskoler sker under så erhvervsmæssige former som muligt. Eleverne får i den sidste del af uddannelsestiden undervisning i materialelære, indkøbs- og salgsteknik og træning i udarbejdelse af omkostningskalkuler.

Løn eller arbejdspræmie ydes ikke under uddannelsen.

I visse tilfalde får eleverne faglig uddannelse hos private arbejdsgivere, hvilket navnlig gælder svagsynede, som ønsker uddannelse i landbrug, pasning af husdyr eller havearbejde. Ydelserne til private arbejdsgivere, som påtager sig denne uddannelse, bestemmes i hvert enkelt tilfælde.

Ved skolen i Kristinehamn er der forsøgsvis indført et kursus i metalarbejde, og også i Göteborg er adskillige blinde ligeledes forsøgsvis uddannet i sådant arbejde. Arbejdsmarkedsstyrelsen har også ladet enkelte blinde uddanne i kontorarbejde, og ved Växjö-skolen er nogle kvinder uddannet i maskinskrivning efter diktafon.

Musikbegavede elever får på instituttet i Tomteboda undervisning i piano-, orgel- og violinspil. Undervisningen fører frem til den „lavere" organisteksamen. Hidtil har dog kun 3 fået fast arbejde som organister. Enkelte har ansættelse som pianister i danseorkestre.

Man søger at udvide musikundervisningen, så at også den „højere" organisteksamen skal kunne aflægges.

Instituttet uddanner også pianostemmere med afsluttende eksamen ved musikakademiet. Adskillige blinde har fuld beskæftigelse som pianostemmere.

Et mindre antal blinde har med godt resultat drevet universitetsstudier. Endnu er det dog forbundet med store vanskeligheder for blinde akademikere at finde beskæftigelse.

I de senere år har man søgt at give velbegavede blinde en teoretisk uddannelse, nærmest svarende til realeksamen, for at forberede dem til uddannelse i stenografi og maskinskrivning. For tiden har 5 ansættelse som maskinskrivere efter diktafon.

Uddannelse til fysioterapeut (massør) finder kun sted i undtagelsestilfælde.

Antallet af blinde, der kan få arbejde på det almindelige arbejdsmarked, stiger år for år. Alene i Stockholm regner man med, at ca. 70 har sådant fast arbejde. Pålidelige oplysninger fra det øvrige land mangler. Blandt foretagender, der beskæftiger blinde,

kan nævnes Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson, A. B. Svenska Skandex, A. B. Svenska Tobaksmonopolet og A. B. Aga Baltic.

Starthjælp, værktøj m. v.

Alle fra blindeinstitut eller håndværksskole udgående elever får vederlagsfrit såvel en almindelig skrivemaskine som en punktskriftsmaskine. Maskinerne, hvortil modtageren har fuld ejendomsret, udleveres dog ikke til elever, der af en eller anden grund ikke kan have nytte af dem.

Til afgående elever udleveres også værktøj og arbejdsmaterialer til en værdi af 5—6 000 kr., der afholdes af staten.

Hjælp til v idereuddannelse.

Staten har hidtil ikke ydet særlig hjælp til blinde til fortsatte studier. Direktionen for instituttet i Tomteboda kan yde hjælp af legatmidler, ligesom studiehjælp ydes af foreninger såsom „Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blinda", stiftelsen „De blindas bokfond"' m. fl. Den nævnte stiftelse giver sig særlig af med fremstillingen af lærebøger på punktskrift til brug ved fortsatte studier.

Arbejde under beskyttede forhold. Hjemmearbejde.

Gennem deres egne foreninger har de blinde selv oprettet værksteder for blinde arbejdere ikke blot i Stockholm, men også i flere andre større byer.

Invaliderelite, særlige blindeydelser.

Blinde har ligesom andre invalider ret til invaliderente („folkpension").

Blindekonsulenter, bistand til blinde efter afsluttet uddannelse.

Igennem mange år har 2 konsulenter — en mandlig og en kvindelig — haft til opgave at yde hjælp og støtte til blinde, der driver håndværksvirksomhed. I 1945 ophørte imidlertid denne konsulentvirksomhed, og opgaverne blev overdraget til de på amtsarbej dsanvisningskontorerne (länsarbetsnämnderne) ansatte „arbetsberedningsassistenter". De fra skolerne afgåede elever anmeldes til assistenten i det amt (län), hvor skolen er beliggende, hvorefter assistenten giver de fornødne oplysninger videre til det amtsarbej dsanvisningskontor, inden for hvis område den blinde er hjemmehørende. Man regner med gennem denne ordning at få et større antal blinde end hidtil anbragt i det almindelige arbejdsmarked.

For en del år siden oprettedes med statsstøtte „Centraldepån för blindas arbeten", der ledes af „Statens Blinddepånämnd". Dette centraldepot er ansvarligt for indkøb og distribution til de blinde håndværkere af materialer til deres virksomhed, ligesom i en vis udstrækning for salg af de kvindelige håndværkeres produkter, medens „De blindas förening" med statens støtte har påtaget sig salget af de mandlige håndværkeres produkter. Efter forslag fra blindedepotnævnet har rigsdagen i maj 1953 besluttet, at den angivne ordning, der har været af midlertidig karakter, bringes til ophør ved, at „De blindas förening" overtager hele virksomheden. Den heri indestående kapital, 640 000 kr., er herefter udlånt til foreningen, og staten yder et årligt tilskud til dækning af foreningens administrationsomkostninger, for finansåret 1953—54 300 000 kr. Til „De blindas förening" ydes et årligt tilskud på 65 000 kr., hvortil kommer en bevilling på 17 300 kr. til det for blinde mænd indrettede materialedepot ved håndværksskolen i Kristinehamn.

Uddannelsen af blindelærere.

Uddannelsen af blindelærere i skolefag sker ved blindeinstituttet i Tomteboda. Uddannelsen, der ledes af skolens rektor med støtte af lærerpersonalet, omfatter et læseår. Til optagelse på kurset kræves seminarieeksamen eller dermed ligestillet uddannelse. De, som gennemgår det omhandlede kursus, får i uddannelsesåret af staten et stipendium, svarende til årslønnen for en ekstralærer ved folkeskolen.

I uddannelsen indgår fra 1950 studiebesøg ved de øvrige blindeskoler i landet og om muligt ved en blindeskole i et naboland.

For håndværkslærere kræves ingen særlig uddannelse.

Blindelærernes undervisningspligt.

Undervisningspligten omfatter for rektorer 5—7 timer ugentlig, for faglærere ved instituttet i Tomteboda 24—28 timer, for mandlige håndværkslærere sammesteds 36

—40 timer og for kvindelige 30—33 timer samt for mandlige og kvindelige håndværkslærere ved håndværksskolerne henholdsvis 40—42 og 30—33 timer ugentlig.

Særlige foranstaltninger for blinde med andre lidelser.

Plejeanstalten i Lund for blinde og svagsynede med kombinerede lidelser er en ren statsinstitution, hvor alle udgifter afholdes af staten, og er en omfattende anstalt for undervisning, uddannelse og pleje af sådanne blinde og svagsynede. Personer, der er fyldt 20 år, kan kun under særlige omstændigheder optages.

Anstalten, der nu omfatter godt 175 personer, er delt i en skoleafdeling, et arbejdshjem og et asyl.

I skoleafdelingen modtages elever i 6—7 års alderen. Man soger her med de begrænsninger, blindheden giver, at bibringe blinde døve og blinde åndssvage samme kundskaber som i de almindelige døveskoler og åndssvageskoler, og at bibringe andre blinde børn (navnlig vanføre og epileptikere) samme kundskaber som på blindeskolerne. Ved skoleundervisningen deles eleverne i to hovedgrupper: b linde-dø ve og blinde med andre lidelser, hvoraf de førstnævnte undervises individuelt eller 2—3 sammen og de sidstnævnte 5—10 ad gangen.

Efter afsluttet skolegang overflyttes eleverne til arbejdshjemmet for så vidt muligt at udvikles til større arbejdsevne og selvvirksomhed. Overflytningen sker ikke efter et bestemt antal skoleår eller i en bestemt alder, men i det enkelte tilfælde under hensyn til elevernes almindelige modenhed og evne til at klare sig selv. Normalt begavede vanføre blinde kan uddannes i håndværksskole for blinde.

De elever, som ikke kan arbejde, overflyttes til asylet. I asylet optages også børn, som enten er for små eller uudviklede til at kunne optages i skolen, samt blinde, der savner forudsætninger for at få nytte af undervisningen.

Der er planer om oprettelse af en særlig afdeling for ældre arbejdshjemselever og et hjem for blinde småbørn.

Anbringelse i kontrolleret familiepleje eller i plads kan finde sted.

IL S. A.

Nedenstående oplysninger er et resumé af en af kontorchef i socialministeriet, nu retsformand, F. M. Hartmann udarbejdet beretning fra en studierejse i U.S.A. i tiden 15. september—15. december 1950.

Forsorgen for blinde i U.S.A. er ikke ordnet igennem en lovgivning, fælles for alle enkeltstater. Der findes vel inden for vigtige afsnit af forsorgen en sådan enhedslovgivning; det gælder f. eks. inden for rehabilitationslovgivningen (foranstaltninger, der sigter på at gøre den blinde egnet til lønnet beskæftigelse) med „Vocational Rehabilitation Act“ og for den kontante hjælp til blinde i henhold til „Social Security Act". Disse fælles regler består væsentlig i bestemmelser om, at der kan ydes refusion fra forbundsregeringen for en væsentlig del af udgifterne, og til gengæld stilles der en række betingelser, som enkeltstaterne må opfylde for at få udgifterne dækket. Selv her er der en betydelig frihed for den enkelte stat, navnlig med hensyn til, hvor mange penge man vil ofre; og uden for de områder, der reguleres af fælleslovgivningen, er forsorgen helt overladt til enkeltstaten. Det stadium, blindeforsorgen befinder sig på, må derfor være forskelligt og beror navnlig på de økonomiske ressourcer, der står til rådighed. Nedenstående foranstaltninger for blinde findes derfor ikke i alle enkeltstater.

Selvom den private forsorg spiller en betydelig rolle, domineres de vigtigste områder af det offentlige, således i det væsentlige skoleuddannelsen, erhvervsuddannelsen og understøttelsen til blinde.

Der er normalt inden for hver enkelt stat oprettet særlige udvalg (blindekommissioner) til administration af de erhvervsmæssige foranstaltninger. Undervisningsvæsenet er i almindelighed i hænderne på vedkommende stats ordinære undervisningsdepartement.

Antal blinde.

På grundlag af en undersøgelse, foretaget i 1935—36 af „The National Health Survey“

på mere end 25 mill. personer,*) er antallet af blinde i U.S.A. efter folketællingen i 1940 anslået til 230 000, svarende til 1,75 pr. 1 000. Aldersfordelingen er således:

under 5 år ...	0,5	pot.	eller	1 094	pers.
5—19 år....	3,7	-	-	8 390	-
20—59 år....	33,1	-	-	76 205	-
60 år og derover	62,7	-	-	144 311	-
ialt...	100,0	pct.	eller	230 000	pers.

Antallet af krigsblinde fra sidste verdenskrig anslås til ca. 1 400 personer.

Indberetningspligt.

De fleste enkeltstater har lovbestemmelser om indberetning af blinde børn. Bestemmelserne går i almindelighed ud på, at der skal foretages indberetning i forbindelse med skolebørnstællingen. Indberetningerne skal normalt sendes til forstanderen for vedkommende statsskole for blinde for at sikre børnenes indskrivning i skolen. Hvor blindekommissioner findes, fører disse register over alle blinde inden for staten. De særlige foranstaltninger for blinde børn under skolealderen, hvor sådanne er iværksat, har vist sig at være det bedste middel til at få indberetningspligten vedrørende børn opfyldt.

Børn under skolealderen.

Det er den almindelige opfattelse, at det blinde barn, før skolealderen begynder, i videst muligt omfang bør være i sit naturlige hjem sammen med moderen. En række stater har gennemført et særligt program for de blinde småbørn, først og fremmest ved ansættelse af konsulenter, der aflægger besøg i hjemmene, hjælper børnene og råder forældrene. Staten New Jersey (4,5 mill.) havde således to heldagsbeskæftigede konsulenter, der hver tilså 40—45 børn. Der findes en række vejledende pjecer til hjemmene. Særlige børnehjem for blinde børn under skolealderen og børnehaver findes kun i begrænset omfang. Derimod er der i almindelighed børnehaver knyttet til blindekostskolerne. I et vist omfang anbringes blinde børn af de fornævnte konsulenter i normalbørnehaver for seende, og tilsynet føres da af konsulenterne.

Børn i skolealderen.

Nogle stater har ingen særbestemmelser om skolepligt for blinde børn; i så fald gælder normalskolens regler. Disse går i almindelighed ud på, at der er skolepligt fra 7 til 16 år; flere stater har udvidet skolepligt, således at maksimum er 12 års skolegang (6 til 18 år). I en række stater findes der særlige lovbestemmelser om tvungen skolepligt for blinde børn, og skolepligten varer da normalt til det 18. eller 20. år. Mange af staterne med særbestemmelser om skolepligt udvider grænsen nedad til det 6. år, i enkelte stater til det 5. år.

Blinde børn undervises dels i blindekostskoler (ialt ca. 6 000), dels inden for det almindelige skolevæsen i dagskoleklasser (ialt ca. 600 børn). Svagsynede børn undervises i almindelighed i særlige svagsynsklasser.

Blinde- og svagsynsundervisningen stiller sig undervisningsmæssigt samme mål som normalskolen og anvender i almindelighed samme inddeling, f. eks. elementary school (1.—6. klasse), junior high (7.—9. klasse) og senior high (10.—12. klasse). Der findes i de fleste enkeltstater blindekostskoler, der som hovedregel drives af vedkommende stat. Såvel undervisningen som selve opholdet er i almindelighed gratis uden hensyn til trang.

I *blindekostskolen* påbegyndes i de sidste år den erhvervsmæssige uddannelse (musik, pianostemning og reparation af pianoer, handel og kontorvirksomhed) eller en fortræning til en senere erhvervsuddannelse i særlige værksteder. Herudover gives der særlig forberedelsesundervisning for de elever, der skal fortsætte på college. I enkelte stater som f. eks. Californien foregår undervisningen i de sidste 3 år i normalskolen.

Dagskoleklasser (Braille-klasser) har eksisteret siden begyndelsen af dette århundrede og findes i de større byer. Undervisningen her foregår i almindelighed på den måde, at der i en særlig klasse (Braille-klassen) gives de blinde børn den særundervisning, som deres handicap kræver; der undervises her i læsning, skrivning med punktskrift samt regning, maskinskrivning og orientering. Det normale udstyr er punktskriftsbøger, regnetavler, skrivemaskiner, „talende bog", sær-

*) „Blindness", Modern Approaches to the unseen Environment, 1950, side 16—17.

ligt kortmateriale og materiale til brug ved sanseøvelser. Undervisning i de øvrige fag, f. eks. i historie, geografi og musik samt i gymnastik (i det omfang, det er muligt) foregår i de normale klasser og sammen med de seende jævnaldrende. Kræver undervisningen i normalklasserne særlig forberedelse, hjælpes det blinde barn af særklasselæreren. I Braille-klassen kan der således — hvis der kun findes een klasse af denne art i skolen — være elever på alle trin. Der er i almindelighed etableret et særligt, sagkyndigt tilsyn til at støtte eleverne i skolen og hjemmet.

Svag synsundervisningen.

Som svagsynede regnes i almindelighed børn med syn mellem 20/70 til 20/200 på det bedste øje med brug af briller. Antallet af svagsynede børn, der kræver særundervisning, anslås skønsmæssigt til 1 pr. 500—1 000 af skolebørnene.

Det er almindeligt antaget, at svagsynede børn normalt ikke bør undervises sammen med blinde, og at de derfor heller ikke bør anbringes i blindekostskoler. Undervisningen af svagsynede børn sker også hovedsagelig i særlige svagsynsklasser, der i lighed med Braille-klasserne oprettes inden for normalskolen; men helt har man ikke fulgt linien. Af de ca. 50 blindekostskoler giver således 14 svagsynsundervisning i større eller mindre omfang. Hovedgrunden hertil er manglende muligheder for svagsynsklasser i landdistrikter med tynd befolkning, men grunden er også en forskydning i antallet af blinde, der kan udnytte deres synsrest og derfor undervises som svagsynede.

Undervisningen i svagsynsklasserne inden for det sædvanlige skolevæsen findes for elementærskolen, men også i et vist omfang inden for high school, ofte kun en del af denne (junior high). Findes svagsynsklasser ikke i high school, kan der træffes et særligt arrangement, så eleven får de almindelige hjælpemidler for svagsynede, således f. eks. med hjælp til lektielæsning, „talende bog" o. lign. Undervisningen i svagsynsklasserne sker efter samme hovedretningslinier som i Braille-klasserne, d. v. s. hvor elevens svagsyn kræver en særlig tilpasset undervisning, foregår denne i svagsynsklassen med det særlige udstyr. I staten Illinois (ca. 8 mill.) er der f. eks. 96 svagsynsklasser, heraf 57 i Chicago. Der er til skolemyndigheder o. lign. udsendt en særlig skriftlig vejledning angående den praktiske tilrettelæggelse af svagsynsundervisningen, herunder også for det tilfælde, at der kun findes et enkelt svagsynet barn i den pågældende klasse i normalskolen.

Voksne blinde. Særlige foranstaltninger, der sigter på blindes upersonlige og sociale tilpasning.

„Adjustment Training Centers". Formålet med disse institutioner er *ikke* at give en egentlig erhvervsmæssig oplæring, men i første række psykisk som socialt at vænne den blinde til livet som blind. Samtidig tilsigter man at foretage en vurdering af den blindes beskæftigelsesmuligheder og en optræning i brugen af sædvanligt håndværktøj og de almindeligt anvendte maskiner. Der findes efterhånden et betydeligt antal institutioner af denne art. Arbejdet har navnlig taget fart efter 1945 som følge af krigstidens erfaringer.

Institutionerne tager sig først og fremmest af dem, der bliver blinde efter skolealderen og således ikke har gennemgået blindeskolerne. Eleverne får næsten uden undtagelse både kost og logi på stedet. Opholdet varierer de forskellige steder fra 6 uger til 11 måneder. Denne store forskel i kursustiden forklares ved, at formålet ikke altid er det samme i alle henseender; enkelte institutioner lægger mere vægt på at foretage en vurdering af de blindes muligheder fremfor at undervise, f. eks. i at læse og skrive punktskrift.

Der gives undervisning i, hvordan den blinde skal klare dagliglivet, først og fremmest at færdes alene omkring; herunder indøves brugen af stok og transportmidler. Der gives vejledning i spisning, personlig hygiejne, påklædning m. v. Endvidere undervises der i simple håndarbejder (f. eks. fletning af grydelapper, vævning, læderarbejder, kurvefletning, keramik, fletning af stolesæder, træarbejder, strikning o. lign.); formålet med disse håndarbejder er at give den blinde en følelse af at udrette noget samtidig med at opøve fingerfærdigheden. Man håber også derigennem at udvikle en hobby.

Der findes værksted med et større eller

mindre antal af de gængse maskiner (save, høvle, boremaskiner, drejebænke) foruden forskelligt håndværktøj. Undervisningen i brugen af maskiner og værktøj har hovedsagelig til formål at prøve den blinde med henblik på en fremtidig beskæftigelse. Endelig undervises der i punktskrift og maskinskrivning, i gymnastik og anden sport. De fleste institutioner har et program for udnyttelse af fritiden; det går bl. a. også ud på at lære den blinde, hvordan han kan være med i de seendes fritidsbeskæftigelser og eventuelt tage initiativet i selskabelig omgang med seende.

Blindekonsulenter („Home Teachers"). Det er konsulentens hovedopgave at besøge mennesker, der er blevet blinde i en senere alder, og hjælpe dem, navnlig i den første vanskelige tid. Da hjælpen først og fremmest er af psykisk art, anser man i almindelighed blinde for bedst egnede til at udføre dette hverv, forudsat at de iøvrigt er kvalificerede og navnlig er i besiddelse af den rette personlighed. Man har erfaring for, at mennesker, der er blevet blinde efter skolealderen, og som derfor selv har været igennem den samme kritiske periode af deres liv, i højere grad vil vinde gehør hos den blinde.

Herudover er det konsulentens opgave at lære den blinde at klare sig i hjemmet og uden for dette. Efterhånden som man er kommet ind på at iværksætte hjemmearbejde for blinde, har konsulenten også måttet tage sig af at oplære den blinde til forskellige håndarbejder (syning, strikning, vævning, flettearbejder o. lign.), og det er samtidig blevet almindeligt at lade konsulenten være mellemleddet mellem den institution, der iværksætter hjemmearbejdet, og de blinde. Endelig giver vedkommende konsulent normalt undervisning i punktskrift og maskinskrivning.

Eksempelvis kan nævnes, at Californien (8 mill.) havde 13 statsansatte konsulenter og 3, der arbejder i private institutioner.

Beskæftigelse, erhvervsuddannelse og arbejdsanvisning. Normal beskæftigelse.

Den amerikanske blindeforsorg sætter sig som mål i videst muligt omfang at gøre de blinde egnede til at føre en normal tilværelse. De blinde skal leve blandt de seende, gifte sig med seende, og de skal først og fremmest tjene til deres underhold ved arbejde i det normale erhvervsliv i konkurrence med seende. De blinde må derfor frigøre sig for de traditionelle blindeerhverv, hvor indtjeningsmulighederne er ringe (børstenbinderi, kurvefletning etc.).

Det erkendes naturligvis, at ikke alle blinde er i stand til at udføre normalt arbejde, og at det derfor er nødvendigt at have de særlige blindeværksteder eller at iværksætte hjemmearbejde, men man søger at modvirke, at blinde, der skulle kunne klare sig ved et normalt arbejde, havner i de særlige værksteder. Der gør sig forskellige opfattelser gældende om, hvor mange af de blinde der kan anbringes ved lønnet arbejde. Det mest pessimistiske skøn går ud på, at 12—15 pct. af samtlige blinde kan påtage sig en eller anden form for lønnet beskæftigelse, hvis egnede rehabilitationsmuligheder gives. Grundlaget herfor er, at 40 pct. af de blinde er i den arbejdsdygtige alder (20—65 år). Heraf er lidt under halvdelen kvinder, hvoraf en stor del ikke vil søge lønnet beskæftigelse, hvortil kommer, at en betydelig del af de blinde har alvorlige handicap af anden art.

Industrien. Under krigen steg antallet af blinde industriarbejdere fra 200 til 5 000. Det faldt derefter, da krigskontrakterne ophørte, men takket være aktivisering af arbejdet for at skaffe blinde normalt arbejde, navnlig som følge af, at der blev knyttet industrispecialister til enkeltstaternes administration, steg beskæftigelsestallet igen, så det i 1948 havde nået krigstidens.

Blindespecialister, knyttet til administrationen i Washington, har analyseret en lang række forskellige arbejdsprocesser, som man mente, kvalificerede blinde kunne sættes til at udføre. Disse undersøgelser har resulteret i en håndbog, som tjener som vejledning for de lokale myndigheder i deres arbejde med at finde frem til egnet beskæftigelse på stedet.

Som hovedregel er der tale om ufaglært (unskilled) eller tillært (semi-skilled) arbejde. *Uddannelsen* har derfor i de fleste tilfælde til formål at danne grundlaget for, at den blinde kan påtage sig det ufaglærte arbejde. Det meste af den uddannelse, der gives, er „pre-vocational training" i den forstand, at den ikke sigter på et bestemt arbejde,

men går ud på at lære den blinde at betjene almindelige værkstedsmaskiner og håndværktøj og opøve fingerfærdigheden. Samtidig lærer den blinde at klare sig på arbejdspladsen og at omgås kammeraterne på naturlig måde. For de blindfødte eller andre, der har gået i blindekostskolerne, vil fortræningen normalt være givet under opholdet i vedkommende skole. Uddannelsen til det konkrete arbejde sker hyppigst på den fabrik, som den blinde skal arbejde i. Den foregår i en ganske kortvarig periode, måske blot i nogle dage, og forestås af vedkommende arbejdsanviser i forbindelse med værkstedslederen.

Uddannelsen finder endvidere i betydeligt omfang sted i „beskyttede værksteder", men både myndighederne og de blindes landsorganisation er imod dette, fordi den, der uddannes her, vil være utilbøjelig til efter uddannelsen at søge normalt arbejde. Siden 1940'erne er man begyndt at uddanne blinde i værkstedsskoler for seende.

Arbejdsanvisningen udføres almindeligvis af blinde. Grunden hertil er, at den blinde anses for velegnet til under forhandlinger med arbejdsgiveren at overbevise arbejdsgiveren om, at det arbejde, der er tale om, kan udføres af en blind, fordi han på stedet kan demonstrere det.

Arbejdsanviseren følger normalt de første dage den blinde til arbejdsstedet og overvåger, at oplæringen på stedet og tilpasningen er tilfredsstillende, og anviseren står stadig i forbindelse med virksomheden for eventuelt at kunne gribe ind, hvis arbejdsforholdet ikke går tilfredsstillende.

Handel fra kiosker og lignende småudsalg („Vending Stands"). Både i offentlige bygninger og i bygninger, hvor der drives privat virksomhed, er det meget almindeligt, at der findes småudsalg for tobak, chokolade, tyggegummi, småkager, is, aviser, blade o. lign.). Blinde er ved lov tilsikret fortrinsret til at drive disse udsalg i bygninger, som indehaves af forbundsregeringen. I Washington, hvor der naturligvis er flest, har man ordnet sig på den måde, at selve udsalget og inventaret ejes af det offentlige, der sikrer den blinde en vis minimumsindtægt. Ved igangsættelsen gives der den blinde et passende varelagen. Der var 57 udsalg i Washington, hvor der var 64 blinde og svagsynede beskæftiget. Gennemsnitsindtægten pr. person var 3 700—3 800 dollars om året, og minimumsfortjenesten 35 dollars ugentlig. En række enkeltstater har i deres lovgivning tilsvarende bestemmelser. I 1948—49 blev ialt 345 blinde placeret i „Vending Stands".

Akademiske erhverv o. lign. Et ikke ringe antal af de bedst begavede blinde får universitetsuddannelse. Af en af „American Foundation for the Blind" foretaget undersøgelse af blinde akademikeres beskæftigelsesforhold fremgår det, at der var 250 blinde eller synssvækkede lærere ved blindeskolerne, 100 var knyttet til blindeadministrationen, væsentlig som arbejdsanvisere og som instruktører i „Adjustment Centers", ca. 175 (af 200) konsulenter var blinde. Af lederne af blindeadministrationen i de 48 stater (ialt 76) var 15 blinde. 3 af lederne af kostskolerne var blinde. En del blinde var uddannet og beskæftiget som sagførere, collegelærere, assuranceagenter, præster, musikere eller kiropraktorer.

I finansåret 1948—49 afsluttedes 3 166 rehabilitationssager vedrørende blinde med de pågældendes placering i normalt arbejde. Antallet fordeler sig således på de forskellige erhverv:

Beskæftigelsens art	Antal	pct.
„Professional" (forfattere, redaktører og journalister, præster, musikere, social- og forsorgsarbejdere, lærere o. lign.)	172	5,5
„Semi-professional" (kiropraktorer, beskæftigede ved sundhedspleje o. lign.)	41	1,3
Overordnede funktionærer (hoteller, restauranter, butikker o. lign.)	96	3,0
Kontorarbejde o. lign. (herunder også korrespondenter, stenografer, maskinskrivere og telefonpassere)	158	5,0
Handel o. lign. (annonceagenter, avissælgere, beskæftigede i „vending stands", ekspedienter, sælgere o. lign.)	599	19,0
Huslig medhjælp o. lign.	277	8,8
Landbrugere, gartnere o. lign.	271	8,6

Beskæftigelsens art	Antal	pet.
Faglærte industriarbejdere .	497	15,7
Tillærte industriarbejdere ..	393	12,5
Ufaglærte industriarbejdere.	411	13,0
Husmødre og personer beskæftiget i egen familie ...	240	7,6
Beskæftigelse ikke opgivet ..	11	
Ialt. ..	3 166	100,0

Det foreliggende materiale viste ikke gennemsnitslønningerne for de placerede, men en oplysning fra staten New Jersey (4,5 **mill.)** vedrørende finansåret 1949—50 viser, at gennemsnitslønnen her for de placerede blinde (ialt 115 personer) var 40—45 dollars pr. uge (bruttofortjenesten for fabriksarbejdere i marts 1949 gennemsnitlig 58,68 dollars).

Arbejde under beskyttede forhold („Sheltered Work Shops") og hjemmearbejde.

Der findes spredt over staterne over 100 værksteder, beregnet for blinde, der ikke kan tage arbejde i konkurrence med seende. De fleste steder drives værkstederne af private organisationer. Til støtte for afsætningen skal forbundsregeringen i henhold til lov i passende omfang aftage varer fra disse værksteder til rimelige markedspriser. Der udbetales normal akkordløn til værkstedsarbejderne. Det mest kendte af værkstederne er „The Industrial Home for the Blind", New York, som også har iværksat hjemmearbejde i begramset omfang. Institutionen stiller maskiner, arbejdsredskaber og materialer til rådighed, og der gives sædvanlig akkordløn. Salget foregår igennem institutionen, så hjemmearbejderne er uden risiko.

Understøttelse til blinde.

Hjælpen hviler på en refusionsordning, hvorefter en betydelig del af enkeltstatens udgifter til trængende blinde dækkes af forbundsregeringen i henhold til „Social Security Act", når visse vilkår opfyldes, bl. a. en bestemmelse om, at den blinde har ret til en fradragsfri indtægt på 50 dollars pr. måned, stammende fra arbejde. Enkeltstaterne kan iøvrigt i deres egen lovgivning fastsætte en række betingelser, som ansøgeren skal opfylde; det gælder f. eks. det beløb, der kan ydes, og formuebetingelserne.

Gennemsnitsudgiften til blindehjælp for samtlige stater for december 1949 var 47,64 dollars pr. person. Antallet af blinde, der i samme måned modtog blindehjælp, var 74 351.

Californien har en særlig gunstig understøttelseslovgivning. Staten har for det første regler om understøttelse til trængende blinde, hvortil der ydes refusion i henhold til „Social Security Act", dels er der givet regler om en hjælp til blinde, der er delvis selvforsørgende. Hjælpen efter de førstnævnte bestemmelser er maksimalt 85 dollars pr. måned. De særlige regler om hjælp til dem, der delvis forsørger sig selv, går navnlig ud på at tillade den blinde at have visse indtægter ved siden af hjælpen. Maksimumsbeløbet er også her 85 dollars pr. måned, og fradrag finder ikke sted, når indtægten er 1 000 dollars årlig eller derunder, forudsat at indtægten hidrører fra arbejdsfortjeneste, gaver og andre nærmere opregnede kilder; af den del af indtægten, der overstiger 1 000 dollars årlig, fradrages halvdelen.

For begge former for hjælp er der fastsat en bestemt formuegrænse.

Forslag til regler for blindenævnets virksomhed.

I henhold til § 1, stk, 4, i lov nr. ... af ..... om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede fastsætter socialministeriet herved efter stedfunden forhandling med blindenævnet følgende regler for nævnets virksomhed:

Nævnets medlemmer samles til møde efter formandens bestemmelse, så ofte de foreliggende sager gør det nødvendigt, dog mindst 4 gange årlig. Nævnet skal endvidere indkaldes til møde, såfremt 5 medlemmer fremsætter begæring herom. Indkaldelse til møde skal, bortset fra presserende tilfælde, ske med mindst 1 uges varsel.

For hvert medlem udpeges en suppleant til at give møde i nævnet i tilfælde af medlemmets forfald. Suppleanterne udpeges på samme måde som medlemmerne. Administrationschefen for statens blindeforsorg, formanden for invalideforsikringsretten, forstanderne for statens institutter for blinde og svagsynede samt forstanderen for statens trykkeri og bibliotek for blinde udpeger selv deres suppleanter.

Særligt sagkyndige, der indkaldes til nævnets møder, deltager i forhandlingerne uden stemmeret. Formanden bestemmer, i hvilket omfang det til medhjælp for nævnet ansatte personale kan deltage i nævnets forhandlinger uden stemmeret.

§ 3.

Sager, der skal forhandles i et møde, skal så vidt muligt forelægges medlemmerne skriftligt forinden mødet.

§ 4.

Nævnets forhandlinger ledes af formanden.

§ 5.

Nævnets beslutninger træffes ved simpel stemmeflerhed af de tilstedeværende medlemmer. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Nævnet er beslutningsdygtigt, når foruden formanden mindst 7 medlemmer er til stede.

Når omstændighederne taler derfor, kan formanden bestemme, at en sag skal udgå til skriftlig behandling.

Nævnet kan nedsætte underudvalg til behandling af særlige spørgsmål.

§ 7.

Formanden påser, at de af nævnet trufne beslutninger indføres i en protokol. Et mindretal kan forlange sit standpunkt indført i protokollen.

§ 8.

Det påhviler formanden at påse, at nævnets beslutninger udføres.

§ 9.

Der påhviler nævnets medlemmer og andre deltagere i nævnets møder tavshedspligt med hensyn til de forhold, som de i denne egenskab bliver bekendt med, efter samme regler som gældende for statens tjenestemænd, jfr. tjenestemandslovens § 3.

§ 10.

Nævnet afgiver ved hvert finansårs udløb beretning til socialministeren om nævnets virksomhed, dog første gang ved udgangen af marts måned. . . . .

Forslag til bekendtgørelse om indberetningspligt vedrørende blinde og stærkt svagsynede.

I medfør af bestemmelsen i § 3 i lov nr. ... af. . . . . om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede fastsættes herved efter forhandling med indenrigs- og boligministeren og undervisningsministeren følgende regler for indberetning af blindhed og stærkt svagsyn:

§ 1.

Det påhviler *de sociale udvalg,* når de bliver bekendt med tilfælde af blindhed eller stærkt svagsyn hos et barn i en sådan grad, at barnet af den grund ikke vil kunne følge undervisningen enten i den almindelige folkeskole eller ved særskilt undervisning for svagsynede børn, jfr. § 2, stk. 5, i lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen, at afgive indberetning til hovedregistret for statens forsorg for blinde og stærkt svagsynede (adr. administrationschefen for statens blindeforsorg, GI. Kalkbrænderivej 7, København 0). Denne indberetningspligt gælder også for børn under skolealderen, når barnet skønnes til sin tid ikke at ville kunne følge fornævnte undervisning.

Tilsvarende indberetningspligt påhviler udvalget, for så vidt angår alle personer, hos hvem der først efter det 16. år indtræder eller konstateres tilstedeværelsen af blindhed eller svagsyn i et sådant omfang, at deres erhvervsmulighed er nedsat i den grad, at den særlige undervisning eller oplæring for blinde eller svagsynede skønnes nødvendig.

§ 2.

Det påhviler enhver *læge, jordemoder eller sundhedsplejerske,* der i sin virksomhed konstaterer tilstedeværelsen af blindhed eller stærkt svagsyn af det i § 1 nævnte omfang hos børn, at foretage indberetning herom til det i samme paragraf omhandlede hovedregister. Tilsvarende pligt påhviler læger, for så vidt angår voksne.

3.

Det påhviler ledere af stats- og kommunale *skoler* såvel som af privat undervisning, der under deres virksomhed konstaterer stærkt svagsyn af det i § 1 nævnte omfang, hver inden for sit område — for kommunale skolers vedkommende efter samråd med skolekommissionen og konsulenten for særundervisningen, eventuelt tillige med skolelægen — at søge formidlet en særlig undervisning for det pågældende barn ved skolens eller skolevæsenets foranstaltning. Såfremt det efter de foreliggende forhold ikke er muligt at indrette en tilfredsstillende særundervisning ved skolens eller skolevæsenets foranstaltning, foretager skolens leder — for kommunale skolers vedkommende konsulenten for særundervisningen efter samråd med skolens leder og skolekommissionen — indberetning til det i § 1 nævnte hovedregister. Er der ved en kommunal skole ingen konsulent for særundervisningen, foretages indberetningen af skolens leder efter samråd med skolekommissionen.

Samme indberetningspligt som i § 1 nævnt har *ledere af opdragelseshjem med egen skole* samt *særforsorgsinstitutioner,* såfremt behandling ikke kan finde sted gennem de nævnte institutioner.

§ 4.

Ledere af institutioner for forebyggende børneforsorg og opdragelseshjem, som modtager børn under skolealderen, har pligt til, når de under deres virksomhed konstaterer tilstedeværelsen af blindhed eller stærkt

svagsyn af det i § 1 nævnte omfang, at foretage indberetning herom til det i § 1 nævnte hovedregister.

Indberetning af *børn i den undervisningspligtige alder* i henhold til § 3, stk. 1, skal foretages på særlige blanketter, der kan rekvireres hos A/S Olaf O. Barfod & Co., Gyldenløvesgade 10, København K. Bortset herfra anvendes ikke særlige skemaer til indberetningerne, der foruden oplysning om årsagen til indberetningen må indeholde oplysning om den pågældendes fulde navn, fødselsår og -dato samt for børn i skolealderen tillige oplysning om, hvor barnet går i skole.

§ 6.

Indberetningspligten til invalideforsikringsretten i medfør af folkeforsikringslovens § 63, stk. 1 og 2, betragtes som opfyldt, når indberetning til det i § 1 nævnte hovedregister har fundet sted efter de foranstående regler.

Denne bekendtgørelse har gyldighed fra den 1. april . . . .

Forslag til regler for valg af medlemmer til forældrerådene ved statens institutter og skoler for blinde og svagsynede.

I henhold til § 20 i lov nr. ... af ..... om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede fastsætter socialministeriet herved efter indstilling fra blindenævnet følgende regler for valg af medlemmer til forældrerådene ved statens institutter og skoler for blinde og svagsynede:

§ 1.

Valg af medlemmer til forældrerådene ved hvert af statens institutter og skoler for blinde og svagsynede sker for 3 år ad gangen. Samtidig med foretagelsen af valget af forældrerådets 3 medlemmer vælges 3 suppleanter, der i den rækkefølge, hvori de vælges, jfr. § 4, tilkaldes som stedfortrædere i tilfælde af medlemmers afgang.

Valgret til forældrerådet har forældre, der på det tidspunkt, valget foregår, har børn i det pågældende institut eller den pågældende skole; lever forældrene sammen i ægteskab, er de således begge stemmeberettigede. Valgret har endvidere den eller de personer, til hvem forældremyndigheden over sådanne børn i henhold til myndighedsloven af 30. juni 1922, kap. III, med overøvrighedens godkendelse er overdraget.

Valgbare som medlemmer og suppleanter for medlemmer til forældrerådet er alle, der har valgret. Ægtefæller kan ikke samtidig være medlemmer af forældrerådet. Opfylder et medlem ikke længere betingelserne for at modtage valg, udtræder vedkommende af forældrerådet.

Valg til forældrerådet forestås af en valgbestyrelse, der består af det siddende forældreråd. De første valg til forældrerådene i .... forestås dog af de 2 forældrerepræsentanter i blindenævnet.

§ 3.

Valg af forældrerådets medlemmer og suppleanter for disse foregår i september måned, første gang dog i oktober ..... Det nærmere tidspunkt for valgets afholdelse fastsættes af valgbestyrelsen, således at det nye forældreråd kan træde i virksomhed den 1. oktober.

§ 4.

Forslag til kandidater, der ønskes opstillet til valget, skal af de valgberettigede skriftligt afgives til valgbestyrelsen inden den 1. september i det år, valget foregår.

Valget foregår ved skriftlig afstemning på stemmesedler, der af valgbestyrelsen udsendes til samtlige stemmeberettigede hjem. Sammen med stemmesedlen skal der af valgbestyrelsen tilstilles hver af de stemmeberettigede (for samlevende forældre altså *hver* af forældrene) en særlig meddelelse om valget, indeholdende oplysninger om:

1) navnene på de i forslag bragte kandidater (i et antal af mindst 6),
2) valgreglerne samt
3) fristen for stemmesedlens tilbagesendelse, der mindst må fastsættes til 14 dage fra datoen for stemmesedlens udsendelse at regne.

Stemmesedlen skal indeholde ialt 6 rubrikker, i hvilke de stemmeberettigede anfører navnene på de kandidater, de ønsker valgt. Der kan stemmes på mindst een og højst 6 og kun på de i forslag bragte kandidater. Er det samme navn anført mere end een gang på stemmesedlen, betragtes det dog kun som 1 stemme for den pågældende.

De 3 kandidater, der har opnået højst

stemmetal, er valgt som medlemmer af forældrerådet, medens de 3 af de øvrige kandidater, der derefter har de største stemmetal, er valgt som suppleanter i den rækkefølge, som stemmetallet angiver.

I tilfælde af stemmelighed bestemmes den indbyrdes placering om fornødent ved lodtrækning, der foretages af valgbestyrelsen.

§ 5.

Valgbestyrelsen drager omsorg for, at der snarest muligt efter valget tilgår de stemmeberettigede, vedkommende institut eller skole samt socialministeriet meddelelse om resultatet af valget.

Klager over valget må indsendes til socialministeriet inden 14 dage efter, at valgresultatet er bekendtgjort.

Forslag til regler for lærerrådene ved statens institutter og skoler for blinde og svagsynede.

I henhold til § 19 i lov nr. ... af .... om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede fastsætter socialministeriet herved efter indstilling fra blindenævnet følgende regler for de ved statens institutter og skoler for blinde og svagsynede i henhold til ovennævnte lov oprettede lærerråds virksomhed:

§ 1.

Stk. 1. Ved hvert af statens institutter og skoler for blinde og svagsynede danner institutionens leder og samtlige fastansatte lærere og lærerinder samt læreraspiranter et lærerråd.

Stk. 2. Lærerrådet vælger selv sin formand.

Stk. 3. Honorar- og timelønnede lærere og lærerinder skal tilkaldes ved drøftelse af sager deres fag vedrørende og har da stemmeret og kan iøvrigt tilkaldes, når rådets formand finder det ønskeligt.

Stk. 4. Fastansatte børnehavelærerinder, plejemødre og sygeplejersker samt overlægen, instituttets eller skolens læge og tandlæge skal ligeledes tilkaldes ved behandling af sager vedrørende deres virksomhedsområde og kan iøvrigt tilkaldes, når formanden finder det ønskeligt.

§ 2.

Stk. 1. Over forhandlinger i lærerrådet føres en protokol. Det yngste medlem (sidst ansatte) er sekretær, hvis ikke lærerrådet træffer anden bestemmelse herom. Hvert medlem er berettiget til at få sin særmening ført til protokols eller vedlagt som bilag.

Stk. 2. Protokollen underskrives af medlemmerne senest 14 dage efter hvert møde.

§ 3.

Lærerrådet indkaldes til møde af formanden mindst 4 gange om året, men iøvrigt så ofte formanden finder det fornødent. Endvidere kan $^1/_3$ af lærerrådets medlemmer foranledige dette indkaldt, når motiveret skriftlig begæring derom indgives til formanden.

§ 4.

Stk. 1. Lærerrådet indkaldes af formanden ved opslag på instituttet eller skolen, som regel med 8 dages varsel. Dagsordenen for lærerrådets møder affattes af formanden og opslås på skolen, som regel senest 4 dage før mødets afholdelse.

Stk. 2. Møderne afholdes som regel uden for skoletiden.

Stk. 3. Medlemmerne er pligtige at deltage i lærerrådets møder; eventuelt forfald må med angivelse af grunden til samme forud meddeles formanden.

Stk. 4. Et forslag til behandling af spørgsmål vedrørende instituttet eller skolen skal optages på dagsordenen, når dette ønskes af mindst $^1/_3$ af lærerrådets medlemmer, og meddelelse herom skriftligt er tilstillet formanden mindst 5 dage før mødet.

§ 5.

Stk. 1. Lærerrådet træffer beslutning om elevers overflytning til andre klasser samt afgiver indstilling om elevers udskrivning eller overflytning til en anden af statens institutter eller skoler for blinde og svagsynede eller til anden skoleform.

Stk. 2. Lærerrådet skal høres i alle sager vedrørende undervisningen, således med hensyn til undervisningsplanen eller ændringer i denne, organisationen, elevernes opdragelse og den daglige orden, indførelse

af nye undervisningsmidler, udvidelse eller forbedring af lokalerne — herunder opførelse af nye bygninger for det pågældende institut eller den pågældende skole — samt institutionens forsyning med materiel. Endvidere skal lærerrådet høres af institutionens leder, før indstilling gøres i organisations- og metodespørgsmål.

Stk. 3. Lærerrådet er forpligtet til at udtale sig om enhver sag, der forelægges det af institutionens leder, administrationschefen for statens blindeforsorg, blindenævnet eller socialministeriet.

Stk. 4. Når der i en sag foreligger erklæring fra lærerrådet, skal denne medfølge ved sagens forelæggelse for højere myndighed. I tilfælde, hvor sagen af forstanderen forelægges for højere myndighed, skal lærerrådet have afskrift af den af institutionens leder i sagen afgivne erklæring.

Stk. 5. De af lærerrådet vedtagne beslutninger om elevers overflytning til andre klasser kan af et mindretal forlanges forelagt blindenævnet. De af lærerrådet vedtagne forslag og erklæringer med mulige mindretalsudtalelser fremsendes af formanden til forstanderen for vedkommende institut eller skole.

Lærerrådets beslutninger tages ved stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget. Ved afgivelse af erklæringer anføres de stillede forslag med angivelse af det antal medlemmer, der har stemt for hver enkelt.